

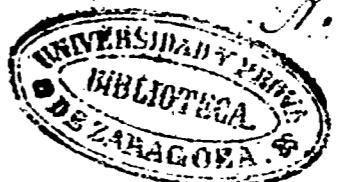
25-3
Nº 20

20 I 83
45

IVSTINI HISTORICI CLARISSIMI IN
TROGI POMPEII HISTORIAS EXOR
DIUM.

VM. MVLTI EX ROMANIS ETIAM
consularis dignitatis viii res romanias græco pe
regtinoq; sermone in historiam cōculissent seu
xemulatiōe gloriæ seu varietate & nouitate ope
ris delectatus vir prisæ eloquentiæ Trogus Pompeius græ
cas & totius orbis historias latlo sermone composuit ut cum
nostra græcæ græca quoq; nostra lingua legi possent; prorsus
rem magnam & animi & corporis aggressus. Nam cum ple
risq; auctoribus singulorum regum uel populorum res ge
stas scribentibus opus suum ardui laboris uidererur non ne
Pompeius nobis herculea audacia orbem terrarum aggress
uideri debet: cuius libris omnium sæculorum regum nation
ium populorumque res gestæ continentur. Et quæ histo
rici græcorum prout commodum cuique fuit inter se grega
tim occupauerunt: omisis quæ sine fructu erant: ea omnia
Pompeius diuisa temporibus & serie rerum congesta com
posuit. Horum igitur quattuor & xl. voluminum (nam to
tum edidit) per ocium: quo in urbe uersabamus cognitio
ne quæq; digna excerpti. Sed omisis his quæ nec cognoscē
di uoluntate iucunda nec exemplo erant necessaria: breue ue
luti corpusculum florum feci: ut haberent & qui græca didi
cissent: quo admonerentur: & qui non didicissent quo istru
erentur. Quod ad te non tam cognoscendi q; emendandi
causa transmisisti: simul & ocii mei: cuius & Cato reddendam
operam putavi: apud te ratio constaret. Sufficit enim mihi in
hoc tempore iudicium tuum apud posteros: cum obtrectati
onis inuidia decesserit: industria testimonium habituero.

IVSTINI HISTORICI IN POMPEII TROGI
HISTORIAS LIBER I.

P. Rincipio rerum gentium nationūq; imperium penes reges erat quos ad fastigium huius maiestatis non ambitio popularis: sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. populus nullis legibus tenebatur. arbitria principum pro legibus erant. Fines imperii tueri magisq; proferre mos erat. Intra suam cuiq; patritiam regna finiebantur. Primus omnium Ninus rex assyriorum ueterem & quasi auitum gentium morem noua imperii cupiditate mutauit. Hic primus intulit bella. finitimis: & rudes adhuc ad resistendum populos terminos usq; libyæ per domuit. Fuere quidem temporibus antiquiores Néxores rex ægypti: & scythie rex Tanais: quorum alter in ponitum: alter usq; ægyptiū excessit: sed longiqua non finitia bella gererent: nec imperium sibi sed populis suis gloriam qua rebaticotetiq; uictoria imperio abstinebant. Ninus magnitudinē quælitate dominationis cōtinua possessione firmauit. Domitis igitur proximis cū accessione uiriū fortior ad alios transiret: & p̄xīa quæque uictoria instrumentū sequētis esset: totius orientis populos subegit. Postremū illi bellum cū zoroaste rege bacchanorū fuit: qui primus dicitur artes magicas: inuenisse: & mundi principia: syderumq; motus diligentissime spectasse. Hoc occiso & ipse accessit: relicto impubere adhuc filio Nino & uxore Semiramide. Hæc nec immaturo pueru ausa trādere imperium: nec ipsa imperium palam tractare tot ac tatis gentibus uix patienter uni uiro nedum fœminæ paritris simulat se p̄ uxore Nini filiu: pro fœmina puerz. Nam & statuta utriq; medidicris: & uox pariter gracilis: & liniam etorū qualitas matris ac filio similis. Igitur brachia ac crura uela militaria caput tegit: & ne nouo habitu aliqd occultare uideretur: eode ornatiū & populū uestiri iubet: quæ mox uestis exinde ḡes uniuersa tenet. Sic p̄mis initiis sexū mentita puer credita est. Magnas deinde res gessit: quæ amplitudine ubi in iudicium superatam putat: quæ sit fatetur: quæ ue simulasset. Nec hoc illi dignitatē regni ademit: sed admirationē auxit mulier nō fœminas modo uirtute: sed etiā uitos anteiret. Hæc babyloniam condidit mūrūq; urbis cocto latere circū

dedit. Harenē pice bitumine interstrato: quæ materia in illis locis paſſim e terra exſtuat. Multa alia præclara huius regiae fuere. Si quidem non contenta acquisitos a uiro regni terios tuerit: æthiopiam quoq; regno suo adiecit. Sed & idiz bellū intulit quo præter illā & Alexadrū magnum nemo intravit. Ad postremum cum concubitum filii patifletab eodē interfecta est. ii. & xl. annos post Ninum regno potita. Filius eius Ninus contentus elaborato a parentibus īperio belli studia depositus: & ueluti sexum cum matre mutasset: raro a uiris uisus in fœminarum turba consenuit. Posteri quoque eius exempla secuti responsa gentibus per internuncios dabant. Imperium assyrii q; postea syrii dicti sunt: annos. M. ccc. tenuere. Postremū apud eos regnauit Sardanapalus uir muliere corruptior. Ad hūc uidendum quod nemini ante eū p̄missum fuerat prefectus ipsius medis præpositus nomine Arbactus: cum admitti magna ambitione ægre obtinuisse uenit eū inter scortorum greges: purpurā colo nentē: & muliebri habitu: cum mollitia corporis & oculorū lasciuia oēs fœminas anteiret: pensa iter uirgines partitē. Quibus uisis indignatus tali fœminæ tantū uirorum subiectū tractatīq; lanā ferū & arma portantes parere: progressus ad socios suos: quid uiderit refert. Negat se ei parere posse: qui se fœminam malit esse q; uirum. Fit igitur coniuratio. Bellum Sardanapalo infertur: quo ille auditō non ut uir regnum defensurus: sed ut metu mortis mulieres solent: primo latebras circūspicit. Mox deinde cum paucis & incompositis ī bellū p̄greditur. Vixit in regiā se recipit: & extorta pyra se & diuitias ī icē diū mittit. Hoc solo imitatū uirum. Post hæc statuitur rex interfector eius Arbactus: qui prefectus medorum fuerat. Is imperium ab assyriis ad medos trāfserit. Post multos dein de reges per ordinem successionis regnum ad Astyagen descendit. Hic per somnum uidit ex naturalibus filiæ: quam unicam habebat uitem enatam: cuius palmitē oīs Asia obū brabatur. Consulti arioli ex eadem filia nepotē ei futurum: cuius magnitudo prænuntiatur: regnumq; ei amissionē portendi responderunt. Hoc responso pteritus neq; claro uito

nec cui dedit filia: ne paterna maternaq; nobilitas nō potis
animum extolleret: sed dē gente obscura tunc tēporis psarū
Cimbyli mediocri uiro in matrimonium tradidit. Ac nec
siquidem somnii metu deposito grauidam ad se filia accer-
sit: ut sub aui potissimum conspectu foetus necaretur. Natus
īfans datur occidendus Harpago regis omnium consiliorū
participi. Is ueritus si ad filiam mortuo rege uenisset impiūt
eo quod nullum Astyages uirilis sexus genuerat: ne illa ne
cati infantis ultionem: quā a patre non potuisse: a ministro
exigeret: pastori regii pecoris puerum exponendū tradidit.
forte eodem tempore & ipsi pastori filius natus erat. Eius
igitur uxor audita regii infantis expositione summis precib⁹
rogat sibi afferri ostendiq; puerum: cuius precibus fatigatus
pastor reuersus in siluam inuenit iuxta canē feminā
paruulo ubera præbentem: & a feris & alitibus defendentē.
Motus etiam ipse misericordia: qua motā ipam canē uide-
rat: puerum defert ad stabulū: eadem cane anxie prosequēte:
quem ut in manum mulier accepit: ueluti ad notam allusiti
tantusq; in illo uigor & dulcis quidam blādiētis risus appa-
ruit: ut pastore uxor ultiro rogaret: quō suū partum pro illo
exponeret: p̄mitteretq; sibi siue fortunæ ipsius siue spei suæ
puerum nutrire. Atque ita permutata sorte paruorum hic
pro filio pastoris educatur ille pro nepote regis exponitur.
Nutrici Sparcon postea nomen fuit: quia canem plæ sic uo-
cant. Puer deinde cum inter pastores esset: Cyri nomen acce-
pit. Mox rex inter ludentes sorte delectus cum per lasciuā
contumaces flagellis cecidisset a parētibus pueror̄ querela ē
regi delata: indignantibus a seruo regio ingenuos homines
seruilibus uerberibus affectos. Ille accersito puero & interro-
gato: cum nihil mutato uultu fecisse se ut regem respondit
sct: admiratus constantiam in memoriam sōnii responsiq;
reuocatur. Atq; ita cum & uultus & similitudo & exposito
nis tēpus & pastoris confessio conuenirent: nepotē agnouit.
Et quoniam defunctus sibi somnio uideretur agitato inter
pastores regno animū minacem dunt: xat in illo fregit. Cæ-
terum Harpago amico suo īfestus in ultionem seruati nepo

tis filium eius interfecit: epulandūq; patri tradidit. Sed Har-
pagus ad præsens tempus dissimulato dolore odium regis ī
uīdictæ occasionem distulit. Intericto demum tempore cū
adoleuisset Cyrus dolore orbitatis admonitus scribit ei: ut
relegatus in persas ab aīo fuerit: ut occidi eum paruulū
auis iusserit: ut beneficio suo seruatus sit: ut regem offendere
sit: ut filium amiserit. Hostatur exercitum paret: & pronam
ad regnum uiam ingrediatur: medorum transitionem pol-
licitus: epistolaq; quia palam ferri nequibat: regis castodi-
bus omnem aditum obſidentibus exenti: teratō lepōri inseri-
tur: lepusq; in psas Cyro ferendū fido seruo traditū. addi-
ta sunt rætia: ut sub speciem uenationis dolus lateret. Lectis
ille epistolis: tandem uiā somnio aggredi iūsus est. Sed præ-
monitus ut quem primum postera die obuium haberet: so-
cium coepitis assumere. Igitur antelucanō tempore rūti iter
ingressus obuium habuit seruum de ergastulo cuiusdā medi-
nomine Sybare. Huius requisita origine ut in persis genitū
audiuit demptis compedibus assumptoq; comite Persepoli
urbem egreditur. Ibi cōuocato populo iubet omnes præsto
cum securibus esse: & siluam uiae circundatam excidere: qđ
cum strēnuē effecissent: eosdem postera die a apparatis epulis
inuitat: deinde cum alacriores ipso conuiuio factos uideret:
rogat: ut si cōditio pponatur: utrius uitæ sortē legant hester-
ni ne laboris an prælēti epulag: præsentū ut acclamatiē
omnes ait: hesterno similem labori omnem uitam acturo
quoad medis pareant se secutōs hodiernis epulis. Lætis om-
nibus medis bellum infert. Astyages meriti in Harpago ob-
litus summam belli eidem committit: qui exercitum accep-
tum statim Cyro per dēditionem tradidit: regis crudelitatē
perfidia defectionis ulciscitur. Quod ubi Astyages audiuit:
contractis undiq; auxiliis ipē in persas proficisci: & repeti-
to alacrius certamine pugnātibus suis partem exercitus a ter-
go ponit: & tergiuersantes ferro agi in hostes iubet: ac nun-
ciat suis ni uicerint nosī minis fortes etiam post terga inue-
turos q; a frontibus uiros: prōinde uideant fugientibus h̄c
an illa pugnantibus acies rumpenda sit. Ingens post necessi-

tatem pugnandi animus exercitui eius accessit. Pulta itaq; cū persarum acies paulatim cederet: matres & uxores eoz obuiā occurruunt: orant in præliū reuertantur: cunctantib; sublata ueste obscene corporis ostendunt: rogantes num i uteros matrum uel uxorum uelint refugere. Hac reprelli castigatione in præliū redeunt: & facta impressione quos fugiebant: fugere compellunt. In eo prælio Astyages capitulatur: cui Cyrus nihil aliud nisi regnum abstulit: nepotemq; in illo magis q; uictorem se gessit: ne maxime genti hyrcanorū præposuit. Nam ipse reuerti in medos noluit. Hic finis medorum imperii fuit. Regnauerunt annis cccl. In initio regni Cyrus Sybarem coptorum quem iuxta nocturnū uisum ergastulo liberauerat: comitemq; in omnibus rebus habuerat. Persis præposuit: sororemq; suam ei in matrimoniu dedit. Sed ciuitates: quæ medorum tributariæ fuerant: mutato impio etiā conditionem suam mutatam arbitrantes a Cyro defecerunt: quæ res multoq; belloq; Cyro causa & origo fuit. Domitis demum plerisq; cum aduersus babylonios bellū gererent: Babylonii rex lydorū Crœsus: cuius opes diuinitatē insignes ea tempestate erant: in auxilium uenit: uictusq; iam de le sollicitus in regnū refugit. Cyrus quoq; post uictoriā compositis in babyloniam rebus bellum trāfert in lydiam. Ibi fortuna prioris prælii percussum iam Crœsi exercitū nullo negotio fundit. Crœsus ipse capitulatur: sed quanto bellum minoris periculi: tanto & mitior uictoria fuit. Crœso & uita & patrionii partes: & urbs Berce concessa sunt: in qua & si nō regiam uitam: tamen & proximam maiestati regiae degeret. Hæc clæmentia non minus uictori q; uicto utilis fuit. Quippe ex uniuersa græcia cognito q; illatum Crœso bellum esset: auxilia uelut ad commune extingendum incendium confluebāt. Tantus Crœsi amor apud omnes urbes erat: ut passurus Cyrus graue bellum græciæ fuerit: si quid in Crœsum crudelius consuluisset. Interiecto deinde tempore occupato in aliis bellis Cyro rebellauere lydi: quibus iterum uictis armis & equi adēpti iussiq; cauponias ludicas artes & lenocinia exercere. Et sic genis industria quondam potens & manu stren-

nua effeminata mollicie luxuriaq; uirtutē pristinā perdidit. Et quos ante Cyrus inuictos bella præstiterant: luxuriam laplos ocū ac desidia superauit. Fuere lydis multi ante Crosum reges uariis casibus memorabiles: nullus tamen fortunæ Candauli comparandus: qui cum uxorem suam: quam propter pulcritudinem nimium diligebat: omnib; pdicaret: non contentus uoluptatum suarum tacita cōsciētia: nisi etiā matrimonii reticenda publicaret: prorsus quasi silētiū dānu pulchritudinis esset: ad postremum ut affirmationi suæ fidē faceret: eam Gygi sodali suo nudā demonstrauit. Quo facto & amicum i adulterum uxorillectum hostem sibi fecit: & uxorem ueluti tradito alii amore a se alienauit. Nam breui post tempore cædes Candauli nuptiarum premium fuit. Vxor mariti sanguine dotata regnū uiri & se pariter adultero tradidit. Cyrus subacta Asia & uniuerso oriente in pote statem redacto scythis bellum intulit. Erat autē eo tempore scytalum regina Tomyris: quæ non muliebriter aduentu hostium territa cum prohibere eos posset: uadum Araxis fluminis transire permisit: & sibi feliciorem pugnā inter regni sui terminos rata: & hostib; obiectū flumis fugā difficiliore. Itaq; Cyrus trāfiebat copiis cū aliquātis per in scythiam processisset castram etatus est. Deinde postera die cū simulato metu & quasi refugiens castra deseruisse: uinum afflatim & ea quæ erant epulis necessaria reliquit. Quod cū nunciatiū reginæ esset: adolescentulum filium ad insequendum eū cū tertii. i parte copiarum mittit. Cum uentū ad Cyri castra esset: ignarus rei militaris adolescens ueluti ad epulas nō ad pliū uenisset: omissis hostibus insuetos barbaros uino onerare letat. Priusq; scytha ebrietate q; bello uincuntur. Nam cognitis his Cyrus reuersus per noctem saucios opprimit: omnēsq; scythas cum reginæ filio interficit. Amisso tanto exercitu & quod grauius dolendum unico filio Tomyris orbitatis dolorem nō in lachrymas effundit: sed in ultiōis solatia intendit. Hostesq; recenti uictoria exultantes pari insidiarū fraude circūdedit. Quippe simulata diffidētia ppter uulnus exceptum refugiens Cyrus adusq; angustias perduxit. Ibi

compositis in montibus insidiis ducenta milia psaqz cū ipso
rege trucidauit. In qua uictoria etiā illud memorabile fuit:
quod neq; nuncius tantæ cladis quidem superfuit. Caput
Cyri amputatum in utrem humano sanguine repletū cōiici
regina iubet cum hac exprobratione crudelitatis. Satia te sa-
guine inquit: quem sitisti: cuiusq; insatiabilis semper fuisti.
Cyrus regnauit annis xxx: non initio tantum regni: sed con-
tinuo totius temporis successu admirabiliter insignis. Huic
successit filius Cambyses: qui imperio patris ægyptum adie-
cit: sed offensus superstitionibus ægyptiorum Ais cæterorū
q; deoꝝ ædes dirui iubet. Ad Ammonis quoq; nobilissimū
templum expugnandum exercitum mittit: qui tēpestatibus
& harenarum molibus oppressus interit. Post h̄c per: qui
etem uidit fratrem suum Mergidem regnaturū: quo somnio
exteritus non dubitauit post sacrilegia etiam parricidiū fa-
cere. Erat enim difficile ut parceret suis: qui contemptu reli-
gionis grassatus etiam contra deos fuerat. Ad hoc tam cru-
dele ministerium magum quēdam ex amicis delegit nomine
Comarim. Interim ipse gladio sua spōne euaginato ī femore
grauius uulneratus occubuit: pœnalq; luit leu impati parri-
cidii seu sacrilegii perpetrat. Quo nuncio accepto mag⁹ ate
famam amissi regis occupat facinus: pstratoq; Mergide cui
regnū debebatur: fratrem suum subiecit Horopastem. Erat
enim oris & corporis linimentis persimilis: ac nemine sub
esse dolum arbitrante pro Mergide rex Horopastes consti-
tuitur. Quæ res eo occultior fuit: quod apud plas personas
regis sub speciem maiestatis occulitur. Igitur magi ad fauore
populi conciliandum tributa & militiæ uacationē ī trienniū
remitunt: ut regnum quod fraude quæsierat indulgetia &
largitionibus confirmarent: quæ res suspecta primo Orthani
uio nobili & in conjectura sagacissimo fuit. Itaq; p internū
cios quærerat filia: quæ inter regias pellices erat: Cyri re-
gis filius rex esset. Et illa nec se scire ipsa ait: nec ex alia posse
cognoscere: quia singulæ seperatim recludantur. Tum per
tractare dormienti caput iubet. Nam mago Cambyses aures
utrasq; præciderat. Factus deinde per filiam certior sine au-

ribus esse regem optimatibus persarum rem indicat: & in ca-
dem falsi regis impulsos sacramento religionis obstringit.
Septem tantum consciū fuere huius coniurationis: qui ex cō-
tinenti ne dato in pœnitentiam spatio res per quēq; narrare
tur: occultato sub ueste ferro ad regiā pergunt. Ibi obuiis iter
fectis ad magos perueniunt. Q uibus ne ipsis qdē animus
in auxilium suum defuit. Siquidem stricto ferro duos de cō-
iuratis interficiunt. Ipsi tamen corripiuntur a pluribus: quo
rum alterum Gobryas amplexus magum cunctantibus so-
ciis ne ipsum pro mago transfoderent: quia res obscuro loco
gerebatur: uel per suū corpus adigi mago ferrum iussit. For-
tuna tamen ita regente illo incolumi magus interficitur.
Occisis magis magna quidem gloria recuperati regni prin-
cipum fuit: sed multo maior in eo: quod cum de regno am-
bigerent concordare potuerunt. Erant enim & virtute & no-
bilitate ita pares: ut difficile ex his populo electionem æq;
litas faceret. Ipsi igitur uiam inuenienti: qua de se iudicium
religioni & fortunæ committerent. Pacti inter se sunt: die sta-
tuta omnes equos ante regiam primo mane perducerent: &
cuius equus ante solis ortum hinnitum prīus edisset: is rex
esset. Nam & solem unum deū persæ esse credunt: & equis
eidem deo sacratos ferunt. Erat inter cōiuratos Darius Hy-
stapsis filius: cui de regno sollicito eq̄ui custos ait: si ea res
victoriā moraretur: nil negotii supesse: pindē nocte eq̄ua
pridie ante constitutā diem ad eundē locū ducit: ibiq; equæ
equum admittit: ratus ex uolu prate ueneris futurum: quod
euénit. Postera die cum ad statutam horam omes uenissent:
Darii equus cognito loco ex desyderio fæminæ hinnitū statū
edidit: & signibus alijs felix auspiciū domino prim⁹ emisit.
Tanta moderatio cæteris fuit: ut auditio auspicio confessim
equis desilierit: & Dariū regem salutarint: populus quoq;
uniuersus secutus iudiciū principum eundē constituit regē.
Sic regnum persarum septē nobilissimō & virtute quæsituū
tam leui mōmento in unum collatum est. Incredibile p̄sus
pro tanta pietate gessisse eos: quod ut eriperent a magis: mo-
ri non recusarent: q̄q; propter formam uirtutēq; hoc imperio

Secundus.

tharum gens antiquissima semper habita: q̄q̄ ite scythes & ægyptios diu contentio de generis uetusitate fuerit. ægyptis prædicatis initio rerum cum aliæ terræ nimio fero so lis arderent: aliæ rigerent frigoris immanitate: ita ut nō mō generare hoēs sed ne aduēas quidē recipere ac tueri possēt: priusq; aduersus calorem: uel frigus uelamenta corporis iue nitentur: uel locorum uitia quæsitis arte remedii mollirentur. Aegypti ita temperatam semper fuisse: ut neq; hyberna frigora nec æstiui solis ardore incolaſ eius premerent. Solū ita fœcundum: ut alimētorum nulla terra feraciō sit ī usus hominū. Iure igitur ibi primum hoēs natos uideri debere: ubi educari facillime possēt. Cōtra scythæ cæli temperamētū nullum esse uetusatis argumentum putabant. Quippe natūra cum primum incrementa caloris & frigoris regionibus distixerit: statim ad locorum patientiam animalia quoq; generasse: sed arborum atq; frugum pro regionum conditione apte genera uariata. Et quanto scythis sit cælum asperius q̄ ægyptiis: tanto & corpora & ingenia esse duriora. Cæterum si inundi que nunc partes sunt: aliquando unitas fuit: siue illuvies aquarum principio rerum terras obrutas tenuit: siue ignis: qui & mundum genuit: cuncta possedit: utriusque pri mordui icythas origine præstare. Nam si ignis p̄ia possessio rerum fuit: qui paulatim extinctus sedem terris dedit nullā priusq; septentrionalem partem hyemis frigore ab igne secre tam: adeo ut nunc quoq; nulla magis rigeat frigoribus. Ae gyptum uerum & totum orientem tardissime tēperatū: q̄ppe qui etiam nunc torrenti calore solis exestuet. Quod si oēs quondam terræ summersæ profundo fuerunt: profecto editissimam quanq; partem decurrentibus aquis prius detectā: humillimo autem solo eandem aqua diutissime immorata. Et quanto prior quæq; pars terrarura siccata sit: tanto prius animalia generare coepisse. Porro scythiam adeo editorem omnibus terris esse: ut cuncta flumina ibi nata ī mare mæticum: deinde in ponticum & in ægyptium mare decurrant. Aegyptum autem quæ tot regum tot sacerdotum cura impensaq; munita sit: & aduersus uim decurrentium aquaq;

Liber

dignam & cognatio Dario iuncta cum pristinis regib⁹ fuit. Principio igitur regni Cyri regis filiam regalibus nuptiis regnum firmaturus in matrimoniu recepit: ut non tam in extraneum translatum q̄ in familiam Cyri reuersū uideretur. Intericto deinde tempore cum assyrii descivissent: & bablyloniam occupassent: difficilisq; urbis expugnatio esset: astu ante rege unus de intersectoribus magorum zopyrus noīe domi se uerberibus lacerari toto corpore iubet. Nasū & labia & aures sibi præcidi: atq; ita regi inopinanti se offert. Attontum & quærentem Darium causas auctoremq; tūm fœde lacerationis tacitus quo proposito fecerit: docet. formatosq; in futurum consilio transfigae titulo babyloniam pficiscitur. Ibi ostendit populo laniatum corpus. Queritur crudelitatem regis a quo in regni portione non uirtute sed auspicio: non iudicio hominum sed hīnitu equi superatus sit. Jubet illos examicis exemplum capere: quid hostibus cauendū sit. Hor tatur ne mœnibus magis q̄ armis cōfidant: patiātūq; se cōmune bellum recentiore ira gerere. Nota nobilitas uiri pariter & uirtus omnibus erat: nec de fide timebant: cuius ueluti pignora uulnera corporis & iniurie notas habebant. Constituitur ergo dux omnium suffragio: & accepta parua manu semel atq; iterum cedentibus ex consulto p̄sis secunda prælia fecit. Ad postremum uniuersum sibi creditū exercitum regi prodit: urbemq; ipsam in potestatem eius redigit. Post hæc Darius rex bellū scythis ifert: qđ sequēti uolumē referetur.

IVSTINI HISTORICI LIBER RECUNDVS.

N Relatione rerum a scythis gestaq;: quæ satis amplæ magnificæq; fuerunt: principiū ab origine repetendū est. Non enim minus illustria initia q̄ imperium habuere: nec uirorū imperio magis q̄ sceminarum uirtutib⁹ claruere. Quippe cum ipsi parthos bactrianosq; sceminae autem eorum amazenum regna cōderint: prorsus ut res gestas uirorum mulierūq; cōsideranti bus incertum sit: uter apud eos sexus illustrior fuerit. Scy

Liber

tantis instructa molibus tot fossis cōcisa ut cū his arceāturi illis recipiātur aquæ: nihilominus coli nisi excluso nilo. nō potuerit: nec possit uideri hominum uetus state ultimā: quæ exaggerationibus regum siue nili trahentis limum terrātū recentissima videatur. His igitur argumentis superatis ægyptiis antiquiores semper scythæ uisi. Scythia in orientē porrecta iudicatur ab uno latere ponto: & ab altero montibus rhiphæis. A tergo asia & phasi flumine multū in longitudinē & latitudinē patet. Hominib⁹ ite se fines nulli neq; enī agrum exercent: nec domus illis ulla aut tectum aut sedes ē. Armenta & pecora semper pascentibus & per incolas solitudo errare solitis: uxores liberosq; secum plaustris uehunt: Quibus coriis Imbrium hyemi q; causa tectis pro domib⁹ utuntur. Iustitia gentis ingenii culta nō legibus. Nullum scelus apud eos furto graui?: quippe sine tecto munimētoq; pecora & armenta habentibus: quid saluum esset: si furati liceret? Aurum & argentum perinde aspernantur: ac reliqui mortales appetunt: lacte & melle uescuntur. Lanæ iis usus ac uestium ignotus. & quanq; continua frigoribus urantur: pellibus tamen ferinis aut murinis uestiuntur. Hæc continētia illis: morum quoq; iustitiā dedit nihil alienū cōcupiscētibus. Quippe diuitiarum cupidio ibi est: ubi & usus. Atq; uti nam reliquis mortalibus similis moderatio & abstinentia alieni foret. Profecto non bellorum tantum per ora sœcula terris omnibus continuaretur. neq; plus hominū ferrum & armā q; naturalis fatig; conditio raperet. Proorsus ut admirabile uideatur hoc illis naturam dare: quod græci longa sapientum doctrina præceptisq; philosophorum cōseq; nequinti cultosq; mores incolae barbariæ collatione superari. Tanto plus in illis proficit uitioq; ignoratio q; in his cognitio uirtutis. Imperium asiæ ter quæsiuere scythe. ipsi ppetuo ab aliō imperio aut intacti aut inuicti mansere. Darium regē persarum turpi a scythia summuere fuga. Cyrum cū omni exercitu trucidarunt. . Alexandri magni ducem Cæpyronam pari ratione cum copiis uniuersis deleuerunt. Romano rum audiuer: non sensere arma. Mox parthicum & bactri

Secundus.

anum imperiū ipsi condiderunt: gens & laberibus & bellis aspera. Vires corporum immensæ: nihil parauere: quod amittere timeant. nihil uictores præter gloriam concupiscūt. Primus scythis bellū idixit. Vexores rex ægyptius missis prius legatis: q; hostibus parēdi legē diceret. Sed Scythæ iā ātea de aduētu regis a finitimis certiores facti legatis respōdēt. Tam opuleti populi duce stolide aduersus iopes occupasse bellū: quod magis dōi fuerit illi timendū: q; dō belli certamē accepit: p̄mia uictoriæ nulla: dāna manifesta sint. Igitur nō expectaturos scythes: ut ad se ueniant: cū tāto sibi in hoste plura cōcupiscēda sint: ultiroque prodituros obuiam. Nec dicto res morata: quos cum tanta celeritate uenire rex didicisset in suam uertitur: & exercitu cum omni apparatu belli relicto in regnum trepidus se recepit. Scythes ab ægypto paludes prohibuere. Exinde reuersi asiam perdomitam uectigalem feceunt: modico tributo magis in titulum imperii q; i uictoriæ premium imposito quindecim annis pacidæ asiae morati. Vxorū flagitatione reuocantur: per legatos denunciatiū nī redeant: sobolem se ex finitimis quælituras: nec passuras ut in posteritatē scytharum genus per foeminas itercidat. His igitur asia per mille quingentos annos uectigalis fuit: pendendi tributi fine Ninus rex assyriorum imposuit. Sed apud scythes medio tempore duo regii iuuenes Plinōs & Scholopytus per factionem optimatum domo pulsi ingēte iuuentutem secum traxere. & in cappadociæ ora iuxta amnē thermodoonta confedere: subiectosq; thermis cyræos cāpes occupauere. Ibi per multos annos spoliare finitimos cōsueti: conspiratione populorum per insidias trucidantur. Horum uxores cum uideret exilio suo additā orbitatē arma sūpserer: finesq; suos sūmouentes p̄iō mox inferētes bella defendūt. Nubendi quoq; finitimis animum omisere seruitutem nō matrimonium appellantes: singulare omnium sœculorum exemplum. Auxere rem publicam sine viris: iam etiam: cum contemptu virorum se tuentur. & ne feliciores aliae aliis uideretur: uiros: qui domi remanserant interficiūt. Ultionem quoq; cæsorū cōiugū excidio finitimosq; sequūt. Tūc pace

armis quæ sita ne g̃es interiret: cōcubitū finitimorū ineūt. Si q̃ mares nascerētū n̄terficiēbantur. Virgines in eūdem ipsū morem non ocio neq; lanificio: sed armis equis: uenatiōib⁹ exercebat: in iustis infantū dexterorib⁹ māmisine sagitaz iactus ipediretur: ūde amazōes dictæ sūt. Duæ regiæ his fuere Marthesia & lāpedo: quæ i duas ptes agmine diuiso iclytæ iam opibus uicibus gerebant bella solicite terminos alter nos defendantes: & n̄ successibus deesset auctoritas generat̃ se marte prædicabant. Itaq; maiore parte Europæ subacta asiæ quoq; nonnullas ciuitates occupauere. Ibi epheso multisq; aliis urbibus conditis ptem exercitus cum ingēti pda domū remittunt. Reliquæ quæ ad tuendum asiæ ipenū remanserant: concursu barbaroz cū Marthesia regiā iterficiuntur. In cuius locū filia eius Orithyia regno succedit. Cui præter singularem belli industriam eximia seruatæ i omne æuum uirginitatis admiratio fuit. Huius uirtute tantum ad ditum gloriæ & famæ amazonibus est: ut Herculi rex cui xii. stipendia debebat quasi impossibile ip̃efauerit: ut arma reginæ amazonū sibi afferret. Igitur eo pfect⁹ longis nouē nauib⁹ comitante principū græciæ iuuētute iopinātes aggreditur. Duæ ex quattuor tūc sorores amazonū regna tractabāt. Antiope & Orithyia: q̃z Orithyia foris bellū gerebat. Igitur cū Hercules ad litt⁹ amazonū applicuisset: iſrequēs multitudo cū Antiopa regiā nihil hostile metuēte erat. Quare effectū ē ut paucæ repētino tumultu excitatæ arma sumerēt: facileq; uictoriā hostibus darent. Multæ itaq; cæſæ captæq; i his duæ captæ sunt Antiopa sorores Menalippe ab Hercule Hippolyte a Theseo. Sed Theseus obtentā ip̃emīū captiuam eandem in matrimonium assumit: ex ea genuit Hippolytum. Hercules post uictoriā Menalippen captiuā sorori reddidit: & pretium arma reginæ accepit. Atq; ita imperio functus ad regē reuertitur. Sed Orithyia ubi cōperit bellum sororibus illatum & raptorem: esse atheniensium p̃cipem: hortatur comites in ultionem: frustraq; ponti sinum & alia domitam esse dicit: si græcorum n̄on tam bellis quā rapinis pateant: Auxilium deinde a sagillo rege scytarum petit.

Genus se scytharum effe: cladem uirorū: necessitatem armorum: belli causas ostendit. affecutæque uirtute n̄e segniōres uiris foeminas habere scythæ uideantur. Motus ille domestica gloria mittit cum ingenti equitatu filium Penaxagōram in auxilium. Sed ante prælium dissensione ortā ab auxiliis desertæ bello ab atheniensibus uincuntur. Receptaculū tamen habuere castra sociōrum: quorum auxiliis intactæ ab aliis gentibus in regnum reuertuntur. Post Orithiam Pantēsilea regno potita est: cuius troiano bello inter fortissimos uiros cum auxilium aduersos græcos ferret: magnæ uirtutis documenta extitere. Interfecta demū Pantēsilea exer cituq; ei⁹ asumpto paucæ quæ remanserant: & se aduersus finitos defendantes usq; ad tempora Alexandri magni durauerunt. Harum Minithia siue Calestris regina con cubitu Alexandri per dies. xiiii. ad sobolem ex eo generandam obtento reuersa in regnum: breui post tempore cū omni amazonum nomine intercidit. Scythæ autem tertia expeditione asiana cum annis. vii. à coniugibus & liberis absuis sent seruili bello domi excipiuntur. Quippe coniuges eo rū longa expectatione uirorū fessæ: nec iam teneri bello sed deletos ratae seruis ad custodiam pecoris relicis nubūt: qui reuersos cū uictoria dominos uelut aduenas armati finib⁹ prohibent. Quibus eum uaria uictoria fuisset: admonetur. Scythe mutare genus pugnæ: memores non cum hostibus sed cum seruis preliandum: nec armorū sed dominorū iure uincendos: uerbera in aciem non tela ferenda: omissoque ferro uirgas & flagella cæteraque seruilis metus paranda instrumenta. Probato omnes consilio instructi sicut p̃ceptum erat: posteaq; ad hostes accessere inopinantib⁹ uerbera intenant: adeoq; illes perturbant: ut quos ferro non poterant metu uerberum uincerent: fugamq; non ut hostes uicti: sed ut fugitiui serui cōpescerent: quicūq; capi potuerūt: supplicia crucibus huerint. Mulieres quoq; malefibi conscient partim ferro: partim suspedio uitā finierūt. Post hoc apud scythes pax fuit usq; tempora Lanthini regis. huic Darius rex persarum: sicut supra dictum est: cū filiæ eius nuptias n̄on obtinuisset:

bellum intulit: & armatis septingentis milibus hominum scytiā ingressus non facientibus hostibus pugnare. potestatē metuens ne interrupto pōte istri reditus sibi itercluderetur: amissis nonaginta milibus hominum trepide. refugit: quæ iactura habundante multitudine iter dāna numerata nō ē. Inde asiam & mace dōiam domuit. Ionas quoq; nauali plio superat. Demum cognito q; Athenienses Ioniis auxiliū contra se tulissent: omnē impetum belli in eos conuerit. Nunc quoniam ad bella Atheniensium uentū est: quæ non modo ultra spm gerēdi uerum etiam ultra gesti fidem parata sūt operamq; Atheniensium effectu maiora q; uoto fuerūt: paucis uerbis origo repetenda est: quia non ut cæteræ gentes a sor didis initis ad summam creuere. Soli enī præter q; i cremen to etiam origine gloriantur. Quippe non aduenæ neq; passi collecta populi colluuios originem urbi dedit: sed i eodē na ti solo: quod incolunt: & quæ illis sedes eadē origo ē. Primi lanificii & olei & uini usum docuere: arare quoq; & serere frumenta glande uescenibus monstrauerunt litteræ certe ac facūdia & hic civilis ordo disciplinæ ueluti templū athe nas habent. Ante Deucalionis tempora regem habuere Ce cropem: quem: ut omnis antiquitas fabulata est: biformē p didere: quia prius marē foeminæ matrimonio iunxit. Huic successit Graianus: cuius filia athis regioni nomē dedit. Post hunc Amphionides regnauit: qui primus Minerue urbem sacrauit: & nomen ciuitati Athenas dedit. Huius tēporib; aquarum illuuios maiorem partem græciæ absumpsit. Sup fuere quos refugia montiū receperunt: aut ad regem Thella liæ Deucalionem ratibus uecti sunt: a quo præterea genus hominum conditum dicitur per ordinem deinde successiōis regniū ad Herethæū descendit: sub quo frumenti satio apud eleusina à Triptolemo reperta: in cuius mun eris honorem noctes initiorum sacratae. Tenuit & Aegeus Thesei pater. Athenis regnum: a quo per diuortium decedens Medeā propter adultam priuigni ætafem colchos cum Medo: filio ex Aegaeo suscepit concessit. Post Aegæum Theseus ac deinde post Thesei filius demophoon: qui auxiliū græcis aduersus

troianos tulit regnum possedit. Erant. inter athenienses & Dorienses simultatū ueteres offensæ: quas vindicaturi bello Dorienses de eventu bellī oracula cōsuluerunt res pōsum: su periōtes foreni regē Atheniensiū occidisset. Cū uētum esset i plū militibus ante oīa custodia regis præcipitur. Atheniēsi bus eo tempore rex Codrus eratq; & responso dei & pceptis hostiū cognitis pmutato regis habitu pānosus sarmēta collo gerens castra hostiū īgreditur. Ibi i turba obſistētiū a milite: quem falce astū uulnerauerat interficitur. Cognito rēgis corpore Dorienses sine p̄alio discedunt. Atq; ita Athenienses uirtute ducis p salutē patriæ morti se offerētis bello liberantur. Post Codrū nemo Athēis regnauit: quod memorias nominis ei⁹ tributū est. Administratio reipublicæ ānūis magistratib; pmissa ē. Sed ciuitati nullæ leges tunc erāt: q; libido regū p legibus habebatur. Eligitur itaq; Solon uir iusticia insignis: q; uelut nouam ciuitatē legibus cōderet: q; tāto tēpera mēto iter plebē senatūq; egit: cū si qd p altero ordie tulisset: alteri displicitus uideretur: ut ab utrisq; parē gratiā traheret. Huius uiri iter multa egregia & istud memorabile fuit: iter Athenienses & Megareses de proprietate salamīæ iſulæ ppe usq; ad iteritū armis dimicatū fuetat. Post clades multis capitate eē apud Athenienses cœpit: si q's legē de uendicanda iſula tulisset. Sollicit⁹ igitur Solō ne aut tacendo pagi reipublicæ cōsuleret: aut cēlendo piculū sibi afferret: subitā demētiā simulatic; cui⁹ uenia nō dicturus mō phibita sed facturus erat. Deformis habitu more uæcordium i publicum euolat: factoq; cōcursu hominū quo magis cōsiliū dissimularet iſolitis sibi uersib; suadere populo cœpit: quod uerebatur: omniniūq; animos ita cœpit: ut exemplo bellum aduersus megates decerneretur: iſulaq; deuictis hostibus Athēiensiū fieret. Interea megareses memores illati ab athēiēsib; bellū: & uerti ti ne fruſtra arma mouisse uideretur: matrōas athēiensiū i ele uſinis sacris noctū opp̄ſſuri naues cōscēdūt: q; re cognita dux athēiensiū Pisistrat⁹ iuuētutē i iſidiis: collocati uſsis maronis solito clamore ac strepitu ēt i accessu hostiū ne intellectos se sentiat sacra celebrare egressosq; nauib; megareses iopinā

res aggressus deleuit ac protin*9* classe captiu*ia* iter mixtis mū
lierib*9* ut speciem captiuarū matronarū præberent. Megarā
contendit. Illi & cū nauī formā & petītā prodam agnoscerēt:
obuii ad portū pcedūt quibus consul. Pisistratus & paululū
a capienda urbe abfuit. Ita megarenses suis dolis hōsti uicto
riam dedere. Sed pisistratus quasi sibi nōn patriæ uicisset: ti
rannidem per dolum occupat. Quippe uerberibus uolunta
riis domi affectus laceratoqe corpore i publicū progreditur:
& adiuvata concōne uulnera populo ostendit de crudelitate
principū: a quibus hoc se passum simulabat. queritur: addū
tur uocibus lachrymæ: & inuidiosa oratōe multitudō credu
lī incendit: amōre plebis iuisū se senatiū affirmatio obtinet:
ad custodiā corporis sui satellitū auxilium: per quos occu
pata Tyrannide per annos. xxxiiii. regnauit. Post cui*9* mor
tem Diocles alter ex filiis per uim stuprata uirgine a fratre
puelle interficitur. Alter Hippias noīe cū imperiū paternū
teneret: i perfectorem fratris comprehendendi iubet: qui cum
per tormenta consciō cædis nominare cogeretur: omes ami
cos tyranni nomiuauit: quib*9* i perfectis quærenti tyranno
adhuc reliqui consci*ii* essent: nemo ait superest: quē amplius
mori gestiam quod ipsū tyrannū: qua uoce eiusdē tyrāni se uicto
rem post uindictā pudicitia sororis ostēdit. Huius uirtute
cū admōita ciuitas libertatis esset: adem Hippias regno pul
sus in exiliū agitur: qui profectus i persas ducem se Dario i
ferenti atheniensibus bellū. sicuti supra significatū ē: aduer
sus patriā suā offert. Igitur athenienses audito Darii aduetu
auxilium a lacedéoniis sociiū ciuitate petierunt: quōs ubi
uiderūt quod i teneri religiōe: nō expectato auxilio i strūctis
decem millibus ciuiū & platēsibus auxiliariis mile aduersus
sexcenta milia hostium in campos marathonios in prelium
egrediuntur. Milciades & dux belli erat & auctor non expe
ctandi auxiliū: quem tanta fiducia ceperat. ut plus presidii
in celeritate quam in sociis duceret. Magna igitur currētib*9*
in pugnam alacritas animorū fuit: adeo nt cum mile passus
inter duas acies essent: citato cursu ante iactus sagittarū ad
hostem uenirent: nec audaciæ eius euentus defuit. Pugnatū

est enim tanta uirtute: ut hinc uirōs inde pecudes putares.
uicti persae i naues cōfugerunt: ex quobus multae suppressae:
multae captiae. In eo prolio tota uirtus singuloge fuit: ut cuius
laus prima esset: difficile iudiciū uideretur. iter caeteros tamē
Themistoclis adolescētis gloria emicuit: quo iā totū idoles
futurae imperatoriae uirtutis apparuit. Cynigeri quoqe mili
tis atheniēsis gloria magnis scriptoge laudibus celebrata ē: quod
post plii inumeras caedes cū fugiētes hostes ad naues egit
sent: onustā nauē dextra manu tenuit: nec prius dimisit: quod
manū amitteret. Tum quoqe amputata dextra nauē sinistra
cōpraehēdit: quā & ipsam cū amississet: ad postremū morsu
nauē detinuit. Tantā in eo uirtutē fuisse: ut nō tot caedibus
fatigatus: nō ababus māibus amissis uictus ad postremū
trūcus & ueluti rabida fera détibus dimicauerit: ducēta mil
lia prole eo praelio sine nauigio amiserit. Cecidit & Hippias
tyrānus Atheniēsis auctor & cōcitor eius belli diis patriæ
ultoribus proenas repeatētibus. Interea & Darius cū bellū re
stauraret: i ipso apparatu decidit: relictis multis filiis & i reg
& ante regnum lusceptis. Ex his Arthemenes maximus natu
aetatis prouilegio regnū sibi uidebat: quo dominus & ordo nascē
tibus & natura ipla gētibus dedit. Porro Xerxes cōtrouersiā
nō de ordine sed de nascēdi felicitate referebat. Nā quod arthe
menē primū quidē Dario sed priuato prouēsse: se regi primū
natū: fratres itaqe suos: quod ante geniti essent prouato priuatu
pa trimoniū quod eo tépore Darius habuisset: nō regnum sibi
uedicare posse: se esse primū: quem in regnū rex pater sustu
lerit. Huc accedere quod Arthemenes nō patre tantum: sed
& matre priuāte adhuc fortunae auo quoqe materno prouato
creatus sit: se uero & matre regina natum: & patrem non nisi
regem uidisse: auum quoqe maternum. Cyrum regem ha
buisse non heredem: sed conditorem tanti regni. Itaqe & si
aequo iure utrūqe fratrem pater reliquisset: materno se tamē
iure & aucto uincere. Hoc certamē cōcordi animo ad patruū
suum Anafarnem ueluti ad domesticum iudicem deferunt:
qui domi cognita causa Xerxem praeparauit: adeoqe fraterna
cōfētio fuit: ut nec uictor insultauerit: nec uictus idoluerit

res aggressus deleuit ac protin*9* classe cap*tu*ia itermixtis m*u*
lierib*9* ut speciem cap*tu*uar*u* matronaz pr*æ*bere*n*t. Megar*a*
contendit. Illi & c*ū* nau*u* form*ā* & pet*it* p*d*am agnoscere*n*
obui*u* ad port*u* p*c*eduti quibus c*æ*sis. Pisistratus & paulul*u*
a capienda urbe abfuit. Ita megarenses suis dolis hosti uicto
riam dedere. Sed pisistratus quasi sibi n*ō*n patri*z* uicisset: ti
rannidem per dolum occupat. Qui p*p*e uerberibus uolunta
riis domi affectus lacerato*q* corpore i public*u* progreditur:
& aduocata conc*ō*ne uulnera populo ostendit: de crudelitate
princip*u*: a quibus hoc se passum simulabat. queritur: add*ū*
tur uocibus lachrym*æ*: & inuidiosa orat*o*e multitudo credu
li incenditur: amore plebis iuis*u* se senatui affirmatio obtinet:
ad custodiam corporis sui satellit*u* auxilium: per quos occu
pata Tyrannide per annos. xxxiiii. regnauit. Post cui*9* mor
tem Diocles alter ex filiis per vim stuprata virgine a fratre
puelle interficitur. Alter Hippias no*ī*e c*ū* imperi*u* patern*u*
teneret: i perfectorem fratris compr*æ*hendi iubet: qui cum
per tormenta cons*c*ios c*æ*dis nominare cogeretur: om*ē*s ami
cos tyranni nomiuauit: quib*9* i perfectis qu*æ*renti tyrano an
adhuc reliqui cons*c*ii essent: n*ō*mo ait: superest: que amplius
mori gestiam q*u* ips*u* tyrann*u*: qua uoce eiusd*e* tyrani se uicto
rem post uindict*u* pudicit*z* sororis ost*ē*dit. Huius uirtute
c*ū* adm*ō*ita ciuitas libertatis es*et*at*ē*dem Hippias regno pul
sus in exili*u* agitur: qui profectus i persas ducem se Dario i
ferenti atheniensibus bell*u*. sicuti supra significat*u* e: aduer
sus patri*u* su*ā* offert. Igitur athenienses audito Darii aduetu
auxilium a lacedeoniis soci*z* t*ū*c ciuitate petierunt: quos ubi
uiderut q*u*tid*u* teneri religio*e*: n*ō* expectato auxilio i*str*uctis
decem millibus ciui*u* & plat*ē*ibus auxiliariis mile aduersus
sexcenta milia hostium in campos marathonios in prelium
egrediuntur. Milciades & dux belli erat & auctor non expe
ctandi auxili*u*: quem tanta fiducia ceperat. ut plus presidii
in celeritate quam in soci*z* duceret. Magna igitur c*urr*etib*9*
in pugnam alacritas animor*u* fuit: adeo nt cum mile passus
inter duas acies essent: citato cursu ante iactus sagittar*u* ad
hostem uenirent: nec audaci*z* eius euentus defuit. Pugnat*u*

est enim tanta uirtute*u* hinc uir*ō*s inde pecudes putare.
uict*u* persae i naues c*ō*fugerunt: ex q*u*bus multae suppressae:
multae capt*u*ae. In eo p*l*io t*ā*ta uirtus singul*o*z fuit: ut cuius
laus prima esset: difficile iudici*u* uideretur. iter caeteros tam*ē*
Themistoclis adolesc*ē* gloria emicuit*u* quo iā t*ū*c idoles
futurae imperatoriae uirtutis apparuit: Cyniger quo*q* mili
tis atheni*ē* gloria magnis scriptoz laudibus celebrata e*q*
post p*l*ii inumeras caedes c*ū* fugi*ē*tes hostes ad naues eg*ū*
sent: onust*u* nau*ē* dextra manu tenuit: nec prius dimisit: q*u*
man*u* amitteret. Tum quo*q* amputati dextra nau*ē* sinistra
c*ō*praeh*ē*dit: quā & ipsam c*ū* amisisset: ad postrem*u* mortu*u*
nau*ē* detinuit. Tant*ā* in eo uirtutē fuisse: ut n*ō* tot caedibus
fatigatus: n*ō* ababus m*ā*ibus amissis ui*ct*us ad postrem*u*
tr*ū*cus & ueluti rabida fera d*ē*tibus dimicauerit: duc*ē*ta mil
lia p*l*ae eo p*ra*elio sine nauigio amiserit. Cecidit & Hippias
tyrannus Atheni*ē* auctor & c*ō*citor eius belli di*ū*s patriae
ultoribus p*œ*nas rep*ē*tibus. Interea & Darius c*ū* bell*u* re
st*ū*uraret: i ipso apparatu decidit: relic*z* multis filiis & i reg*z*
& ante regnum l*ū*ceptis. Ex his Arthemenes maximus natu
aetatis p*u*ilegio regn*u* sibi uidebat: quo d*ū*us & ordo nasc*ē*
tibus & natura i*pla* g*ē*tibus dedit. Porro Xerxes c*ō*trouersia
n*ō* de ord*ē* sed de nasc*ē* felicitate referebat. N*ā* q*đ* arthe
men*ē* prim*u* quid*ē* Dario sed priuato p*ue*isse: se regi prim*u*
nat*u*: fratres itaq*z* suos: q*u* arte geniti essent p*u*ato priuat*u*
patrimoni*u* quod eo t*ē*pore Darius habuisset: n*ō* regnum sibi
uedicare posse: se esse prim*u*: quem in regn*u* rex pater sustu
lerit. Huc accedere quod Arthemenes n*ō* patre tantum: sed
& matre priuatz adhuc fortunae auo quo*q* materno p*u*ato
creatus sit: se uero & matre regina natum: & patrem non nisi
regem uidissem*u* quo*q* maternum. Cyrum regem ha
buisse non heredem: sed conditorem tanti regni. Itaq*z* & si
aequo iure utr*ū*q*z* fratrem pater reliquisset: materno se tam*ē*
iure & auito uincere. Hoc certam*ē* c*ō*cordi animo ad patru*u*
suum Anafarnem ueluti ad domesticum iudicem deferunt:
qui domi cognita causa Xerxem praep*o*suit: adeo*q* fraterna
c*ō*te*nt*io fuit: ut nec uictor insultauerit: nec ui*ct*us idoluerit

ipsoq; liris tempore iuicē munera miserint& iucūdā quoq;
inter se nō solū cedula conuiuia haberint Iudicium quo
que ipsū sine arbitris sine conuicio fuerit. Tāto moderatius
tum fratres int̄ se regna maxima diuidebant: quātō nunc
exigua patrimōnia partiūtur. Igitur Xerxes bellum a pātre
acceptum aduersus graciā p̄ quinquenium instruxit: Quod
ubi primū didicit Demastus rex lacedēmoniog; qui apud
Xerxem exulabat: amicior patriæ post fugā quam regi pōst
benēficia: ne inōpināto bello opprimerentur: oīa in tabellis
lignis magistratibus p̄scripsit: easdemq; cāra super inducta
delet: ne aut scriptura sine tegmine iudiciū daret: aut recens.
cāre dolum prōderet: Fido deinde seruō perferendas tradit:
iussō magistratibus spartanog; tradere: quibus platis lacedē
mōna quāstiōi res diu fuit: quod neq; scriptum aliqd uide
rent: nec frustra missas suspicarentur: tantocq; rem maiōrem:
quanto sit occultiōr putabāt. Herentibus in cōiectura uiris
forōr regis leōnidæ consilium scribētis inuenit. Erafa igitur
cāra belli cōsilia detegūtur: Iam Xerxes septiāgentā millia
de regnō armauerat: & trecenta millia de auxiliis: ut nō in
merito p̄deditum sit: fluiā ab exercitu eius siccata: graciām q;
ōmnem uis capēt exercitū eius potuisse. Naves quoq; decies
cētū millia numero habuisse dicitur. Huic tāto agmini dux
absuit. Cāterum si regem sp̄ctes: diuitias nō ducē laudes:
quarum tanta cōpia in regnō eius fuit: ut cum flūmina mul
titudine cōsumeretur: opes tamē regiæ supereffent. Ipse autē
primus i sugar: pōstremus i prælio semp uisus ē in periculis
timidus: sicubi metus abeflet inflatus. Deniq; ante expētiē
tū belli fiducia uiriū ueluti naturæ ipius dominus & mōtes
in planum deducebat & cōuexa nallū æquabat: & quādam
marī pōtibus sternebat: quādam ad nauigationis cōmodū
per compēndium ducebat: cuius int̄itus i graciā q; terri
bilis: tam turpis ac fōodus discessus fuit. Nāq; cum Leōnida
rex spartanorū cum quattuor millibus militū agustias ther
mopylarum occupasset: Xerxes cōtemptu paucitatis eos pu
gnā capescere iubet: quoq; cogriati Marathonia pugna iter
fecti fuerunt: qui dum ulcisci suos quārunt: p̄cipiū cladis

fuere: succedente deiñde inutili turba maiōr cādes æditūr:
Triduo ibi cū dolore & idignatiōe persaq; dimicatu. quarto
die cum nunciatum esset Leoniadæ a xx. millibus hostium
summū cacumen tenerit: tunc ortatur socios recedāt: & se ad
meliora patriæ tēpora reseruent: sibi cum spartanis fortunā
experiendam: plura patriæ q; uitæ debere: cāteros ad p̄fisi
dia graciæ seruandos. Audito regis i p̄ero discessere cāteri:
soli lacedēmoniū remanserūt. Initio huius belli sciscitatibus
delphis oracula responsū fuerat: aut regi spartanorum: aut
urbi cadendū. Et idcirco cum rex leonides in bellū p̄ficiſce
retur: ita suos firmauerat: ut regem se parato ad moriendum
animo scient. Angustias p̄ttere occupauerat: ut cū paucis
aut maiore gloria uinceret: aut minore damno rei publicæ ca
deret. Dimissis igitur sociis: hortatur spartanos: meminierit:
qualiter cūq; prælia rentur: cadendum esse: cauerent: ne for
tius mansisse q; dimicasse uideātur: nec expectandum ut ab
hoste circūuenirentur: sed cum nox occasionem daret securis
& lātis superueniendum: nūsq; uictores honestius q; i castris
hostium perituros: Nihil erat difficile persuadere persuasis
mori: statim arma capiunt: & sexcenti uiri castra quingētorū
milliū irrūpunt. Statimq; regis prætorium petunt: aut cum
illo aut si ipsi oppressi effeti i ipsi pōtissimū sede morituri.
Tumultus totis castris oritur. Spartani posteaq; regem non
iueniūt: p̄ oīa castra uictores uagātur: cedūt stemūtq; oīa ut
q; sciāt se pugnare. nō spe uictoriæ sed i mortis ultiōe. Præliū
a p̄cipio noctis i maiōrē p̄tē diei tractū. Ad postremū non
uicti sed uincēdo fatigati iter īgētes stratog; hostiū cāteruas
occiderunt. Xerxes duobus uulnēribus terrestri prælio ac
ceptis expiri maris fortunā statuit. Sed Athēnēliū dux Thēi
stocles cū aīaduertisset Ionas: ppter quos bellū p̄sag; rex sus
cepit: i auxiliū regis classe uēisse: sollicitare eos i p̄tes suas sta
tuit. Et cū colloquēdi copiā nō haberet: quo applicituri erāt:
symbolos pponi: & saxis p̄scribi curat. Q uae uos Iones de
dementia tenet: quod facinus: agitatis: bellū inferre oīi cōdi
toribus uestris nup etiā uindicib; cogitatis. An ideo mōnia
uestra condidimus: ut essent: qui nostra deleterent: quid si nō

hæc & Dario pri⁹ & nūc Xerxi belli causa nobiscū foret: qđ
nos rebellātes nō destituimus: quī uōs i hæc nostra castra ex
isti obsidiōe transitis: Aut si hōc pāg tutū extat uōs cōmiso
prælio.lite cessum: inhibete remos:& a bello discedite.Ante
naualis prælii cōgressionē miserat Xerxes quattuor millia ar
matog̃ delphōs ad tēplum apollinis diripiēdū: prſus quasi
nō cū græcis tantum sed cū diis imortallib⁹ bellū gereret:
quæ manus tota ibribus & fluminibus deleta est: ut intellige
ret: quāto grauior offensa deōg̃ effetiātō nullas esse homi
num aduersus deōs uires: Post hæc Thespiadas,& plateas
& athenias uacuas hōminib⁹ incendit:& quoniam ferro nō
poterat in hominesū ædificia igne crassatur. Nāq; athenieni
ses post pugnam mārathōiam præmonēte Temistocle. uictō
riam illā de persis nō finem sed causā maioris belli fore:cc:
naues fabricauerunt. Aduentante igitur Xerxe cōsulentibus
delphis oraculum responsum fuerat salutem mūris ligneis
tueretur. Themistocles nauū præsidium demōstratū rat⁹ p
suadet omnibus patriā municipes esse nō mœnia: ciuitatēq;
nō in ædificiis sed in ciuibus positā. Melius itaq; salutē na
uib⁹ q̃ urbi cōmissuros: hui⁹ sententie etiam deū auctore eē.
Probato cōsilio ciuges liberosq; cū præciosissimis reb⁹ abdi
tis īsulis relicta urbe demādāt: Ipsi nauēs armati cōscendūt:
exemplū atheniensiu⁹ & alie urbes imitate: Itaq; cū adunata
ois sociorū classis & itenta in bellū nauale esset: angustiasque
salaminii freti ne circūueniri a multitudine possē: occupasset:
dissensio iter ciuitatū prīcipes oritur: q̃ cum deserto bellō ad
sua tuenda dilabi uellent: timens Themistocles ne discessu
sociog̃ uires minuerētur: p seruum fidum Xerxi nūciat uno
i loco eū cōtractam græciam pōsse capere facilime: q; si ciui
tates quæ iam abire uellent: dissipētur maiore labore ei singu
las consestantas. Hōc dolo ipellit regem signū pugnæ dare.
Græci q̃iōq; aduentū hōstiū occupati præliū collatis uirib⁹
cōpessūt. Interea Rex uelut spectator pugnæ cū parte nauū
in littore remanet. Artemysia autem regina alicarnassis quæ
in auxiliū Xerxi uenerat inter primores duces bellū acerrie
ciebat: quippe ut i hīrō muliebrem timorem ita i muliere ui

rilem audaciam cerñeres. Cum anceps prælium esset: Iones
iuxta præceptū Themistoclis pugnæ se paulatim subtrahere
cōperunt: quorū defectio animos cæteris fregit. Itaq; circun
spicientes fugam pelluntur psæ: & mox prælio uicti i fugam
uertuntur. In qua trepidatiōe multæ sumersæ naues: multæ
captæ sunt: plures tamen non minus sœ uitiam regis q̃ hostē
timentes domū dilabūtur. Hac clade perculsum & dubiū cō
siliū Xerxē Mardonii aggreditur. Hortatus i regnū abeat:
nequid seditionis moueat fama aduersi belli: & i maius sicu
ti mox effioia extollens sibi c.c.milia armatorum lecta ex
omnibus copiis relinquit: qua manu aut cū gloria eius pō
miturū se græciam: aut si aliter euentus ferat: sine eiusdē ifa
mia hostibus cesserum. Probato consilio Mardonio exercit⁹
traditur: reliquas copias rex ipse reducere i regnū parat. Sed
græci audita regis fuga cōsiliū ūeunt pontis īterrūpēdi: quē
ille abydo ūelut uictor maris fecerat: ut intercluso aditu aut
cum exercitu deleretur: aut desperatione rerum pacem uictus
petere cogetetur. Sed Themistocles timens nē interclusi ho
stes desperationē i uirtutem uerterēt: & iter quod aliter non
pateret: ferro patefacerent: satis multos hostes in græcia rema
nere dictans nec augeri numerum retinendo oportere: cū
uincere cōsilio cæteros nō posset: eundē seruum ad Xerxem
mittit: certioreq; consiliū facit: & occupare transitū matura fu
ga iubet. Ille pculsus nūcio tradit ducibus milites pducēdos
ipse cū paucis Abydon cōtendit. Vbi cum solutum pontem
hybernis tempestatibus offendisset: piscatoria scapha traiecit
trepidus. Erat res spectaculo digna: & ad aestimationē rerum
humanæ sortis uarietate miranda. In exiguo latente uide
nauigio: quem paulo ante uix æquor omne capiebat: carētē
etiam omni seruog̃ ministerio: cuius exercitus ppter multitu
dinem terræ graues erant. Nec pedestribus copiis quas du
cibus assignauerat felicius iter fuit. Siquidem quotidiano
labori (neq; enim ulla est metuentibus quies) etiam fāmes
accesserat. Multog̃ deinde diez inopia cōtraxerat & pestem:
tantaq; foeditas morientiū fuit: ut uiæ cadaueribus īplerētur:
alitesq; & bestiæ escæ illecebris sollicitatæ exercitū seq̃rētur.

Interim Mardonius olyntū i græcia expugnat. Athenienses quōq; in spem pacis amicitiāq; regis sollicitati spōndēs īcēsē eōg; urbis ēt ī maius restitutiōnē. Posteaq; nullo pretiō liber tatem uidit his uenialē īcensis: quæ adificare cōperat: copias ī boeciā trāffert: eo & græcoꝝ exercitus q; centū millium fuit: secutus est. Ibiq; praeliū cōmissum: sed fortuna regis cū duce mutata nō ē. Nā uict⁹ Mardonii ueluti ex naufragio cū paucis pfugit: castra referta regalis opūlētiae capta sūt. Vnde pmiū græcos diuiso īter se auro p̄sico diuinitaꝝ luxuria cepit. Eodē forte die quo Mardonii copiae delecta sūt: etiā nauali p̄lio ī aſi sub mōte mycale aduersus pſas dimicatuꝝ ē. Ibi āte cōgressi onē cū classes ex aduerso starēt: fama ad utrūq; exercitū uenit uicisse græcos: & Mardonii copias occidiōe cecidisse: tātā fāmā uelocitatē fuisse: ut cū matutinō ītempore p̄liū ī Boetiā cōmis sū sit: meridianis horis ī Asia p̄ tot maria & tantum spatiū tā breui horarūm momento de uictoria nūnciatūm sit. Confecto bello cum de p̄emiis ciuitatum ageretur: omniū iudicio atheniensiū uirtus cæteris p̄älata. Inter duces quoq; Themistocles p̄inceps ciuitatū testiōnō iudicatus: gloriā patriæ suā auxit. Igitur Athenienses aucti & p̄emiis belli & gloria urbē ex ītegro cōdere moliūtūf. Cū mœnia maiora cōplexi fuisset: suspecti esse lacedæmoniis cōpere: recte reputatibūs ruinam urbis tātum ī cīremēti dedisse: quantū sit datura munita ciuitas. Mittūt ergo legatos: q; monerent nē mūnimēta hostibus & receptacula futuri rursus belli causam extruāt. Themistocles ut uidit: spei ūrbis iuideri non existimās abrupte agendum: respondit legatis. ituros lacedæmoniā: q; de ea re p̄ariter cum illis consulaunt. Sic dimissis spartanis: hortatur suos: ut opus māturent. Deinde ip̄e īteriecto ītempore ī legatiōnē p̄ficiuntur: & nūnc ī itinere īfirmitate simulata: nūnc tarditatē collegaꝝ accusas sine quib⁹ agi iure nihil possit: diem de die p̄ferēdo spatiū cōsumādo operi quærebat: cum īterim nūnciatū spartanis opū Atheniensiū mātrari: pp quod denuo legatos mittūt ad īspiciendam rem. Tum Themistocles per seruum magistratibus scribit: Lacedæmonū legatos uiciant. pignusq; teneant: nē ī se grauius cōsulatūr. adit deinde concionem lace

dæmoniōs uindicat p̄munitas Athenias esse: & posse illatum bellū nō armis tantū sed eciā mutis sustinere. Si quid ob ea rem de se crudeli⁹ statueret. legatos eōg; athēis in hoc pign⁹ retētos: grauiter deinde castigat eōs: q; non uirtute sed ībecil litate socioꝝ potētiā quæreret. Sic dimissis ueluti triūphatis spartanis ā ciuib⁹ excipitur. Post hec spartani ne uires otio corrūperēt & ut bis illatum a persis græciæ bellum ulciserētur: ultro fines eōrum depopulantur. ducē suo sociorūq; exercitiū deligūt Pausaniā: qui p̄ducatu regnū græciæ affectans p̄ditiōis p̄miū cū Xerxe nuptias filiæ ei⁹ pacificitur redditis captiūis: ut fides regis aliquo beneficio obstrigeretur. Scribit p̄terea Xerxi quoscūq; ad se nuncios misisset: interficeret ne res loquacitate hominū p̄deretur. Sed dux Aahēēsū Aristides bellī socius electus collegæ coñatib⁹ obuiā eūdo simul & in rē sapienter cōsulēdo p̄ditiōis cōsilia discussit. Nec multo post accusatus Pausaniās: damnatur. Igitur Xerxes cum prōditionis dolū publicatum uideret: ex integro bellū instituit Græci quoque ducem instituunt Cimonem. Atheniensem filium Milciadis: quō duce apud Marathonem pugnatū est: iuuenem cui⁹ magnitudinem futurā pietatis documēta pro diderunt. Quippe patrem ob crimen p̄culatus in carcerē cū iectum ibique defunctū translatis in se uiculis ad sepulturā redemit. Nec in bello iudicium diligentium sefellit. Siquidē nō inferior uirtutibus patris Xerxe terrestri naualiqui bello superatum trepidum se recipere in regnum coegit.

IVSTINI HISTORICI LIBER TERTIVS.

x Erxes rex p̄sarum terrōr āntea gentium bello ī græcia ī feliciter gesto etiam suis contemptui esse cōpedit. Quippe Artabanus p̄fectus eius deficiente quotidie regis maiestate ī spem regni adūctus cū septem robustissimis filiis regiam uesperi ingreditur. Nam amicitiæ iure semp illi patebat. Trucidatoq; rege uoto suo obsistētes filios eius dolo aggreditur. Securior de Artaxerxe puerō admodū singit regem a Dario qui erat ada

lescens: quo maturius regno potaretur occisum: ipellit Artaxerxē parricidiū parricidio vindicare. Cū uentū esset ad domū Darii dormiens inuentus quasi sopnū fingeret interficitur. Deinde cum unum ex regis filiis sceleri superesse Artabanū uideret: metueretq; de regnō: certamina principum assumit in societatem consilii Baccabassum qui præsenti statu cōtēt⁹ rem prodit Artaxerxi: ut pater eius occisus sit: ut frater falsa parricidii suspicioe oppressus: ut deniq; ipsi pataretur iſidiā. His cognitis Artaxerxes uerens Artabani numerum filiorū: in posterum diem patum esse exercitū armatūq; iubet: recognitus & numerū militū: & ī armis industriam singulorū. Itaq; cum inter ceteros & ipse Artabanus armat⁹ assisteret: rex simulat se breuiorem loricā habere: Iubet Artabani secū cōmutare: exuētem se ac nudatū gladio traiecit. Tū & filios ei⁹ corripi iubet. atq; ita egregi⁹ adolescentes & cædē patris & necem fratris & se ab iſidiis: Artabani uideauit. Dū hæc ī p̄fis gerūtur itera græcia oīs ducib⁹ lacedæmoniis & Atheniēlib⁹ ī duas diuisa ptes ab externis bellis uelut ī uiscera sua: armā conuertit. Fiūt igitur de uno populo duo corpora: & eoruēdē castroꝝ homines in duos hostiles exercitus diuidūtur. Hinc lacedæmonii coia quōdam ciuitatū auxilia ad uires suas trahebat. Inde Athenienses & uetus state gentis & gestis rebus illustres propriis uiribus cōsiderabant. Atq; ita duo potētissimi græciae populi institutis Solonis & Lycurgi legibus p̄arēs ex simulatione uirium in bellū rubeant. Namq; Lycurgus cum fratri suo Polibitæ spartanorū regi successisset: regnumq; sibi uēdicare potuisset: Carillao filio eius qui natus posthūmus fuerat: cū ad ætatem adultam uenisset: regum summa fide restituit: ut intelligeret oēs quāto plus apud bonos pietatis iura q̄ oēs opes ualerent. Medio igitur tempore dum infans cōua lescit: tutelāq; ei⁹ administratiō habētib⁹ spartanis leges isti tuit. non iuētione eaꝝ magis q̄ exēplo clarior. Siqdem nihil lege ulla ī alio sanxit: cui⁹ nō ip̄e prim⁹ ī se docimēta daret. populū ī obseqa p̄incipū: p̄incipes ad iusticiā ipioꝝ firmauit. Parsimoniā oīb⁹ suā: existimās laborē militiæ assidua: frugalitatis cōsuetudie faciliorē fore. Emi singula nō pecūia sed

cōpēsatōe merciū iussit. Aut̄i argētīq; usū uelut ōniū scelegz materiā sustulit. Administrationē reipublicæ p̄ ordīes diuisit Regib⁹ potestate bēlōg; magistratib⁹ iudicia & ānuas succēs siones. senatūi custodiā legū: populo sublegēdi senatum uel crēdi quōs uellet magistrat⁹: potestate pmisit fundos ōniū æqualiter iter oēs diuisit ut æq̄ta p̄atrimōia neminē potētō rē alteri redderēti cōuiuari oēs publice iussit: ne cuiuā diuītā uel luxuria ī occulto essent. Juuenibus nō āplius una ueste ut totō anno p̄missum: nec q̄uēq; cultiū q̄ alteꝝ p̄grēdi: nec ep̄ulari opulentius: ne imitatio in luxuriam uerteretur. Pueros puberes non in forum sed in agrum deduci p̄cepit: ut primos ānos nō ī luxuria sed ī opere & ī laborib⁹ agerēti Nihil eos sopni causa substernere: & uitā sie pulmētō d̄gere: neq; prius in urbem redire q̄ uiri facti essent. statuit uirgines sine dote nubere iussit ut uxores eligerētur nō p̄cuniā: seue riūsc̄p matriōia suā uiri coercērētū nūllis dōtis frāniis. tene rētur. Maximū hōnorē nō diuītū & potētū sed p̄ gradū æta tis senum esse uoluit. Nec sane usq; terrarum locum honora tiorem senectus habet. Hæc quōniam primo solitis ætea mōrib⁹ dura uidebātur esse auctōrem eoz Apollinē delphicū figit: & id se ea ex p̄cepto numis detulisse: ut cōsuescendi tædium metus religionis euīcat. Deinde ut æternitatē legib⁹ suis dare: iure iurando obligat ciuitatē nūhil eos de eius legib⁹ mutaturōs priusq; reuertetur. & simulat se ad orāculū delphicum p̄ficiisci cōsulturum quid addendum mūtādūq; legib⁹ uideretur. p̄ficiiscitur aut̄ cretā: ibiꝝ p̄petuū exiliū egit: abiiciq; ī mare ossa sua mōriens iussiūandi & dissoluēdis legib⁹ arbitrarētur. His igitur mōrib⁹ ita breui ciuitas conualuit: ut cū messeniis propter struparas uirgines suas in solemni messeniōg; sacrificio bellum itulissent: grauissima exēcratiōe obstrinxerint: nō priusq; Messeniam expugnassēt reuerturōs: tantū sibi uel de uiribus suis uel de fortuna spondētes. quā res initiū dissēsiōis græciae & itēstini belli causa & origō fuit. Itaq; cū cōtra p̄aſūpsionē suā ānis decē ī obsidione urbis teneretur: & q̄relis uxorū post tā longā uiduitatē reuocārentur:

ueriti ne hanc pseueratia belli graui⁹ sibi q̄ messeniis nōceret⁹
q̄ppe illis quātū iuuētutis bellō itercedat mulier⁹ fecūditatē
suppleri⁹ sibi & belli dāna assidua & fecūditatē uxorū absēti⁹
bus uiris nullā esse. Itaq; legunt iuuēties ex eō genere militū;
qui post iusfirandum in supplementum uenerant. quibus
Spartam remissis prōmis̄cūos omnium sc̄minarum cōcubi⁹
tus permisere: maturiorem futuram conceptionem rati⁹ si eā
singulae per plures uiros experientur. Ex his nati ob nōtam
materni pudoris parthenii sunt euocāti: qui cum ad annos
triginta peruenissent: metu inopie (nulli enim patet existe⁹
bat cuius in patrimonium successio speraretur) ducem Pha⁹
lantum assūmunt filium Araci: qui auctor spartanis fuerat
juuentutis ad generandam sobolē domum remittēd̄. Vt si
cuti dudū patrem eius nascendi habuissent auctore⁹ sic ipsū
spei ac dignitatis suæ haberent. Itaq; nec salutatis matribus
quaꝝ adulterio infamiam collegisse. uidebantur: ad sedes re⁹
quirendas p̄ficiuntur: diuq; & per uarios casus iactati tādē
in italiā deferuntur: & oppugnata arce Tarentinorū. expugna⁹
tis ueteribus incolis sedem sibi constitūt. Sed post annos
plurimos dux eotū Phalantus per seditionē in exilium per⁹
turbatus Brundisiū se contulit: quo expulsi sedibus suis ue⁹
teres tarētini concederant. Is monēs periuadet ut ossa sua po⁹
stremasq; reliquias conterat: & tacite spargi in foro tarētīoꝝ
curent. Hoc enim modo recuperare illos patriā suam posse⁹
Apollinem delphis cecinisse. illi arbitrātes eū in ultionē sui⁹
facta ciuium p̄didisse preceptis paruere: sed oraculi diuersa⁹
sentētia fuerat. p̄petuitatem enim urbis nō amissiōnem hoc⁹
facto: pmiserat. Ita ducis exulis cōsilio & hostium ministerio⁹
posseſſio tarentina partheniis in eternū fūdata. ob cui⁹ bene⁹
ficii memoriam Phalanto diuini honores decreuere. Interēta⁹
Messenii cum uirtute nō possent per insidias expugnātur.
Deinde cum per annos. lxxx. graui⁹ seruitutis uerbera plerū⁹
que uincula cæteraq; captae ciuitatis mala perpeſſi eānt: post⁹
longā penitētiā bellū restaurat. Lacedæmonii quo⁹
q̄ eo cōspirati⁹ ad armā cōcurrūt: quō aduersus seruos dimi⁹
caturi uidebātur. Itaq; cū hinc iniuria īde idignitas animos⁹

ācueret: lacedæmonii de belli euētitū oraculo delphis cōsultō⁹
iubētur ducē belli ab atheniēsib⁹ petere. Porro athenienses cū⁹
responsū cōgnouisset: i cōtēptū spartāoꝝ Cyrtæū p̄oētā clāu⁹
dū pede misere⁹ q̄ tribūs p̄aeliis fusus eo usq; despātōis spartāoꝝ adduxit: ut ad supplemētū exercit⁹ seruos suos manū⁹
mitteret: Hisq; iterfectoꝝ matriōia polliceretur: ut nō nūero⁹
tātū amissorū ciuū sed & dignitati succederet. Sed Reges la⁹
cedæmoniōꝝ ne cōtrā fortunā pugnādo maiora detrimēta ciui⁹
tati ifūderet. reducere exercitū uolueſt: ni iteruēſſet Cyrtæus:⁹
q̄ composita cārmia exercitū pro concione recitauit. In q̄bus⁹
hortamēta uirtutis: dānōꝝ solatia: belli consilia cōſtipserat.
Itaq; tātū ardōrem militibus iniecit: ut nō de salute sed
de sepultura solliciti tesseras īsculptis suis & patrū nōmībus⁹
dext̄ō brachiō delegarent. Vt si oēs aduersum p̄älium cō⁹
sump̄sisset: & temporis spatiō cōfusa corpōꝝ liniamēta eānt:⁹
ex inditio tituloḡ tradi sepulture possent. Cū sic aīatū regis⁹
exercitū uiderent: curāt rem hostibus nūciare. Messeniis autē⁹
non timōrem res sed āmulationem mutuam dedit. Itaq; tā⁹
tis animis cōcurſum est: ut faſo unq; c̄tuēti⁹ p̄älium fuerit.
Ad pōstremū tāmen uictoria lacedæmoniōꝝ fuit. Interie⁹
ctō tempore tertīū quoq; bellū messenii reparauere. In cuius⁹
auxiliū lacedæmonii iter reliquos sociōs ēt atheniēses adhi⁹
buerē. quōꝝ fidem cū suspectam haberent supuacuōs eos si⁹
mulātes a bello eodem dimiserūt. Hanc rem atheniēses gra⁹
uiter ferentes pecunīā qūe erat ī stipendium persici belli ab⁹
uniuersa grācia collata a delo athenias transſerūt: ne deficiē⁹
tibus a fide societatis lacedæmoniis p̄adē ac rapinā essent:
Sed nec lacedæmonii quieuere: qui cū Messeniōrum bello⁹
occupati essent: Peloponēſes īmiserāt: qui bellū atheniēsib⁹
facerent. Par uā tunc tēpōris classe ī ægiptū missa uires atheniēsib⁹
erant. Itaq; nauali p̄ællo dimicātes facile supātūt.
Interiecto deīde tēpōre post reditū sociōꝝ aucti & classis mi⁹
litū tobōrē pliū reparat. Iā & lacedæmonii omisſis messenii⁹
aduersus athenienses arma uerberant. diu uaria uictoria fuit.
Ad pōstremū āquo marте utrinq; discessū. Inde reuocati ſa⁹
cedæmonii ad messeniōrum bellum ne medium tēpus ōtiosū⁹

athenienibus relinqueret: cum thebanis paciscuntur: ut bōe
tiorum imperium his restituerent: quod temporibus persici
belli amiserant: ut illi atheniēsū bellā susciperent. Tātus fu
ror spartāoꝝ erat: ut duob⁹ bellis īpliciti suscipere tertū nō
recusaret: dūmō inimicis suis hostes acq̄reberet. Igitur atheniē
ses aduersus tātā tēpestatē belli duos duces deligūt Periclē
spectatæ uirtutis uīz & Sophoclē scriptorē tragediag⁹: q̄ di
x̄sō exercitu & spartanoꝝ agros uaſtauerūt: & multas achaiae
ciuitates athenienisū imperio adiecerunt. His malis fracti
lacedæmonii ī annos. xxx. p̄pigerūt pacem: sed tam longum
ocium inimicitæ non tulerunt. Itaq; inter quindecī annos
rupto fōdere cum contēptu deorū hominūq; fines atticos
populātur. Et ne prædam potiusq; pugnā expetisse uiderētur:
hostes ad prælium uocant. Sed Atheniēses consilio Periclis
ducis populationis iniuriam differūt ī temp̄is ultionis sup
uacuam pugnam existimantes cū ulcisci hostē sine periculo
possent. Deinde interiectis diebus naues cōscēdunt: & nihil
lentiētib⁹ lacedæmoniis totam spartā deprædātur: multoq;
plura auferunt: q̄ amiserant. Prorsus in cōparatione dānorū
longe plus fuerit ultio q̄ ira. Clara quidem hæc Periclis ex
peditio habita: sed multo clarior priuati patrimonii cōtēpt⁹
fuit. Huius agrōs ī populatione ceteroꝝ intactos hostes reli
querant: sperantes acquirere se illi posse aut periculum ex ī
uidia: aut ex suspicione pditionis itamiā. quod āte p̄spiciēs
pericles & futurū populo prædixerat: & ad īuidiæ impetum
declinādū agros ipsos dono reipublicæ dederat. Atq; ita ūde
periculū quæstū fueratibi maximam gloriam inuenit. Post
hæc interiectis diebus nauali prælio dimicatum ē. Victi lace
dæmonii fugerunt. Nec cessatum deinceps est: qn aut terra
aut mari uaria præliorū fortuna iuicē se trucidarent. Deniq;
fessi tot malis pacem ī annos quīquagīta fecere: quam nō
nisi sex annis feruauerunt. Nā inducias quas p̄prio nomine
cōdixerant ex sociorum persona rumpebant. Quippe quasi
minus piuri cōtraherent si ferentes sociis auxilia: poti⁹ quā
si apto prælio dimicassent. Hic bellū ī siciliam translatū: qđ
prius q̄ exponā: de Siciliæ sitū pauca dicenda sunt.

IVSTINI HISTORICI LIBER . . IIII.

Iciliam ferunt angustis quondā fatigib⁹ italiz
adhæsile direptāq; uelut à corpore maiore impe
tu superioris maris. quōd tōtō undarum onere
illuc uehitur. Est autem ipsa terra tenuis ac fragi
lis & cāuētis qbusdā fistulisq; ita penetrabilis: ut uētoꝝ tō
ta ferme flatibus pateat: nec nō & ignib⁹ generādis nūtiēdis
q̄ue solis ipsius naturali ui. Quippe ītrsecus stratū sulphu
re & bitumine traditur: quæ res facit ut spiritu cū igne inter
iteriora luctanæ frequēter & cōpluribus locis nūc flamas
nūc uapōrē nūc fumum eructet: inde deniq; ætnæ mōtis
per tōt sēcula durat incendium: & ubi actior per spiramēta
caueñiarum uentus incubuit: hærenatum mōles egeruntur
proximū italiz prōmontorium Rheiū dicitur. Ideo q̄a grā
ce abrūta hōc nomine pronunciatur. nec mirū sit fabulosa ē
loci huiū antiquitā: in quem res tōt cōiere miræ. Primū
q; nūsq; alias tōrrentis fretum nec solum citato impetu: uerū
etiam sēuo: neq; experientibus modo terrible: uerum etiā
prōcul uiseñtibus undarū portō in se concurrentiū tanta pu
gna est: ut alias ueluti terga dantes uorticibus mergi ac ī imū
desidere: alias quasi uictrices in sublime ferri uideas. nūc hic
fremitum feruentis æstus: nūc illic gemitum ī uoragine de
sidentis exaudias: accedūt uicini & ppetui ætnæ mōtis ignes
& insularum æolidū uelut ipsis undis alatur īcēndiū. Neq;
enim in tam angustis terminis aliter durare tōt. sēculis tāt⁹
ignis potuisset: nī & humoris nutrimētis aleretur. Hic igi
tur fabulæ scyllam & carybdim peperere: hīc latrat⁹ auditōs:
hīc mōnstri credita simulacra: dum nauigātes magnis uor
ticib⁹ pelagi desidētis exterriti latrare putāt undas: quas for
bentis æstus uorago collidit. Eadem causa etiā ætnæ montis
perpetuōs ignes facit. Nam aquarum ille concursus: raptum
secum spiritum in imum fundum trahit: atq; ibi suffocatū
tam diu tenet: do nec per spiramenra terræ diffusus nutrimē
ta ignis incendat. Iam ipsa italiz Siciliæq; uicinitas. Iam pro

I liber quartus /

mōtioriōꝝ altitudo ipsa ita similis est: ut quantū nūc admi rationis tantū antiquis terroris dederit credētibus coētibꝝ in se promōtoriis ac rursum discedentibus solida intercipi absumiqꝝ nauigia. Neqꝝ hoc ab antiquis i dulcedinem fabulæ compositum: sed metu & admiratione transeuntium. Ea est enim procul insipientibus natura loci: ut sinum maris non transitum putes: quo cum accesseris: discedere ac leuungi pro montoria: quæ antea iuncta fuerant: arbitrere. Siciliæ primo Trinacriæ nōmen fuit. Præterea Sicania denominata ē. Hæc a principio pâtria Cyclopum fuit. Quibus extictis Aeolus regnum insulæ occupauit. post quem singulæ ciuitates in tyrannorum imperium concesserunt: quorum nulla terra fera cior fuit. Horum ex numero Anaxilaus iustitia cum cætero rum crudelitate certabat: cuius moderatio haud mediocrem fructum tulit. Quippe decedens cū filios paruos reliq̄set: tutelāqꝝ eorum Metalo spectate fidei seruo commisissetatꝝ amor memorie eius apud omnes fuit: ut parere seruo quam deferere regis filios mallent. Principesqꝝ ciuitatis oblieti dignitatis suæ regni maiestatem administrari per seruum pateretur. Imperium Siciliæ etiam Carthaginenses temptauere: diuqꝝ uaria uictoria cū tyrannis dimicatum ad postremū amissio Hamilchare imperatore cum exercitu aliquātis per quievere uicti. Medio tempore cum rhegini discordia laborarent: cui tasqꝝ p diffensionem diuisa in duas partes esset. Veterani ab altera parte ab himera urbe in auxiliū uocati pulsis ciuitate contra quos implorati fuerant: & mox cæsis quibus tulerant auxilium: urbem cum coniugibus & liberis sociorum occu pauerent: ausi facinus nulli tyranno cōparandum. Quippe ut rheginis melius fuerat uinci q uicisse: Nā siue uictoribus captiuitatis iure seruissent: siue amissa patria exulare necesse habuissent: nō tamen inter aras & patrios lares trucidati crudelissimis tyrannis patriā cum coniugibus ac liberis prædā reliquissent. Catanenses quoqꝝ cum Syracusanos graues patetetur: diffisi uiribus suis auxiliū ab Atheniensibus petiere: qui seu studio maioris imperii quod asiam græciāqꝝ penitꝝ occuparent: seu metu factæ pridem a Syracusanis classis ne

I liber quartus /

Lacedæmoniis illæ uires accederet Lampōnium ducem cū classe in Siciliam misere: & sub specie ferendi Catānenisibus auxiliū tentarent Siciliæ imperiū. Et quoniam primā initia frequenter cæsis hostibus prospera fuerant: maiore denuo classe & robustiore exercitu Lachethœ & Cariade ducibus Siciliam petiere. Sed Catānenses siue metu Atheniensium siue tædiō belli pacē cum Syracusanis remissis Atheniensium auxiliis fecerunt. Interiecto deinde tempore cū fides pâcis a syracusanis nō seruaretur: denuo legatos Athenas mittūt: q sordida ueste capillō barbaqꝝ plixis & omni squaloris hītu ad misericordiam cōmōviendam acquisitō cōcōnōtē defor mes ādeūt. adduntur p̄cibus lachrimæ: & ita misericordem pōpulum supplices mōuent: ut damnaretur duces: q ab his auxilia deduxerant. Igitur classis īgens decernitur: cōrāntur duces Nicæas & Alcibiades & lamacus: tantisqꝝ uiribus Sicilia repetitur: ut ip̄lis terrōi ēsser: i quos auxilia mittebātur. Breui pōst tempore reūocato ad reatum Alcibiade duo p̄lia pedestria secūda Nicæas & lamacus faciūt: munitōibꝝ dei de circūdati hostes etiā mariñis cōmeatibus i urbe clausos intercludunt. Quibus rebūs fracti Syracusanī auxilium a Lacedæmoniis petierūt: ab his mittitur Gylippus solus: sed in quo instar omnium auxiliōꝝ erat. Is auditō genere bellī iam inclinatō statu auxiliis: parti i grætiam: partim i Siciliā misere contractis oportuna bellō loca occupat. Duobus idē p̄liliis uictus: cōgressus tertio occiso Lamaco & hostes in fugam cōpulit: & socios obsidiōne liberāuit. Sed dūm Athenienses a bellō terrestri in nauale se transtulissent: Gilippus classē a lacedæmonē cū auxiliis accersit: quō cōgnitō & ipsi athenieses in locum amissi ducis Demōsthenem & Euriem dūta cum sup̄plementō copiaḡ mittūt. Pelopōnensi quōqꝝ cōmuñi ciuitatū decretō īgētia Syracusanis auxilia misere: & quasi Græciae bellū i Siciliam translatū esset. Ita ex utrāqꝝ parte summis uiribus dimicabatur. Prima igitur cōgressione naualis certaminis Athenienses uincuntur. Castra quōqꝝ cū omni publica ac p̄uata pecunia amittūt. Super hæc mala cū etiam terrestri prælio uicti essent: tunc Demōsthenes censere

coepit ut abiret Scicilia: dum res quis afflictae nōdū tamen perditae forentineq; in bello male auspicato amplius perseuerandū esse: domi grauiora & forsitan infelicia bella esse: i quāe reseruare hos urbis apparatus oporteat. Nicaeas seu pudore male actae rei: seu metu destitutae spei ciuium: seu i pellē fato manere contēdit. Reparatur igitur nauale plū: & a nimia prioris fortunae procella ad spē certaminis reuo cātur. sed insidia ducum qui inter angustias maris tuentes se Syracuranos agressi facile uincuntur. Eusymedon dux i priē acie fortissime dimicās primus cadit triginta naues quibus praefuerat incēduntur. Demosthenes & Nicaeas etiam ipsi uicti exercitum in terrā deponunt: tūtiorem fugam rati iti nere terrestri. Ab his relicta cētū triginta naues Gylippus iuasit: ipsos deinde isequitur fugientes: partē capi: caedit pī Demosthenes amissio exercitu a captiuitate gladio & uolūtaria morte se uindicat. Nicaeas autē ne Demosthenis quidē exēplo ut sibi cōsuleret: admonitus cladē suoꝝ auxit dedecore captiuitatis.

IVSTINI HISTORICI LIBER Q VINTVS.

Vm athenienses in Siciliā bellū per biennium cupidius q̄ felicius gerunt: Interim concitator & dux eius Alcibiades absēs Athenis iūsimulat mysteria ceteris initiorum sacra: nullo magis q̄ silentio solemnia enūciavisse Reuocatusq; bello ad iudiciū siue cōscientiā siue indignitatē rei nō ferens tacitus i exiliū Elidem profectus est. Inde ubi nō damnatum se tantū ueḡ etiam deis per omniū sacerdotū religiōes deuotū cognovit Lacedaemonia se cōtulit. Ibiq; regē Lacedaemoniōꝝ ipellit: turbatis Atheniēsibus aduerso Siciliae praelio ultro bellū i ferre. Quō facto oīa Graeciae regna uelut ad extinguedum cōmune īcendiū cōcurrerat: Tantū odīū atheniēles īmoderati īpī crudelitate cōtraxerat. Darius quōq; rex Persarꝝ memor paterni auitiq; in hāc urbem odii facta cū Lacedaemoniis p̄ Tisafernē praefectū Lydiae societate omnem sumptum belli

pōllicitur. Et erat hic qđē titulus cū Grēcis cōēdi. Ré autē uera timebarine uictis Atheniēsibus ad se lacedaemonii arma transferrent. Quis igitur miretur tam florentes atheniēsi um opes nūfle: cum ad opprimendam uiam urbem: totius orientis urbes concurrent: non tamen inerti neque inctūto tecidere bellō: sed præliati ad ultimum uictores: etiam interdum consūpti magis fortunae uarietate quam ui uicti sūt. Principio belli omnes etiam ab his socii descuerantū sit: quō se fortuna eodem etiam fauor homium inclinat. Alcibiades qūoque motum aduersus patriam bellum nōn Gre garii militis opera sed imperatoris uirtutibꝝ adiuuabat. Nē pe acceptis quinq; nauibꝝ in aliā cōtēdit: & tributarias Atheniēsū ciuitates auctoritate nominis sui ad defectionē cōm pellit. Sciebānt enim domi clarū: nec exilio uidebāt factū mirorē: nec tam ablatum Atheniēsibus duce q̄ Lacedaemoniis traditū: partaq; cum amissis imperia pēsarent. Sed apud Lace daemoniōs uirtus Alcibiadis plus iūdiæ quā gratiæ cōtraxit. Itaq; cū principes uelut æmulū gloriæ suæ īterficiēdum ī sidiis mādassent: cōgnitare Alcibiades per uxorem Agidis regis quam adulterio cōgnoverat ad Tisafernem præfectum Darii regis profugit. Cui celeriter officii comitate & obsequē di gratia insinuauit. Erat enim & ætatis flōre & formæ ueneratione: nec minius eloquentia etiam inter Atheniēses insigñis: sed i reconciliandis amicitiarum studiis quā i retinendis uir melior: quia morum uitia sub umbra eloquentiæ primō latebant. Igitur p̄suadet Tisaferni: ne tanta stipēdia classi Lacedaemoniōꝝ præberet. Vocandos enim i portionē muneris Ionios: quorū pro libertate cum tributa Atheniēsibus pēderent: bellum suscepū sit. Sed nec auxiliis nimis enixelace daemonios iuuādos. Quippe memorem esse debere alienam se uictoriā nō suam īstruere: & eatenus bellū sustinendum ne nōpia deseratur. nam regem Persarꝝ dissidentibus Grēcis arbitrū pacis ac belli fore: & quos suis nō possit ipsorum armis uicturū. pfecto autē bello statim ei cū uictoribus dimicādū. Domesticis itaque bellis Grētiam obtterendam ne exterritus uacet ex equādāsꝝ uires patriū: & inferiores auxilio le

uandos. Non enim quieturos post hanc uictoriā Sparta nos qui vindices se libertatis Græciæ professi sunt i grata oratio Tisafemi fuit. Itaq; commeatus maligne præbere. classem regiam non totam mittere: ne aut uictoriā totam daret aut necessitatem deponendi belli imponeret. Interēa Alcibiades hanc operam ciuibus uendicabat: ad quem cum legati athe nies fūnt uenissent: pollicetur his amicitiam regis si res publica a populo translata ad senatum fore: sperans ut aut cōcor dante ciuitate dux belli ab omnibus legeretur: aut discordia inter ordines facta ab altera parte i auxilium uocaretur. Sed atheniensibus imminentē periculo belli maior salutis quā dignitatis curā fuit. Itaq; permittente populo imperium ad senatum transseit: qui cum insita gēti superbia crudeliter in plebem consuleret: singulis tyrannidis sibi potentiam uē dicantibus ab exercitu Alcibiades exul reuocatur: duxq; classi constituitur. Statim igitur Athenas mittit ex contingen ti se cum exercitu uenturum: recepturumq; a quadrigētis iu ra populi ni ipsi redderent. Hac denunciatione optimates territi primo urbem prodere lacedæmoniis temptauere: deī de cum id nequivissent in exilium profecti sunt. Igitur Alcibiades intestino malo patria liberata summa cura classem instruit: atq; ita in bellum aduersus lacedæmoniorum duces instructis nauibus expectabant. prælio cōmissio uictoria pene Athenienses fuit. In eo bello maior pars exercitus & omnes ferme hostium duces cæsi: naues. lxxx. capta. Interiectis quoq; diebus cum bellum lacedæmonii a mari in terram trāstulissent: iterato uincuntur. His malis fracti pacem petiere: quam ne acciperent: opera eorum effectum est: quibus ea fes quæstum præstabat. Interēa & Syracusanorum auxilia illatum a carthaginensibus Siciliæ bellum domum reuocauit: quibus rebus destituti lacedæmoniis Alcibiades cum claf se uictrixi Asiam uastat: multis locis prælia facit: ubiq; uictor recepit ciuitates: quæ defecerant. nonnullas capit: & imperio atheniensium adiicit. Atq; ita prisca nauali gloria uendicata adiecta etiam latide terrestris belli desideratus ciuibus suis

Athenas reuertitur. His omnibus præliis ducentæ naues hostium & præda ingens capta: ad hunc redeuntis exercitus triūphum effusa omnis multitudine obuiam procedit: & uniuersos quidem milites præcipue tamen Alcibiadē miratur. In hunc oculos ciuitas uniuersa in hunc suspensa oratione conuertit. Hunc quasi de cælo missum & ut ipsam uictoriā contuentur laudant quæ pro patria. Nec minus admirantur quæ exul contragesserit: excusantes ipsi iratum prouocatumq; fecisse. Enim uero tantum in uno viro fuisse momenti. ut maximi imperii subuersi & rursum recepti auctor esset: & unde stetisset: eo se uictoria transferret: fieretq; cum eo mira quædam fortunæ inclinatio. Igitur omnibus nō hanc manis tantum: uerum etiam & diuinis eum honoribus honorant. certant secum ipsi: utrum contumeliosius eum expulerint: an reuocauerint honoratus. ipsos illi deos gratulantes. milite obuiam: quorum execrationibus erat deuotus. Et cui paulo ante omnem humanam opem: interdixerant: si queant: in cælo posuisse cupiunt. Explent contumelias honoribus: detrimenta muneribus: execrationes precibus. Non Siciliæ illis aduersa pugna in ore est: sed græciæ uictoria nō. classes per illum amissæ sed acquisitæ tecum Syracusarum sed Ionianæ hellespontiq; meminerunt. Sic Alcibiades nūq; mediocribus nec in offensara nec fauorem studiis suorum exceptus est. Dum hæc aguntur a lacedæmoniis: Lylander clas si belloq; præficitur: & in locum Tisafeni Darius rex persarum filium suūm Cyrum Iōiæ Lydiæq; præposuit qui. Lacedæmoniōs auxiliis opibusq; ad spem fortunæ prioris erexit. Aucti igitur viribus Alcibiadē cum centum nauibus in Asiam profectum dum agros longa pace diuites securos populatur: & præde dulcedine sine insidiarum metu sparsos milites haberet: repentina aduentu oppresse: tantaq; cædes palliatum fuit ut plus uulneris eo prælio Athenienses acciperentq; superioribus dederant: & tanta desperatio apud athenienses erat ut ex continentē Alcibiadē ducem Conone duce commutarent arbitrantes. uictos se non formabelli sed fraude imperatoriis apud quem plus prior offe

sa taluisset q̄ recentia beneficia. Viciisse autem eum priore
bello ideo tantum ut ostenderet hostibus quem ducem spre-
uissent: & ut carius eis ipsam uictoriā uēderet. Omnia enī
crēdibilia in Alcibiadē iūgor ingeni: & uictiorum amor: &
mōrum luxuria faciebat. Veritus itaq̄ multitūdinis impetu
denuo in uoluntarium exilium proficiscitur. Itaq̄ Conon
Alcibiadi suspectus habens ante oculos cui duci successisset:
classem maxima industria exornat: sed nanibus exercitus de-
erat fortissimis quibusq; in Asia populatione amissis. Armā
fuit tamen senes aut impubēres pueri: & numerus militum
sine exercitus robore expletus. Sed non magnam bello mo-
tam etas fecit. Imbellēs aut ceduntur: paſsim: aut fugientes
captiuntur. Tantaq; strages aut occisorum aut captiuorum fu-
it: ut Atheniensium deletum non imperium tantum uerunt:
etiam nōmen uideretur: quo prælio perditis & desperatis re-
bus ad tantam inopiam rediguntur: ut consumpta militari
ætate: peregrinis ciuitatem se uisitare libertatem: damnatis impu-
nitatem darent. Eaq̄ coluiōne hominum domini antea
Græcæ conscripto exercitu uix libertatem rubeantur. Irerū
tamen fortunam maris expetiendam decernunt. Tanta uit-
tus animorū erat: ut cum paulo ante salutem desperauerit:
nūc non desperent uictoriā. Sed neq; is miles erat qui
nōmen Atheniensium tueretur: neq; hæ uires quibus uince-
re consueuerant: neque ea sc̄tia militaris in his quos uincu-
la non castra continuuerunt. Itaq; omnes aut capti: aut occisi:
cum dux Conon prælio superfuerint: solus crudelitatem cui
um metuens cum octo nauibus ad regem Cypriū contem-
dit. Euagoras autem dux lacedæmoniorum rebus feliciter ge-
stis fortunæ hostium insultat. captiuas naues cum præda bel-
lica in triumphi modum ornatas mittit lacedæmoniae: tri-
butarias Atheniensium ciuitates: quas meritis dubiæ bellī for-
tunæ in fide tenuerat uoluntarias: recepit nec aliud ditioni
Atheniensium præter urbem ipsam reliquit: qua cuncta cu-
Athenis nunciata essent: omnes relictis domibus per urbem
discutere pauidi: Alius alium siccitatia auctorem nunciū re-
quirere non pueros imprudentia non senes debilitas: non

mulieres sexus imbecillis dormi tenetia deo ad omnem aera-
tem tanti mali sensus penetrauerat. In foro deinde coeunt:
atq; ibi perpeti nocte fortunam publicam quæstibus iterat. Alii
fratres aut filios aut parentes defleti cognatos: alii: alii
amicos cariores cognatis: & cum priuatis casibus quærelam
publicam miscent: iam se ipsos iam ipsam patriam peritu-
ram miserioremq; in columum q̄ amissorum fortunam iu-
dicantes sibi quisque ante oculos obsidionem famem &
superbum uictoremq; hostem proponentes: iam ruinam ur-
bis & incendia: iam omnium captiuitatem & miserrimam
seruitutem recordantes feliciores prorsus priores urbis rui-
nas ducentes: quæ in columibus filiis parentibusq; tectorum
tantum ruina taxatæ sint: Nunc autem non classe: i quam
sicuti pridem confugiant: superesse: non exercitum: cuius uir-
tute seruati pulchriora possent incenia extruere. Sic defletæ
ac prope perditæ urbi hostes superueniunt: & obsidione cir-
cundatos obsecros fame urgent. Sciebant enim neq; ex adue-
ctis copiis multum superesse: & ne nouæ aduehi possent pro-
uiderant: quibus malis rebus Athenienses fracti post longā
famem & assidua suorum funera pacem potuere: quæ an-
dari deberet diu inter Spartanos sociosq; deliberatum. Cum
multi delendum Atheniēs nōmē urbemq; incendio cō-
sumendam censerent: negarunt: se spartani ex duobus Græ-
ciæ oculis alterum eruturos: pacē polliciti: si demissa pyræū
uersus muri brachia deicerint: nauisq; quæ reliquæ forent:
traderent: resq; publica ex semetip̄lis: xxx. rectores acciperet.
In has leges traditam sibi urbem lacedæmonii formandam
Lysandro tradiderunt. Insignis hi dānnus & expugnatione
Athenarum & morte Darii regis persarum & exilio Dionisii
Siciliæ tyranni fuit. mutato statu Athenarum etiam ciui-
um conditio mutatur. Rectores. xxx. rei. p. constituantur: qui
sunt tyranni. quippe a principio tria milia sibi satellitum
statuunt. quantum ex tot cladibus prope nec ciuium super-
fuerat: & quasi patruus hic ad continendam ciuitatem exer-
citus esset septingentos milites a uictoribus accipiunt: cæ-
des deinde ciuium ab alcibiade suspicuntur: ne iterum rem

publicam sub obtentu liberationis inuaderet: quem cum pfectum ad artaxerxem persarum regem comperissent: citato itinere miserunt: qui eum interciperent a quibus occupatus cum occidi aperte non posset uiuus in cubiculo: in quo dormiebat: crematus est. Liberati hoc ultioris metu tyranni miserias urbis reliquias cædibus & rapinis exbauriuit: quod cū displicere uni ex numero suo therameni didicissent: ipsum quoq; ad terrorem omnium interficiunt. Fit igitur ex urbe passim: omnium fuga: repleturq; Græcia Atheniensium ex libus: quod etiam ipsum auxilium a miseriis eripitur: nam lacedæmoniorum edicto ciuitates exules recipere prohibebantur. Omnes se argos & Thebas contuleré. Ibi non solum tutum exilium egerunt: uerum etiam spem recuperandæ patriæ receperunt. Erat inter exules Thrasybulus uir strenuus & domi nobilis: qui audendum aliquid pro patria & pro salute communi etiam cum periculo ratus adunatis exilibus castellum Finem Atticorum finium occupat. nec deerat quārundam ciuitatum tam crudelis casus miserantium fauor. Itaq; & his Menias thebanorum princeps & si publicis non poterat priuatis tamen uiribus adiuuabat: & Lysias Syracusanus orator exul tunc quingentos milites stipendio suo instructos in auxilium patriæ communis eloquentiæ misit. Fit itaq; asperum prælium: sed cum hinc pro patria summis uiribus inde pro aliena dominatione securius pugna retur: tyranni uincuntur: uicti in urbem refugerunt: quam exhaustam cædibus suis etiam armis spoliant. Deinde cum omnes Athenienses proditionis suspectos haberent: demigrare eos ex urbe iubent: & in brachiis muri: quæ diruta fuerant: habitare: extraneis militibus imperium tuentes. Post hæc Thrasybulum corrumpere imperii societatem pollicentes conantur: quod cum non contigisset: auxilia a lacedæmoniis petuere. Quibus accitis iterato præliantur. In eo bello Critias & Hippolochus omnium tyrannorum seuisse cadunt. Cæteris uictis cum exercitus eorum ex quibus maior Atheniensium erat: fugeret: magna uoce Thrasybulus exclamat cur se uictorie fugiant: potius quam ut uindicem

communis libertatis adiuuent: ciuium illam meminerint aciem non hostium esse: nec se ideo arma cepisse ut aliqui uictis adimat: sed ut adempta restituat. xxx. se dominis non ciuitati bellum inferre admonet. Deinde cognitionis legum sacrorum tum uetus pef tot; bella commiliti orat milerantur exulum ciuium si tam patienter ipsi seruant redant sibi patriam: accipiant libertatem. His uocibus tantum per motum est ut reuersus in urbem exercitus. xxx. tyrannos emigrare Eleusina iuberet: substitutis decem: qui rem publicam regerent: qxi nihil exemplo prioris dominationis territi eandem uiam crudelitatis aggressi sunt. Dum hæc aguntur: nunciatur lacedæmonæ in bellum athenienses exarsisse ad quod comprimentum Pausanias rex mittitur: qui misericordia exulis populi permotus patriam miseris ciuibus restituit: & decem tyraninos ex urbe Eleusina migratione ad cæteros iubet. Quibus rebus cum pax statuta esset: in teriectis diebus repente tyranni non minus restitutos exiles quam se in exilium actos indignantur: quasi uero aliorum libertas sua seruitus esset: & bellum athenienses inferunt. sed ad colloquium ueluti dominationem recepturi progressi per insidias compræhensi ut pacis uictimæ trucidantur. Populus: quem emigrare iusserant: in urbem reuocatur. Atq; ita per multa membra ciuitas diuisa in unum tantum corpus redigitur: & ne qua dissensio ex ante actis nasceretur: omnes iureirando obstringuntur discordiarum obliuionē fore. Interea Thebani corinthiique legatos ad lacedæmonios mittunt: qui ex manubiis portionem præde communis belli periculiq; peterent: quibus negatis: non quidem aperte bellum aduersus lacedæmonios decernunt: sed tacitis animis tantam iram concipiunt: ut subesse bellum intelligi possit. eodem fere tempore Darius rex persicum moritur artaxerxe & Cyro filiis relictis: regnum Artaxerxi: Cyro ciuitates: quarum prefectus erat testamento: legauit. Sed Cyro iudicium patris iniuria uidebatur. Itaq; oculte aduersus fratrem bellum pabat: quod cum nunciatum Artaxerxi esset: accersi

tum ad se fratrem & innocentiam dissimulatione belli simulantem compedibus aureis uinxit: interfecissetque mater prohibuisset. Dimissus igitur Cyrus iam non occulte bellum sed palam nec per dissimulationem sed aperta professione parare coepit auxilia undique contrahit. Lacedaemonii memores atheniensi bello enixe eius opera adiutos uelut ignorantes contra quem bellum pararetur: decernunt auxilia Cyro mittenda: ubi res eius exegisset: quarentes apud Cyrum gratiam: & apud Artaxerxem: si uicisset ueniæ patrocinia: cum nihil aduersus eum aperte decreuissent. Sed cum in bello sors prælia utruncque fratre pugnæ obtulisset: prior Artaxerxes a fratre uulneratur: quem cum equi fuga periculo subtraxisset: Cyrus a cohorte regia oppressus interficitur: sic uictor Artaxerxes & præda fraternali belli & exercitu potitur. In eo prælio decem milia græcorum in auxilio Cyri fuere: quæ & in cornu: in quo steterant uicerunt: & post mortem Cyri neque armis tanto exercitu uinci neque dolo capi potuerunt: reuertentesque inter tot indomitas nationes & barbaras gentes per tanta itineris spatia uirtute se usque terminos patriæ defederunt.

IVSTINI HISTORICI LIBER SEXTVS.

I.
Acēdām onii more ingenii hūmāni quō plura habent: eo ampliora cupientes: non contenti a cessione Atheniensium opum uires sibi duplicas totius Asiae imperium affectare coeperunt: sed maior pars sub regno persagæ erat. Itaque Hercylides dux in hanc militiam electus cum uideret sibi aduersus duos pfectos Artaxerxis regis Pharnabasum & Tisafernem maximarum gentium viribus succinctos dimicandum: pacificari cum altero statuit. Aptior uisus Tisafernes vir & industria potior & militibus Cyri quodam regis instructior in colloquium uocatur: & statutis conditionibus ab armis dimitti

tur. Hanc rem Pharnabasus apud communem regem criminatur ut lacedaemonios Asiam ingressos nō repulerit armis: sed impensis regiis aluerit merceturque ab his ut differant bella: quæ gerant: tanquam non ad unius summam imperii detrimentum omne perueniat. Indignum ait bellum non perfici sed redimi hostem pretio non armis summoueri. His uocibus regem Tisaferni alienatum hortatur: ut in locum eius naualis bellum ducem eligat Cononem athenensem: qui amissa bello patria Cypri exulabat. Quippe atheniensibus & si fracte sunt opes manere tamen naualem iussum: nec si eligendus sit ex universis meliorem alium esse. Acceptis igitur quingentis talentis iussus est Conona classi præficere. His cognitis lacedaemoniis & ipsi a rege ægypti Hercymonem in auxilium naualis bellum per legatos petunt: a quo centum triremes & sexcentum milia modiorum frumenti missa: a ceteris quoque sociis ingentia auxilia contracta sunt. Sed tanto exercitui & contra tantum ducem deerat dignus imperator. Itaque postulantibus sociis Agesilaum ducem regem tunc lacedaemoniorum propter responsum oraculi delphici diu lacedaemonii an eum summæ rei præponerent deliberauerunt: quibus futurus imperii finis denunciabatur: cum regium claudicasset imperium: erat enim pede claudus. Ad postremum statuerunt melius esse incessu regem q̄ imperio regnum claudicare. Posteaquam Agesilaum cum ingentibus copiis in Asiam misere: non facile dixerim: quod aliud par ducum tam bene comparatum fuerit. Quippe ætas uitius consilium sapientia utriusque prope una: gloria quoque rerum gestarum eadem. Quibus cum paria omnia fortuna dederit: inuictum tamen ab altero utruncque seruauit. magnus igitur amborum apparatus belli. maguæ res gestæ fuerunt. Sed cononem seditio militum inuadit: quos prefecti regis fraudare stipendio soliti erant: eo constantius debita postebus quo grauiorem sub magno duce militiam præsumebant. Itaque Conon diu rege per epistolas frustra fatigato ad postremum ipse ad eum pergit: cuius aspectu & colloquio

prohibitus est: quod eum more persarum adorare nolle: Agit tamen cum eo per internuncios: & queritur opulentissimi regis bella inopia delabi: & qui exercitum parem hostibus habeat pecunia uinci: qua præstet: inferioremque eum ea parte uirium inueniri: q longe superior sit: postulat dari sibi ministerium impensæ: quia pluribus id mandari perniciōsum sit. Dato stipendio ad classem remittitur: nec morā agendis rebus facit multa fortiter: multa feliciter agit. Agros hostiles uastat: urbem expugnat: & quasi tempestas quedam cuncta prosternit. Quibus rebus territi lacedæmonii ad patræ subsidium reuocandum ab asia Agesilaum decernunt. interim Lysander ab Agesilao proficidente dux patriæ: relatus ingentem classem summis uiribus instruit: fortunam belli tentaturus. Nam & ipse Conon tunc primum: cum hostium exercitu concursatus magna cura suos ordinat. Summa igitur nō ducum tantū i eo prælio q militum æmulatio fuit. Nam ipse dux Conon non tam persis q patriæ studebat: & sicuti afflictis atheniensium rebus auctor amissæ dominationis fuerat: sic uolebat idem haberi redditæ: patriam q uincendo recipere: quam uictus amiserat. eo speciosius q ne ipsorum quidem atheniensium sed alieni piælii uiribus dimicet & pugnaturus periculo regis: uicturus præmio patriæ: gloriamq diuersis artibus q priores ciuitatis suæ duces consecuturus. Quippe illos uincendo persas patriam defensisse persas uictores faciendo restituturum patriam esse: porro Lysander præter coniunctionem Agesilai etiam uirtutū æmulator erat: contendebatq ne a rebus gestis eius & gloriæ splendore decederet: neue tot bellis ac sæculis quæ sitū imperium breuissimi momenti culpa subueteret. Eadem militum & omnium regū cura erat: quos maior sollicitudo cruciabat: non tam ne ipsi quæsitas opes amitteret: q ne ipsi athenienses pristinas recipereant. Sed quanto maius præliū fuit: tā & clarior uictoria Cononis. Victi lacedæmonii fugā capessunt: præsidia hostium Athenis deducuntur. populo restituta dignitate condicio seruulis eripitur: multæ quoque

ciuitates recipiuntur. Hoc initium atheniensibus resumen dæ potentiae & lacedæmoniis habende finis fuit. Namque ueluti cum imperio etiam uirtutem perdidissent contemni a finitimis cœpere. Primi igitur Thebani auxiliantibus A theniensibus bellum his intulere: quæ ciuitas ex infinitis incrementis uirtute Epaminundæ ducis ad spem imperii græciae erecta est. Fit itaq terrestre prælium eadem lacedæmoniorum fortuna qua pugnatum aduersus Conona nauali prælio fuerat. In eo bello Lysander quo duce athenienses uicti a lacedæmoniis fuerant: interficitur Pausanias quoq alter dux lacedæmoniorum prodictionis accusatus in exilium abiit. Igitur Thebani potiti uictoria uniuersum exercitum ad urbem lacedæmoniorum ducunt: facilem expugnationem rati quoniam deserti a sociis omnibus erant: quod metuentes lacedæmonii regem suum Agesilaum ex Asia qui ibi magnas res gerebat: ad defensionem patriæ accersūt. Occiso enim Lysandro nullius alterius fiduciam ducis habebant: cuius quoniam serus aduentus erat: conscripto exercitum obuiam hosti procedunt. Sed uictis aduersus paulo ante uictores nec animus neq; uires pares fuere. Prima igitur congressione funduntur deletis iam suorum copiis superuenit rex Agesilaus: qui restituto prælio non difficulter recenti & multis expeditionibus indurato milite hostibus uictoram eripuit: ipse tamen grauiter fauciatur: Q uibus rebus cognitis Athenienses uerentes ne iterum lacedæmoniiis uictoribus in pristinam sortem seruitutis redigerentur: exercitum contrahunt: eumq; in auxilium Boetiorum Phicratem. xx. quidem annos natum sed magnæ indolis iuueni duci iubent. Huius adolescentis supra ætatem uirtus admirabilis fuit: nec uñquam ante eum Athenienses inter tot tantosque duces aut spei maioris aut indolis maturioris imperatorem habuerunt. In quo non imperatoriæ tantum uerum etiam oratoriæ artes fuere. Conon quoque audito reditu Agesilai & ipse ex asia ad populandos lacedæmoniorum agros reuertitur. Atq; ita undique belli formidi ne circumstrepente clausi spartani ad summam desperatio

nem rediguntur. Sed Conon vastatis hostium terris Athenas pergit ubi magno ciuium gaudio exceptus: plus tamen tristitia ipsi & ex incensa & diruta a lacedæmoniis patria q̄ læticæ ex recuperata post tantum temporis cepit. Itaq; quæ incensa fuerant prædarum sumptu & exercitu persarum restituit quæ diruta fuerant reficit. Fatum illud athenarum fuit: ut ante a persis crematæ manubiis eorum: & nunc a lacedæmoniis dirutæ ex spoliis lacedæmoniorum restituerentur. uersa quoq; uice nunc haberent socios: quos tunc hostes habuerunt: & hostes nunc paterentur: cum quibus iuncti tunc carissimis societatis uinculis fuerant. Dum hæc aguntur: Artaxerxes rex persarum legatos in græciam mittit: per quos iubet omnes ab armis dilcedere: qui aliter fecisset eum le pro hoste habiturum: ciuitatibus libertatem suaq; omnia restituit: quod non græciae laboribus assiduisq; bellorum inter ciues odiiis consulens fecit: sed ne occupato sibi ægyptio bello quod propter auxilia aduersus præfectos suos lacedæmonius misia suscepereat: exercitus sui in græciam detinerentur. Fessi igitur tot bellis græci cupide parueret. Hic annus non eo tantum insignis fuit: quod repente pax tota græcia facta est: sed etiam eo quod: eodem tempore urbs romana a gallis capta est: sed lacedæmonii secuti insidiantes absentiæ Archadum speculati castellum eorum expugnant: occupatoq; præsidium imponunt. Itaq; armato instructoq; exercitu Archades adhibitis in auxilium thebanis amissa bello repetunt in eo prælio. Archidamus dux lacedæmoniorum vulneratur: qui cum cædi suos iam ut uictos uideret: per præconem corpora interfectorum ad sepulturam poscit. Hoc est enim signum apud græcos uictorie traditæ: qua confessione contenti thebani signum parcendi dedere. post paucis diebus neutrīs quicquam hostile facientibus cum quasi consensu tacito inducæ essent: lacedæmoniis alia bella aduersus finitimos gerentibus: thebani Epaminunda duce occupandæ urbis eorum spem cœperunt. Igitur principio noctis taciti lacedæmonia proficilcuntur: non tamen aggredi in cautos potuerunt. Quippe senes & cætera

in bellis ætas cum aduentum hostium persens essent: in ipsis portarum angustiis armati occurrunt: & aduersus quindecim milia militum non amplius centum iam effæctæ ætatis viri pugnæ se offerunt: tantum animorum uitiumq; patriæ & per natum conspectus sumministrat: tantoq; præsentia q; recordinatione sui maioris spem largiuntur. Nam ut uiderunt ita quæ & pro quibus starcentia ut uincendum sibi aut monendum censuerunt. Pauçi igitur sustinuere senes aciem: cui par ante diem uniuersa iuuentus esse non potuit: in eo prælio duo duces hostium cecidere: et interim Agesilai aduentus nunciatur: thebani recesserent: nec bellum diu dilatum. Si quidem spartanorum iuuentus serum: uirtute & gloria incensa teneri non potuit: quin ex continentia acie decerneret: cum uictoria thebanorum esset. Et Epaminundas dum nō ducis tatum uerum etiam fortissimi militis officio fungitur: grauiter uulneratur. Quo audito his ex dolore metus: & illis ex gaudio stupor inicitur: atq; ita ex placito consensu a prælio disceditur. Post paucos deinde dies: Epaminundas decedit: cum quo uires quoq; reipublicæ ceciderūt. Nam sicuti telo si primam aciem: præfregeris: reliquo ferro uim: inedi sustuleris: sic illo: uelut mucrone: teli: ablato: duce thebanorum rei publicæ uires hebetare sunt: ut non tam illum amississe q; cum illo: interisse omnes uiderentur. Nam neq; hunc ante ducem illum memorabile bellum gessere: nec postea uirtutibus sed cladibus insignes fuere: ut manifestum sit: patriæ gloriæ & natam & extinctam cum eo fuisse. Fuit autem incertum: uir melior an dux esset: nā & iperium: nō sibi semper: sed patriæ quæsiuit: & pecunia: adeo parcus fuit: ut sūptus: suneri defuerint: glorie quoq; nō cupidior q; pecuniae: q; ippe recusat: omnia iperia ingesta sūt. Honoresq; ita gesisti: ut ornamentiū nō accipere sed dare ipsi dignitati uideretur. Ita litterarum studiū: philosophiæ doctrina: tanca: aut mirabile uideretur: unde tam insignis militia sciætia homini iter litteras nato: neq; ab hoc uitæ proposito mortis ratio dissévit. Nā ut relatus in castra semianimis uocem spirituq; collegit: id unum a circūstantibus requisiuit: num cadenti sibi scutā

laborum gloriæ & socium oscularus est. Iterum quæsiuit utri
uicissent ut audiret thebanos bene habere se rem dixit atque
ita uelut gratulabundus patriæ expiavit. Huius morte etiā
Atheniensium uirtus intercidit: siquidem amissio cui amu
lari consueuerant: in legnitiam torporemq; resoluti non ut
olim in classem exercitus sed in dies festos apparatusq; ludo
rum redditus publicos effundunt: & cum auctoribus nobis
lissimis poetisq; theatra celebrant: frequentius scenam q; ca
stra uisentes. Versificatoresq; meliores q; duces laudantes.
Tunc uectigal publicum: quo ante milites & remiges aleban
tur: cum urbano populo diuidi ceptum. Quibus rebus esse
etū est: ut inter oia græcorum sordidum & obscurum antea
macedonum nomen emerget. Et Philippus obses trienio
thebis habitus Epaminūdæ & Pelopidarum virtutibus eru
ditus: Regnum macedoniae gracie & asia cervicibus ueluti
iugum seruitutis imponeret.

IVSTINI HISTORICI LIBER SEPTIMVS.

Acedonia antea nomine Emathionis regis cui
ius prima uirtutis experimenta in illis locis ex
tant: Emathia cognominata est. Huius sicuti in
crementa modicauit termini perangusti fuere.
populus pelasgi & regio boetia dicebatur. Sed postea uirtu
te regum & gentis industria: subactis primo finitimis: mox
populis nationibusq; imperiu usque extremos orientis ter
minos prolatum est. In regione paoniz: quæ nunc postio
est macedonia: regnasse fertur Telegonus pater Astriopæ:
cuius troiano bello inter clarissimos uindices urbis nomen
acepimus. Ex alio latere in europa Europus nomine regnū
tenet. Sed & Caranus cum magna multitudine græcorum
sedes in macedonia responso oraculi iussus: quærebat eum
Emathiam uenisse: urbem edyssam non sentientibus oppi
danis ppter imbrū & nebulæ magnitudinē gregē capraru
ibrem fugientiū secutus occupauit: reuocatusque i memoriā

oraculi quo iussus erat: ducib; capris imperium quæret
regni sedem statuit: religioseque postea obseruauit quocun
que agmen moueret ante signa easdem capras habere: cepto
rum duces habiturus: quos regni habuerat auctores. Vrbem
edyssam ob memoriam mulieris ægæam populos ægæadas
uocauit. Pulo deinde Medanamis quoq; portionem mace
doniæ tenuit: ita iisq; regibus pulsis in locum omnium solus
successit: primusq; adunatis gentibus uariorum populorum
ueluti unum corpus macedoniæ fecit: crescentiq; regno uali
da incrementorum fundamenta constituit. Post hunc Perdi
cas regnauit: cuius uita illustris & mortis postrema ueluti ex
oraculo præcepta memorabilia fuere. Siquidem senex mori
ens Argæo filio monstrauit locum: quo condì uellet ibi q
nōi sua tantum sed etiam succendentium sibi in regnum of
fa poti iussit. Præfatus quoq; ad ibi conditæ posteriorum reli
quiæ forent: regnum i familia mansurum. creduntq; hac su
perstitione extinctam in Alexandro stirpe in quia locum se
pulturæ mutauerit. Argæus moderate & cum amore populi
administrato regno successorem filium Philippum reliquit:
qui immatura morte raptus. Europum paruum admodū
instituit hæredem. Sed macedonibus assidua certamina: cū
thracibus & illyriis fuere: quorum armis ueluti quotidiano
exercitio indurati gloria bellicæ laudis finitos terrebant.
Igitur illyrii infantiam regis pupilli contemnetes bello ma
cedonas aggrediuntur: qui prælio pulsi rege suo in cunis p
latō & pugne ante aciem posito: acrius certamine repetuerunt.
Taq; iō uicti fuissent antea: q; bellantibus sibi regis sui au
spicia defuisse: futuri uel propterea uictores: q; ex superstiti
one animum uincendi ceperant: simul & miseratio eos ifan
tis tenebat: quem si uicti forent: caprium de rege facturi ui
debantur. Consertò itaq; prælio magna cæde illyrios fuderet
ostenderuntq; hostibus suis priore bello: regem macedoni
bus non uirtutem defuisse. Huic Amyntas succedit: & pro
pria uirtute & Alexandri filii egrégia indole: insigniter clari
cui Alexandro tanta omnium uirtutum naturæ ðma
menta extitere: ut etiam olympio certamine uario ludi

cōrūm genē cōntēdit. Cum interīm Dariū rex persāḡ tūr
pia: scythia sūgā sumotus ne ubiq̄ deformis militiæ dāni
haberetur: mittit cūm parte cōpiarum Megabasum ad subi
cēdam thraciām cāteraq̄ ei⁹ tractus regnā quibus p̄ ignō
bili mōmento erat accessura macedoniā: qui breui tempore
executo regis imperio legatis ad Amyntām regem macedoniæ
missis oblides i⁹ pignus future pacis sibi dari postulabat. Sed
legati benigne excepti inter epulas ebrietate crescent rogant
Amyntāi: ut apparatu epulas adjiciat ius familiaritatis ad
hibitis in conuiuū suū filiis & uxorib⁹ & filiabus: id a
pud persas haberī pignus ac fœdus hospitiū: qui ut uenierūt
petulantius eas contrectantibus fili⁹ Amyntāe Alexāder ro
gat patrē respectu ætatis ac grauitatis suæ abire e cōuiuō:
pollicitus se hospitiū tēperaturū iocos. Quo digresso mulie
res quoq̄ paulo e cōuiuō euocaticulti⁹ exornatur⁹ gratioreſ
que reducturus. In quaḡ locū matrōali exornatos habitū iū
uenes supponit: eosq; petulantiam legatoꝝ ferro: quōd sub
ueste gerebant: cōpescere iubet. Atq; ita interfectis omnibus
ignarus rei Megabasus cū legati non rediret: mittit eo cum
exercitus pte Bubarem: ut in bellum facile & mediocre dedi
gnatus ipse iſe ne de honestaretur prælio tā fœdæ gentis. Sed
Bubares ante bellū amore filiæ Amyntāe capt⁹ omisso bellō
nuptias facit: depositisq; hostilibus aīmis in affinitatis iura
succedit. Post discessum a macedoniā Bubaris Amyntas rex
decedit: cuius filio & successori Alexandrō cognatio Bubaris
nō Darii tantum temporibus pacem præstitiuerum etiam
Xerxēm conciliauit: adeo ut cum græciā ueluti tempestas
quædam occupasset: intus olympum hæmūq; mōtes totius
regiōis eum imperio donauerit. Sed nec uirtute min⁹ q; pſa
rit liberalitate regnum ampliauit. Per ordinem deinde suc
cessionis regnum macedoniæ ad Amyntām fratri eius. Me
nelai filium peruenit. Hic quoq; insignis industria: & oībus
imperatoriis virtutibus instructus fuit: qui ex Eurydice tres
filios sustulit Alexandrum perdicam & Philipū. Alexandri
magni macedonis patrem: & filiam Euryonēm. Ex Cigāa
autem Archelaum: Arideum: Menelaum: qui cum Illyriis

deinde & cum olynthiis grāvia bella gessit. Insidiis autem
Eurydices uxoris: quæ nuptias generi pacta occidendū uig⁹
regnumq; adultero tradendum suscepere: occupatus fuisset
ni filia pellicatum matris & sceleris cōfilia p̄didisset. Fūctus
itaq; tot periculis senex recessit: regno maximo ex filiis Ale
xandro tradito. Igitur Alexander inter priā initia regni bellū
ab Illyriis pacta mercede & Philippo fratre dato obside rede
mit. Interiecto quoq; tempore per eūdem obsideū cum the
banis gratiam pacis reconciliat: quæ res Philippo maxima i
crementa egregiæ indolis fuit. Si quidē triēnio thebis obſes
habitus prima pueritie rudimenta in urbe seueritatis atiquæ
& in domo Epaminundæ summi & philosophi & ipatoris
deposituit. Nec multo post Alexander insidiis Eurydices ma
tris appetitus occumbit: cui Amyntas in scælere deprehensæ
propter cōmunes liberos ignarus eisdem quandoq; exitiōlā
fore p̄picerat. Frater quoq; eius Perdica pari insidiarum
fraude decipitur. Indignum prorsus libidinis causa liberos
a matre uita priuatos: quam scelerū suoḡ suppliciis liberoꝝ
cōtemplatio uindicauerat. Perdicæ hæc indignior cædes ui
debitur: q; ei apud matrem misericordiam nec paruul⁹ qđē
filius conciliauerat. Itaq; Philippus diu nō se regē sed tutorē
pupilli egit. At ubi grāviora bella iminebant: serumq; auxi
lium in expectatione infantis erat: cōpulsus a populo regnū
suscepit. ut est ingressus imperium magna de illo sp̄es oīb⁹
fuit: & propter ipsius ingenium: quod magnum spondebat
uirum: & propter uetera macedoniæ fata: que cecinerat uno
ex Amyntāe filiis regnante florentissimum fore macedoniæ
statum: cui spei scelus mātris hunc residuum fecerat. Prīcipio
regni cum hinc cædes fratrum indigne peremptorū idē ho
stium multitudinē insidiæ metus: inde inopia continui
belli & exhausti regni & immaturam ætatem tyronis urget:
bella quæ ueluti conspiratione quadam ad opprimēdā ma
cedoniā multatum gentium ex diuersis locis unō tēpore
confluebant: quoniam oībus par esse non poterat dispēſāda
ratus alia iterposita pactione cōponit: alia redemit facillimis
quibusq; aggressis: quoꝝ uictoria & militum trepidos aīos

firmaret: & contumaciam sibi hostium demeret. Primum illi cum aheniensibus certamen fuit: quibus per insidias uictis metu belli grauioris cum interficere omnes posset: & columnes sine pretio dimisit. Post hos bello in Illyriis translato multa milia hostium cedit. Urbem nobilissimam Larissam capit: hinc thessaliam non prædæ cupiditate sed qd exercitui suo robur thessalorum equitum adiungere gestiebat: nihil min⁹ q bellum metuentem improuisus expugnat. unūq; corpus equitum pedestriumq; copiarum inuicti exercitus fecit: qb⁹ rebus feliciter proueniētibus Olympiada Neoptolemi regis molosorum filiam uxorem ducit: conciliante nuptias fratre patre uile tutore virginis Arisba rege molosorum: qui soror Olympiadis Troadam i matrimonium habebat: quæ causa illi exitii malorūq; omnium fuit. Nam dum regni icremēta affinitate Philippi acquisitum se sperat: proprio regno ab eodem priuatus in exilio consenuit. Iis ita gestis Philipp⁹ iā non contentus summovere bella: ultro etiā quietos lacescit. Cum methonam urbem oppugnaret: in prætereūtem de muris sagitta iacta dextrum oculum regis effudit: quo uulnere nec segnior in bellū nec iracundior aduersus hostes fact⁹ est: adeo ut interiectis diebus pacem deprecantibus dederit: nec moderatus tantū uer⁹ etiā mitis aduersus uictos fuerit.

IVSTINI HISTORICI LIBER OCTAVVS.

Ræciæ ciuitates dum impare singulæ cūpiunt: imperium oēs perdiderunt. Quippe in mutuū exitium sine modo ruentes ab omnibus uictæ periere: quod singulæ amitterent: non nisi op̄s sæ senserunt. Siquidem Philippus rex macedoniæ ueluti e specula quadam liberati omnium insidiatus dum contentiones ciuitatū alita auxiliū inferioribus ferendo uictos piter uictoresq; subire regiam seruitutē coegit. Causa & origo hui⁹ mali thebani fuere: qui cum rerum potirentur secundā fortunam ibecillo animo ferentes uictos armis lacedæmonios & phocenses quasi parua supplicia cædibus & rapinis luisset:

apud cōmune græciæ cōcilium superbe accusauerunt. Lace dæmoniis criminis datum q; arcem thebnam inducātē pōre occupasset: phocensesq; boetiā depopulati essenti p̄fus quasi post arma & bellum locum legibus reliquissent. Cum iudicium arbitrio uictorū exerceceretur: tāta pecunia dānatur: quanti exolui non posset. Igitur phocenses cū agris liberis coniugibusq; priuarentur desperatis rebus Philomene quōdam duce uelut deo ita scēte templū ipsū Apollinis delphis occupauere. Inde auto & pecunia diuites conducto merce nario milite bellum thebanis intulerunt factumq; phocen siū tametsi omnes execrarentur ppter sacrilegium: pl⁹ tamē inuidiæ thebanis: a quibus ad hanc necessitatē compulsi fuerant: q; ipsis intulit. Itaq; auxilia his & ab atheniensibus & a lacedæmoniis missa. Prima. igitur congressione Philomenes thebanos castris exuit. sequenti prælio primus inter confermissimos dīmicas cecidit: & sacrilegii pœnas impio sanguine luit. In huius locum dux Oenomaus creature aduersus quē thebani thessalique non ex ciuibus suis ne uictoris potētiā ferre non possent: sed Philippum macedoniæ regē ducem eligūt: & externæ dominationi: quam in suis timuerunt: spōte succedunt. Igitur Philippus quasi sacrilegii non thebano rum ultior esset: omnes milites coronas laureas sumere iubet: atq; ita ueluti deo duce i prælium pergit. Phocenses insignibus dei conspectis conscientia delictorum territi abiectis armis fugam capessunt: pœnesq; uiolatæ religionis sanguine & cædibus suis pendunt. Incredibile quantam ea res apud omnes nationes Philippo gloriam dedit. Illum uīdicē sacri legii: illum ultorem religionum: quod orbis uiribus expiari debuit: solum: qni piacula exigeret extitisse dignū. Itaq; diis proximus habetur: p̄r quem deorum maiestas uīdicata sit. Sed athenenses auditō belli euētu ne in græciā Philipp⁹ transireti angustias thermopilarum pari ratione secuti antea adueniētibus persis occupauere: sed nequaq; simili aut uirtute aut causa: Siquidem tunc p̄ libertate græciæ nunc p̄ sacri legio publico: tunc a rapina hostium tempora uīdicatur: nūc aduersus uīndices templorum raptiores defensuri. Aguntq;

se pugnatores sceleris: cuius turpe erat alios uides suisse: immemores prorsus q; in dubiis rebus suis illo deo etiā cō filiorum auctore usi fuerat: q; illo duce tot bella uictores iie rant: tot urbes auspicato condiderant: tantū imperium: terra maricq; quæsierant: q; nihil sine maiestate numinis. eius aut priuatæ unq; aut publicæ rei gesserant: Tantum facinus ad misisse ingenia omnia doctrina exulta: pulcherrimis legib⁹ instituti q; formata: ut quid unde posthac succedere iure bar baris poslint. non haberent. Sed nec Philippus meliotis si dei aduersus socios fuit: Quippe ueluti timens ne ab hostib⁹ sacrilegii scelere uinceretur: ciuitates & quartum paulo āte dux fuerat: quæ sub auspiciis eius militauerant: quæ gratulatæ illi sibiq; uictoriæ nactæ fuerant: hostiliter occupatas diri puit: Coniuges liberosq; omnium sub corona uændidit: nō deorum immortalium templis: non ædibus sacris: non diis penatis publicis priuatilq; ad quos paulo ante ingressus hospitaliter fuerat: pepercit. Prorsus ut non tam sacrilegi ultor extitisse: q; sacrilegorum licentiam quæsisse uideretur. Inde ueluti rebus egregie gestis in cappadociam traicit: ubi bello pari perfidia gesto captisq; per dolum & occisis finiti mis regib⁹ uniuersitā prouinciā iperio macedoniæ adiungit. Deinde ad abolendam inuidiæ famam: qua iſignis p̄ ceteris tunc temporis habebatur: per regna mittit & opulētissimas ciuitates & phana ac templa: qui opinionem sererent regem Philippum magna pecunia locare: & muros per ciuitates & phana ac templa facienda: & ut per præcones susceptores sollicitaretur: qui cum in macedoniā uenissent uariis dilatio nib⁹ frustrati uim regiæ maiestatis timetes taciti p̄ficicebātur. Post hæc Olynthios aggreditur: receperant enim per misericordiam post cædem unius duos fratres ei⁹: quos Philipp⁹ ex nouerca genitos ueluti participes regni interficere geliebat. Ob hanc igitur catiām urbem: anti quam & nobilem excidit. & fratres olim destinato supplicio traxit: p̄rædaq; ingenti pariter & parricidii uoto fruitur. Inde quasi omnia: quæ agitasset animo ei licerent: auraria in thessalia argēti metalla in thracia occupat. Et ne quod iūs uel fas iniuiolatū præter

mitteret: piraticā quoq; exercerē instituit. His ita gestis forte uenit ut eum fratres duo reges thraciæ non contemplatione iustitiae eius: sed inuicem metuentes ne alterius uiribus accederet disceptationū suarum iudicem eligerent. Sed Philipp⁹ more ingenii sui ad iudicium ueluti ad bellum inopinatib⁹ fratribus instructo exercitu superuenit regno utrumq; non iudicis more sed: fraude latronis ac scelere spoliauit. Dum hæc aguntur legati Atheniensium petentes pacem ad eum uenerunt: quibus auditis & ipse legatos athenas cum pacis cōditionibus misit: ibiq; ex cōmodo utrorūq; pax facta. Ex cæteris quoq; græciæ ciuitatibus non pacis amore: sed bellī metu legationes uenere. Siquidē crudelitatem ira thessalli boetiæ orant: ut professum aduersum phocenses ducē græciæ exhibeat tanto odio phocensium ardentes: ut oblii clodium suarum perire ipsi q; non perdere eos p̄ræoptarent: exceptamq; Philippi crudelitatem pati: q; parcere hostibus suis mallent. Contra phocensium legati adhibitis lacedæmoniis & ateniis bellū deprecabantur: cuius ab eo dilationē ter iam emerarit. Fœdum prorsus miserandumq; spectaculum: græciam etiam nunc & uiribus & dignitate orbis terrarum principem regum certe gentiumq; semper uictricem: & multarū adhuc urbium dominiam alienis excubare sedibus: aut rogā tem bellum aut deprecantem in alterius ope omnem spem posuisse. Orbis terrarum uindices eo usq; discordia sua ciui libusq; bellis redactos: ut adulentur ultro fôrdidam paulo ante clientelæ sue partem: & hoc potissimum facere thebanos lacedæmoniosq; antea inter se imperium nunc græciæ imperantis æmulos. Philippus inter hæc uendicatione gloriam suæ tantarum urbium fastigium agitat: utros potius dignetur: estimat. Secreto igitur auditis utrisq; legationibus his ueniam bellii pollicetur iure iurando adactis responsum nemini: pdituros illis contra uenturum se auxiliūq; latutū. Utrosq; uetat parare bellū aut metuere. sic uariato responso securis omnibus thermopylarum angustias occupat. Tunc primum phocenses se captos in fraude Philippi aaduertentes trepidi ad arma cōfugiunt. Sed neq; spatiū erat iſtruēdi

belli.nec tempus ad contrahenda auxilia:& Philippus excidium minabatur:ni fieret deditio.Victi igitur necessitate pacata salute sededunt.Sed pactio eius fidei fuit: cuius antea fuerat deprecati belli promissio.Igitur ceduntur passim:ra piunturq:non liberi parentibus:non coniuges maritis:non deorum simulacra templis suis relinquuntur.unum tantum miseris solacium fuit:quod cum Philippus portioe prædæ socios fraudasset:nihil rerum suarū apud inimicos uiderūt.Reuersus in regnum:ut pecora pastores nunc in hybernoſ nunc in æstiuos saltus traiciunt:sic ille populos & urbes.Vt illi uel replenda uel dereliquenda quæq: loca videbātur:ad libidinem suam transfert.miseranda ubiq: facies:& excidiō similis erat.Non quidem pauor ille hostilis:nec discursus p: urbem militum erat:non tumultus armoz:non boum atq: hominum rapina:sed tacitus mæmor & luctus:uerētibus ne ipsæ lachrymæ pro contumacia haberentur.Crescit dissimulatione ipia dolor:hoc altius dimissus quo min⁹ pfiteri licet.Nunc sepulchra maiorum:nunc ueteres penates:nūc tecta: in quibus geniti erant:in quibusq: genueranticōsyderabāt.Millerantes nunc uicem suam:q: in eam diem uixissent nūc filiorum:q: non post eam diem nati essent:alios populos in finibus ipsiis hostibus opponit:alios in extremis regni terminis statuit,quodā bello captos i supplémentis urbiū diuidit.Atq: ita ex multis gētibus natiōibusq: unū regnū populūq: cōstituit.Cōpositis ordinatisq: macedoniæ rebus dardanos cæterosq: finitos fraude captos expugnat.Sed nec a proximis manus abstinet.Siquidem Antiban regē Epiri uxori suæ Olympiadi arctissima cognatione uinctū pellere regno statuit:atq: Alexandrum priuignum ei⁹ uxoris Olympiadis fratrem puerum honestæ pulchritudinis i macedonia noīe sororis accersit:omniq: studio solicitatū in spem regni simulato amore ad stupri consuetudinem per pulit:maiora in eo obseqa habiturus sine cōsciētia pudore sine regni beneficio.Igitur cum.xx.ad annos peruenisset eruptū:Antibæ regnum pueru admodum tradit scelustus in utroq:nam nec i eo ius cognitionis seruauit:cui ademit regnum:& eum cui dedit:

impudicum fecit ante q: regem.

IVSTINI HISTORICI LIBER NONVS.

N græciam Philippus cum uenisset sollicitatū paucarū ciuitatum direptione:& ex præda modicæ urbiū quātæ opes uniuersaq: esset animo prospiciens bellum toti græciae inferre statuit Ad cuius emolumentum egregie pertinere ratus si sibi byzantium nobilem & maritimam urbē receptaculū terra maricopii suis futurum in potestate redigisset ieandē claudētem sibi portas obsidione cixit.Hæc nāq: urbs cōdita p̄io a Panania rege spartanog: & p.vii.annos possessa fuit deinde uatriate uictoria:nūc lacedæmoniog: nūc Athēiēsiū uiris hīta ē. q: n̄e ince tu possessio efficitur nemine q: suā auxiliis iuuāte libertatē cōstāti⁹ tueretur.Igitur Philipp⁹ lōga obsidiōis mo ea exhaust⁹ pecūiæ cōmerciū de piratica mutuatur.Captis itaq: clxx.nauib⁹ merciū ex distractis ahelatē iōpiā paululū recreauit.Deinde ne uni⁹ urbis oppugnatōe tāt⁹ exercit⁹ teneatur pfect⁹ cū fortissimis multas Chersonēsiū urbes expiugnat: filiū Alexādrū.x.&.viii.ānos natū:ut sub:militia patris tyrocinii rudimēta depōeret:ad se accersitū scythia quoq: p̄dādi cā pfectus more negociantum ipenses belli alio bello refeaturus.Erat eo tēpore rex scythurum Matthæas qui cū bello istrianorum premeretur:auxilium a Philippo per apolloniēses petit:in successione eum regni scythia adoptaturus.cum interim istrianorum rex decedens & metu belli & auxiliorū necessitate scyths soluit.Itaq: Matthæas remissis macedōib⁹ renunciari Philippo iubet:neq: auxilium eius se petisse:neq: adoptionem mandasse.Nam neq: uindicta macedonū egere scyths:quibus meliores forent:neq: heredem sibi icolumi filio deesset.His auditis Philippus legatos ad Matthæā mititi:impensæ obsidionis portionem petentes:ne iōpia bellū deferere cogatur.Quod eo promptius eum facere debere q: missis a se in auxilium eius militibus nec sumptum quidē uiæ non modo officii pretia dederit.Matthæas inclamētā

cæli & terræ sterilitatē causatus: quæ non patrimoniis dicit
scythes: sed uix alimenta exhibeat: respondit: nullas sibi opes
esse quibus tantum regem expleat: & turpius putaret paruo
defungi q̄ totum abnuere. Scythes autē uirtute animi & dū
ricia corporis non opibus censer. Quibus derisus Philipp⁹
soluta obsidione byzantii scythica bella aggreditur: p̄missis
legatis: quo securiores faceret: qui nuncient Mathææ dum
byzantium obsidet uouisse statuam Herculiad quam i ho
stio Istri ponendam se uenire placatum accessū ad religionē
dei petens amicus ipse scythis uenturus. Ille si uoto fugi ue
lit: statuā sibi mitti iubet: non modo ut ponatur: uerum etiā
ut inuiolata maneat: pollicetur. Exercitum autē fines īgradi
negat se passurum: ac si inuitis scythis statuam ponanteo di
gresso sublatuq̄ uersuq̄ es statuæ in aculeos sagittar. His
utrinq̄ irritatis animis prælium committitur. Cū uirtute &
animo præstarent scybæ: astutia Philippi uincuntur. xx. milia
pueror. ac fœminar. capta: pecoris magna uisiauri argentiq̄
nihil. Ea primum fides iopiae scythicæ fuit. xx. milia nobiliū
equar. ad genus faciendum i macedoniam missa. Sed reuer
tenti a scythia tribalī Philippo occurruunt: negant se trāsitu
daturos: ni portionem accipiant præda. Hinc iurgiū & mox
prælium. In quo ita in femore uulneratus est Philippus: ut
p corpus eius equus iterficeretur. cū oēs oc. isum putarent:
præda amissa est. Ita scythica uelut deuota spolia pene luctu
osa macedonibus fuere. Vbi uero ex uulnere primū cōualuit
diu dissimulatum bellum atheniensibus inferti: quoḡ causa
thebani se iūxte: ne uictis metuentes atheniē. ib⁹ ueluti uici
num incēdium belli ad se transiret. Facta igitur inter duas
paulo ante ī festissimas ciuitates societate legationib⁹ græciā
fatigant: cōmunem hostem putant cōmunitibus uirib⁹ ūmo
uendum. Neq; enim cessatus Philippum si prospere prima
successerint: nisi omnem græciam domuerit. Motu quædā
ciuitates Atheniēsibus se iungūt: quasdam aut ad Philippū
belli metus traxit. Prælio cōmisso cum atheniēs longe ma
iore militum numero præstarent assiduis bellis idurata uir
tute macedoniā uincuntur: nō tamen ī memores pristinæ glo

riæ cecidere. Quippe adietsis uniuersitibus oēs loca quæ tuen
da a ducibus accepérant: morientes corporibus texerunt. Hic
dies uniuersæ græciæ & gloriam dominationis & uetusissi
mam libertatem finiit. hui⁹ uictoriæ callide dissimulata læti
tia est. Deniq; non sollita sacra Philippus illa die fecit: nō cō
uiuio risit: non ludos inter epulas adhibuit: nō corōnas aut
unguenta sumpsit. & quātum in illo fuit: ita uicit ut uictorē
nemo sentiret. Sed nec regem se græciæ sed ducē appellari
iussit. Atq; ita īter tacitam lætitiam & dolorem hostiū tēpe
ravit: ut neq; apud suos exultasse: neq; apud uictos iſultasse
uideretur. Atheniēsibus quos passus infestissimos fuerat: &
captiuos gratis remisit: & bello consumptorum corpora se
pulturæ reddidit: reliquiasque funerum ut ad sepulchra ma
iorum deferrent ultro ortatus est. Super hæc Alexādrum fili
um cum amico Antipatō: qui pacem cum his amiciciamq;
iungeret: Athenas misit. Thebanorum porro non solum ca
ptiuos: uerum etiam interfectorum sepulturam uændidit.
Principes ciuitatis alios securi percussit: alios in exilium re
degit: bonaque omnium occupauit. pulsos deinde p iniuriā
i patriam restituit. ex hoḡ numero. ccc. exules iudices recto
resq; ciuitati dedit. Apud quos cū potentissimi quīq; rei ei⁹
ipius criminis postularētur: qđ p iuriam se in exiliū egisset:
huius constantiæ fuerūt: ut omnes se auctores faterētur: me
liusq; cum re. p. actum cum dānatī essent: q̄ cum restituti cō
tenderent. Mirā pr̄s audacia de iudicibus uitæ necisq; suæ
quēadmodum possunt: sententiam ferūt: contemnūtq; abso
lutionem: quam dare inimici possunt. & quoniā reb⁹ neq; u
lisci: uerbis usurpant libertatem. Compositis in græcia re
bus Philippus omnium ciuitatum legatos ad formādū serū
presentium statum euocari corinthum iubet. Ibi pacis, legē
uniuersæ græciæ p meritis singulatum ciuitatum statuit: cō
siliūq; omnium ueluti unum senatū ex omnibus eligit. Soli
Lacedemonii & legem & régem cōtempserūt: seruitutē non
pacem ratiq; nō ipsis ciuitatibus conueniret: sed a uicto
re ferretur. Auxilia deinde singularum ciuitatū describūt: seu
siue adiuuandus ea manu rex oppugnante aliquo foret: seu

duce illo bellum iherendum. neq; enim dubium erat. impiū
periarum his apparatibus peti. Summa auxiliorum. cc. milia
peditum fuere: & equitum. xv. milia. Extra hanc summam &
macedoniæ exercitus erat & confinis domitarum gētiū bar
baries. Initio ueris tres duces in asiam psarū uiris p̄mittit
Parmemonem. Amyntam: & Attalum: cuius sororem nūp
expulsa Alexandri matre Olympiade propter stupri suspici
onem i matrimonium acceperat. Interea dū auxilia a græcia
coeunt: nuptias cleopatræ filiæ Alexandri: quē regem Epiri
fecerat: celebrat. Dies erat. p magnitudine duorum regum &
collocantis filiam & uxorem ducentis apparatibus insignis.
Sed nec ludorum magnificentia deerat: ad quoq; spectaculū
Philippus cū sine custodib; medius inter duos Alexādros
filiū generumque concederet. Pausanias nobilis ex mace
donib; nemini suspectus adolescens occupatum angustius
Philippum in transitu obruncat. diemq; lætitiae destinatū
fœdum luctu funeris facit. Hic Pausanias primis pubertatis
annis stuprū per iniuriam passus ab Attalo fuerat: cuius indi
gnitati hæc etiam fœditas accesserat. Nam perductum in cō
uiuio solutūq; meto Attalus non suæ tantū ueg; & cōuiuag;
libidini uelut scortum uile subiecerat. ludibriūq; omniū iter
coæquales reddiderat. Hanc rem ægre ferēs Pausanias que
relam Philippo sæpe detulerat. Cum uariis frustratiōib; nō
sine risu differretur: & honoratum insuper ducatu aduersa
rium cerneret: iram in ipsum Philippum uertit: ultionemq;
quam aduersario non poterat ab iniquo iudice exegit. Credi
tum est etiam imissū ab Olympiade matre Alexātri fuisse:
nec ipsum alexandrum ignarū paternæ cœdis extitisse: q̄ppē
non minus Olympiadē repudium & prælatā sibi Cleopatrā
q̄ stuprum Pausaniam doluisse. Alexandrum quoq; regni
æmulum fratrem ex nouerca susceptum tenuisse: eoq; actum
ut in conuiuio antea primum cum Attalo mox cū ipo patre
iurgaret. Adeo ut etiam stricto gladio eum Philippus conse
ctatus sit. ægreç a filii cæde amicorū precibus exoratus. Quā
obrem Alexander ad auunculum se in Epirum cum matre:
inde ad reges illyriorum contulerat. iuxq; renocati mitigat;

est patri: p̄cibusq; cognatorū ægre redire cōpulsus. Olympi
as quoq; fratrem suum Alexandrum Epiri regem in bellum
subornabat: peruicissetq; ni filiæ nuptiis pater generum: oc
cupasset. His stimulis iraq; utriq; Pausaniam de impunitate
stupri sui querentem ad tantum facinus impulisse credūtur.
Olympias certe fugienti pcussori equos quoq; p̄paratos
habuit. Ipsa deīde audita regis nece cum titulo officii ad exe
gas eadē nocte cucurisset i cruce pēdētis Pausanīæ capiti ea
dē nocte q̄ uenit: coronā aureā īponitq; d némo ali⁹ audere
nisi hec sup̄stite philippi filio potuisset. Paucos deīde post
dies refixū corp⁹ iterectoris sup̄ reliq;as cremauit: & tumulū
ei eodē fecit i loco: p̄rētatiq; eidē quot annis icussa populo
sup̄stitionē curauit. Post hæc Cleopatrā qua pulsa Philippi
matrimonio fueratū gremio eius prius filia interfecta finire
uitam suspendio coegit: spectaculoq; pendentis ultiōne poti
ta est: ad quam per parricidium festinauerat. Nouissime gla
dium illū: quo rex percussus est: Apollini sub nomine myr
tal is consecravit. Hoc enim nomen ante Olympiadis paruu
læ fu. tiquæ omnia ita p̄lam facta sūt: ut timuisse uideatur:
ne facinus ab ea cōmillū non p̄baretur. Decessit Philippus
xl. & vii. annog; cū annis. x. v. regnasset. genuit ex Larissæ
saltatrice filium Arideum. qui post Alexandrum regnauit.
habuit & multos alios filios ex uariis matrimonīis regio mo
res suscep̄t: qui partim fato partim ferro perierte. Fuit rex ar
morū q̄ conuiuorū apparatibus studiosior: cui maxie opes
erant. Instrumēta bellorū diuitiarum quæstu q̄ custodia sol
lertior. Itaq; inter quotidianas rapinas semper inops erat. mi
sericordia in eo & perfidia pari iure dilecta. Nulla apud eū
turpis ratio uincendi. blandus pariter & insidiosus alloq;:
qui plura p̄mitteretq; præstaret. In seria & iocos artifex: ami
cias utilitate non fide colebat. Gratiam fingere in odio: in
struere inter concordantes odia: apud utrūq; gratiā querere
solennis illi consuetudo. Inter hæc eloquentia & i signis ora
tio acumīs & sollertia plena: ut nec ornatui facilitas nec faci
litati iuētionum deesset ornatus. Huic Alexāder successit &
uirtute & uiciis pater maior. Itaq; uincendi ratio utrique di

uersa.hic aperta ui ille artibus bella tractabat: deceptis ille
gaudere hostibus: hic palam fuis. Prudentior ille consilio:
hic animo magnificenter. Nam pater dissimulare plerūque
& uincere: hic ubi exercitum nec dilatio ultionis nec modus
erat. Vini nimis uterque audius: sed ebrietatis diuersa: uitia
Patri mos erat: & de conuiuio in hostem procurare manū
conserere: piculis se temere offerre. Alexāder non in hostem
sed in suos saepebat quāobrem Philippum. saepe vulneratum
prælia remiseret: hic amicorum intersector tōiuio frequentes
excessit. Regnare ille cum amicis nolebat: hic i amicos regna
exercebat. Amari pater male: hic metui. litterarū cultus utriq;
similis. Sollertia pater maioris: hic fidei uerbis atque oratio
ne Philippus: hic rebus moderatior. parcendi uictis filio ani
mus & promptior & honestior. frugalitati pater: luxuriae fi
lius magis deditus erat. quibus artibus orbis imperii funda
menta patet fecit: opis totius gloriam filius consumauit.

IVSTINI HISTORICI LIBER .X.

Artaxerxi régi persarum ex pellicibus. c. xv. filii
fuere: led tres tantū iusto matrimonio suscepti
Darius: Ariarates: & Occhus. Ex his Darium cō
tra morem persarum: apud quos rex nisi mor
te mutatur: per indulgentiam pater regem uiuus fecit: nihil
sibi ablatum existimans: quod in filium contulisset: sinceri
usq; gaudium ex procreatione capturum: si insignia maiesta
tis luæ uiuus in filio conspexisset. Sed Darius post noua pa
ternæ pietatis exempla interficiendi patris coruillium cepit.
Sceleratus fuisse: si solus parricidium cogitasset: tanto sceler
ator quanto in societatem facinoris assumptos l. fratres fe
cit parricidas. Ostenti prorsus genus: ubi in tanto populo
non solum sociari: uerum etiam siliari parricidium potuit: ut
ex l. liberis nemo inuentus sit: quem aut paterna maiestas:
aut ueneratio senis: aut indulgentia patris: a tanta imanitate
reuecaret. Adeo ne uile paternum nomen apud tot numero
filios fuit: ut quorum præsidio tritus etiam aduersus hostes

esse debuerat: eorum insidiis circuuentis tutior ab hostibus
q; a filius fuerit. Causa parricidii sceleratior ipso præcidio fuit.
Occiso q; ppe Cyro fraterno bello: cui⁹ mētio supra habita ē:
Astasiam pellicem eius rex Artaxerxes i matrimonium re
ceperat. Hanc partem cedere sibi sicuti regnum. Darius po
stulauerat: qui pro indulgentia sua in liberos p̄io facturum
se dixerat: mox pœnitentia ductus: ut honeste negaret: quod
temere promiserat: solis eam sacerdotio p̄fecit: q; ppetua
illi ab omnibus uiris pudicitia imperabatur. Hic exacerbat⁹
iuuenis i iurgia primo patris erupit: mox facta cū fratribus
coniuratione dum patri insidias parat: deprehensus cū sociis
pœnas parricidiū diis paternæ maiestatis ultioribus dedit. cō
iuges quoq; omnium cum liberis: ne quod uestigium tati sic
leris extaret: interfecit: sunt. Post hæc Artaxerxes morbo ex
dolore contracto dedit: Rex q; pater felicior. Hæreditas re
gni Occho tradita: qui timens parem coniurationem regiam
cognitorum cæde & strage principū replet: nulla nō sanguis
non sexus non ætatis misericordia permotus: scilicet ne ino
centior fratribus parricidis haberetur. Atq; ita ueluti purifica
to regno bellum armenis infert. In eo cum aduersus puocu
torem hostium Codomanus qdā omnium fauore pcellisset:
hoste cælo uictoriā suis pariter & prope amissam gloriam
restituit. Ob hæc decora idem Codomanus p̄ficitur Arme
nis. Interfecto deinde tempore post mortem Occhi regis ob
memoriam pristinæ virtutis rex a populo constituitur: Da
rii nomine ne quid regiae maiestatis deesseret honoratus: bel
lumq; cum Alexandro magno diu uariante fortuna magna
virtute gessit. Postremo uictus ab Alexandre & a cognatis
occisus uitam pariter cum persarum regno finiuit.

IVSTINI HISTORICI LIBER .XI.

In Exercitu Philippi sicuti uariæ gerites etant:
ita eo occiso diuersti motus animorū fuere. Alii
quippe iniusti seruitute oppressi ad spē se liber
tatis erigebant. Alii tedium loginquæ militiæ re

missam sibi expeditionē gaudebant. nonnulli facem nuptiis filiæ accensam rogo patris subditā dolebant. Amicos quicq; tā subita mutatione rex haud mediocris met⁹ ceperat: repūtates nūc puocatā. Aliam: nūc Europam nūdum f̄dormitāt nūc Illyrios & thracas & dardanos ceterasq; barbaras ḡetes fidei dubiæ & mentis infidæ: q; oēs populi si piter deficiant: relisi⁹ nullo modo posse. His rebus uelut medela quādam interuētus Alexandri fuit: q; p cōcione ita vulg⁹ oē. cōfolat⁹ hortatusq; pro tempore est: ut metum timētibus demere tur& in spem sui oēs impelleret. Erat hic annos. xx. natus: in qua ætate ita moderate de se multa pollicitus est: ut appareret plura eum expimentis reseruare. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum pr̄ter militæ uacationem dedit. quo factō tantum sibi fauorem omnium cōciliauit: ut corp⁹ hominis nō uirtutem regis mutasse se dicerent. Prīa illi cūra paternarum exequiōrem fuit: In quibus ante cminia cædis consciōs ad tumulum patris occidi: iussit: soli Alexādro lynctarum fratri pepertit: seruans in eo auspiciūm dignitatis suæ: nam regem eum primus salutauerat: æmulum quoq; imperii Caranū fratrem ex nouerca suscepit: interfici curauit. Inter initia multas gentes rebellantes cōpescuit: oriētes nōnullas seditiones extinxit: q; bus reb⁹ erectus tacito gradu in græciam contendit: ubi ex emplo patris Corinthū euocatus ciuitatibus dux in locū eius substituitur. Inchoatū deinde a patre persicū bellum aggređit: in cuius apparatu occupato nunciatur Atheniēses Thēbanos & Lacedaemonios ab eo ad persas defecisse: auctoremq; eius defectionis magno auti pondere a persas corruptum Demosthenem oratorem extitisse: qui macedonum deletas omnes cum rege copias a tribalis affirmauerit: producto in concionem auctore: qui in eo pr̄ilio: in quo rex ceciderat: se quoq; uulneratū diceret. Qua opinione mutatos omnium ferme ciuitatum aios esse: pr̄æsidia Macedonum obsideri: quibus motibus occursum tanta celeritate instructo paratoq; exercitu græciā oppressit: ut quē uenire non senserant: uidere se uix crederent. In irā sitū hortatus Thessalos fuerat: beneficiorūq; Philippi patris

maternæq; suæ cū his ab æcidarum gente necessitudinis admonuerat. cupide hac thessalis audientibus exēplo patris dux uniuersæ gentis creatus erat& vestigalia oīa reditusq; suos ei tradiderant. Sed Atheniēses sicuti primi defecerūt: ita primi pœnitēre coepérunt: contemptum hostis i admiratiōne conuententes: pueritiamq; Alexandri sp̄eciam antea supra uirtutem veterum ducum extollentes. Missis itaq; legā gatis bellum deprecantur: quibus auditis & grauitate increpati Alexander bellum remisit. Inde thebas exercitum cōuertit: eadem indulgentia usurus si parem pœnitentiam inuenislet. Sed Thebani armis non precib⁹ nec deprecatione usi sūt. Itaq; uicti grauissia quæq; supplicia miserrimæ captiuitatis experti sunt. Cum in consilio de excidio urbis deliberaretur Phocenses & Platæenses & Thespientes & Orchomenii Alexandri socii uictoriaq; participes excidium urbiū suarū crudelitatemq; thebanosq; referebant: studia in psas non præsentia tantum: uerum etiam & uetera aduersus græciæ libertate increpantes. Quamobrem odiū eos omnium populoz esse: quod uel ex eo manifestari: quod iure iurando se omes abstinxerint ut uictis persis Thebas duruerēt. adiiciūt & icerum proiz fabulas: quibus omnes sc̄enas repleuerant: ut non præsenti tantum perfidia: uerum & uetera infamia iuisi forent. Tūc Eleadas unus ex captiuis data potestate dicendi nō a rege se defecisse: quē interfectū audierint: sed a regis hac redibus. quicquid in eo sit admissum credulitatis non perfidiae culpam esse: tamen iam magna se supplicia pēpēdile. Deleta iuuentute nūc senū fœminarūq; sicuti ifirmū: ita innoxium restare uulgas. ipsumq; stupri⁹ contumeliasq; ita uexatum esse: ut nihil amarius unq; lnt passi. nec iā pro ciuib; sei: qui tam pauci remanserint orare: sed pro inoxio patriæ solo & p urbe: qnæ nō uiros tātū uerḡ etiā deos genu erit. Priuata etiā regē superstitione dep̄catuř geniti apud ipsos Nerculisi: unde originē ḡes æcidarū trahat. Actaq; Thebis a patre eius Philippo pueritia rogati: urbi parcat: que maiores ei⁹ p̄tim apud se genitos deos adoret: p̄tim educatos sumæ maiestatis reges uiderit. Sed potētior fuit ira q; p̄ces. Itaq; e 2

urbis diruitur: agri iter uictores diuiditur captiuū sub corōa
nāndūtū quoꝝ pretiū nō ex emētiū cōmodo: sed ex iinimi
cōḡ odio extēditur. miserāda rē Atheniēlib⁹ uisa. Itaq; por
tas refugii p̄fugōꝝ cōtra īterdictū regis aperuere quā rem
ita grauiter tūlit Alexāder: ut sēcūda legatione denuo bellū
deprecātibus ita dēmū remisit ut oratores & duces quorum
fiducia totiens rebellentisibi dedātur: paratisq; atheniēsib⁹
ne cogantur subire bellū: eo res deduēta est ut retentis orato
ribus duces ī exiliū agerētūr q; ex continentī ad Dariū p
fecti non mediocre momentū p̄saꝝ uirib⁹ accersisse. Profici
scens ad persicū bellum oēs nouercæ suæ cognatos. quos
Philippus ī excelsioiem dignitatis locum prouehens ī periis
præfecerat: īterficit. sed nec suis: qui apti regno uidebantur:
p̄epcitine qua materia seditionis p̄cul se agēte in macedoniā
remaneret. & reges stipendiarios conspectioris ingenii ad cō
militium secum trahit: seniores ad tutellam regni relinquit:
adunato deinde exercitu naues onerat: unde conspecta Asia
incredibili ardore mētis accēsus duodecim aras deoꝝ ī bellī
uota statuit. Patrimonium omne suum: quod ī macedonia
europaꝝ habebat amicis diuidit: sibi Asiam sufficere p̄fatus:
Priulq; ulla nauis littore excederet hostias c̄edit: petēs uicto
riam bello: quo totiens a p̄sis petītā grāciā ultor relict⁹ sit:
quibus lōga iam latis & matura īperia contigisse: quorumq;
tempus eīlē uices excipere melius acturos. Sed neq; exercit⁹
eius alia q̄ regis aiog; p̄sūptio fuit. Quippe obliti omnes
coniugum liberorūq; & longinquæ ā domo militiū persicū
aufum & totius orientis opes iam quasi suam p̄dām duce
bant nec bellī periculōꝝ led diuitiarum meminerant. Cum
delati ī continentē etiētū primus Alexāder iaculum uelut
in hostilem terram iecit: armatisq; de nauī tūpudiāti similis
prosiluit: atq; ita hostias c̄edit: precatus ne se regem illæ teſ
ræ iuitæ accipiant. In illo quoq; ad tumulos eog; q̄ troiano
bello ceciderant: parentauit. Inde hostē petens milites a po
pulatione asiæ phibuit: p̄cēdū suis reb⁹ p̄fat⁹: nec p̄dēa ea:
quaꝝ possessori uenerat. In exercitu eius fuere peditū. xxx: i.
milia: eq̄tū quattuor milia quingēti naues centū. lxxxii. hac

tam pia manū uniuersū terrarū orbē utrū sit admirabilis
uicerit: an aggredi ausus fuerit: incertum esticū ad tam pe
riculosum bellum exercitū legerit non iuuenes robustos
nec primo flore ætatis: sed veteranos plerosq; etiam emeritæ
militiæ: qui cum patre patruisq; militauerant: elegit: ut non
tā milites q̄ magistros militiæ electos putares. Ordines quo
que nemo nisi hexagenarius duxit: ut principia castrotum
cerneres: senatū te alicuius priscae rei publicæ uidere diceret.
Itaq; nemo in p̄ælio fugam sed uictoriā cogitauit: nec ī pe
dibus cuiquā spes sed in lacertis fuit. Contra rex persarum
Darius fiducia uirium nil astu agere affirmans suis oculta
consilia uictoriae furtiū cōfuerit: nec hostem regni finib⁹
arcere: sed intimum regnum accipere: gloriosius ratus repel
lere bellum: q̄ non admittere. Prima igitur congressio ī cā
pis Adraſtis fuit. In acie persaq; sexcenta milia militū fuere:
quaꝝ non minus arte Alexādri q̄ uirtute macedoniu⁹: supe
rata terga uerterunt. Magna itaq; c̄edes persarum fuit. De
exercitu Alexādri nouem pedites: centum. xx. equites ceci
dere: quos rex impense ad cæterorum solatia humatos sta
tuīs equestribus donauit: cognatisq; eorum immunitates de
dit. Post uictoriā maior pars asie ad eum defecit: gessit &
plura bella cū p̄fectis Darii: quos iā nō tam armis q̄ terrore
nominis sui uicit. Dum hæc aguntur: interim īdītio captiui
ad eum defertur: insidias ei ab Alexandro lyncistarū genero
Antipatris: qui p̄positus macedoniæ erat: parari. ob quam
causam timens ne quis interfecto eo ī macedonia mot⁹ ori
retur: in uinculis eum habuit. Post hæc gordini urbem petit:
quaꝝ posita est inter phrygiam maiorem & minorem: cuius
urbis potiūdæ nō tam propter p̄dām cupidō eū cepit: sed
quod audierat ī ea urbe ī templo Iouis iugū plaustri gordii
positum: cuius nexum si quis soluisset: eum tota Asia regna
turum antiqua oracula cecinisse. huius rei causa & origo illa
fuit Gordius: cum in his regionibus bobus cōductis araret:
aves eum omnis generis circum uolare cœperunt. Profectus
ad consulēdos augures uicinæ urbis obuiam ī porta habuit
uirginem eximia pulchritudinis: p̄cūctatusq; eam quem

potissimum augurem consuleret. Illa audita causa cōsilendi
gnari artis ex disciplina parentum regnum ei portēdi respō
dit: polliceturq; se & matrimonii & spei sociam. tam pulchra
conditio prima regni felicitas uidebatur. post nuptias inter
phrygas orta seditio est. consulentibus de fine discordiarū
oraçula responderunt: rege discordiis opus esse. Iterato quæ
rentibus de persona regis: iubentur eum regem obseruare:
quem reuersti. primum in tēmplum Iouis euntem plaustro
repperissent: obvius illis Gordius fuit: statimq; eum regem
consalutavit. Ille plaustum: quo uehenti regnum delatum
fuerat: in templo Iouis positum maiestati cōsecravit: regiæ.
Post hunc filius Mida regnauit: q ab Orpheo sacrorum solē
nibus initiatuſ phrygiam religionib; impleuit: qbus tutior
omni uita q̄ armis fuit. Igitur Alexander capta urbe cum in
templo Iouis uenisset: iugum plaustri requisiuit: quo ex
hibitō cū capita loramentorum ita nodos abscondita repire
non posset: uiolentius oraculo usus gladio loramēta cædit.
atq; ita resolutis nexibus latentia in nodis capita iuenit. hoc
illi agenti nunciatur Darium cum ingēti exercitu aduētare.
Itaq; timens angustias magna celeritate Tauḡ transcedit. In
qua festinatione quingenta stadia cursus fecit: cum tatsum
uenisset: captus cydni fluminis amcenitate per mediā urbem
influentis projectis armis plenus pulueris ac sudoris ī p̄e
frigidam nudum uridam se proiecit. Tum repētes tant⁹ fieri
uos eius occupauit rigor: ut interclusa uoce non spes modo
remediis: sed nec dilatio periculi interueniret. Vnus erat ex
medicis nomine Philippus qui solus remediū polliceretur.
sed & ipsū Parmenionis pridie a cappadocia missæ epistolæ
suspectū faciebant: qui ignarus ifirmitatis Alexandri scripse
rat a Philippo medico ut caueret: nā corruptum illū a Dario
ingenti pecunia esse: rutius tamē rat⁹ dubiæ se fidei medici
credere q̄ indubitato morbo perire. Accepto igitur poculo
epistolas medico tradidit: atq; ita inter bibendum oculos ī
uultum legentis intendit. Ut securum conspexit: lætior fact⁹
est: sanitatemq; quarta die recepit. Igitur Darius cum. ccc.
milibus peditum & centum milibus equitum in aciem pro

cedit. Movebat hæc multitudo hostium respectu patetatis
sue Alexandrum. sed interdum reputabat: quantas res cū
ista paucitate gessisset: quātosq; populos fudisset. Itaq; cū
spes metum uinceret pericoliū: differre bellum ratus: ne
desperatio suis cresceret. circum uectus suos singulas gentes
diuersa oratione alloquitur. Illyrios & Thracas opum ac di
uitiarum ostentatione græcos ueterum bellorum memoria
æterniq; cum persis odii accendebat. Macedones autem nūc
europæ uictæ admonet: nūc asiae expeditæ: nec iuuentas illis
toto orbe pares uires gloriatur. Cæterum & laborum sinem
hunc & gloriæ cumulum foreatq; inter hæc identidem con
sistere aciem iubet: ut hac mora consuescant: oculis turbâ ho
stium sustulere: nec Darii segnis opera in ordināda acie fuit.
Quippe omisis ducum officiis ip̄e omnia circuiri: si gulos
hortari: ueteris gloriæ pesarum imperiūq; perpetuæ a diis ī
mortali bus datae possessionis admonere. Post hæc prælium
ingentibus animis committitur. In eo uterq; rex uulneratur
tam diu certamen anceps fuit: quoad fugeret Darius. Exide
cædes persarum secuta est. Cæsa sunt peditum lexagita unū
milia: equitum decem milia: capti quadraginta milia. Ex
macedonibus cecidere pedestres. c. xxx. equites. c. l. in cæstris
persarum multum auri cæterarūq; opum inuentum. Inter
captiuos castrorum mater & uxor eadēq; soror & filiæ duæ
Darii fuere. ad quas uisendas hortandasq; cū Alexander
uenisset: conspectis armatis inuicem se complexæ uelut statī
morituræ complorationem ediderunt. Prœuolutæ deinde ge
nibus Alexandri non mortem sed ut Darii corpus sepeliat:
dilationem mortis deprecantur. Motus tanta mulierum pie
tate Alexander & Darium uiuere dixit: & timentib; mortis
metum dimisit: easq; haberi & salutari ut reginas p̄cepit.
filias quoq; nō sordidiq; dignitate patris sperare m̄smōniū
iussit. Post hæc opes Darii diuitiarūq; apparatū cōteriū plat⁹
admiratione tantarum rerum capit. Tunc premiū luxū
riosa conuiuia & magnificentiam epularum sectari: tūc Ber
saniēn captiuam diligere ppter formę pulchritudinē cœpit.
A qua postea susceptum puerū Herculem uocauit: memor

tamen adhuc Dariūm uiuere. Parmenionem ad occupādam persicam classem: aliosq; amicos ad recipiēdas asiae ciuitates misit: quæ statim audita fama uictoriae ipsius Darii pfectis cum aurum magno pondere tradentibus se i potestatē uictōrum uenerunt. Tuic in syriam proficiscitur: ubi obuios cum insulis multos reges orientis habuit. Ex his pro meritis sanguinolorum alios in societatem recepit: aliis regnum ademit: iusfectis in loca eorum nouis regibus. Insignis præter ceteros fuit Abartomius rex ab Alexandro sidoniac constitutus: quem Alexander cum operam oblocare ad puteos exhaustos hortosq; irrigādos solit⁹ esset: misere uitā exhibētē regē fecerat: pretis nobilibus ne generis id nō dātis beneficiū putarent. Tyriog; ciuitas cū coronā aureā magni pōderis p legatos i titulū gratulationis Alexādro misisset: grata mūere accepto tyru se ire uelle ad uota Herculi reddēda dixit: cū legati recti⁹ id eū i tyro uetere & antiquore tēplo factus diceret: idē de p̄cates ei⁹ itroitu ita exarlit: ut urbi excidiū minaretur. Cōfessi q̄ exercitu insulæ applicato nō min⁹ aīos tyriis fiducia carthaginēsiū bello excipitur. Augebat enim tyriis animos Didōis exēplū: quæ carthagine cōdita tertia pte orbis q̄lisset: turpe ducētes si fœminis suis plus animi fuisset i ipso q̄rendo q̄ sibi i tuēda libertate. Amota igitur ibelli aetate carthaginiē accersitis mox auxiliis nō magno post tēpore p p̄ditio nem capiūtur. Inde Rhodum Alexander ægyptū ciciliamq; sine certamine recepit. Ad Iouem deinde Amonē pergit consult⁹ & de euētu futurog; & de origie suā. Nāq; mater eius Olympias cōfessa uiro suo Philippo fuerat: Alexādrū nō ex eo se sed ex serpēte igētis magnitudis cōcepisse. Deniq; Philipp⁹ ultimo ppe uitæ suæ tēpore filium suum nō esse palā p̄dicauerat: qua ex causa Olympiada uelut stupri compertam repudio dimiserat. Igitur Alexander cupiens originem diuinitatis acquirere simul & matrem famia liberare p p̄missos subornat antistites. quid sibi responderi uelit. Ingredientem templū statim antistites ut Ammōis filiū salutāt. Ille lāetus dei adoptione hoc se patre censeti iubet. Rogat de inde an omnes interfectores patris sui sit ultus: respondent

patrem eius nec pōsse īterfici nec mori: regis Philippi p̄facta plene ultiōnem esse. Tertiam interrogationem poscēti uictoriā omnium bellorum possessionemq; terrāu dari respon dent: comitibus quoq; suis responsum: ut Alexandrum p̄deo non pro rege colorent. Hinc illi aucta insolētia miruſq; animo increuit tumor exempta comitate quam & græcorū litteris & Macedonum institutis didicerat. Reuersus ab Ammone Alexandriam condidit: & coloniam Macedonum caput esse ægypti iubet. Darius cum Babyloniam profugisset: per ep̄stolas Alexandrum deprecatur redimendarum: sibi captiuarum potestatē faciat: inque eam rem magnam pecuniam pollicetur. Sed Alexander in pretiuū captiuarum regnum omnem non pecuniam petit. Interiecto tēpore aliæ ep̄stolæ Darii Alexādro redduntur: quibus filiæ matrimoniū & regni p̄rtio effertur. Sed Alexander sua sibi dari rescripsit: iussitq; supplicem uenire: & regni arbitria uictori p̄mittere. Tum spe pacis amissa bellum Darius reparat: quadrigentis milibus peditum & centum milibus equitum obuiam uadit Alexandro. In itinere nunciatur uxorem eius ex collisione abiecti partus decessisse: eiusq; mortem illachryma rum Alexandrum. exequiasq; benigne prosecutum: idē p̄eum non amoris sed humanitatis causa fecisse. Nam semel eam tantum Alexandro uisam esse: cū matrem puulasq; filias ei⁹ frequēter cōsolaretur. Tūc Darius se ratus uere uictum cū post tot prælia & beneficiis ab hoste suparetur: gratuq; sibi esse si uicere neq; a tali p̄otissimū uiceretur. Scribit itaq; & tertias ep̄stolas & gratias agitq; nihil i suos hostile fece rit. Offert deinde maiore partē regni usq; ad flumē eufratē: & alteram filiam uxorem: pro reliquis captiuis triginta milia talentog; ad hoc Alexāder gratiag; actionem ab hoste super uacanē esse respōdit: nec a se quicq; factū i hostis adulatiōe: nec q; i dubios belli exit⁹ aut i leges pacis sibi lenocinia quæ reret: sed animi magnitudine: q̄ didicerit aduersus uires hostiū nō aduers⁹ calamitates cōtēdere. Polliceturq; se p̄statuqe ea Daro: si secūdus sibi nō par haberi uelit. Cx̄tēq; nēq; mūdū posse duob⁹ solib⁹ regi: nēq; orbē suma duo regna: salue

statu terrae habere; pide aut deditio[n]e ead[em] die aut i postea
rā acie pet; & nec pollicetur sibi aliā q̄ sit expt⁹ uictoriā. Po
stera die acie pducūtū repete atē pliū cōfēctū curis Alexan
drū somnus arriput. Cū ad pugnā sol⁹ rex decesset a pmeni
one ægre excitatus. q̄rētibus somni cās oībus iter picula cū
etia in ocio semp̄ parciōt fuerit: magno se metu liberatū ait:
somnūq; sibi a repetina securitate datū: q̄ licet cū omnibus
Darii copiis cōfigere ueritū se lōgā belli morā: si persæ exer
citū diuissent. atē præliū utraq; acies hostibus spectaculo
fuit. Macedones multitudinē hominū corporū magnitudi
nē armorūq; pulchritudinē mirabātur: perlæ aūt a tā paucis
uicta suorū tot milia stupebant. Sed nec duces circuite suos
singulos cessabant. Darius uix dēis armatis singulos hostes:
i diuilio fieret uenire dicebat. Alexander macedonas mo
nebat: ne multitudine hostiū: ne corporis magnitudine uel
coloris nouitate mouerentur: tantum meminisse iubet: cū
iisdem se tertio pugnare: nec meliores factos putarent: fuga:
cum i aciem secum tam tristem memoriam cædium suarum
& tantum languinis de duobus præliis fusi ferrent. Et quē
admodum Dario maiorem turbam hominum esse sic: uiriū
sibi. Horratur spernant illam aciem auro & argento fulgētē:
in qua plus prædæ q̄ periculi sit: cū uictoria nō ornamentoꝝ
decōre sed terri uirtute quæratur. Post hæc pliū cōmittitur.
Macedones iñ ferrum cū contemptu totiēs a se uicti hostis
ruebant: cōtra psæ mori quā uinci præoptabant. Raro etiam
ullo plio tantū sanguinis fusū ē. Darius cū uici socios uideret:
uoluit mori & ipse. sed a proximis fugere cōpulsus est. Sua
dētibus deinde q̄busdā ut pōs Cydni fluminis ad iter hostiū
ipediendū i cluderetur: nō ita saluti suæ uelle consultū ait: ut
tot milia socioꝝ hostibus obliiciat: debere & aliis fugae uiam
patere: quæ patuerit sibi. Alexander autem periculosisima
quæq; aggrediebatur: & ubi cōfertissimos hostes acerimē pu
gnare cōpexisset: eo se semp̄ igerebat: periculaq; sua esse non
militū uolebat. Hoc plio Aliæ ipliū rapuit q̄nto post acceptū
regnū anno: cui⁹ felicitas tanta fuit: ut post hoc nemo rebel
lare etiā ausus sit: patienterq; Persæ post ipliū tot anōꝝ iugū

seruitutis acceperint. Donatis refectisq; militib⁹. xxxiii. cōti
nuis dieb⁹ p̄dā recognoscit. In urbe deinde clausa. xi. milia
talētōꝝ iuenit. Expugnat & Persepoli caput p̄sici regni: urbē
multis anis illustre: referatq; orbis terræ spoliis: quæ iterū
ei⁹ primum apparuerūt. Inter hæc octingeti admodū graci
occurrūt Alexandro: qui poenam captiuitatis trūcata parte
corpoꝝ tulērant: rogantes ut sicuti graciā se quoq; ab ho
stis crudelitate vindicaret. Data potestate redeudi agros re
cipere maluerūt: ne non tam gaudium parētib⁹ q̄ detestādū
sui conspectum reportarent. Interea Darius i gratiam uicto
ris a cognatis suis aureis cōpedibus cathænilq; i uico ptoꝝ
Tanea uiuicitur. Credo ita diis immortalibus uindicatibus:
ut in terra eorum: qui successuri imperio erant: persarum re
gnū finisetur. Alexander quoq; citato cursu postera die
superuenit. Ibiq; cognouit Darium clauso uehiculo p nocte
exportatum. Iusso itaq; exercitu subsequi cum septem milib⁹
equitum fugientem insequitur. in itinere multa & periculo
sa prælia fecit. Emensus deinde multa milia passuum cum
nullum Darii indicium repperisset respirandi equis data
potestate: unus ex militibus dum ad fontem proximum p
git in uehiculo Darium multis quidem uulneribus cōfos
sum sed spirantem adhuc inuenit: qui applicito captiuo
cum ciuem ex uoce cognouisset: id saltem præsentis fortunæ
solatium se habere dixit: q̄ apud intellecturum locutur⁹ esset:
nec incassum postremas voces emissurus. Profetti hæc Ale
xandro iubet se nullis in eum meritorum officiis maxiorū
illi debitorem mori: q̄ in matre liberisq; suis regium ei⁹ nō
hostilem animum expertus: feliciusq; hostē q̄ cognatos sor
titus sit. Quippe & matfi ac liberis suis ab eodem hoste uitā
datam: sibi a cognatis ereptam: quibus & uitam & regna de
derit. Quamobrem gratiam illi eam futuram: quam ipse ui
ctor uoleat. Alexandro referre se: quam solam moriens pō
test gratiam. precari superum & inferum numina & regales
deos: ut illi terrarum omnium uictori contingat imperium:
pro se iustum magis q̄ grauem sepulturæ ueniā orare. Quod
ad ultionem pertineat iam nō suam sed exempli cōmūnēq;

omnium regum esse causam: quam negligere illi & idemque esse & periculosum: quippe cum in altero iustitiae eius altero etiam utilitatis causa ueretur: in quam rem unicum pignus fidei regiae dextram se ferendam. Alexandro dare. Post haec porrecta manu expirauit. Quae ubi Alexandro nunciata sunt: uiso corde defuncti tam indignam illo fastigio morte lachrymis prosecutus est: corpusque regio more sepeliri: & reliquias eius maiorum tumulis inferri iussit.

IVSTINI HISTORICI LIBER .XII.

2 Lexander in persequendo Dario amissos milites magnis funerum impensis extuli: reliquis expeditio eius sociis. xv. milia talentorum diuisi: Equorum maior pars auctu amissa inutilesq[ue] etiam qui superuerat facti Pecunia ois. cliii. milia talentorum ex uictoria nunquam cōgesta: eiique p[ro]mēto p[re]ficitur. Dum haec aguntur epistolæ atipartis a macedonia redduntur: quibus bellum Agidis regis Ispantanorum in gracia: Alexandri regis epiri in Italia: bellum Sophyrionis praefecti eius in scythia continebantur: quibus uarie affectus plus tamē letitiæ cognitis mortib[us] duorum etiam regum q[uod] doloris amissi cum Sophyriœ exercitū suscepit. Namq[ue] post profectionem Alexandri gracia ferme omnis in occasione recuperandæ libertatis ad arma concurrebat auctoritatem lacedæmoniorum secuta: qui Philippi. Alexandriq[ue] pacem soli spreuerant: & leges respuerant. Dux huius belli Agis rex lacedæmoniorum fuerat: quem motum Antipater contractis militibus in ipso ortu oppressit: magna tamē utriusq[ue] cædes fuit. Agis rex cum suos terga dantes uideret dimissis latellibus: ut Alexandro si felicitate non uirtute inferior uideretur: tantas strages hostium edidit: ut agmina interdu fugaret. Ad extremum & si a multitudine uictus: gloria tamē omnes uicit. Porro Alexander rex epiri in Italiam: a tamē auxilia aduersus brutios deprecantibus sollicitatus ita cupide profectus fuerat: ut in divisione orbis tertiarum Alexandro Olympiadis sororis suæ filio oriens & sibi occidēs sorte

contigisset: non minorem rerum materiam in Italia: africa sicut haecq[ue] ille in asia & in persis habiturus. Huc accedebat ut sicut Alexandro magno delphica oracula insidias in macedonia: ita huic responsū dodonæi Louis urbē pandoſiam amnēq[ue] acherusium prædixerant: quæ utraque cum in epiro essent: ignarus eadem & in italia esse ad declināda fatorum picula peregrinam: militiam cupidus elegerat. Igitur cum in Italia uenisset: primum illi bellum cum appulis tuiti quorū cognito urbis fato breui post tempore pacem & amiciciam cum rege eorum fecit. Erat namq[ue] tunc temporis urbis appulis brūdūsum: quam ætoli secuti fama rerum in troia: gestarū clarissimum ac nobilissimum ducem Diomedē condiderant: sed pulsi ab appulis consulentes oracula responsum acceperat: locum quem repertisset perpetuo possefluros. Hac igitur ex causa p[ro] legatos sub belli comminatione restitui sibi ab appulis urbem postulauerant: sed ubi appulis oraculum innotuit: iterfectos legatos in urbe sepeliunt: perpetuo ibi sedē habitos: ita defuncti responso diu urbē possiderunt. Quod cum factum cognouisset Alexander epiri antiquitatis fataliteratus bello appulorum abstinuit. Gessit & cum brutis lucanisq[ue] bellum: multasq[ue] urbes cepit: tū & cū metapōtinis & rutulis & romanis fœdus amiciciamq[ue] fecit: sed brutii: lucanisq[ue] cum auxilia a finitimis cōtraxisserunt: acius bellū repetiuere. Ibi rex iuxta urbem pandoſiam & flumē acherusium non prius fatalis loci cognito nomine q[uod] occideret: iterficitur: moriensq[ue] non in battaglia fuisse sibi periculosam mortem: ppter quam patriam fugerat: intellexit corpus eius tyrii publice redemptum sepulturæ tradiderunt. Dum haec aguntur in Italia Sophyrion quocq[ue] praefectus poti ab Alexandro magno relictus occiosū se rat[us] si nihil ipse gessisset adūato. xxx. milia militum exercitu scythis bellum intulit. Cæsus cū omnibus copiis pœnas temere illati belli genti innoxiae luit. Hæc cū nunciata in partia Alexandro essent: simulato mætore p[ro] Alexandi cognitionem exercitui suo triduo luctum idixit. Omnibus deinde uelut Darii morte perpetrato bello redditū in patriam expectantibus coniuges & liberos suos animo iā

quodammodo cōlectentibus ad concionem exercitum tu-
cat. Ibi nihil actum tot egregiis praeliis ait si incolimis oriē-
talis barbaries relinquatur nec se corpus sed regnum Darii
petisse: persequendosq; esse eos: qui a regno defecerint. Hac
oratione uelut ex integro incitatis militum animis hyrcaniā
Mardosq; subegit. Ibi ei occurrit Thalestris sive Minothaea
amazonum regina cum ccc milibus mulieribus. xxv. dierū
inter confertissimas gentes itinere confecto. ex rege liberos
quæ situra: cuius conspectus aduentusq; admirationi fuit: &
propter insolitum foeminis habitum: & propter expeditū cō-
cubitum. Ob hoc xxx. diebus ocio datis ut uisa est uterum
implesse discessit. Post hæc Alexander habitum regum p̄sagz
& diadema insolitum antea i regnibus macedonicis uelut i
leges eoz: quos uicerat transiret assunxit: quæ ne iuidiosius
& i se uno cōspicerentur: amicos quoq; suos longam uestem
auream purpureamq; sumere iubet: luxum quoq; sicuti
cultū imitaretur: perlaq; iter pellicum regiarū: greges electæ
pulchritudinis nobilitatisq; noctium uices diuidit. His reb⁹
ingentes epularum apparatus adiicit: ne iejuna & destructa
luxuria uideretur. conuiuum quoq; iuxta regiam magnifice-
tiam ludis exoriat: immemor proflus tātas opes amitti: his
moribus non quæri solere. Inter hæc idignatio omniū totis
castris erat: illū a Philippo patre tantum degenerauisse: ut et
patriæ nomen negligenter moresq; persarum assumeret: quos
propter tales mores uicerat. sed ne solus uitiis eoz: quos ar-
mis subegerat: succubuisse uideretur: militibus quoq; suis p
mis: si quarum captiuarum: cōsuetudine teneretur duceat
uxores: existimans minorem in patriam redditus cupiditatē
futuram habentibus in castris imaginem quandam lariū
ac domesticæ sedis: simul & laborem militiæ molliore fore
dulcedine uxoriū. In supplemia quoq; militum min⁹ ex
hauriri posse Macedoniā: si ueteranis patribus tyronēs suc-
cederent militari in uallo: in quo nati effenticostatioreſq;
futuri: si non solum tyrcinia uerum etiam incūabula i ipsi
castris posnissent: quæ consuetudo in successores quoq; Ale-
xandri manſit. Igitur & alimenta pueris statuta: & ilitrumen-

ta armorū equorumq; iuuenib⁹ data: & patrib⁹ p. numero
filiorū premia statuta. si quoq; patres occidisset: nihilominus
pupilli stipendia patrum trahebāti quoq; pueritia iter uarias
expeditiones militia erat. Itaq; a pariuula ætate periculis labo-
ribusq; indurati inuicti exercitus fuerunt: neq; castra aliter q
patriam neq; pugnam aliud unq; q uictoriam duxere. hæc so-
boles nomen habuit epigoni Parthis deinde domitis præ-
fectus his statuitur ex nobilissimis persarum Andragoras:
unde postea originem parthorum reges habuerūt. Interea
non Alexander regio sed hostili odio saeuire in suos cœpit:
maxime idignabatur carpi sermonib⁹ suoz patris Philippi
patriæq; mores subuertisse. ppter quæ crimina Parmenion
quoq; lenex dignitate regi pxim⁹ cū Philota filio de utroq;
prius questionibus habitis iterficiuntur. Fremere itaq; oēs
unitiēs castris cœpere innoxii senis filiisq; casu miserates:
iter dūse quoq; non debere melius sperare dicentes. Q uæ
cum nunciata Alexandro essent: uerens ne hæc opinio etiā
in macedoniā diuulgaretur: & ne uictoria gloria saeuia
macula offuscaretur: simulat se ex amicis quosdā in patriam
uictoriaq; nūcios missurum. Hortatur milites suis scribere:
rariorem habituros occasionem propter militiā remotiore⁹
datos fasces epistolarum ad se tacite deferri iubet: ex quibus
cognito de se singulorum iudicio in unam cohortē eos: qui
de rege durius opinati fuerant: contribuit: aut consūptus
eos: aut in ultimis terris: i colonias distributur⁹. Inde dracas:
euergitas: parimas: parapamnenos: hydas pios: cæterosq; po-
pulosq; qui in radice caucasī morabantur: subegit. Interea un⁹
ex amicis Darii Bersus uinctus perducitur: qui regem non
solum prodiderat: uerum etiam interficerat. quem in ulti-
mū perfidiæ excrucianum fratri Darii tradidit: reputans
non tam hostem suum fuisse Darium q; amicum ei⁹: a quo
esset occisus. & ut his terris nōmē relinqueretur: turbē Alexan-
driam superannem Taisān condidit: intra diem septimum.
décimum muro. vi. milia passum consumato: translatis eo
triū ciuitatū populis: quas Cyrus considerat. In bactrianis
quoq; sogdianisq; xii. turbes cōdidit: distributis his quoscūq;

in exercitu cediosos habebat. His ita gestis solenni die amicos in coniuio vocat: ubi orta inter ebrios rerum a Philippo gestarum mentione præferri se patri ipse rerūq; suarum magnitudinem extollere caelotenus cœpit: assentate maiore coniuicium parte. Itaq; cum unus ex tenib; Clytus ductus fiducia amicizie regie: cuius palmam tenebat memoriamq; Philippi tueretur: laudaretq; eius res gestas: adeo regē offendit: ut telo a satellite rapto eundem in coniuio trucidauerit: qua cæde exultas mortuo patrociniū Philippi laudemq; paternæ militiae obiectabat. Posteaq; satiat9 cæde anim9 queuit: & in locum iræ successit existimatio: modo personam occisi modo cauiam occidendi cōsiderans: pigere eum facti cœpiti: qui paternas laudes tam itacunde accepisse se q; nec cōuicia debuisse: amicūq; senem & inoxiū a se occisum iter epulas & pocula dolebat. Eodem igitur furore in pænitentiam quo pridem in iram uersus mori uoluit. Primum in fletus pro gressus amplecti mortuū: uulnera tractare: & quali audienti confiteri dementiam: arreptum telum in se ueritit: peregisset que facinus nī amici interuenissent. Mansit hæc uoluntas moriendi etiam sequentibus diebus. Accesserat enim ad pœnitentiam nutricis luæ & Iororis Clyti recordatio: cuius ab sentis eum maxime pudebat: tam fœdam illi alimentorum suorum mercedem redditam: ut in cuius manibus pueritiā egerat: huic iuuenis & uictor pro beneficiis funera remittet. Reputabat deinde quantum in exercitu suo: quantum apud gentes deuictas fabularum atq; iuidiæ: quantū apud cæteros amicos metum & odium sui fecerit: q; amaz; & triste reddiderit coniuicium suum: non armatus i acie q; i coniuio sedens terribilior. Tunc Parmenio & Philiotas: tunc Amyntas consobrinus: tunc nouerca fratresq; interfecti: tunc Attalus: Eurylotus: Pausanias: aliiq; Macedoniæ extinti principes occurrebant. Ob hæc illi quatri duo perseverata media est: donec exercitus uniuersi precibus exoratus est: precantis ne ita mortem unius doleat: ut uniuersos perdat: quos i ultimā deductos barbariam inter infestas & irritatas gentes bello destituat. multū p̄suere & Callisthenis philosophi p̄ces cōdisci

pulatu apud Aristotelē familiaris illi: & tūc ab ipso rege ad p̄dēda memorie acta eius accitus. Reuocato igitur ad bellum aīo Clarismos & Dracas i deditiōne accepit. deinde quod pri mo ex p̄sico superbiæ regiæ more distulerat: ne q;ia pariter i uidiōsiora effētū salutari sed adorari se iubet. Accerrimus i ter recusates Callisthenes fuit: quæ res & illi & multis prici pib; macedonū exitio fuit: siqdē sub specie iſidiag; oēs iterfecti: retēt9 tamē ē a macedonibus mos salutādi regis explo sa adoratione. Post hæc idīā petiuit Oceano ultimoq; oriente finiret i piū: cui gloriæ ut etiā exercitū ornamenti cōuenirent: phaleras equoz; & arma militū argēto iducit: exercitūq; suū ab argēteis clypeis argyrapidas appellauit. Cū ad nysā urbē uenisset: oppidanis nō repugnātibus fiducia religiōis Liberi patris: q; quo cōdita urbs erat: parci iussit: latuſ nō militiā tātū ueg; etiam uestigia se dei secutum. Tunc ad spectaculum sacri mōntis duxit exercitum. naturalibus bonis uite hede ratiq; uestiti non aliter: q; si manu cultus coletiūque iduſtria exornatus esset. Sed exercitus eius ubi ad montem accessisti repentino mentis i p̄etu in sacros dei ululatus instictus cum stupore regis sine noxa discurrunt: ut intelligeret nō tam oppidanis parcendo q; exercitui suo se consuluisse. Inde montes dedalos regnaq; Cleophidis regiæ petit quæ cū se dedidisset eius cōcubitū redēptum regnum ab Alexandro recepit: ille cebris cōsecuta: quod armis nō potuerat. filiūq; ab eo. genitū Alexandrum noīauit: q; postea regno Indoz; potius est. Cleophas regina ppter prostratam pudiciciā scortū regiū exinde appellata est ab indis. Peragrata india cum ad saxum miræ magnitudinis & asperitatis: i quod multi populi cōfugerat: puenisset: cognoscit Herculem ab expugnatione eiusdē saxi terræmotu prohibitum. Captus itaq; cupidine Herculis acta superare cum sumo labore ac periculo potitus saxo eius oēs loci gentes in deditiōne accipit. Vnus ex regibus idoz; fuit Porus noīe uiribus corporis & animi magnitudine p̄ter iſi gnis: q; bellū iam pridem audita Alexātri opinione i aduētū eius parabat. Cōmisso itaq; prælio exercitū suū inuadere macedonas iubet sibi regem eorum priuatum hostem depositit.

Nec Alexander mōram pugnā fecit: sed prima congreſſione uulnerato equo cum p̄aceps in terram cecidisset: concursu ſatellitū ſeruatus eſt. Porus multis uulneribus obrutus capitur: qui uictum ſe adeo doluit: ut cum ueniam ab hoſte inueniſſet: neq; cibum ſumere uoluerit: neq; uulnera curari paſſus ſit: ægreq; ſit ab eo obtentum: ut uellet uiuere: quem Alexander ob honorem uirtutis in columnen i regnū remiſit. Duas igitur urbes cōdidiſt unam nīcām alterā ex noīe qui bucephalen uocauit. In de adreſtas: ſtathenos: paſſidas: gan- gatis cæſis eorum exercitibus expugnat. Cum ad euphites ueniret: ubi cum cc. milibus hoſtiū equitū opperebantur: omnis exercitus non minus uictoriatum numero q; laboribus fessus lachrymis eum deprecatur: ut finem tandem belli faceret: aliquando patriæ reditusq; meminiſſet: respiceret militum annos: quibus uix aetas ad reditam ſufficeret: ostendere alius caniciem: alius uulnera: alius ætate conſumpta corpora: alius cicatricibus exhausta. Solos ſe eſſe q; duorum regum Philippi Alexandriq; continuam militiam p̄tulerit. Tandem orare ut reliquias ſaltem ſuas paternis ſepulchrī reddat: quorum non ſtudiis deficitur ſed annis. Ac ſi non militibus uel ip̄e ſibi parcat: ne ſorrunam ſuam nimis onerādo fatiget. Motus hiſ tam iuſtis precibus uelut in finem uictoriæ caſtra ſolito magnificentiora fieri iuſſi: quorum molitionibus & hoſtis terretur: & posteris admiratio ſui reliqueretur. nullum opus milites laetiſ ſecere. Itaq; cæſis hoſtibus cum gratulatione in eadem reuerterūt. Inde Alexander ad amnem agesynem pergit. Per hunc ad oceanum deuenit. Ibi geſonas abybosq; quos Hercules condiſiuit deditioñem accepit. hinc ad ambros & ſycambros nauigati: quæ gentes cum armatis. lxxx. milibus peditum &. lx. milibus equitum excipiunt. Cum prælior uictor eſſet: ad urbem eoz exercitū ducit: quā deſertā a deſensoribus cū de muro quem prim⁹ ceperat: aia duertifſet: i urbis planicie ſine ullo ſatellite defiliit. Itaq; cū eū hoſtes ſolū cōſpexiſſet: clamore edito undiq; cōcurrūt: ſi poſſint i uno capite orbis. bella finire & ultionē tot gētibus dare: nec minus Alexander cōſtāter restitit:

huius tūbū auctus uitib⁹ bellū i aduētu Perdicæ parabat ſed pdicæ pl⁹ odiū arrogatiꝫ q; uires hoſtiū nocebat: quā ex oſi etiā ſocii ad Antipatrū gregati: cōfugiebāt. Neoptolemæus i auxiliū Eumeni reliſtus: nō ſolū trāſfugere: uerq; etiā p̄dere partiū exercitū uoluit: quā rē cū p̄taſenſiſſet Eumenes cū pditore decernere p̄lio neceſſe habuit. Viſtusq; Neoptolemæus ad Antipatrum & Polyperconta p̄fugit: hilq; p̄lua det: ut continuatis māſionib⁹ leto ex uictoria & ſecuro ſuga ſua Eumeni ſuperueniat: ſed res Eumenem non latuit. Itaq; inſidiæ in inſidiatores uerſæ: & qui ſecurum aggeſſu- roſ ſe putabant: ſecuris itinere & fuigilia noctis fatigatis. o- cursum eſt. In eo p̄lelio Polypcon occiditur. Neoptolemæus quoq; cum Eumenē congreſſus diu mutuis uulnerib⁹ accep- ptis colluctatus eſt: & in ſumma uict⁹ occūbit. Victor igitur duobus p̄liliis continuis Eumenes afflictus p̄tis transacti- one ſociorum paululum ſuſtentauit. Ad poſtremum tamen Perdicā occiſio ab exercitu hoſtis cum Phytone & Illyrio & Alceta fratre Perdicæ rex appellatur: bellumq; aduerſus eos Antigono decernitur.

IVSTINI HISTORICE LIBER .XIII.

EUMENES. Ut Perdicam occiſum ſe ut hoſtem a macedonib⁹ iudicatum: bellumq; Antigono decretum cognouit: ultro ea militibus ſuis iudi- cauit: ne fama aut rem in maius extolleret: au- militum animos: rerum nouitate terret: ſimul ut ani- cotta ſe animati eſſent: cognosceret: ſumpturus consiliū: ex motu uniuersorum: conſtanter tamen p̄fatus eſt: ſi cui haec ter- roti eſſent: habere eum dicendi potestatem: qua uoce adeo cunctos in ſtudium partium ſuarum induxit: ut ultro illum oēs hortarentur: reſciſſurosq; ſe ferro decreta macedonum affirmarent. tunc exercitu i atolia m promoto: pecunias cui- tibus imperat: recuſantes dare hoſtiliter diripiit. Inde Lar- dis profectus eſt: ad Cleopatram ſororem Alexandri ma- gnū: ut eius uoce centuriones principiſq; confirmarentur:

se æs alienum omnium propria impenfa soluturū: ut p̄dām
premiaq; integre domum ferant. In signis hæc munificētia
nō summa tantū ueg etiā titulo mūeris fuit: nec a debitoribus
magis q; a creditorib; grati; accepta: quoniā utrīsq; exactio
p̄iter ac solutio diffīcīlis erat. xxiii. milia talētōq; i hos sūpt;⁹
expensa. Dimissis ueterānis exercitū ex iunioribus supplet;
sed retenti ueteranog; discessū ægre ferētes missiōne & ipi fla
gitabant: nec ānos sed stipēdia sua numerari iubebāt: p̄iter i
militia lectos: p̄iter sacramēto solui æquū cēsentes: nec iā p̄ci
bus sed cōuitio agebāt: iubētes eū solū cū patre suo. Ammōe
finiē bella: ut milites suos fastidiat. cōtra ille nunc castigate
milites: nūc lenib; uerbis monere: ne gloriōsa militiā seditio
nibus iūfuscarēt. Ad postremū cū nihil p̄ficeret uerbis ad cor
ripiēdos seditionis auctores e tribunali i concionē armatā
iēmis īpē desiliit: & nemine phibente. xiii. correptos manu
sua īpē ad supplicia duxit: tantam uel illis moriēdi patiētiā
metus regis: uel huic exigendi supplicia constantiā discipliā
militaris dabat. Inde separati auxilia p̄sagz in cōcionē alloq
tur. Laudat p̄petua illoz tū i se: tū i pristinos reges fidē. sua
i illos beneficia memorat: ut nūq; q̄si uictos sed ueluti uicto
riæ socios habuerit. Deniq; se i illoz nō illos i gētis suz mo
rem transisse: affinitatibus cōnubioz uictos uictorib; cōmis
cuisse. Nūc quoq; ait custodiā corporis sui nō macedonib;
tantum se ueg etiā illis credituz. Atq; ita mille ex his iue
nes i nūmz satellitū legit: auxilioz quoq; portionē armatā
i disciplinam macedonū exercitui suo miscet: quā rem ægre
macedones tulerūt iactantes hostes suos i officiū suū a rege
subactos. Tunc uniuersi flētes regē adeunt: orātiūt suppliciis
suis poti⁹ saturat se q̄ cōtumeliis. q̄ modestia obtinuerūt ut
. xi. milia militū ueteranog; exauētoraret. sed ex amicis dimis
si senes Polypcon Clytos: Gorgias: Polydamas: Antigōas. Di
missis his Crateris p̄apponitur iussus p̄aesse macedōibus i
Antipatri locū. Antipatrūq; cū supplēmēto tyronū i locū ei⁹
uocat: stipēdia reuerētib; ueluti militātib; data. Cū hæc agū
tur: unus ex amicis ei⁹ se festiō decēdit dotib; p̄mo formaz:
pueritiaeq; mox obsequiis regi percarus: quē cōtra decus re

giū Alexander diu luxit: mūlūq; ei. xii. milia talētōz sec
euq; post mortem coluit deum: iussit. Ab ultimis littoribus
oceani Babylonīa reuerēti nūciātū legationes carthaginēsū
ceterarumq; africæ: ciuitatū scilicet hūpaniag; siciliæ galliæ
Sardin. e: nō nullas quoq; ex italia eius aduentum babylonīe
operiū: adeo uniuersum terrarum orbē nominis eius terror
inuaserat: ut cūctæ gētes ueluti destinato ibi regi adularētur.
Hac igitur ex causa Babyloniam festinanti uelut cōuentum
terrarum orbis cōsturum quidam ex magis p̄adixit: ne urbē
introiret: te status hunc locum ei fatalem fore. Ob hoc omisla
Babylonia in byrlam urbem trans euphratēm desertam oī
concessit. Ibi ab Anaxarco philosopho compulsus ē rūsum
magorum p̄dicta contemnerat: ut falsa ut incerta: & si fatis
constent: ignota mortalibus: ac si naturæ debeat: immu
tabilia. Reuersus igitur Babyloniam multis dieb; oīcio dedi
cis intermissum oīlm conuiuūm solēniter instituit: totusq;
in lātitiā fūlus cum diei noctem cōiunctus per vigiliūm
& conuiuio medīcus. Thessalus instaurata cōmūlatoe & ipm
& sodales eius inuitat. Accepto poculo media potionē r̄pē
te ueluti telo Alexander contixus ingemuit. Elatusq; e con
uiuio semianimis tanto dolore cruciatus est: ut ferrum in re
media posceret: tactumq; hominū uelut uulnera īdoleceret.
Amici causam morbi ītemperiem ebrietatis dissimilauerūt
Re autem uera insidiæ fuerūt: quaz infamiam successorum
potentia oppressit. Auctor insidiæ Antipatar fuit qui cum
carissimos amicos eius interfec̄tos uideret: Alexandrum ge
nēz suū lyncistaz occisū se magnis reb; i græcia gestis: nō tā
gratū apud regē q̄ iūdiosū eēia matre quoq; ei⁹ Olympiade
uariis se criminatioñibus uexatū. Huc accedebat āte paucca
dies supplicia i p̄fectos deuictaz nationū crudeliter hīta;
ex q̄bus rebus se quoq; a macedōia nō ad societatē militari
sed ad p̄cenā euocatū arbitrabatur. Igitur ad occupādū regē
Cassādrū filiū dato ueneno subornatiq; cū fratrib; Philippo
& Iolla ministrare regi solebat cuius ueneni tāta uis fuit
nō ære nō ferro nō testa cōtieretur: nec aliter ferri nisi īūgula
eq̄ potuerit: p̄monito filio ne aliis q̄ Thessallo & fratrib; cre

dcret. Hac igitur ex causa apud Thessalū paratū repetitū q̄ cōuiuiū ē. Philippus & Iollas p̄gustare potū regis soliti in a qua frigida ueuenum habuerunt: quam p̄gustatam iā positioni supmiserunt. Quarto die ALexander indubitatā mortem sentiens agnoscere se fatū domus maiorē suorē ait. Nā plerolq̄ zodiacarum inter trigesimum annum defunctos: tu multuantes deinde milites insidiis perire regē suspicantes ipse sedauit eosq; omnes cum prolati in æditissimum urbis locū esset ad conspectum suum admisit: osculandamq; dextrā suā f̄lentibus porrexit. Cū lacrymarent omnes: ipse nō sine lacrymis tantum uerum etiam sine ullo tristioris mentis argumento fuit: ut quosdam impatientius dolentes cōsolo latus sit. Quibusdam mandata ad parentes eorū dedit: adeo sicut in hostem ita & i mortem iūictus animus fuit. Dimis sis militibus amicos circūstātes p̄cūstati: uideātur ne simile sibi repturi regē: ac entibus concitis tunc ipse ut hoc nesciat: ita illud scie uaticariq; se ac pene oculis uidere dixit: quā tū sit in hoc certamine languinis fusura macedonia: quantisq; cædibus quo crux mortis sibi parētatura. Ad postremū corpus suū in Ammonis téplo cōdi iubet. Cum deficeret eum amici uiderent: querunt quē imperii faciat hæredē: respondit dignissimū. Tanta illi magnitudo animi fuit ut cū Herculem tiliū: cum fratrem Arideum: & cum Roxanam uxorem prægnantem relinqueret: oblitus necfitudinum dignissimum nuncuparet hæredem. Prorsus q̄si nefas eset uiro forti aliū q̄ uirum fortem succedere: aut tanti regni opes aliis q̄ probatis relinquī. Hac ucce ueluti bellicum inter amicos cecinisset: aut malum discordiæ mississet: ita omnes iæmulationē consurgunt: & ambitione uulgi tacitū fauore militum quærūt. Sexto die p̄clusa uoce exemplū digyto anulū p̄dīcæ tradidit: quæ res gliscētē amicoq; dissilio nē: sedauit. Nā & si nō uoce nūcupat⁹ hæres: iudicio tamē electus esse uidebatur. Decessit Alexāder mēse uno: annos tres & xxx. nat⁹ uir supra huānā potētiā magnitudine animi p̄redit⁹ q̄ nocte eū mater Olympias cōcepit: uisa p̄getem est cū igenti serpēte uolutari: nec dei deceptā somnio elt. Nā p̄fecto

maiū humāna mortalitate opus nō erō tulit: quam cū zodiacarum gens ab ultima seculorum memoria: & regnum patris fratris mariti ac deinceps maiorum omniū illustrauerit nullius tamen nomine q̄ filii clarior fuit. Prodigia magnissimis eius in ipso ortu nōnulla appanuerunt. Nā ea die quā natus est: duæ aquilæ tota die p̄petes supra culmē domus patris eius federunt: omen duplicitis imperii europæ aliaeq; p̄ferentes: ead. miq; die nūncium p̄ter eius duarum uictoriæ accepit: alterius belli illyrici: alterius certaminis Olympiaci: in quod quadrigarū curtus miserat: quod omen uniuersitatis terrarum uictorias infantī portēdebat. Puer acerrimus litterarū studiis eruditus fuit. Exacta pueritia per quinquenium sub Aristotele doctore idlyto omnium philologiq; crevit. Accepto dein se imperio regem se terrarum omniū ac mūdi appellari iussit: tāq; fiduciā suis militib⁹ fecit: ut illo p̄sente nullius hostis arma nec iermes timuerint. Itaq; cum nullo hostium unq; congressus est: quem non uicerit. Nullā urbem obsedit: quam non expugnauerit. Nullā gentem adiūt: quam non calcauerit. Vicitus deniq; est ad postremum non uirtute hostili: sed inuidiis suorum & fraude ciuii.

IVSTINI HISTORICI LIBER .XIII.

e Xincto in ipso ætatis ac uictoriæ flore Alexander magno triste apud omnes totamq; babyloniam silentium fuit. Sed nec deuictæ gentes sicut nuncio habuere: q; ut inuictum regem sic immortalem eum crediderant. Recordantes quoties p̄sēti morti ereptus eset: q; lepe ferro amissō repete se nō sospitētū suis uer⁹ etiā uictorē obtulisset: ut uero mortis ei⁹ fides affuit: oēs barbaræ gētes paulo āte ab eo deuictæ nō ut hostē eū: sed ut parētem luxerunt. Mater quoq; Dani regis: quam amissō filio a fastigio tantæ maiestatis in captiuitatem redactam indulgentia uictoris in eam diem uitæ nō penituerat: audita morte Alexandri mortem sibi ipsa consciuit: non q; hostē filio p̄ferreret: sed q; pietatem filii in eo: quē hostē

timuerat: experta esset. Contra Macedones uera uice non ut ciue ac tantæ maiestatis regem uegi ut hostem amissent: gaudebant: leueritatem nimiam & assidua belli pericula ex ecrantes. Huc accedebat q̄ principes regnum & imperia uul gus militum thesauros & grande pondus auri uelut inopinatam prædam spectabant: illi successionem regni: hi opum ac diuinarum hæreditatem cogitantes. Erant enī i thesauris .c. milia talentorū: & in anno uectigali tributo, ccc milia. Sed nec amici Alexandri frustra regnum expectabant. Nam eius virtutis erant ac uenerationis: ut singulos reges putares. Quippe ea formæ pulchritudō & pceritas corporis & uiriū ac sapientiæ magnitudo in omnib⁹ fuit: ut q̄ eos ignoraret: non ex una gente sed ex toto terrar⁹ orbe electos iudicaret. neq; enim unq; antea macedonia uel ulla gens alia tā clara rū uitorum puenti floruit: quos primū Philippus mox Alexander tanta cura legerat: ut non tam ad societatem bellī q̄ in successionem regni electi uiderentur. Quis igitur miretur talibus ministris orbem terarum uictum cum exercitus macedonū a tot nō ducibus sed regibus regeretur: q̄ nunq; sibi repiri ptes: si non iter se cōcurrissent: Multosq; macedonia p uno Alexandro habuisset: nisi fortuna eos ex æmulatione uirtutis in perniciem mutuam armasset. Cæterum occiso Alexandro non ut laeti ita & securi fuere omnibus in unum locum competentibus: nec minus milites inter se timebant: quorum & libertas solutior & fauor incertus erat. Inter ipsos uero æqualitas discordiā augebat: nemine tātū cæteros exce dēre: ut ei aliq; sumitteretur. Armati itaq; i regia coeūt ad forādū regi p̄sentium statū. Perdicas cœset Roxanis expectari p̄tū: quæ exacto mense octauo matura iā ex Alexando erat: & si pueze peperisset hunc dāri successorem patri. Meleager negat differenda i partus dubios consilia: nec esse expectādū dū reges sibi nascerentur: cum iam genitis uti liceret: seu si puer illis placeat esse pergami filium. Alexandri natum ex Garbine nomine Herculem: seu mallent iuuenem esse in castris fratrem Alexandri Arideum comitem: & cunctis non suo tātū uerum patris Philippi nomine acceptissimū. Cæ

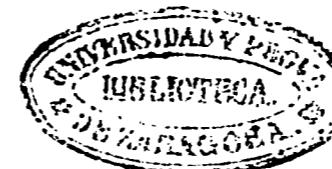
terum Roxanem esse originis, p̄fice: nec esse fas: ut mace donibus ex sanguine eorum: quōrū regna deleuerint: reges constituantur: quod nec ipsum Alexandrum uoluisse dicit. Deniq; morientem nullam de eo mentionem fecisse. Ptolemaeus recusat tegem Arideum nō propter maternas modo sordes: q̄ ex larissæ scoto nasceretur: sed etiam propter in ualitudinem maiorem quam patiebatur: ne ille nomē regis alius imperium teneret: & melius esse ex his legi: qui pro uirtute regi suo proximi fuerit: qui prouincias regant: qui bus bella mandentur: q̄ sub persona regis indignorum subi ciantur imperio. Vicit Perdicæ sententia ex consensu uniuersorum. Placuit itaq; Roxanis expectari partum: & si puer natus fuisset tutores Leonatum & Perdicam Crateron & Antipatrum constituunt: confessimq; in tutoz obsequia iurāt. Cum equites quoq; idem fecissent: pedites indignati nullas sibi consiliorum partes relictas. Arideum Alexandri fratre regem appellans: satellitesq; illi ex tribu sua legunt: & noīe Philippi patris uocari iubent: quæ cum nūciata equitibus essent: legatos ad mitigandum eorum animos duos ex proceribus Attallum & Meleagrum mittunt: qui potentiam ex uulgi adulatione quærentes omissa legatione militib⁹ cōse tiunt. statim & seditio crevit: ubi caput & consilium, habere cœpit. Tunc ad delendum equitatum cuncti armati i regiā irūpūt: quō cognito egres trepidi ab urbe discedūt: castrifq; positis & ipi pedites terri cœperūt. Sed nec p̄cez inter se odia cessabat. Attal⁹ ad iterficēdū pdicā ducē alteri⁹ ptis mitit: ad quē armatū & ultro p̄uocatē cū accedere p̄cuffores au si nō fuisset: tāta cōstātia pdicæ fuit: ut ad pedites ueniret: & i cōcionē euocatos edoceret. Quod facin⁹ molirētur: respi cerēt: & trā quōs arma sup̄missēt: nō illos p̄fas sed macedōnes: nō hostes sed ciues eē. Plerosq; etiā cōgnatos eoz certe & cōmilitones eorūdē castroz & periculorū socios: edituros deinde egregiū hōstibus suis spectaculum: ut quorum armis uictos se doleant: eorum mutuis cædibus gaudent: parētatuerosq; sanguine suo manibus hōstium a se interfectorum. Hec cū pro singulari facūdia sua Perdica perorasset: adeo mouit pe

dites ut p̄batō consilio eius dux ab omnib⁹ legeretur. Tum etiam equites in concordiam reuocati in Arideum regē cō sentiunt. Seruata est portio regis Alexādri filio si nat⁹ esset. Hoc agebant posito in medio corpore Alexādri: ut maiestas eius testis decretorum esset. His itaq; compositis macedōiæ & græciæ Antipater p̄ponitur. Regiæ pecuniaæ custodia Cratēo traditur. Castrorum exercitus & rerum cura Melea gro & Perdicæ assignatur: iubeturq; Arideus corpus Alexan dri in Ammonis templum deducere. Tunc Pērdica infensus seditionis auctoribus repente ignaro collega lustrationē castrorum propter mortem regis in posterum edidit. Posteaq; armatum exercitum in campo constituit cōsentientibus uniuersis euocatos dūtaxat de sigulis manipulis seditiosos supplicio tradi occulte iubet. Reuersus deinde iter prīpes p̄uias diuisit: simul ut remoueret amulos: & munus imperii beneficii sui faceret. Primo Ptolemaeo ægyptus & africæ arabiæ pars sorte uenit: quem ex gregario milite Alexander uirtutis causa prouexerat: cui ad tradendam prouinciā Deo menes: qui Alexandriam ædificauerat: datur. Confinem. hic prouinciæ syriam Laomedon mytlenæus: ciliciā Philotas cū filio & illyrios accipiūt. Mediæ maiori Acropatos: mīori Alceta Perdicæ p̄ponitur. Susania gēs Syno: Phrygia maior Antigono Philippi filio assignatur. Lyciā & paphyliā Learc⁹: cariā Cassander: Lydiā menander sortiuntur. Leonato minor phrygia euenit. Tracia & regiones pōtici maris Lysimacho Cappadocia cū paphlagōia Eumeni datur: sūm⁹ castroq; tribunatus Seleuco Antiochi filio cessit. Stipatorib⁹ regis satel litibusq; Cassander filius Antipatri p̄ficitur. In bactriana ulteriore & indiæ regionibus priores p̄fecti detenti. Seras inter amnes duos hydaspem & indum Taxiles habebat. In colonias in indis conditas Phyton Agenoris fili⁹ mittitur. Parapomenos fines caucasi montis Axiarches accepit. Drai cas & Argæos Sratanor: bactrianos Amyntas sortitur. Sagianos Scythæus: Nicanor parthos: Philippus hyrcanos: Fratarnes armenios: Neoptolemus persas: Peutestes: bylonios: Arthōus pelasgos: Archesilatis mesopotamiam.

adepti suūt. Hæc diuisiō cū ueluti fatale munus singulic̄ tigisset ita magna incrementorum materia plurimis fuit. Si quidem non magno post tempore quasi regna nō p̄fecturas diuissentis sic reges ex p̄fectis facti magnas opes non sibi tantum parauerunt: uerum & posteris reliquerunt. Cum hæc in oriente aguntur: in græcia athenienses & atoli bellum: quod iam uiuo Alexandro mouerant: summis uiribus istruerant. Causæ belli erant: quod reuersus ab india Alexander epistolas in græciā scripserat: quibus omnium ciuitatum exules p̄tēr cedis damnatos restituebātur: quæ recitatæ p̄sente uniuersa græcia ī mercato olympiaco magnos motus fecerant: q; plurimi nō legibus pulsi patria sed p̄ factionē principum fuerant: uerentibus iisdem principibus ne reuocati potentiores in republica fiererent. Palam igitur iam tunc multæ ciuitates libertatem bello uendicandam fremebant. Principes tamen omnium athenienses & atoli fuerent: quod cum nunciatum esset Alexandro: mille naues longas locis imperari p̄ceperat: quibus in occidente bellum gereret: ex curiūnusq; cū ualida manu fuerat ad athenas delēdas. Igitur Atheniētes cōtracto trigita miliū militū exercitu: & cc. naubus bellū cū Antipatri: cui græcia sorte euenerat: gerūt: eūq; detractantē p̄lū & heracleæ urbis menibus tuentem se obſidione cinixerunt. Eodem tempore Demosthenes atheniēlis orator pulsus patria ob crimē accepti ab Harpago auris qui crudelitatem Alexandri fugerat: quod ciuitatem in eiusdem Alexandri bellum impelleret. Forte megaris exulabat: qui cum missum ab atheniensibus hyperidem legatum cognovit: qui p̄loponnenles in societatem armorum sollicitaret secutus eum Sicyon: argos: & Corinthum ceteraque ciuitates eloquentiū sua atheniēsibus iunxit. Ob quod factū missi ab atheniensibus obuiam nauis ab exilio reuocatur. Interim in obſidione Antipatri. Leosthenes dux atheniensium telo e muris in transeuntem iacto occiditur: quæ res tātum animorum Antipatro dediti ut etiam uallum relindere au deret. Auxdium deinde a Leonato petit per legatos: qui cū uenire nunciaretur cum exercitu: obuii ei athenienses cū i

structis copiis fuerit: ibi q̄ equestri prælio graui uulnere iecit
extinguitur. Antipater & si auxilia sua uideret deuicta: morte
tamen Leonati lætatus est. Quippe & æmulum sublatum: &
uires eius accessisse sibi gratulabatur. Statim igitur exercitu
eius recepto cum par hostibus etiam prælio uideretur: solu
tus obsidione in macedoniam concessit. græcorum quoq; co
piæ a finibus græciæ hoste pulso in urbes dilapsæ fūt. Inte
rea Perdica bello innoxio Ariarathi regi cappadocum illato
prælioq; uictor nihil premii præter uulnera & pericula retin
uit. Quippe hostes ab acie in urbem recepti occasis cōiugib⁹;
& liberis domos quicq; suas cum omnibus copiis icēderūt.
Eodem cōgestis etiam opibus semetipsi præcipitat: ut nihil
hostis uictor suarum rerum præter incendii spectaculo fru
eretur. Inde ut uiribus auctoritatem regiam acquireret: ad
nuptias Cleopatræ sororis Alexandri magni & alterius Ale
xandri quondam uxoris non aspernante Olympiade matre
eius intendit. sed prius Antipatrum sub affinitatis obtenu
capere cupiebat. Itaque fингit se in matrimonium filiā eius
petere: quo facili⁹ ab eo supplémentū tyronū ex macedōia ob
tinere: quē dolū pſetiēte atrpatro dū duas eodē tēpore uxo
res quærit: neutrā obtinuit. Post hæc bellū inter Antigonum
& Perdicā oritur. Antigono Crateros & Antipater auxilium
ferebāt: q̄ factā cū atheniēsib⁹ pace Polypōta græciæ & mace
dōiæ pponūt. Perdica aliēatis reb⁹ Arideum & Alexātri ma
gni filiū i cappadociā: quoq; cura illi mādata fuerat: de sum
ma belli i cōiliū adhibetiq; busdā placebat bellū i macedoni
am trāfferri ad ipm fontem & caput regni ubi & Olympias
esset mater Alexandri: nō mediocre momētu partiū & ciuiū
fauor ppter Alexandri Philippiq; noīa: sed i rem uisum est
ab ægypto icēperēne i macedoniam. pfectis asia a Ptolemæo
occupari: Eumeni præter puicias quas acceperat: Paphla
gonia & Caria & Lycia & Phrygia adiiciūt. Ibi Craterū &
Antipatru opperiri iubētur. adiutores ei dātur cū exercitib⁹
suis frater Perdicæ Alcetas & Neoptolemæus: Clyto cura claf
sis traditur. Cilicia Philotæ adcmpta Filoxeno datur. ipe
Perdica ægyptū cū īgēti exercitu petit. sic macedonia i duas

pres discurretibus ducib⁹ i sua uiscera armaturis ferūq; ab
hostili bello i ciuilē sanguinē uertitatem exēplo furentiū manus
ac mēbra sua ipa cæsura. Sed Ptolemæus in ægypto sollerti
industria in agnas opes parabat. Quippe & ægyptios insigni
moderatione i fauorem sui sollicitauerat: & reges finitimos
beneficiis obsequiisq; deuinxerat: terminos quoq; imperii
acquisita cyrene urbe ampliauerat: factusq; iam tantus erat
ut non tam timeret hostes: q̄ timendus ip̄e hostibus esset.
Cyrene aut̄ cōdita fuit ab Aristao: cui nomen Bactos. ppter
linguæ obligationē fuit. Huius pater Cyrus rex theramēis
insulæ cum ad oraculum delphos propter dedecus adolescē
tis filii nondum loquentis deum deprecaturus uenisset: res
ponsum accepit: quo iubebatur filius eius Bactus africam pe
tere: & urbem cyrenem condere: usū linguæ ibi accepturus.
Cum responsum ludibrio simile uideretur propter similitu
dinem theramenis insulæ: ex qua coloni ad urbem condē
dam in africam tam longinque regionis proficiisci iubeban
tūres omisſa est. Interiecto deinde tempore uelut contumæ
ces ex pestilentia deo parete compelluntur: quorum tam iſi
gnis paucitas fuit ut uix unam nauem complerent. Cum ue
nissent in Africam pulsis accolis montem cyram & propter
amoenitatem loci & propter fontis ubertatem occupauere.
Ibi Bactus dux eoz liguæ nodis solutis loqui primū ccepit:
quæ res animos eoz ex pmissis dei iā parte pcepta i reliquā
spem condendæ urbis accedit. Positis igitur castris opinio
nem ueteris fabulæ accipiūt Cyrenē eximiaz pulchritudinis
uirginēta Thessaliæ monte pelio ab Apollie raptā: platiā: q
i eiusdem montis iugacuius collē occupauerant: a deo reple
ta. iii. pueros pepisse Nomiū Aristēū Eutocū Agēū: missos
a patre Hispero rege Thessaliæ: q̄ pquirerent uirginem: loci
amoenitate captos in iisdem terris cū uirgine resedisse. ex his
pueris tres adultos i Thessalam reuerlos auita regna cepis
se: Aristēū i Arcadia late regnasse: eūq; p̄mū & aplū & mellis
usum & lactis & coaguli hōibus tradidisse: solstitialisq; ort⁹
& sydeq; primū iuenisse: qbus auditis Bact⁹ uirginis noīe ex
respōlis agnito: urbē Cyrenen condidit. Igitur Ptolemæus

& unus aduersus tot milia pliatur. Incredibile dictum est ut eum non multitudo hostium: non magna telorum vis: non tantum lacerarii clamor terruerit: solus tot milia caderet: ac fugaret. Vbi vero le obui multitudine uidit: truncos se: quippe murum stabat: applicuit: cui auxilio turris cum diu agmē sustinuisse: tandem cognitus piculo eius amici ad eum desiliuit: ex quibus multi cœsi: per hunc tam diu accepit fuit: quoad oīs exercitus muris deiectis iau xiliū ueniret. In eo plio sagitta sub māma traiectus cum sanguis fluxu deficeret: genu polito tam diu præliatus est: donec eum a quo vulneratus fuerat: occideret. curatio vulneris grauior ipso vulnerere fuit. Itaque ex magna desperatione tandem salutem redditus: Polyperconta cum exercitu babyloniam mittit. ipse cum lectissima manu naues concendit: & oceani littora peragrata. Cum uenisset ad urbem Ambigeri regis oppidanum invictum ferro audientes. sagittas ueneno armant: atque ita gemino mortis vulnerere hostem a muris sumouentes plurimos interficiunt. Cum inter multos letaliter vulneratus etiam Ptolomaeus moriturusque iam uideretur: per quietem regi monstrata in remedia ueneni herba est: qua in potu accepta statim periculo est liberatus: maiorque pars exercitus hoc re medio seruata. Expugnata deinde urbe reuersus in naues oceanum libamenta dedit: prosperum in patriam reditum precatus: ac ueluti currū circa metā acto positis īperii terminis: que sinus aut terrarum solitudines prodire passae sunt: aut mare nauigabile fuit: secundo aestu ostio fluminis Indi inuehitur. In monumenta rerum a se gestarum urbē barcen condidit: aralque statuit reliquo ex numero amicorum littoralib⁹ īidis praefecto. Inde iter terrestre facturus: cum atida loca mediis itineris dicerentur: puteos opportunitatis locis fieri præcepit: quibus ingenti aqua inuenta babyloniam redit. Ibi multæ de uictæ g̃etes præfectos suos accusauerunt: quos sine replectu amicizie Alexander in conspectu legatorum necari iussit. Post haec Darii regis filiam staturam ī matrimonium recepit: sed & optimatibus macedonum lectas ex omnibus gentibus nonobilissimas uirgines tradidit: ut communi facta crimen regis leuaretur. Tunc ad concionem exercitum uocat: & permittit

existimatur ibi maiestatem regiam uertiſtude ſoror Alexandri ſtaret: tanta ueneratio magnitudinis Alexandri erat: ut etiam per uestigia mulierum fauor ſacratu eius nominis quæteretur. Cum reuersus in caſtra effet: epiftolaz totis caſtris abiecit: & inueniūtur: quibus iis qui Eumenis caput ad Antigonum detulit ſent magna premia definiebantur. Iis cognitis Eumenes uocatis ad concionem militib⁹ primo gratias agit: quod nemo inuentus ſit: qui ſpē cruenti premii fidei sacramento anteponeret: tamē deinde callide subnecit confitas a ſe has epiftolas ad experiendoſ ſuorum animos effeſ ceterum ſalutē ſuam in omnium potestate effe. nec Antigonum nec quenquam ducum ſic uelle uincere: ut ille in ſe exemplum pellimum ſtatuat. Huc facto & in præſenti labantiū animos deterruit: & in futurum prouidet: ut ſiquid ſimile accidiſſet: non ſe ab hoste corrūpiſ: ſed a duce tentari milites arbitrarētur. Oēs igitur opā ſuā certā ad custodiā ſalutis ei⁹ offerūt. Interī Antigonum cum exercitu ſupuenit: caſtrisque positis poſtera die ī acie pcedit. Nec Eumenes morā prælio fecit: qui uictus ī munitū quoddam caſtellū confugi: ubi cum uiderer ſe fortunā obsidionis ſubitū: maiorem exercitus partem dimiſit: ne aut coſensu multitudinis hosti traderetur: aut obſidio ipa multitudine grauaretur: legatos deinde ad Antipatrū quod ſolū par Antigoni uiribus uidebat: ſapplices mittit: quiccum auxilia Eumeni miſſa Antigonus didiſſet: ab obſidione recessit. Erat quidem ſolutus ad tempus metu mortis Eumenes. Sed nec ſalutis dimiſo exercitu magna ſpes erat. oīa igitur circuſpicienti optimū uifū eſt: ad Alexandri magni argyraſpidas in uictū exercitu & tot uictoriae præfulgentem gloria decurrete ſed argyraſpides post Alexandrum omnes duces fastidiebant: ſordidam militiā ſub aliis post tanti regis memoriam existimantes. Itaque Eumenes blandimentis agere: ſingulos ſupplicitus alloqui: nunc cōmilitones ſuos: nunc patronos appellans periculorum & operū orientalium ſocios: nunc te fugia ſalutis ſuaz & unica præſidia cōmemorans. ſolos eſſe quorum uirtute oriens ſit domitus: ſolos qui militiā Liberi patris qui Herculis monum enta ſuperauerint: per hos Ale

xandrum magnū factū: per hos diuinos honores & immorta
lē gloriā consequutum: orat ut non tā ducem se q̄ cōmīsito
nem recipiant unūq; ex corpore suo esse uelint. Receptus
hac lege paulatim iplū primū monēdo singulos: mox q̄ ppe
ram factū erant: blāde corrigēdo usurpat. nihil ī castris. line
illo agii: nihil administrari sine sollertia eius poterat. Ad po
stremū cū Antigonū uēire cū exercitu esset. nūciatū: cōpellit
eos ī aciē descēdere. Ibi dū ducis ī pteria contemnūt hostium
virtute supantur. ī eo prælio nō gloriā tātū tot bellorum: uenū
cū cōiugib⁹ & liberis p̄mia lōgæ militiæ p̄ta pdiderunt.
Sed & Eumenes q̄ auctor clavis etat: nec alia ipē salutis reli
quā habebat: uictos hortabatur. nā & uirtute eos supiores fu
isse affirmabat: q̄ ppe ab his q̄nq; milia hostiū cæsa & si ī bel
lo p̄stent: ultro hostes pacē petuitros: dāna quibus se putent
uictos: iduo milia mulierum & paucos infantes & seruitia eē:
quæ melius uincendo possint reparare q̄ deserēdo. uictoria
porro argyra spides neq; fugā se tentatueros dicūt post dāna
matrimonior⁹ & post cōiuges amissas: neq; bellum gesturos
contra liberos suos. Vltroq; eum cōuittiis agitat: q̄ se post tot
annos emeritor⁹ stipendiōr⁹ redeūtes domum cum premiis
tot bellorum ab ipsa amissione rursus in nouam militiā imēsa
q; bella reuocauerit: & a laribus quodāmodo suis: & ab ipso
limite patriæ abductos inanib⁹ p̄missis deceperit: nūc quoq;
amissis omnibus felicis militiæ quaestibus: ne uictos quidē
ī misera & iopi senecta quiescere finat. Ignaris deīde ducib⁹
confestim ad Antigonum legatos mittunt: petentes ut sua
reddi iubeat. Iis reddituor⁹ se pollicetur: si Eumenē sibi tradat:
quibus cognitis Eumenes cum paucis fugere tentauit: sed
retractus despatis rebus cum concursus multitudinis factus
esset: petit ut postremū sibi alloqui exercitum liceret. Iussus
ab uniuersis dicere facto silentio. laxatisq; uīculis platā sicut
erat catenatus: manum ostendit: cernite milites inquit habi
tum atq; ornamenta ducis uestri: quæ non hostium quisq;
imposuit: nam hoc etiam solatio foretuos me ex uictore ui
ctum: uos me ex imperatore captiuum fecistis: quater intra
hunc annum in mea uerba iureiurādo obstricti estis: & ista

mitto (neq; enim miseros conuicia decent) unū oro si ppo
sitor⁹ Antigoni in meo capite summa consistit: inter uos me
uelitis mori nam neq; illius interest: quemadmodum aut
ubi cadam: & ego fuero ignominia mortis liberatus. hoc si ī
petro: soluo uos iureiurando: quo totiens uos sacramento
mihi deuorastis. aut si ipsos pudet roganti uim adhibere:
ferrum huc date: & permittite: quod uos facturos pro impe
ratore iurastis: Imperatorem pro uobis sine religione iuris
iurandi facere. cū nō obtin eret p̄ces ī irā uertitad uos ait de
uota capita respiciant dīi piurior⁹ uindices: taleſq; uobis exi
tus denti quales uos ducibus uestris dedistis. nempe uos idē
paulo ante & Perdicæ sanguine estis aspersi: & in Antipatriū
eadem moliti: ipsum deniq; Alexandruū si fas fuisse: eum
mortali manu cadere interempturi: quod maximum erat se
ditionibus agitastis. ultima nunc ego perfidorum uictima:
has uobis ditas atq; inferias dico: ut inopes extorresq; omne
ænum in hoc castrensi exilio agatis: deuorentq; uos arma ue
stra: quibus plures uestros q̄ hostium duces absumpistiis.
Plenus deinde iræ custodes suos præcedere ad Antigoni ca
stra cœpit. sequitur exercitus pdito īperatore suo & ipē capti
uus: triūphūq; de se ipso ad uictoris castra ducit. oīa auspicia
regis Alexandri & tot bellorum palmas laureasq; una secum
uictori tradentes: & ne quid deesset pompa: elephāti quoq;
& auxilia orientalia sublequuntur tanto pulchriora hæc Anti
gono q̄ Alexandro tot uictoriae fuerunt: cū ille orientem
uicerit: hic eos a quibus oriens uictus fuerit: supauerit. Igitur
Antigonus domitores illos orbis exercitui suo diuidit: reddi
tis quæ in uictoria ceperat. Eumenē uero uerecundia prioris
amiciciæ in conspectum suum uenire prohibitum assignari
custodibus præcepit. Interea Euridice uxor Aridei regis: ut
Polyperonta a gracia redire in Macedoniam cognouit: &
ab eo accessitam Olympiada muliebri æmulatione perculta
abutens ualitudine uir: cuius officia sibi uendicabati scribit
regis noīe Polyperconti: Cassandro exercitum tradat: in quæ
regni administrationem rex transtulerit: eadem & in Asiam
Antigono p̄ epistolas nunciat: quo beneficio deuinct⁹ Cassā

derū nihil non ex arbitrio muliebris audaciae gessit. Deinde proiectus in Græciam multis ciuitatibus bellum infert: qz exadiō ueluti uicino incendio tetrici spartani urbem: quam semper armis non muris defenderant: tum contra responsa fatorū & ueterē maiorē gloriam armis diffisi: muroz p̄sidio includunt tantum eos degenerauisse a maioribus: ut cū multis sexculis muris urbis ciuium uirtus fuerit: ciues saluos se fore non existimauerint: nisi intra muros lateret. Dum hæc aguntur: Cassandrum a Græcia turbatus Macedoniae status domum reuocauit. Namq; Olympias mater Alexandri magni regis cum ab Epiro in Macedoniae prosequente æacidæ rege molossorum ueniret: prohiberiq; finib; ab Eurydice & Arideo rege cœpisset: seu memoriā mariti seu magnitudine filii: & idignitate rei moti macedōes ad Olympiada trāsire: cuius iussu & Eurydice & rex occiditur: sex annis post Alexandrum potitus regno. Sed nec Olympias diu regnauit. Nam cum principium passim cædes muliebri magis q̄ regio more fecisset: fauorem suum in odium uertit. Itaq; audito Cassandri aduentu diffisa Macedonibus cū nuru Roxane & nepote Hercule Pictuam urbem concessit. Proficisciēti Deidamia æacidæ regi filia & Thessalonice priuigna & ipsa clara Philippi patris nomine: multæq; aliæ principum matronæ speciosus magis q̄ utilis grex fuere comites. Hæc cum nunciata Cassandro essent: statim citato cursu Pictuā uenit: & urbem obsidione cinxit: cū fame ferroq; urgeretur Olympias longæ obsidionis tædio pacta salute uictori se tradit. Sed cū Cassander ad cōcionē uocato populo sciscitatur: qd de Olympia defieri uellēt: subornat parētes iterfectoz: q̄ iūpta lugubri uete crudelitatē mulieris accusarent: a quibus accēsi Makedōes sine respectu pristinæ maiestatis occidēdam decernuntūmē mores proflus: quod p̄ filium eius uirūq; non solum uitam ipsi inter finitos tutam habuissent: uerū etiā tantas opes imperiumq; orbis quæfissēt. Sed Olympias ubi obstinatos uenire ad se armatos uidit: ueste regali duabus ancillis inixa ultro obuiā procedit: qua iūsa pcuslores artoriti fortūa maiestatis prioris & tot in eam memoriæ occurribus regum

suorum nominibus substitutū: dōnet a Cassandro sunt: qui eam confoderunt non refugente gladium: ne vulnera aut muliebriter uociferante sed tiroz more fortius pro gloria ueteris p̄ sapiaz morti succumbentem: ut Alexādrū posses etiam moriente matre conspicere. Insuper expirans capillis & ueste crura contexisse fertur: ne quid posset in corpore eius indecorum uideri. Post hæc Cassander Thessaloniken regis Attidei filiam uxorem dicit. Filium Alexandri cum matre in arcem amphipolitanam custodiendos mittit.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XV.

p Erdica & fratre eius Alceta Eumeniæ ac Polypē conte cæterisq; ducibus diuītæ partis occītis finitum certamen iter successores Alexandri magni uidebatur: cum repēte iter iplos uictores natā discordia: quippe postulantibus Ptolemaeo & Cassandro & Lysimacho: ut pecunia in præda capta: puiciæq; diuideretur. Antigonus negauit se in eius belli socios admissus: in cuius periculum solus descenderat: & ut honestū aduersus socios bellum suscipere uideretur: diuulgat se Olympiadis morte a Cassandro interfactæ ulcisci uelle: & Alexādrī regis sui filiū cū matre obsidione aphiopolitana liberare. His cognitis Ptolemaeus & Cassander inita cū Lysimacho & Seleuco societate bellum terra mariq; enixe instruebant. Tenebat Ptolemaeus ægyptū cū africæ parte maiore & Cypro & Phœnicio. Cassandro parebat macedonia cū Græcia. Asiam & parte oriētis occupauerat Antigonus: cuius filius Demetrius prima belli cōgressione a Ptolemaeo apud calamā uincitur. In quo prælio maior Ptolemai moderationis gloria: q̄ ipsius uictoria fuit. Siquidem & amicos demetrii nō solū cū suis rebus dimisit: uerum etiam additis iūper muneribus honorauit: & ipsius Demetrii priuatum omne instrumentū ac familiā reddidit: adiecto honore uerboz nō se ppter prædā: sed p̄ dignitatē iūsse bellū idignatū q; Antigonus deuictis diuītæ factionis ducib; solus uictoriæ cōmunis premia corripuisset. Dū hæc

agutur. Cassander ab Apollonia redies icidit i abderitast qui
ppter ranag murug multitudinē relicto patriæ solo sedes
quærebatur ne macedoniā occuparet tacta pachtioe i soci
etatem eos recepit: agroscq iis ultimis Macedoniæ finib⁹ assi
gnat. Deinde ne Hercules Alexadri filius: q per annos. xiii.
excessat fauore paterni nominis in regnum macedoniæ uo
caeturi occidi eū tacite cū matre Barsene. iubet corporaq eo
rum terra obrui: ne caedes sepultura proderetur: & quasi pag
facinoris in ipso primū rege: mox i matre eius Olympiade
ac filio admisset: alterum quoq filium cum matre Roxane
pari fraude interfecit: sed quasi regnum Macedoniæ: quod
affectabat aliter consequi q scelere non possit. Interea Ptole
mæus cum Demetrio nauali prælio iterato congregitur: &
amissa classe hostiq concessa uictoria in ægyptum refugit.
Demetrius filium Ptolemæi Leuticum & fratre Menelaum
amicosq eius cum priuati instrumenti ministerio puocatus
parantea munere ægyptum remittit & ut appareret eos nō
odii sed dignitatis gloria accensos dōis muneribusq; i ter ipa
bella contendebant. Tāto honestius tunc bella gerebantur:
quanto nūc amicizie colūtur. Hac nictoria elatus Antigon⁹
regem secum Demetrio filio appellari a populo iubet. Ptole
mæus quoq nemoris apud soos auctoritatis haberetur: rex
ab exercitu cognominatur: quibus auditis Cassander & Lysi
machus & ipli regiam sibi maiestatem uendicauerunt. Hui⁹
honoris ornamentiſ tā diu omnes abstinueruntq diu filii
regis sui supesse potuerunt. Tanta in illis uerecundia fuit ut
cum opes regias haberent: regum tamen nominibus æquo
animo satuerint: quoad Alexandro iustus haeres fuit. Sed
Ptolemæus & Cassander cæteriq factionis alterius duces cū
carpi se singulos ab Antigono uiderent: dum priuatum sin
gulog non cōmune uniuersog bellum ducunt: nec auxiliū
ferre alter alteri uolunt: quasi uictoria uni⁹ nō omniū foret:
q epistolas se intūicem confirmantes: tempus locum coeudi
condicunt: bellūq cōibus viribus instruunt: cui cū Cassander
iteresse propter finitimiū bellū non posset: Lysimachum cū
ingentibus copiis i auxiliū sociis mittit. Erat hic Lysimach⁹.

illustri quidē Macedoniæ loco natus: sed virtutis expimētis
omni nobilitate clarior: quæ tāta i illo fuitut animi magni
rudine philosophia ipsa viriumq; gloria omēs: p quos oriēs
domitus est: uiceritq ppe cum Alexander magnus Callisthe
nem philosophum pp̄ter salutationis p̄sice itpellatū mo
rē insidiarū: quæ sibi parata fuerant: consciū fuisse ratus
fuisset: eūq; truncatis crudeliter membris abscissisq; auribus
ac naso labiisq; deforme ac miserādum spectaculum reddi
disset. Insuper cum cane in cauea clausum ad metum cætero
rum circūterret: tunc Lysimachus audire Callisthenem &
præcepta ab eo recipere virtutis solit⁹: miseratus tāti uiri nō
culpæ sed libertatis p̄nas pendentis uenenū ei in remediu
calamitatum dedit: quod adeo ægre Alexander tulit: ut eum
obiici ferocissimo leoni iuberet. Sed cum ad cōspectum eius
cōcitus leo impetum fecisset: manum manipulo inuolutam
Lysimachus in os leonis īmersit: arreptaq; lingua ferā exani
mauit: quod cum nūciatum regi esset: admiratio i satisfactio
nem cellitacioremq; eum pp̄ter cōstantiam tantæ virtutis
habuit Lysimachus quoq; magno aio regis ueluti parentis
tulit contumeliam. deniq omni ex aio hui⁹ facti memoria
exturbata: postea in India insectanti regi quosdam pallates
hostes cum a satellitum turba equi sui celeritate desert⁹ eēti
solus ei per īmensas harenag moles cursus comes fuit. quod
idem antea Philippus fraterius cum facere uoluisset inter
manus regis expirauerat. Sed Lysimachum desiliens equo
Alexander haste cuspide ita in fronte uulnerauit: ut sanguis
aliter claudi non posset: q diadema sibi demptū ex alligan
di uulneris cauxi capiti eius īponeret: quod auspicium prim
um regalis maiestati Lysimacho fuit. Et post mortem Alexā
dri cū inter successores. Alexandri prouinciae diuiderētūr:
ferocissime gentes. quasi omnium fortissimū assignate sunt.
Adeo etiā cōsensu uniuersog palinā virtutis iter cæteros tu
lit. Pri⁹ q bellū inter ptolemæum sociosq eius aduersū Anti
gonum cōmitteretur: repete ex Asia maiore digressus Seleu
cus nou⁹ Antigono hostis accesserat. Huius quoq; & virtus
clara & origo admirabilis fuit. siquidem mater eius Laodi

ce cū nupta esset Anthiocho clarō inter Philippi duces uiro
uisa est libi per quietem ex concubitu. A pollinis concepisse:
grauidang; factam munus cōcubitus anulum a deo accepis
fecui; gemma anchora sculpta esset. Iussaq; id donum filio
quem p̄perisset; dare admirabilem fecit hunc uisum & an
nulns q; postera die eiusdē sculpturæ in lecto inuētus est: &
figura ancora: que in femore Seleuci nata cū ipo paruulo fu
ti. Quā obre laodice annulū Seleuco eunti cum Alexandro
magno ad psicā militiā edocto de origē sua dedit. Vbi post
mortē Alexādri occupato regno orientis urbē cōdidit. Ibiq;
gemīx originis memoriā cōlecravit: & urbē ex Antiochi
p̄ris noīe antiochiā uocauit: & cāpos uicinos urbi. APollini
dicauit originis eius argumētū etiā posteris māsit. siq;dē filii
nepotesq; eius ancorā i femore ueluti notā generis naturalē
habuere. Multa i oriēte post diuisionē iter locios regni Ma
cedōici belli gessit. p̄ncipio Babylōiā cepit Ind' auctis ex uic
toria uiribus bactriāos expugnat: trālitū deinde i Idiā fecit:
quae post mortē Alexādri ueluti a ceruicib; iugo seruitutis
excusio p̄fectoros eius occiderat: auctor liberraris sādrocott;⁹
fuerat: sed titulū libertatis p̄st uictoriā i seruitutē iñterat. siq;
dē occupato regno p̄populū quē ab externa domiātōe uendi
cauerat: ipse seruitio premebat. Fuitihic quidem humili gene
re natus: sed ad regni potestatem maiestate numinis impul
sus: quippe cum p̄cxitate sua Alexandrū regem offendisset:
interfici a rege iussus: salutem pedum celeritate quæsierat: &
ex qua fatigatiōe cum somno captus iaceret leo ingētis for
mæ ad dormientem accessit: sudoremq; p̄fluentem lingua
ei detergit: exp̄ge factumq; blande reliqt. Hoc pdigio p̄mū
ad spē regni ipulsus contractis latrōibus Indos ad nouitatē
regni sollicitauit. Moliēti deide bellū aduersos p̄fectoros Ale
xandri elephant⁹ ferus iñfinitæ magnitudinis ultro se obtulit:
& ueluti domita māsuetudine eū tergo excepit. Duxq; belli
& p̄æliator insignis fuit. Sic acquilito regno Sandrocottus
ea rem p̄estate qua Seleucus futuræ magnitudinis fūdamen
ta iacebat: Indiam possidebat: cū quo facta pactiōe Seleucus
compositisq; in oriente rebus in bellum Antigoni descendit

Adunatis igitur omniū sōciorū copiis p̄æliū cōmititur. In
eo Antigonus occidit. Demetrius fili⁹ eius i fugā ueritutis
sed socii profligato hostili bello denuo in semētis p̄s arm
uerunt. & cum de p̄räda nō cōueniunt: iterū in duās factic
nes dēducūtur. Seleucus Demetrio: Ptolemæ⁹ Lysimach⁹
gitor. Cassandro defūcto Philippus filius succedit. sic quā
ex integro noua Macedoniæ bella nascuntur.

IVSTINI HISTORIBI LIBER.XVI.

Ost Cassandri regis filiisq; eius Philippi continuas
mortes. Theifalonice regina uxor Cassandri non
magno post tempore ab Antipatro filio cum uitā
etiam per hubera materna deprecaretur: occidit. Causa par
ticidii fuit: quod post mortem maieti in diuisione inter fra
tres regni propensior fuisse Alexandro uidebatur: quod faci
nus eo grauius omnibus uisum est: quod nullum maternæ
fraudis uestigium fuit: quam in patricidio nulla satis iusta
causa ad sceleris patrocinia prætexi pōt. Ob hæc igitur Alexā
der in ultione matrem & necis gesturus cum fratre bellum au
xiliū a Demetrio petit: nec Demetrius spe iuadēdi Macedo
ni regni moram fecit: cuius aduētum uerēs Lysimacu⁹: per
suadet genero suo Antipatro: ut malit cum fratre i grāciā
reuerti: q; paternum hōltē in macedoniam admitti. Inchoa
tā igitur iter fratres recōciliationem cū p̄fectoris Demetri⁹
per insidias Alexandrum interfecit. Occupatoq; macedoniæ
regno cædem apud exercitum excusatus i concionem uo
cat. Ibi priorem se p̄titum ab Alexandro aliegat: nec fecisse
se sed occupasse ilidas: regem autem se macedoniæ uel
artis experimentis uel causis iustiorem eē. patrē enī suū & Phi
lippo regi: & Alexādro magno sociū in omni militiā fuisse:
liberoq; deinde Alexandri ministri: & ad persequēdos defec
tores ducē extitisse. cōtra Antipat⁹ auū hosq; adolescentiū ama
riorē sēp ministri regni: q; ipsos reges fuisse. Cassandrum uerē
patrē extūctorē regiæ domus: nō fœminis nō pueris pep̄cissem
nec cessasse quoad omnē stirpē regiæ sobolis deleret. Horum

scelerum ultionem quia nequisset & ab ipso Cassandro exigeret ad liberos eius translatam. Quam obrem etiam Philippum & Alexandrum: quia si quis inanum sensus est: non intersecatores suos ac stirpis suae: Sed ultores eorum Macedoniam regnum tenere malle: per haec mitigato populo rex Macedoniam appellatur. Lysimachus quoque cum bello Doricetis regis thracum premeretur: ne eodem tempore & aduersus Demetrium dicicare necesse habere tradita ei altera parte macedoniam: quae Antipatro ei genero eueniat pacem cum eo fecit. Igitur Demetrius totis macedoniam regni uitibus instructus cum Asia occupare statuisse: iterato Ptolemaeus Seleucus & Lysimachus experti priore certamine quamvis vires essent: concordi pacta societate adunatisque exercitibus bellum aduersus Demetrium transferrunt in europeum. His comitem se & belli socium iungit. Pyrrhus rex Epiri sperans non difficilius Demetrium macedoniā amittere posse quod acquisierat: nec spes frustra fuit. quippe exercitus eius corrupto ipsoque in fugam acto regnum Macedoniam occuparat. Dum haec aguntur: Lysimachus generum suum Antipatrum regnum macedoniam ademptum sibi socii frumento querentem interfecit: filiamque suam Eurydicem querelam sociam in custodiā tradidit. Atque ita uniuersa Cappadocia domus Alexandro magno seu necis ipsius seu stirpis extincta pœnas partim exinde partim supplicio luit. Demetrius quoque a tot exercitibus circuuentus cum posset honeste mori: turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello Ptolemæ cum magna rerum gestarum gloria moritur. Is contra ius gentium minimo natu ex filiis ante infirmitatem regnum tradiderat: eiusque rei populo rationem reddiderat: cuius non minor favor in accipiendo quod patris in tradendo regnum fuerat. inter cetera patris & filii mutuae pietatis exempla etiam ea res amorem parem populi iuuenit conciliauerat. & pater regno ei publice tradito: priuatum officium regi inter satellites fecerat: omnique regno pulchrius regis esse patrem dixerat. Sed inter Lysimachum & Pyrrhum regem socios paulo ante aduersus Demetrium assiduum inter pares discordia malum bellum mouerat. Victor Lysimachus pulso Pyrro ma-

cedoniam occupauerat. Inde Thracie ac deinceps heracleum bellum intulerat: cuius urbis & initia & exitus mirabilis est: quippe Boetiis pestilentia laborantibus oraculum delphini responderat: coloniam in ponti regione sacram Herculis condiderent: cum propter metum longam & periculosam nauigatio mortem in patriam omnibus praecoptatisbus res omissa esse bellum his phocenses intulerunt: quoque cum aduersa prælia patetur: iterato ad oraculum decurrunt: responsū id est bellum quod pestilentiae remedium fore. Igitur cum scripta colonorum manu in metapontum delati urbem heracleam considerunt: & quoniam factaque auspiciis in eas sedes delati erant. Breui post temporis magnas opes parauere. multa deinde huius urbis aduersus finitimos bella: multa etiam domesticæ dissensionis mala fure. Inter cetera magnifica uel præcipue illud memorabile fuit: cum rerum potirentur athenienses: uictisque persis Greciae & Asiae tributum in tutela classis: descripsissent omnibus cunctis ad præsidium salutis suae conferentibus soli heracliem res ob amiciciam regum piscoque collationem abnuerant. Missi itaque ab Atheniensibus Malachus cum exercitu ad extorquendum: quod negabatur. dum relictis in littore nauibus agros heraclieum populatur: classem cum maiore parte exercitus naufragio repentinè tempestatis amisit. Itaque cum neque mari posset amissis nauibus neque terra auderet: cum parua manus inter tot ferociissimas gentes reuerti: Heracienses honestatem beneficium quod ultionis occasione ratiustructos comedebus auxiliisque dimittunt: bene agrosque suosque populationem existimat: si quos hostes habuerant: amicos reddidissent. Passi sunt iter plurima mala et tyrannide: siq[ue]dē cum plebs etiam nouas tabulas & divisionem agrosque diuitiū ipoteter flagitarent: diu re in seatu tractata cum exitus rei non iueneretur: ad postremum aduersus plebem nimio ocio lasciuentem auxilia a Thymotheo ateniensium duce: mox ab Epaminunda thebanorum petiuere. Vt quisque negantibus ad Clearchum quem in exilium egerant: decurrunt: tanta calamitatum necessitas fuit: ut cui patriam interdixerant: eum ad tutelam parvae oocaret. Sed Clearchus exilio facinorosior redditus: & dissensione populi occasione iuadidix

tyrānidis existimās: pmo tācīte cū Mithridate ciuiū suorūm
hoste colloqtur: & iūta societate paciscitur: ut reudat̄ i patri
am pdita ei urbe pfectus ei⁹ cōstitueretur. Postea at insidias:
i quas ciuib⁹ pauerat̄ i ipsū Mithridatē Xterat. Nāq; cū uelut
arbiter ciuilis discordiæ de effilio reuersus esset: statuto tēpo
re quo urbē Mithridati traderet iplū cu amicis suis cepit: ca
ptiū accepta īḡ ēti pecunia dimisit. Atq; ut i illo subitū se ex
focio fecit hostē: si ex defensore senatoriæ causæ: repēte patro
nus plebis euasit: & aduersus auctores potetiæ suæ a quibus
reuocat⁹ in patriam: p̄ quos in arce collocat̄ suerat: non folū
plebem accēdit: ueḡ etiam nefandissima quæq; tyrānicæ cru
delitatis exercuit. Igitur populo ad concionē uocato: necq; se
affuturū amplius grassanti in populū senatui ait ītercessu⁹
etiam si i pristina sœuicia perseueret. & si par esse crudelitati
senatori⁹ arbitraretur abituru⁹ cū militibus suis. neq; ciuib⁹
discordiis intersuturū. Si Xo diffidat virib⁹ p̄priis vindicē
se ciuium nō defuturum: pinde consulant sibi ipli: uidebant
abire si malint: uel sociū causæ popularis remanere. His uer
bis sollicita plebs summum ad eum imperium desert. & dū
senatus potentia irascitur: in seruitutem se tytannicæ domi
nationis cum coniugibus & liberis tradit. Igitur Clearchus
lx. senatores comprehenso nam ceteri in fugam dilapsi erāt:
in uincula compingit. latari plebs q; a duce potissimum se
natorum senatus deleteri uersaq; uice auxilium eorum in
exitium conuersum esset: quibus dum mortem passim oib⁹
minatur: cariora eorum præcia facit siquidem Clearchus ma
gna pecunia q;si minis populi oculte eos subtracturus acce
pta spoliatos fortunis uita quoq; spoliauit. Cognito deinde
q; bellū sibi ab iis q; profugerat̄ misericordia i auxiliū sollici
tatis ciuitatib⁹ pararetur: lenios eoz manumittit. & ne qd in
afflictis honestissimis domib⁹ deesset uxores eoz filiasq; nube
re seruis suis p̄posita reculatibus morte cōpellit: ut eos sibi fi
diotes & domis ifestiores redderet. Sed matrōis tā lugubres
nuptiæ ḡuiores repētinis fūeribus fueſe. itaq; multe se āte nu
ptias: multe i ipsis nupciis occisis p̄us nouis matitis īeficiūt
& se tā fūestis calamitatibus Xtute īgenii pudoris eripiunt

pliū deinde cōmittitur: quō uictor tyran⁹ captiuos senatore
triūphi modū p̄ ora ciuiū trahit. Reuersus i urbē alios uinc
torquet alios: alios occidit. null⁹ locus urbis a crudelitate r,
rāni uacat accedit sœuitiā isolētia: crudelirati arrogātia. Inter
dū enī ex successu cōtinuæ felicitatis obliuiscitur se hoīem.
Interdū Louis filiū se dicit. eūti p̄ publicum aurea aqla uelut
argumētū generis p̄ferebatur: uelte purpurea & cothurnis re
gū tragicoz & aurea corona utebatur. filium quoq; suū Cera
unō uocat: ut deos nō mēdaciū tātū: uenū etiā noib⁹ illudat.
Hec ilū facere duo nobilissimi iuuenes Chion & Leonides
i dignātes patriā liberaturi i necē tyran⁹ cōspirat̄. Erāt hi disci
puli Platonis Philosophi: qui uirtutem ad quam quotidie
perfecctis p̄aceytis magistris erudiebantur: patrie exhibere
cupientes quīquaginta cognatos ueluti cliēies i insidiis. lo
cāt. Ipsi more iurgatiū ad tyranū ueluti ad regē i arcem con
tendunt: qui iure familiaritatis admissiū alterū pariore
dicentem intentus audit tyrranus: ab altero occupatur. Sed
ipsi sociis tradius auxilium ferentibus a satellitibus obruun
tur. quare factum est: ut tyran⁹ quidem occideretur: sed pa
tria nō liberaretur. Nam frater Clearchi Satyrus eadem uia,
tyrannide inuadir: mnltisq; annis per gradus successiōis he
racleus les regnum tyrranorum fuere.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XVII

Er idē ferme tēp⁹ Hellsponti & Chersonesi regi
nib⁹ terræmotus fuit. maxie tātū urbs Lysimach⁹ an
te duos & xx. años a Lysimacho cōdita euersa est: q;
pōtentia dira Lysimacho stirpiq; eius ac ruinam regni cum
clāde uexatarum regionū portendebant. nec ostentis fides
de fuit: nam breui post tempore Agathoclem filium suum:
quem in successionem regni ordinauerat: per quem multa
bella prospere gesserat non solū patriū uerū etiā humanum
nltra m orem posus ministra Arsyrice nouerca ueneno inter
fetit. Hæc illi p̄ia mali labes: hoc initiū pendētis ruine fuit.
Num partidiū principium secutæ cædes sūt luētiū suppli

ciusq; occisum iuuenem dolebant. Itaq; & hi:qui exercitibus
praeerant certatim ad Seleucum desiciebant: eumq; prouum
nam ex emulatione gloriæ bellū Lylimacho ferre cōpellūt.
Ultimū hoc certamē cōmilitonum Alexandri fuit: & uelut
ad exēplum fortunæ par referuatum Lysimach⁹ quattuor &
lxx. annos natus erat. Seleucus septem & lxx. Sed in hac æta
te utriq; animi iuueniles erāt: iperiq; cupiditatē ilatiabile
gerebant. Quippe cum orbē terræ duo soli tenerent: angu
itiis subimet inclusi uidebantur: uitæq; finem nō annosq; spa
cio sed imperii terminis metiebantur. In eo bello Lysimach⁹
amissis antea uariis casibus quīdecim liberis: non strēue
moriens postremus domus iuæ cumulus accessit. Le⁹ tanta
uictoria Seleucus & quod maius uictoria putaba: solum se
de cohorte Alexandri manūsse: uictoremq; uictorq; extitisse
non humanum opus esse sed diuinū munus gloriatur: igna
rus prorsus non multum post fragilitatis humanæ se ipsum
exemplum futurum: quippe post menses admodum septem
a Ptolemæo: cuius soiore Lylimachus ī matrimonio habue
rat: per insidias circuūetus occiditur. Regnūq; Macedoniæ:
qd Lylimacho eripueraticū uita p̄iter amittit. Igitur Ptolemæ
us cum & in gratiā memoriæ magni Ptolemæi patris & ī fa
uore ultionis Lylimachi ambitiolis ad populares esset: p̄mo
Lylimachi filios conciliare sibi statuit: nuptiasque Arlynoes
sororis suæ matris eorum petit: puerorum adoptiōe p̄missa
ut cum in locum eorum successisset: nihil illi moliri uel uere
cūdia matris: uel appellatione patris audirent. Fratris quoq;
regis ægypti concordiam p̄ epistolas deprecatur: professus
deponere se offensam erepti paterni regni: necq; amplius a
fratre quæsiturū: quod honestius a paterno hoste p̄ceperit
omniq; arte adulatur Eumeni Antigono Demetrii filii:
Antiocho filio Seleucicūm quibus bellum habiūturus erat
ne tertī⁹ sibi hostis accederet. Sed nec Pyrrh⁹ rex Epri omis
sus ingens momentum futurus utri parti socius accessisset:
q; & ipse spoliare singulos cupiēs omnibus se partibus uēdi
cabat. Itaq; Tarentinis aduersus romanos laturus auxilium:
ab Antigono naues ad exercitum deportādum mutuo petit

ab Antiocho pecunia: qui opibus q; militib⁹ instructior erat
A Ptolemæo macedonū nulitum auxilia: sed Ptolemæus: c
nulla dilatationis ex infirmitate uiriū uenia esset: quinque
milia peditum: equitū quattuor milia elepalitos: L. nō ap⁹
us q; ī bienniū usū dedit. Ob hæc pyrrhus filia Ptolemæi
matrimoniū accepta uin dicē. eū regni reliquit. Sed quoni
am ad Epri mentionē uentū est: de origine regni eius pau
ca inarranda sunt. Molossoz primū in ea regione regnum
fuit. post Pyrrhus achillis filius amissus p̄ absētia troianis
temporibus paterno regno ī his locis confudit: q; pyrrhidae
primo: poste a epirotæ dicti sunt. Sed pyrrhus cū ī tēplum
dodonæi Louis ad consulēdū uenissetibi Anasam neptem
Herculis rapuit: ex cuius matrimonio octo liberos sustulit.
Ex his non nullas x̄ḡies nnptu finitimi tradit: opel
q; affinitatū auxilio magnas parauit. Atq; ita Heleno filio
priami regis ob industriā si ngularē uaticinādi regnū chao
nū & Andromacā Hectoris: quā & ipse matrimonio suo ī
diuisionē troianæ prædæ acceperat: uxore reddidit. Breuiq;
post tempore delphis insidiis Orestæ filii Agamēnonis iter
altařia dei interiit. Successor huic Piales filius fuit. p̄ ordinē
deinde regnum ad Arisbam descendit: cui quoniam pupillus
& unicus ex gente nobili superset: intentione omnium cura
seruandi eius educandiq; publice tutores cōstituūturi: athēas
quoq; studiēdi gratia missus: quanto doctior maiorib⁹ suis:
tanto & gratior populo fuit. Primus itaq; & leges & senatū
ānuosq; magistratus & rei publicæ formam composuit: & ut
a Pyrro sedes sic uita cultior populo ab Arisba statuta. hui⁹
filius Neoptolemus fuit: ex quo nata est Olympias mater
Alexandri magni: & Alexander qui post eum regnum Epri te
nuit: & in Italia bello gesto in Brutiis interiit. Post eius mor
tem frater æcides regno successit: qui assiduis aduersus Ma
cedonas belloz certaminibus populum fatigando offensam
eiuium contraxit: ac propterea in exilium actus: Pyrrhum
filium binium admodū parvulū in regno reliquit: q; & ipo
eum a populo propter odium patris ad necem quereretur
furtim subtractus in Illyrios defertur: traditusq; est Beroe

Glauci regis uxori nutrientus: quæ & ipsa generis æacidarū erat. Ibi eum seu misericordia fortunæ eius: seu infantilibus blandimentis inductus rex aduersum Cassandrum macedoniæ regem qui eum belli cōminatione depolcebat. diu pte xii addito in auxilio etiam adoptionis officio: quibus rebus moti ep̄irotæ odio in misericordiam uerlo annoz. xi. eū i regnum reuocauerunt datis tutoribus: qui regnū usq; adultā eius ætatem tueretur. Adolescentis deinde multa bella gessit: tantusq; rerū successu haberi cœptus est: ut Tarentinos solus aduersus romanos tueri posse uideretur.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XVIII.

Gitur Pyrrhus rex ep̄i cū iterata Tarētinorū legatione additis sāniū & lucāoꝝ p̄cibꝝ & ip̄is auxilio aduersus romāos. idigētibus fatigaretur: nō tā supplicū p̄cibꝝ q̄ spe iuadēdi Italīæ īperii inductus uētuꝝ se cū exercitu pollicetur. In quā rēclinatū semel animū p̄cipitē agere cōperat exēpla maiorꝝ: ne aut iferi or patruo suo Alexādro uideretur: quo defēsore iūdē Tarētini aduersus brutios usi fuerant: aut minores aīos magno. Ale xādro habuisse: q̄ tā lōga. a domo militia oriētē subegit. Igitur relicto custode regni filio Ptolemaeo annos. xv. nato exercitū i portu tarantino exponit duobus paruulis filiis. Alexandro & Heleno in solatia longinquæ secū expeditiōis adductis: cuius auditō aduentu cōul iomanus Valerius Leuinus festinās ut primus cum eo cōgrederetur: q̄ auxilia. socioꝝ conuenientia exercitū in aciem deducit. nec res tametsi numero militum inferior esset: certamini morā fecit. Sed romanos uincentes iā inusitata ante elephantorū forma stupere p̄fō: mox cedere p̄flio cogit: uictoresq; iam n̄cua macedonum monstra repente uincerunt: nec hostibus incruenta uictoria fuit: nam & ip̄se Pyrrhus grauitate vulneratus est: & magna pars militum eius c̄esa: maioremq; gloriæ eius uictoriarē q̄ læticiam habuit. Huius pugnæ euentum multæ ciuitates lecutæ Pyrrho se tradunt. Inter cæteros etiā locri. pdito p̄flio

Romano ad Pyrrhum deficiunt: ex ea p̄fda Pyrrhus. cc. cap. vii. iūnos milites gratis romam remisit: ut cognita virtute eius romani cognoscerent etiam liberalitatem. Interiectis deinde diebus cum socioꝝ exercitus supuenisset: literato p̄fliū cū romanis facit: in quo par fortuna priori bello fuit. Interea Mago dux carthaginēs in auxilium Romanos. cū. c. xx. nauibus missus senatū adiit: ægre tulisse carthaginēses. affirmans: q̄ bellum in italia a peregrino rege pateretur. ob quā causam missum se ut quoniā externo hoste oppugnaretur: externis auxiliis iuuarentur. graciæ a senatu carthaginēsibꝝ actæ: auxiliaq; remissa. Sed Mago punico īgenio post paucos dies tacit⁹ quasi pacificator carthaginēs. Pyrrhum adiit speculatorus consilia ei⁹ de cicilia: quo eū accessi fama erat. Nam romanis eadem causa mittendi auxilia carthaginēsibꝝ fuerat: ut romano bello ne i Siciliā Pyrrhus transire posset: i italia detineretur. Dū hæc egūtur: legatus a senatu romano Fabrici⁹ Lucin⁹ missus pacem cū Pyrrho cōposuit: ad quam cōfirmandā Cineas Romi cū īgētibꝝ a Pyrrho. dōis missus: neminē cui⁹ dom⁹ muneribꝝ pateret: iuenerit. Huic cōtinētiæ romanorꝝ simile exēplū iisdem ferme temporibus fuit. Nā missi a senatu i ægyptū legatione cū īgētia sibi a Ptolomæo rege missa munera sp̄reuislent: interiectis diebus ad cōnam inuitatis aureæ coronæ missæ sunt: quas illi honoris causa receptas postera die statuīs regis imposuerunt. Igitur Cineas cum turbatam cum romanis pacem ab Appio Claudio renūciasset: interrogat⁹ a Pyrrho qualis roma esset: respondit regū urbē sibi uīlā. Post hæc legati siculoꝝ supueniūt: tradentes Pyrrho tot⁹ insulæ ipium: quia assiduis carthaginēsium bellis uexabatur. Itaq; relicto locris Alexādro filio: firmatisq; ciuitatibus ualido p̄flio i Siciliā exercitū traiecit. Et quoniā ad carthaginēsium mentione uentū est: de origine eoz pauca dicenda sunt: repetitis tyrioz paulo alti⁹ rebus: quoz casus etiam dolendi fuerat. Tyrioz gens cōdita a phoenicibꝝ fuit: q̄ terræmotu uexati relicto patrie solo assyriū stagnū p̄mo: mox mari p̄ximū littus incoluerunt: condita ibi urbe quā a pisciū ubertate sidona appellauerūt. nā p̄scē phenices sidon

veant. Post multos deinde annos a rege aschaloniog̃ expugnati nauibus appulsi tyron urbē ante annum troiāe clavis cōdiderunt. Ibi p̄sag̃ bellis diu uarieq; fatigati. uictores qđē fūre sed attritis virib⁹ a seruis suis multitudine abūdātib⁹ idigna supplicia perp̄ssi suntq; conspiratione facta omnem lib̄g̃ populum cum dominis interficiūt: ita potiti urbe lares dominog̃ occupat: rem. p̄. inuadunt: coniuges ducunt: & quod ipi non erant liberos p̄creantur ex tot milibus ieruog̃ fuit: qui mimeti ingenio senis domini paruuliq; filii ei⁹ fortuna moueretur: dominosq; nō truci feritate trucida uit: sed pia misericordia ac humanitate respexit. Itaq; cū uelut occilos alienasset seruisq; de statu reipublicæ deliberanti bus placuisse regē ex suo corpore creari: eumq; potissimum quasi acceptissimum diis: qui solē orientem prim⁹ uidisset rem ad Stratonem (hoc enī ei nōmē erat) dominū occulte latenter detulit: ab eo formatus cum medio noctis omnes in unum campum processissent: ceteris in orientem spectantibus solus occidentis regionem ituebatur. id primū alijs uideri furor in occidēte solis ortum querere. Vbi uero dies aduentare cōp̄p̄tiedit: sūlīmīsc̄ culminibus urb̄is oriens splēdere expectantibus aliis ut ipsum solē aspiceret: hic primus omnibus fulgorē solis in summo fastigio ciuitatis ostēdit: non seruiliis ingenii ratio uisa: requirētibusq; auctorem de domino confitetur. Tunc intellectum ē quantum ingenua seruilibus ingenia pr̄stant: maliciaq; seruos non sapientia uincere. Igitur uenia seni filioq; data est: & uelut numine quodam referuatos arbitrantes regē Stratonem creauerunt: post cuius mortem regnum ad filium ac deinde ad nepotes transit. Celebre hoc seruorum facinus metuēdumq; exēplum toto orbe terrarum fuit. Itaq; Alexander magnus cum interiecto tempore in oriēte bellum gereret uelut ultor publicæ securitatis expugnata eorum urbe omnes: qui pr̄aelio super fuerant: ob memoriam ueteris cædis crucibus affixit. genus tantum Stratonis in uiolatū seruauit. regnūque stirpi ei⁹ restituit ingenuis & inoxiis icolis iſulæ attributis: ut extirpato seruili germine genus urb̄is ex itegro condiretur. Hoc igitur

modō tyrii Alexandri auspiciis conditi parsimonia & labore quārendi citq; cōvaluere. Ante cladem dominog̃ cū & opib⁹ & multitidine abundarent missa i Africam iuuētute Uticā condidere cum interim rex tyro recedit filio Pygmalione & Elisa filia insignis formæ X̄ḡie heredib⁹ estitutis. Sed populus Pygmalioi admodū puerō regnū tradidit. Elisa quoq; Sichæo auūculo suo sacerdoti Herculisi: q; honos secund⁹ a rege erat: nūpsit. hūc magnæ sed dissimilatæ opes etiā aurūq; metu regis nō rectis sed terræ crediderat: quā rē & si hoies i grābāt: fama tamē loquebatur. qua īcensus Pygmalion oblit⁹ iuris humani auūculū suū eundēq; genēq; suū sine respectu pietatis occidit. Elisa diu fratrem pp̄ter Icelus aduersata ad postremum dissimulato odio mitigatōq; iterim uultu fugā tacite molitur: assūmptisq; quibusdam principibus in societatem quibus par odium i regem esse: eadēq; fugiendi cupiditatē arbitrabatur tunc fratre dolo aggreditur: sicut se ad eū migrare uelle ne amplius ei mariti dom⁹ cupidæ obliuionis grauem luct⁹ imaginem reuouaret: ne ue ultra amara admonitio oculis eius occurrat. Non inuitus Pygmalion uerba sororis audiuīt: existimāns cum ea & aurum Sichæi ad se uenitum. Sed Elisa ministros migrationis a rege missos manib⁹ cum opib⁹ suis prima uespera iponit puectaq; i altū cōpellit: eos onera harenæ p̄ pecunia i uolota i mare dciūcere. tunc defiens ipsa lugubriq; uoce Hiarbam exorat: ut libēs opes suas recipiat: quas reliquerat: habeatq; inferias: quas habuerat: cā mortis. tūc ipsos ministros aggreditur. sibi quidem ait optatam olim mortem sed illis acerbos cruciatus & dira supplacia iminere: qui Sichæi opes: quatum spe parricidiū rex fecerit: auariciæ tyranni subtraxerit. hoc metu oībus iniecto comites fuge accepit. Iungūtur & senatorum in ea nōcte p̄parata agmina: ita sacris Herculisi: cuius sacerdos Sichæus fuit: repetitis exilio sedes quārunt. Prim⁹ illis appulsus terræ Cyprus insula fuit: ubi sacerdos Iouis cum coniuge & liberis dei monitu comitem se Elisæ sociūq; fortūnæ offert: pactus sibi posterisq; perpetuū honorem sacerdotii: conditio p̄ manifesto homīe accepta: mos erat cyprīis uirgines āte nuptias

statutis diebus dotalem pecuniam quæsturas in quæstū ad littus maris mittere: pro reliqua pudicitalibamēta Veneri soluturas. Harum igitur ex numero. lxxx. admodū uirgines rapi & nauibus imponi Elisa iubet: ut & iuēt⁹ matrimōia: & urbs sobolem habere possit. Dū hæc agiuntur: Pygmalion cognita sororis fuga cum impio bello fugientem perseḡ paret: ægre precibus matris & deoꝝ minis uictus quietuit: cui cum inspirati uates canerent non ipune latugis: icrementa turbis toto orbe auspaciſſimæ iterpellasset. & hoc mō ſpatiū respirandi fugiētibus datū. Itaq; Elisa delata ī africæ finibus incolas loci eius aduentu peregrinorum mutuarūmq; rerum commercio gaudentes in amicicam ſollicitat: deinde ēptō loco qui corio bouis tegi poſſit: in quo fessos lōga nauigatio ne ſocios: quoad p̄ficiſceretur: reficere poſſet: coriū ī tenuiſſi mas p̄tes fecari iubet: ita maius loci ſpaciuꝝ q̄ petierat: oocupat. unde poſtea ei loco byrſæ nōmen fuit. Cōfluēntibus deinde uicinis locoꝝ: qui ſpe luci multa hospitib⁹ uenalia inferebant: ſed eſq; ibi ſtatuentibus ex frequentia hominum uelut inſtar ciuitatis effectum eſt. Uticē ſium quoq; legati do na ut cōſanguineis attulerunt: hortatiq; ſunt: ut urbem con derentiubi ſedes ſortiti eſſent. Sed & Afros detinendi adue nas amor cœpit. Itaq; cōſentiētibus omnibus Carthagō con ditur: ſtatuto ariuuo uectigali pro ſolo urbis. In primis fun damētis caput bubalum iuētum eſt: quod auſpicium quidē fructuofæ terræ: ſed laborioꝝ ppetuoꝝ ſeruꝝ urbis fuit: pro pter quod ī alium locum urbs translata. Ibi quoq; caput: eq̄ repertum bellicoſum potenteꝝ populum futuꝝ ſignificāns urbi auſpicatam ſedem dedit. Tūc ad opinionē nouæ urbis cōcurrētibus gentibus breui & populus & ciuitas magna ſa ēta eſt. Cum ſuccelluꝝ reḡ florentes Carthaginis opes eſſent: rex mauritanorꝝ Hiarbas deceꝝ p̄enoꝝ p̄cipib⁹ ad ſe acceſſis Elīſa nuptias ſub belli denūciacione petit: quod legati reginæ reſerre metuentes: punico cum ea ingenio egerunt: nunciātes regem aliquem poſcere q̄ cultiores mores uictusq; eum Afros p̄doceat: ſed quenq; inueniri nō poſſe: qui ad barbaros & ferarum more uiuētes tranſire a cōſanguineis uelit.

Tnnc p̄ regina caſtigati: ſi p̄ ſalute patriæ aſperiorem uitam recularenti cui etiā ipsa uita ſi res exigat: debeat. Regis mā data apuere dicētes: que p̄cipiat aliis ipſi faciēda eſſe: ſi ue cōſultum eſt. Hoc dolo capta diu Sichæi uiri nomine cum multis lacrymis & lamentatione flebili inuocato: ad poſtre mum ituram ſe quo ſua & urbis facta uocareti respondit. In hoc trium mensium ſumpto ſpatio pyra in ultima parte urbis ex tructa uelut placatura uiri manes iſeriasq; aſte nuptias miſſura multas hostias cedit: & ſumpto gladio piram conſcēdit. Atq; ita ad populum respiciens ituram ſe ad uirum: ſicut p̄ceperat: dixit: uitamq; gladio finivit. q̄diu Carthago in uicta fuit: pro dea culta eſt. Condita eſt urbs hæc. lxxii. annis ante q̄ romā: cuius uirtus ſicut bello clara fuit: ita domi ſtat⁹ uariis diſcordiarum caſibus agitatus eſt: cum inter cetera mala etiam: pefeſt laborarent: cruenta ſacrorum religione & leſe pro remedio uſi ſunt. Quippe homines ut uictimas im molabant: & iſuſberes: quæ ætas etiam hoſtiū miſericordiam p̄uocattaris admouebant: pacem deoꝝ ſanguine eorum ex poſcentes: p̄ quorū uita diu rogarī maxime ſolēt. Itaq; aduer hiſ tāto ſcelere numinib⁹ cū ī Sicilia diu iſeliciter dimicasse: translato in ſardinia bello amissa maiore exercitus pte graui p̄aelio uicti ſunt: ppter quod ducem ſuum Machæū: cuius auſpiciis & Siciliæ partem domuerant: & aduersus afros ma gnas res gellerant cū parte exercitus: quæ ſuperfuerat: exula te iuſſerunt: quam rem ægre ferentes milites legatos Cartha ginem mittunt: qui reditum primo ueniamq; in felicis mili tiae petant: tum denuncient: quod ſi p̄cibus nequeāt armis ſe conſecuturos. Cum preces & minaꝝ legatoꝝ ſpretæ eſſent: interiectis diebus conſensis nauib⁹ armati ad urbē ueniūt: ibi deos hoſiesq; testati non ſe expugnatum ſed recuperatum patriam uenire: oſtentuſuſq; ciuitibus ſuis non uirtutem ſibi priore bello ſed fortunam defuiffere. Prohibitis commeatibus: obſeffaſq; urbe ī ſumam despatiōnem Carthaginēſes adduxerunt. Interea Cartalo Machæi ducis exulis filius: cum p̄ter caſtra patris a tyro: quo decimas Herculis ferre ex p̄da ſiciliensi: quam pater eius ceperat: a carthaginēſibus miſſus

fuerat: reuertere furi accessusq; a patre esset: publicæ se prius religionis officia executoꝝ q; priuatæ pietatis respodit quam rem & si ægre ferret pater: non tamen vim afferre religioni ausus est. Interiectis deinde diebus Cartalo petito cōmeatu a populo cum reueſus ad patrem esset: ornatusq; purpura & infulis sacerdotii omnium se oculis ingereret. Tum i secreto pater aducto ait: ausus ne es nefādissimū caput ista purpura & auro ornatus i cōspectū tot miserog; ciuiū uēire: & mœſta ac lugentia caſtra circumfluentibus quietæ felicitatis iſignib; uelut exultabūdus intrare? Nusq; ne te aliis iactare potuisti? Nullus locus aptior q; sordes patris & exiliī infelicitas ærūnæ fuerunt? Quid & paulo ante uocatus: non dico patrē ducem certe ciuium tuog; superbe spreuiſti? Et quid porro tu in purpuram iſtam coroniſq; aliud q; uictoriarum meārum titulos geris? Quoniam igitur tu in patrem nihil niſi exulis nomē agnoscis: ego quoq; iperatorem me magis q; patrē iudicabo: statuamq; in te exemplum: ne quis poſthac iſeliciſ miseriis patris illudat: ita cum ornatu suo in altissimam crucem i cōspectu urbis affigi iuſſit. Post paucos deinde dies Carthaginem capit: euocatoꝝ populo ad concionem exiliī iiuriā queritur: belli necessitatē excusat: contētūq; uictoriag; suag; punitis auctoribus miserog; ciuium iiuriosi exiliī omniib; ſeueniam dare dicit. Atq; ita decem senatoribus interfectis urbem legibus ſuis reddidit. Nec multo poſt tempore affectati regni accusatus: duplicitis & i filio & i patria parricidii poenas dedit. Huic Mago imperator ſuccellit: cuius iudicia & opes Carthaginēſiū & ipii fines & bellicæ gloriæ laudes creuerūt.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XVIII.

AGO Carthaginem ioperator cum primus omnium ordinata disciplina militari imperium poenorum condidisset: uiresq; ciuitatis nō min⁹ bellandi arte q; uirtute firmasset: defungitur: relictis duobus filiis Haſtrubale & Hamilchare: qui p uestigia paternæ uirtutis decurrentes ſicuti generi ita & magnitudini

patriſ ſuccellent. Iis duciſus ſardiniae bellum illatum: ad uersus afros quoq; uectigal pro solo urbis multorū annorū repetentes dimicatum ſed atrorum ſicuti cauſa iuſtior:ta & fortuna ſuperior fuſit: bellumq; cum bis ſolutione pecuniæ non armis finitum. In ſardinia quoq; Haſtrubal grauiter uulneratus imperio Himilchari fratri tradito. interiit: cuius mortem tum luctus ciuitatis tū & dictaturæ ūdecim & triū phi quattuor iſignem fecere. Hostibus quoq; creuere animi ueluti cum duce poenorum uires concidiſſent. Itaq; Siciliæ populis propter affiduas carthaginēſiū iniurias ad Leonidā fratrem regis ſpartanorum cōcurrētibus graue bellum natū: in quo & diu & uaria uictoria præliatū fuſit. Dū hæc agūtūt legati a Dario perſag; rege Carthaginem uenerūt: afferentes edistū: quo poeni humanas hostias imolare & canina carne uelci prohibebantur. mortuorum corpora cremare potius q; terra obruere a rege iubebantur: petentes ſimul auxilia ad uersus graecos: quibus illatus bellum Darius erat. Sed Carthaginēſes auxilia negantes ppter affidua, finitimoꝝ bella: cæteris ne per omnia cōtumaces uiderentur: cupide paruere. Interea Hamilchar bello ſiciliensi interficitur relictis trib; filiis Hamilchone, Hānone, Gisgōe, Haſtrubali, quoq; par numerus filiog; fuit Hannibal & Haſtrubal & Sapho. Per hos res Carthaginēſium ea tēpeſtate regebātur. Itaq; & mauris bellum illatum: & aduersus numidas pugnatū: & afri compulsi ſtipendium urbis conditæ: carthaginēſibus remittere. Deinde cum familia tāta ipatoꝝ grauis liberæ ciuitati effeti omniaq; agerent: ſimul & iudicarēt: centū ex numero ſenatorum iudices deligūtūr: qui reuersis a belo ducibus rationem reꝝ geſtag; exigerent: ut hoc metu ita in bello imperia cogitarent: ut domi iuſticiam legesq; respiceret. In Sicilia in locum Hamilcharis imperator Hamilcho ſuccedit: qui cum nauali terrefriq; bello ſecunda prælia feciſſet: repente pestilentiſ ſyderis ui exercitum amisiſ: quæ res cū nunciata Carthagini eſſet: mœſta ciuitas fuit: omnia ululatibus nō ſecus ac ſi ipſa urbs capta eſſet: personabant: clauſæ priuatæ domus: clauſa deorum templū: intermifla omnia ſacra: om-

nia priuata officia damnata cuncti deinde ad portam con-
gregantur.egredientesq; pauces e nauibus:qui cladi superfu-
erant:de suis percunctatur.Vt uero dubia antea spe & suspē-
so metu incerta orbitatis expectatione casus suorum miseris
eluxit:tunc toto littore plangentium gemitus:tūc ifelicium
matrum ululatus & querelæ flebiles audiebātur.Inter hæc
pcedit inops e naui sua īperator Hamilcho Fordida seruiliq;
tunica distinctus:ad cuius conspectum plangentium agmina
iūgūtur.Ipsæ quoq; manus ad celum tendens:nunc sortem
suam nunc publicam fortunam deflet:nunc deos accusat:q
tāta belli decora & totornamenta uictiorum:quæ iipi dede-
rant abstulerint:qui captis tot urbibus totiensq; hostib; ter-
restri naualiq; prælio uictis:exercitum uictorē non bello sed
peste deleuerint:deferre se tamen ciuib; suis non modica
solatia:quod malis eoz hostes gaudere:non gloriari posset.
Quippe neq; eos:qui mortui sunt a se occisos:neq; eos:qui
reuersi sunt:a se fugatos possint dicere:prædam:quam relē-
ctis a se castris abstulerint:non esse talem:quam uelut spo-
lium uicti hostis ostentet:sed quam possessione uacua fortu-
itis damnorum mortib; sicuti caduca occupauerit quod ad
hostes pertinet uictores se recessisse:quod ad pestem pertinet
uictos:nihil tamen se grauius ferre:iq; quod inter fortissimos
uiros mori non potuerit:seruatusq; lit non ad uitæ iucun-
ditatem:sed ad ludibrium calamitatis:quanq; ubi miseris
copiarum reliquias Carthaginem reduxerit:se quoq; secutu-
rum commilitones suos:ostensurumq; patriæ non iō se,in
eam diem uixisse quoniam uelit uiuere:sed ne hos quibus
nefanda lues pepercerat iter hostium exercitus relictos mor-
te sua proderet:talij uociferatione per urbem ingressus:ut ad
limina domus suæ uenit:prosecutam multitudinem uelut
postremo alloquo dimisit:obseratisq; fortibus ac nemine ad
se ne filiis quidem admissis mortem sibi consciuit.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XX.

d

IONISIVS EX Sicilia pulsis carthaginensi
bus:occupatoq; totius insulæ imperio graue oci-
um:regno suo periculosaq; desidiam tanti
exercitus ratus:copias in italiam traiecit: simul
ut militū uires continuo labore acuerentur:& regni fines
profertentur.Prima illi militia aduersus Græcos qui pxi
italici maris littora tenebant fuit.Quib; devictis finitimos
quosq; aggreditur.Omnesq; Græci nominis italiam possi-
dentes hostes sibi destinati quæ gentes non partem sed uni
uersam ferme italiam ea tempestate occupauerant.Deniq;
multæ urbes adhuc post tantam uetus statem uestigia Græci
moris ostentant.Nanq; Tuscorum populi:qui oram inferi
maris possidentia lydia uenerunt:Et uenetos quos incolas
superi maris uidemus:capta & expugnata Troia Antenore
duce misit.Adria quoq; Illyrico mari proxima:quæ & adria
ticō mari nomen dedit:Græca urbs est:& arpos:quam Dio-
medes exciso Ilio naufragio in ea loca delatus condidit.Sed
& pisæ in liguribus Græcos auctores habent:Et in Tuscis
Tarquinia Thessalis & Tpinambris Perusini quoq; origi-
nem ab achæis ducunt.Quid Cerem urbem dicam?Quid
latinos populos:qui ab Aenea conditi uidentur.Iam pha-
lisci:Iapygi: Nolanii:Abelani:non ne Chalcidiensium colo-
ni sunt?Quid tractus omnes Campaniæ?Quid Brutii:Sa-
biniq;?Quid Samnites?Quid tarentini:quos lacedæmonia
prefectos spuriostq; uocatos accepimus?Thurinorum urbes
condidisse Philocteten ferunt:ibiq; adhuc monumentum
ei⁹ uisitum:Et Herculis sagitte in Apollinis templo:quæ satū
Troiae fuere.Metapontini quoq; in templo Mineruæ ferrā-
menta:quibus epheos a quo conditi sunt:equum troianū
fabricauit:ostentanti propter quod omnis illa pars italiæ
maior Græcia appellatur.sed principio originū Metapōntini
cū sybaritanis & crotoniæsibus pellere cæteros græcos italia
statuerunt.Cum primum urbem syrim cepissent i expugna-
tionem ei⁹ quīquaginta iuuenes amplexos mineruæ simula-
crum sacerdotemq; dæc uelatū ornamenti iter ipa altaria tru-
cidauerunt.ob hoc cum peste & seditionib; uexarētū:pores

h iii

Crotonienses delphicū oraculū adierunt. Responsum his est finem mali fore: si violatum Minerū numē & intersecto: manes placasset. Itaq; cum statuas iuuenibus iustæ magnitudinis & i primis Minerū fabricare coepissent: Metapōtini cognito oraculo deoꝝ occupādam manum & pacē deꝝ rati: iuuenibꝝ modica & lapidea simulacra ponūt: & deā pāificis placant. Atq; ita pestis utrobicꝝ sedata esticū alteri magnificientia alteri uelocitate certassent recuperata sanitate non diu Crotoniēses quieuere. Itaq; indignantes i oppugnatione syris auxilium contra se a locrensibꝝ latū bellum his itulerūt. Quo metu territi Locrēses ad spartanos decurrunt: auxilium supplices dep̄fendantur. illi lōginqua militia grauati auxiliū a Caſtore & Polluce petere eos iubēt. Neq; legati sociæ urbis responsum spreuerunt: profecti in proximū templū facto sacrificio auxilium deorum implorāt: litatis hostiis obtētoꝝ: ut rebātur: quod petebant: haud secus lati q̄ si deos ipsos secum aduecturi esset: puluinaria iis i nauī cōponūt: fauſtisq; profectionibus solatia suis pro auxiliis deportat. Iis cognitis Crotoniēses & ipſi legatos ad oraculum Delphos mittunt: uictoriæ facultatem bellicq; pſperos euētus dep̄cantes. Respoſum prius uotis hostes q̄ armis uincendos. Cum uouissent Apollini decimas prædæ locrensēs & uoto hostium & respoſo dei cognito nonas uouerūt: tacitāq; eā rem habuere: ne uotis uincerētur. Itaq; cū i aciem pcessiflēt: & crotoniēſiū cēntū uiginti milia armatorum constitissent: Locrensēs paucitatē suam circūspicientes (nam solū quindecim milia militum habebāt) omissa spe uictoriæ in destriaatam mortē cōspirāt: tantuſq; ardor ex desperatione singulos cepit: ut uictores se putarent: si non multi morientur. Sed dum mori honeste quærunt: felicius uicerunt. Nec alia causa uictoriæ fuit: q̄ quod desperauerunt. Pugnantibus locris aquila ab acie nū quam recessit: eosq; tam diu circūuolauit quoad uincerent: In omnibus quoq; duo iuuenes diuerso a cæteris armorum habitu: eximia magnitudine & albis equis & coccineis paludamētis pugnare uisi sunt: nec ultra apparuerunt: quam pugnatū est: Hanc admirationem auxit incredibilis fama ue-

locitas. Nam eadem die q̄ in Italia pugiatū est: & cōynthō & Athenis & lacedæmonē nunciata est uictoria. Post hæc Crotoniēſibus nulla uirtutis exercitatio nulla amogz cura fuīt: oderātēt: quæ ifeliciter ſūperāt: mutassentq; uitam luxuria: ni Pythagoras Philosoph⁹ fuisseſt. Hic ſami Demarato locūplete negotiatoꝝ patre nat: magnisq; ſapiētiae ſicrementis formatus Aegyptū primo mox Babyloniam ad pdiscendos sydeꝝ motis originēq; mūdi ſpectandam pfectus: ſummā ſcientiam conſecutus erat. Inde, regreſſus Cretā & lacedæmona ad cognoscendas Minois & Lycurgi idyltas ea tēpeſta te leges contēderat: quibus omnibus inſtructus Crotonam uenit: populūq; in luxuriam lapsū auctoritate ſuia ad uolum frugalitatis reuocauit. Laudabat quotidie uirtutem: & uitia luxuriæ cōtemnebat: caſuſq; ciuitatum hac peste perditarum enumerabat: tantūq; ſtudium ad frugalitatē multitudinis pocauiuit aliquos ex his luxuriatos in optimā frugē cōuerſos fuſſe incredibile uideretur. Matronarum quoq; ſeparatam a uiris doctrinam & puerōrum a parentibus frequenter hauit. Docebat nunc has pudiciciam & obſequia in viroſ: nūc illos modestiam & litterarum ſtudium. Inter hæc uelut genitricem uirtutum frugalitatē omnibus īgerebat: cōſecutuſq; affiduitate diſputationū erat ut matrōꝝ auratas uestes cæteracꝝ dignitatis ſuæ ornamenta uelut iſtrumēta luxuriæ deponerent: eaque omnia delata in Iunonis ſedem ipi deꝝ consecrarent: præferens uera ornamēta matronaꝝ pudiciciā nō uestes eſſe. In iuuentutem quoq; quātū pſligatū ſit: uicti fœminagz cōtimaces animi manifestat. Sed. ccc. ex iuuenibꝝ cū ſodalitii iure ſacramento quodā nxi ſeparatam a ciuibus cæteris uitam exercenti quali cōtum clandesinæ coniurationis habent: ciuitatem in ſe cōuerterūt: quæ eos cum in unam domū cōueniſſent: cōmari uoluerit. In quo tumultu .lx. ferme hoīes perierte: cæteri in exiliū profecti. Pythagoras autem cū annos. xx. Crotonaꝝ egiffet: metapontum migravit. Ibiꝝ decessit: cuius tāra admiratio fuit: ut ex domō eius templum facerent: eūq; pro deo colerēt. Igitur Dionys⁹ tyrānus quem ſupra a Sicilia exercitū i Italia traieciſſe: bellūq; græ

cis intulisse memorauimus: expugnatis Locris Crōtoniēs
ux uires longo ocio ex prioris belli clade resumētes aggredi-
tur: qui fortius cum paucis tāto exercitu eius quā ante cum
tot milibus locrensiū paucitati restiterunt: tātum uirtutis
paupertas aduersus insolentes dinitias habet tantoq; īperata
interdum īperata uictoria certior est. Sed Dionysium gerēte
bellum legati Galloq; qui ante menses romām incenderūt
societatem amiciciamq; potentes adeunt gentemq; suā īter
hostes eius politam esse: magnoq; usui ei futurum uel in acie
bellanti uel de tergo intentus in praelium hostibus affirmāt.
Grata legario Dionysio fuit. Ita pacta societate & auxiliis gal-
lorū auctus bellum uelut ex integro restaurat. Iis autē gallis
causa in Italiam uenienti sedesq; nouas quārendi ītestina
discordia & assidua domi dissensiones fuere: quarum rādio
cum in Italiam uenissent sedibus Thuscos expulerūt. & me-
diolanum: Comū: Brixiam: Veronam: Bergomū: Tridētum:
Vincentiam condiderunt. tuisci quoq; duce Rheto auitis se-
dibus amissis alpes occupauere: & noīe ducis gentē rhetioq;
condiderunt. Sed Dionysium in Siciliam aduentus Cartha-
ginensium renocauit: q recuperato exercitu bellū: qd lue de-
teruerant: auctis uiribus repetebant. Dux belli Hanno Car-
thaginēsis erat: cuiq; inimic⁹ Suniator potētissim⁹ ea rēpesta-
te pœnoq; cum odio eius græcis litteris Dionysio aduetum
exercitus & segniciam ducis familiariter prænuciasset: cōpre-
hensis epistolis proditionis damnatur. factō senat⁹ cōsulto:
ne quis postea carthaginensis aut litteris græcis: aut græco
sermoni studeret: ne aut loqui cum hoste: aut scribere fine
interpretre posset. Hæc multo post Dionysius: quē paulo āte
nō Sicilia nō Italia capiebat: assiduis belli certaminib⁹ uict⁹
fractusq; ad postremū insidiis suorum interficitur.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXI.

e Xtincto in Sicilia Dionysio tyranno: in locū ei⁹
milites maximū natu ex filiis ei⁹ noīe Dionysiu⁹
suffecere: & maturā agtatem eius fecuti: & quod

firmius futurum esset regnum: si penes unum remansisset: c
si portionibus inter plures filios diuideretur: arbitrantur.
Sed Dionysius inter initia regni auunculos fratrum suorū
uelut æmulos imperii sui hortatoresq; puerorum ad diuīsio-
nem regni tollere gestiebat. Quare paulisper dissimulatum
animum prius ad fauorem popularium conciliandum in-
tendit: excusatiū facturus: quod statuerat: si probatus ante
omnibus foret. Igitur nexorum tria milia e carcere dimittit:
tributa populo per triennium remittit: & quibusq; delini-
mentis potest animos omnium sollicitat. Tūc ad destinatū
facinus cōuersus nō cognatos tātum fratrū: sed etiam ipsos
fratres interficit: ut quibus consortiū regni debebat: ne ips⁹
quidem consortii relinqueretur: tyrannidem in suos pri⁹ q
in externos auspicatus. Sublatis deinde æmulis in seguitiē
lapsus saginam corporis ex nimia luxuria oculorumq; ualitu-
dinem contraxit: adeo ut non solem: non puluerē: nō deniq;
splendorem ferre lucis ipsius posset. Propter quæ dum con-
temni se putat: sœ uitia crastinatur: nec ut pater carcerem nexit
sed cædibus ciuitatem replet: ob quæ non contemptor oīb⁹
q inuisitor fuit. Itaq; cum bellum aduersus eum: syracusani
decreuissent: diu dubitauit an imperium deponeret: an bello
resisteret: sed a militibus prædam urbisq; direptionem spe-
rātibus descēdere ī præliū cogit. Vict⁹ cū iterato nō felici⁹
fortunam tentasset: legatos ad syracusanos mittit: spondens
se depositurum tyrannidem: si mitterent ad eum: cum qbus
de pace conueniret. In quam rem missos primores in carce-
re retinetiatq; ita incautis omnibus nec quicq; hostile metu-
entibus exercitum ad delendā ciuitatē mittit. Fit igitur ī ipa-
urbe anceps prælium: in quo oppidanis multitudine super
antibus Dionysius pellitur: qui cum obsidionem arcis time-
ret: cum omni regio apparatu in italiā profugit tacit⁹. Exul
a locrēsib⁹ sociis acceptus: uelut iure regnaret: arcē occupat:
solitamq; sibi sœ uitiam exercet. Coniuges principum ad stu-
prum rapi iubebat uirgines ante nuptias adducebat: stupra-
tasq; p̄cis reddebat. Locupletissimos quosq; aut ciuitate pelle-
bātaut occidi impabat: bonaq; eorum iuadebat. Deinde cū

rapinae occasio deesset: uniuersam ciuitatem callido cōmēto circūuenit. Cum rheginorū tyrāni Leorphronis bello locrēses p̄merentur: uouerunt si uictores forent: ut die festo Veneris uirgines suas prostituerent. Quo uoto iintermissō cū aduersa bella cū lucanis gereūt in concionem eos Dionysius uo cati hōttatur: ut uxores filiasq; suas in templum Veneris q̄ possint ornatissimas mittant. Ex quibus sorte cētum ductae: uoto publico fungātur: religionisq; gratia uno stēt ī lupana ri mense: omnibus autem iuratis uitris ne quis ullā attamēt: quæ res ne uirginibus uoto ciuitatem soluētib⁹ fraudi esset: decretum facerent: nequa uirgo nuberet: priusq; illæ maritis trāderentur. Probato consilio & quo sup̄stitioni & pudiciciæ uirginum consulebatur: certatim omnes fœminæ impēsius exornatae in tēplum Veneris cōueniunt: quas oēs Dionysii immissis militibus spoliati ornamentiæ Matronaz ī prædam suam uertit. Quarūdam uiros ditiōes interfici: quas dā ad prodendas uiroz pecunias torquet. Cum his artibus p̄ annos sex regnasset conspiratione locroz ciuitate pulsus in Siciliā redit. Ibi syracusas securis omnibus post lōgā intercapelinē pacis per conditionem recepit. Dum hæc in Sicilia gerūt: interim in africa princeps Carthaginēsū Hanno opes suas: quibus reipublicæ sup̄abat uires: ad occupādā dominationē intendit: regnumq; inuadere imperfecto senatu conatus est. Cui sceleri sollēnem nuptiarum diē filiæ suæ legit: ut religione uotorum nefanda cōmitteret: & nefanda commēta facili⁹ tegerētur. Itaq; plebi epulas in publicis porticibus senatu in domo sua parat: ut p̄oculis ueneno infectis secretius senatū & sine arbitris interficeret: orbamq; rem. p. facilius inuaderet. Qua re magistratibus p̄ ministros prodita: scelus declinatū nō uindicatum est: ne in uiro tam potenti plus negōciī face ret res cognita q̄ cogitata. Contenti itaq; cohibuisse decreto modum nuptiarum sumptibus statuunt: idq; obseruari non ab uno sed ab uniuersis iubēt: ne persona designata sed uicia correpta esse uideretur. Hoc consilio præuentus iteq; seruiciā cōcitati: statutaq; rursus cædium die: cū denuo se p̄ditū uide ret timens iudicium munitū quoddā castellum. cū uiginti

milibus seruorum armatis occupat. Ibi dum Afros regemq; mauritanorū cōcitat: capitur. Virgisq; cæsus effossis oculis & manibus cruribusq; fractis uelut a singulis membris p̄enæ exigerentur. In conspectu populi occiditur: corp⁹ uerberibus lacez ī cruce figitur. Filii quoq; cognatiq; omnes etiā innoxii supplicio tradūtū: ne quisq; aut ad imitandū facinus: aut ad mortem ulciscendam ex tā nefaria domo superesset. Interea Dionysius syracusis receptus: cū grauior crudeliorq; in dies ciuitati esset iterata cōspiratione obsidetur. Tūc deposito. ip̄e rīo arcē syracusanis cum exercitu tradidit: receptoq; priuato instrumento corynthū in exilium p̄fiscitur. Ibi humillima quæq; tutissima existimans ī sordidissimum uitæ gen⁹ descē dit. Non contentus ī publico uagari sed potare: nec cōspici ī popinis lupanaribusq; sed totis diebus residere. Cum perdi cissimis quoq; de minimis rebus disceptare: pannosusq; & squallibus incederet: risum libentius præbēre q̄ captare: ī ma cello peristare: quæ emere non poterat: oculis deuorare: apud ædiles aduersus lenōnes iurgari: omniaq; ita facere: ut contē nendus magis q̄ metuendus uideretur. Nouissime se ludi magistrū p̄fessus pueros ī triuio docebat: ut aut a timētibus semper in publico uideretur: aut a non timētibus facilius contemneretur. Nam licet tyrannicis uitiis semp̄ abundaret: tamen simulatio hæc uitorum nō naturæ erat: magisq; hæc arte q̄ amissō regali pudore faciebat: exceptus q̄ iuisa tyrānorū forent etiam sine opibus noīa. Laborabat itaq; ī uidiā p̄teritorum cōtēptū præfetiū demere: neq; honesta sed tuta consilia circūspiciebat. Inter has tamē dissimulationū artes ter iſimu latus ē affectate tyrannidis: nec aliter q̄ dū cōtenitū: liberat⁹ est. Inter hæc Carthaginēses tanto successus rerum Alexādri magni exterriti: Verētes ne p̄fico regno & africā uellet adiū gere: mittūt ad speculādos ei⁹ aīos Hamilcharē cognomēto Rhodanum uiz̄ sollertia facundiāq; præter c̄eteros insignē. Augebāt enim metū & tyrus urbs auctor originis suæ capta: & Alexādria æmula Carthaginis ī terminis africæ & xgypti condita: & felicitas regis: apud quē nec cupiditas nec fortū ullo modo terminabātur. Igitur Hamilchar p̄ Parmenionē

aditu regis obtento p̄fugisse se ad regē expulsiū patria singit: militemq; le expeditiōis offert. Atq; ita consiliis ei⁹ explora tis i tabellis ligneis desuper cāra uacua inducta ciuib⁹ suis omnia p̄scribebat. Sed Carthaginēses post mortem regis re uersum i patriam quasi urbem regi uendicasset inon ingrato tantum ueg etiam & crudeli animo, necauerunt.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXII.

a

GATHOCLES Siciliæ tyrrannus: qui magni tudini prioris Dionysii successit ad regni maiestatē ex humili & sordido genere p̄uenit. Quippe i sicilia patre figulo natus: nō honestiore pueri tam q̄ p̄incipia originis habuit. Siquidem forma & corporis pulchritudine egregi⁹ diu uitā stupri patiētia exhibuit. Annos deide pubertatis egress⁹ libidinē a uiris ad foeminas trāstulit. Post hāc apud utrūq; sexū famosus uitā latrocinīis mutauit. Intericto tempore: cū syracusas cōcessisset: accitusq; in ciuitatē inter icolas esset: diu sine fide fuit: quoniam nec in fortunis quod amitteret nec in uercundia: quod inquinaret: habere uidebatur. In summa gregariam militiam sortitus nō min⁹ tūc seditiosa q̄ antea turpi uita i omne facinus prōptissimus erat. Nam & manu strenuus & i cōciōibus perfancondus habebatur. Breui itaq; cēturi ac deinceps tribunus militum fact⁹ ē Primo bello aduersus arneos magna expimēta suis syracusanis dedit. Sequēti cāpanoꝝ tātā de se spem omnibus fecerunt i locum mortui ducis damasconis sufficeretur. Cuius uxorem adulterio cognitam post mortē uiri i matrimonium recepit. Nec contētus q̄ ex inope repente diues factus esset: Piraticam aduersus patriam exercuit. saluti ei fuit: quod socii capti tortiq; de illo negauerunt. bis occupare i perium syracusag uoluitib⁹ in exiliū. actus est. A murgantinis apud quos exulabat odio syracusanor⁹ p̄io pr̄etor mox dux creatur. In eo bello & urbem leōtinorum capit: & urbem syracusas obſdere coepit: ad cuius auxilium Hamilchar dux p̄enorum imploratus depositis hostilib⁹ odiis pr̄æsidia militū mitiit.

Ita ūno eodem tempore syracusæ & ab hōste ciuili amore fensæ: & a ciue hostili odio ipugnatae sunt. Sed Agathocle cum uideret fortius defēdi urbem q̄ expugnari p̄cibus p̄ in nuncium Hāilcharem exoratuit inter le & syracusanos paci arbitria suscipiat: peculiaria i ipsum officia sui re promitteret: qua spe impletus Hamilchar societate cum eo metu potētiae eius iūgit: ut quātum uiriū Agathocli aduersus syracusanos dedisset: tātum ipse ad incremēta domesticæ potētiae recipere raret. Igitur nō pax tantum Agathocli cōciliatur uerḡ etiam pr̄etor syracusis cōstituitur. Tūc Hamilchari expositis ignibus careis tactisq; in obsequia p̄enox̄ iurat. Deide acceptis ab eo quīq; milibus afroḡ potētissimos quosq; ex p̄incipib⁹ iterficiatq; ita ueluti rei. p̄ statū formaturus populū in theā tūc ad concionē uocari iubeticōtracto i gymnaſio senatus: quali quædam prius ordinaturus. Sic compositis rebus immisīs militibus populū obſidet: senatum trucidat: cuius peracti c̄rde ex plebe locupletissimos & pitissimos quosq; i terficit. Iis ita gestis militem legit: exercitumq; conscribit: quo instructus finitimas ciuitates nihil hostile metuētes ex iprouiso aggreditur. P̄enox̄ quoq; socios p̄mittente Hamilchare fœde iniuriis uexat. Propter quod q̄relas carthaginem socii non tam de Agathocle q̄ de Hamilchare detulerūt: hūc ut dominum & tyrannum: illum ut pditorem arguentes: a quo infestissimo hosti fortunæ socioꝝ iterposita pactiōe donat: & sint: cui ab initio syracusæ i pign⁹ societatis sit traditæ urbs semper p̄enis infesta & de imperio siciliæ carthaginis emula: nunc insuper ciuitates socioꝝ eidem pacis titulo traditæ sint. Denūciare igitur se hāc breui ad i p̄os redundatura ac propediem sensuros: quātū mali non siciliæ magis q̄ i p̄i africæ attulerint. His querelis senatus in Hamilchare acceditur. Sed quoniam in imperio esset tacita de eo suffragia tulerunt: & sententias prius q̄ recitarentur in urnā coniectas obſignari iusserunt: donec alter Hamilchar Gisgois filins a sicilia reueteretur. Sed hāc callida cōmēta p̄enox̄ & sētēti as iauditas mors Hamilcharis pr̄aeūtiliberatusq; ē fati muñere: quem sui p̄ iuriam ciues iauditatam damnauerant. Quæ

res Agathocli aduersus poenos occisionem mouendi belli de-
dit. Prīa igitur illi cū Hamilchare Gisgonis filio praelii con-
gressio fuita quo uictus maiorim mole recuperatus bellū syra-
cas concessit. Sed secundi certaminis eadē fortuna quæ &
prioris fuit. Cum igitur uictores poeni syracusas obsidione
cinxissent. Agathoclesq; se nec uiribus pacem neq; ad obsidi-
onem ferendam instructum uideret: super hanc a sociis crude-
litate eius offensis desertus effecit statuit bellum in Africam
transferrere mira prīus audacia ut qbus i. solo urbis suæ par-
non erat eoz urbi bellum inferret: & q sua tueri nō poterat:
ipugnaret aliena uictusq; uictoribus insultaret. Hui⁹ cōsilii
nō min⁹ admirabile silentiū q cōmētū fuit: pōpulo hōc solū
p̄fessus iuuenisse se uictoriz uiam. Animōs illi tātum i breue
obsidionis patientiam firmarent: uel si cui statut⁹ præsentis
fortunæ dispercerat dare se ei discedendi liberam potestatē.
Cum mille sexcēti discessissent: cæteros ad obsidionis necessi-
tatem frumento & stipendio instruit. I. tantum secū talēta
ad præsentem usum afferit: cætera ex hoste melius q ex sociis
paraturus. Omnes deinde seruos militaris ætatis libertate do-
natos sacramētō ad eōs & maiorem partem ferme mi-
litum nauibus impōnit ratus ex æquata utriusq; ordinis cō-
dititione mutuam iter eōs uirtutis æmulationem futuram:
cæteros omnes ad tutelam patriæ relinquit. Septimō igitur
imperii anno cōmitibus duobus adultis filiis Arregatho & He-
raclida nullo militum sc̄ite quo ueheretur cursum i africā
dirigit. Cum omnes aut in italiā p̄dātūm se: aut in sardi-
niā iturōs crederent ut primō exposito in africæ littore
exercitu consilium suum omnibus aperit. Quo in loco syra-
cas pōsitæ sint: ostendit qib⁹ aliud nullum auxiliū su-
pereffet: q; ut hostib⁹ faciant: quæ ipsi paterentur: quippe
aliter domi: aliter foris bella tractari. Domi ea sola auxilia
esse: quæ patriæ uires subministrant: foris hostem etiam suis
uiribus uincit: deficiētib⁹: odio diuturni imperii ex-
terna auxilia circūspiciētib⁹: huc accedereq; urbes castellaq;
Africæ non muris cinctæ: nō in montibus positæ sint: sed i
planis campis sine ullis munimētis iaceant: quas dēs metu

specim majestati: quæ p̄mittebatur: instituit. Idē in ludo iter
cōæquales discenti lupus tabulam in turbam puerorū repete-
cōspectus eripuit: adolescenti quoq; prima bella in eūtī agla
i clipro: noctua i hasta consedit. Quod ostentum & i cōsilio
caucum & manu promptum regemq; futurum significabat.
Deniq; aduersus prouocatores læpe pugnauit: sempq; uicto-
riam reportauit. A Pyrrho rege multis militaribus donis do-
natus est. pulchritudo ei corporis insignis: uires quoq; in
homine admirabiles fuere. In alloquio blandus: in negotio
iustus: in imperio moderatus erat: prorsus ut nihil ei regiū
deesse uideretur præter regnum.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXIII.

d VM Hæc in sicilia geruntur: interim i græcia
dissidentibus iter se bello Ptolemæo Ceraūico
& Antiocho & Antigono regibus: omnes ferme
græciæ ciuitates ducibus spartanis: uelut occasio-
ne data ad lpm libertatis erectæ missis inuicem legatis per
quos i societatis fœdara alligaretur: in bellum prūpunt: &
ne cum Antigono sub cuius bello erant: bellum cepisse uide-
retur: socios eius ætolos aggrediūtur: cās bellī p̄tēdentes: qđ
cōfēsu græciæ sacratū Apollini cirrhæū cāpū p̄ ui occupaslet.
Huic bello ducē eligūt Aran: q adūato exercitu urbes sataq;
i his cāpis posita depopulatur: q auferri nō poterāt: incendit.
Quod cū e mōtib⁹ cōlpicati ætolog⁹ pastores essēt: cōgregati
admodū quigēti sparsos hostes ignorātes quāta man⁹ esset:
quoniā cōlpectū illis metus & icēdiog⁹ fumus abstulerat: cō-
festātur: trucidatisq; admodū nouē milibus: prædōes i fugā
uerterūt. Reparātibus deinde spartanis bellū auxiliū multæ ci-
uitates negauerūt: existimātes dominationē eos græciæ nō li-
bertatē querere. itera reges bellū finit. Nā Ptolemæus
pulso Antigono cum regnum toti⁹ macedoniæ occupaslet:
pacem cum Antiocho facit: affinitatēq; cū Pyrrho: data ei in
matrimonium filia sua iungit. Exide extero metu deposito
impium & facinorosum animum ad domestica scelera cōuer-

(1) nra ad foliū 17. Octbr.
B. M. R. C. 27.

tit: insidiasq; Arsinoe sororis suæ instruit: qui ibus & filio eius uita & ipsam Cassandræ urbis possessione priuaret. Primus ei dulos fuit simulato amore sororem in matrimoniu petere. Alter etim ad sororis filios: quorum regnum occu pauerat q; cōcordiæ fraude peruenire non poterat. Sed noti celerata Ptolemaei uoluntas sorori erat. Itaq; non credenti mandat uelle se cum filiis eius regni consortium iungere: cū quibus non ideo se armis contendisse: quoniam eripere his regnum: sed quod id facere sui munera uellet: in hoc mitte ret arbitrum iuris iurandi: quo præsente apud deos patrios quibus uellet obsecrationibus: e obligaret. Interea Arsinoe quid ageret: si mitteret decipi periurio: si non mitteret puocia re rabie fratrem crudelitatis timebat. Itaq; plus liberis q; si bi timens: quos matrimonio suo protecturā se arbitrabatur: mittit ex amicis suis Dionem: quo pducto in sanctissimum Iouis templum ueterime macedonum religionis Ptolemæ⁹ sumptis in manus altaribus cōtingens iþa simulacra & pul uinaria deoꝝ iauditis ultimisq; execrationibus adiurat se lincera fide matrimonium sororis petere. nūcupaturūq; se eam reginam: neq; i contumeliam eius se aliam uxorem alias ue q; filios eius liberos habiturum. Arsinoe posteaq; & spe ipleta est: & metu soluta ipsa cum fratre colloquitur: cui uultus & blandientes oculi cum fidem non minorem q; iusurādū promitterent: reclamante Ptolemaeo filio fraudem subesse in matrimonium fratris consensit. Nuptiæ magno apparatu lœticiaq; omnium celebrantur. Ad concionem quoq; uccato exercitu capiti sororis diadema imponit: reginamq; eam. appellat. Quo noīe in lœtitiam effusa Arsinoe quia qd morte Lysimachi prioris mariti amiserat: recepisset: ultero uirum in urbem suam Cassandrā iuitat: cuius urbis cupiditate fraus struebatur. Progressa igitur uix̄ diē festū urbi i adiectū eius indicit: domos tēpla cæteraq; oīa exornari iubet: ars ubiq; hostiasq; disponi: filios quoq; suos Lysimachum sedecim annos natū Philippū trien: o minorem uitūq; forma insignem coronatos occurrere iubet. Quos Ptolemaeus ad cælādiam fraudem cupide & ultra modū ueræ affectiōis āplex⁹ oculis

excidii facile ad belli societatem perduci posse. Maius igitur Carthaginensibus ex ipsa africa q; ex sīcilia exarsus bellum: coituraq; auxilia omnium aduersus unam urbem nomine q; opibus ampliorem: & quas non attuletis uires īde sūptus. Nec in repētino pœnoꝝ metu modicum momētū uictorū fore: qui tanta audacia hōstīū pculsi trepidaturi sūtracessura & uillag; incendia: castelloꝝ urbiūq; cōtumaciū direptionē: tūc ipsi⁹ carthaginis obsidionēq; bus oībus nō sibi tātū i ali os sed & aliis i se sentiēt patere bella. His nō solū pœnos uici: sed & sīciliā liberari posse. Nec enī moraturos i eius obsidione hostes cū sua urgeātur. nūsq; igitur alibi facilius bellū: sed nec p̄dā uberiorē īuēiri posse. Nā capta carthaginē oēm Africā sīciliāq; premiū uictoꝝ fore. Gloriā certe tā honestā militiæ tantā i omne æuum futurā: ut determinari nullo tēpo re obliuionis possit. Ut dicatur: eos solos mortaliū esse: qui bella quæ domi ferre nō poterant: ad hostes transtulerint: ultroq; uictores insecuri sint: & obsecratores urbis suæ obseđrint. Omnibus igitur forti ac lēto aīo bellum ineundū: quo nullum aliud possit aut p̄mū uictoribus uberi⁹: aut uictis monū mētū illustri⁹ dare. His quidē adhortatōibus animi militum erigebantur. Sed terrebant eos porteti uisio: q; nauigantibus eis sol defecerat. Cuius rei rationem nō minore cura rex q; belli reddebat: affirmans si prius q; proficerentur: factū esset: credi aduersum pfecturos pdigium esse: nuncq; egressis acciderit: illis ad quos eatur: portendere. Porro defensus naturalium sydeg; semp̄ p̄äsentē regi statum mutare: certūq; esse florentibus carthaginēsū opibus aduersisq; reb⁹ suis cōmutationem significari. Sic confolatis militibus uniuersas naues cōsentiente exercitu īcēdi iubet: ut oēs scirent auxilio fugae ablato aut uincendū aut moriendū esse. Deinde cum omnia quæcūq; ingredenterunt: prosternerent: uillas castellaq; incenderent: obuius his fuit cū:xxx. milibus pœnoꝝ Hanno dux: & p̄aelio omisso duo de siculis: tria milia d̄ pœnis cū ipo duce cecidere. Hac uictoria & siculog; ai eriguntur & pœnoꝝ frāgūtur. Agathocles uictis hostib⁹ urbes castellaq; expugnat: p̄das ingentes agit: hōstīū multa milia trucidat: ca

stra deinde in quinto lapide a carthagine statuit: ut dana carissimi
magis regualitateque agrorum & cedria villarum de muris ipsius
urbis specularetur. Interea ingens tota africa deleti poenorum
exercitus fama occupatarum urbium diuulgatur. Stupor itaque
oibus & admiratio icescit: unde & tanto ipso tam subitu bellum praes
serti ab hoste iam uicto: admiratio deinde paulatim in coteptum poe
norum extitit. Nec multo post non africa tamquam ex eius etiam urbes
nobilissime nouitatem secutae ad Agathoclem defecere: frumenta
tum & stipendio uictore extruxere. his poenorum malis etiam
deletus in sicilia cum imperatore exercitus uelut quodam aerumnari
cumulus accessit. Nam post perfectionem a sicilia Agathocles
in obsidione syracusagrum poeni segniores redditi ab Antandro
fratre regis Agathocles occisiōe caesi nūciabantur. Itaque cum
domi forisque eadem fortuna carthaginensium esset: iam non
tributariae tantum ab his urbes uerū etiam socii reges deficiebāt:
amicizie iura nō fide sed successu ponderantes. Erat inter
ceteros rex cyrenae Offelas: qui spe inproba regnum totius
africæ amplexus societatem cum Agathocle pro legatos iuxerat:
pactusque cum eo fuerat: ut siciliæ illi sibi africæ impium uictis
carthaginensibus cederet. Itaque cum ad belli societatem cum in
genti exercitu ipse uenisset: Agathocles blando alloquio & hu
mili adulacione cum saepius simul coenasset: adopatus qui
filius eius ab Offella esset: incautum eum interfecit: occupato
exercitu eius iterato carthaginenses omnibus viribus bellum
cientes magno utriusque exercitus sanguine graui prælio superpat.
hoc certaminis discrimine tanta desperatio illata pœnis est: ut
nisi in exercitu Agathocles orta seditione esset: transitus ad eum
Hamilchar dux poenorum cum exercitu fuerit. Ob quam noxiam in
medio foro a pœnis patibulo suffixus est: ut idem locus mo
numentum suppliciorum eius esset: qui ornamentum atque fuerat
honor. Sed Hamilchar magno anno crudelitate ciuium tulit:
adeo ut de summa cruce ueluti de tribunali in poenorum scelera
coctionaretur: obiectas illis nūc Hannonem falsa affectati regni
iudicia circuuentum: nūc Gisgonis innocētis exilium: nunc in
Hamilcharem patruum suum tacita suffragia: que Agathocle
socium illis facere quod hostem maluerit. Hæc cum in maxima

populi concione uociferatus esset: expirauit. Interea Agatho
cles profligatis in africa rebus tradito Archagatho filio exercitu
in siciliam recurrat. Nihil actum in africa existimans: si amplius sy
racusæ ob sideretur. Nam post occisum Hamilcharem Gisgois
filium nouus eo a pœnis missus exercitum fuerat. Statim igitur
primo ad uetus eius oes sicilie urbes auditis rebus: quas in africa
gesserat certatum: se ei traductus atque ita pullis ex Sicilia pœnis ro
tuus insulae in periū occupavit. In africā deinde reuersus: editione
militum excipitur. Nam stipendiorum solutio in adueto patris
dilata a filio fuerat. Igitur ad concionem uocatos blandis verbis
permulsi stipendia illis non a se flagitada esse sed ab hoste
quaerenda: communem uictoriam: communem prædam futu
ram. Paululum modo amitterentur: dum belli reliquiae pera
guntur: cum sciant carthaginem captam spes omniū expletu
ram. Sedato militari tumultu interfectis diebus ad castra he
stium exercitum ducit. Ibi incosultius prælium: committend
maiores partem exercitus perdidit. Cum itaque in castra fu
git: uerlamque in se inuidiam temere commisli bellum. uideret
pristinamque offensam non depensi stipendii metueret: cōcu
bia nocte solus a castris cum Archagatho filio profugit: quod
ubi milites cognouerunt: haud secus quod si ab hoste capti essent:
trepidauerunt. Bis se a rege suo in mediis hostibus relictos esse
proclamantes: salutemque suam desertam ab eo esse: quoque ne
sepultura quidem relinquenda fuerat: cum persequi regem
uident a numidis excepti in castra reuertuntur comprehenso
tamen Archagatho: qui a patre noctis errore discesserat. Aga
thocles autem nauibus quibus fuerat a sicilia regressus: cum
custodibus earumdem syracusas defertur. Exemplum flagitiis
singulare: rex exercitus sui desertor: filiorumque pater proditor.
Interim in Africa post fugam regis milites pactione cum ho
stibus facta interfectis Agathocles filiis carthaginensibus se
traddidere. Archagathus cum occideretur ab Arcesilao amico
Antipatris: rogauit eum: quidnam liberis eius facturum Aga
thoclem putet: per quem ipse liberis caret. Tunc respondit:
satis habere se: que superstites eos esse Agathocles liberis sciat.
Post hæc pœni ad psequendas belli reliquias duces in siciliam

miserūtū qbus Agathocles pacē & quis cōditionibus fecit.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XXIII.

a. Gathocles rex siciliæ pacificat⁹ cū carthaginēsibus pte ciuitatū a se fiducia uiriū dissidētē armis subegit. Deinde qī agustis iſulæ terminis clauderetur: cu ius ipii pte p̄mis icremētis ne spauerat qdēi italiā trāscēdit: exēplū Dionylii lecutus:q multas ciuitates italiæ subegerat. Primi igitur hostes illi brutii fuere:q & fortissimi & opulētis simi uidebātū simul & ad iurias uicioꝝ prōpri. Nā multas ciuitates græci noīs italiæ expulerat. Auctores quoq̄ suos licanos bello uicerāt: & pacē cum his & quis legibus fecerant. Tāta feritas aīoꝝ erat:ut nec origini suā p̄cerēt. Nāq̄ lucani iisdē legibus liberos suos:qbus & sptaniūstituere soliti erāt. Quippe ab initio pubertatis i siluis īrer pastores habebantur sine ministerio seruili: sine ueste quā iduerētuel cui icubaret: ut a primis ānis duricæ p̄simoniæq̄ sine ullo usu urbis assū escerent. Cibus his præda uenatica: potus mellis & lactis & fontium liquor erat. Sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur ex numero. l. p̄rio ex agris finitimorꝝ prædari soliti: contiuente deinde multitidine sollicitati præda cum plures facti essent: infestas regiones reddebat. Itaq; fatigatus querelis sociorum Dionysius siciliæ tyrannus sexcentos afros ad compescendos eos miserati quorum castellum proditum sibi per Brutiam mulierem expugnaruntibiq; ciuitatē concurrentibus ad opinionem nouæ urbis pastoribus statuerunt: brutiosq; se ex nomine mulieris uocauerunt. Primum illis cum Lucanis originis luæ auctoribus bellum fuit. Qua uictoria erecti cum pacem aequo iure fecissent: cæteros finitos armis subegerunt: tantalq; opes in breui consecuti sunt: ut perniciosi etiam regibus haberentur. deniq; Alexander rex ep̄ri cum in auxilium græcarum ciuitatum cum magno exercitu in italiā uenisset: cum omnibus copiis ab his deletus est. Quare feritas eoz successu felicitatis incensa diu terribilis finitimis fuit. Ad postremū iplorat⁹ Agathocles spe

āpliādi regni a sicilia ī Italiaū traiecit. Pr̄cipio aduēt⁹ op̄nio nis eius cōcussi legatos ad eū societatē amiciāq; petetes miserūt. Quos Agathocles ad cœnā iuitatos ne exercitu traici uiderētū posteꝝ statuta his die sc̄ēscis nauib⁹ frustat⁹ ē. Sed fraudis haud l̄etus euētus fuit: Siquidē reuerti eū in siciliā ī teriectis paucis diebus uis morbi coegit quo toto corpore cōprehēsus p̄ oēs neruos articulosq; humore pestifero crassante uelut ītestino singulogz membrōz bello ipugnabatur. Ex q̄ despatiōne bellū inter filiū nepotēq; ortū eius regnū īā q̄si mortui uindicātibus: occiso filio regnū nepos occupauit. Igitur Agathocles cū morbi cura & ægritudo grauiores effēt: & inter se & alt: g; alterius malo cresceret: desperatis rebus uxori rem suam Theogenam genitosq; ex ea duos paruulos cum omni pecuua & familia regaliq; instrumēto: quo præter illū nemo regum ditionis fuit: nauibus impositos ægyptum: unde uxorem: accep̄at̄ remittit: timēs ne p̄donē regni sui hostem paterētur. q̄q̄ uxor diu ne ab ægro diuelleretur: deprecata est: ne discessus suus adiungi nepotis parricidio posset: & tā cruentē hæc deseruisse uitum q̄ ille ipugnasse aquum uideretur: nubēdo se nō p̄spere tantū: sed oīs fortunæ inisse societatē: nec ī uitā p̄iculo spiritus sui empturā: ut extremos uiri sp̄s ex ciperet: & exequiagz officiū: ī quod p̄fecta se nemo sit successus obseq̄o debit: & piētatis impleret. Discedētes paruuli flebili ululatu amplexi patrē tenebant. Ex altera parte uxor maritū nō āplius uisura oculis fatigabat. Nec min⁹ senis lachrymæ miserabiles erāt. Flebat ii morientem patrem: ille exules liberos. Hi discessu suo solitudinē patris senis ægri: ille ī spē regni suscep̄tos relinq̄ ī egestate lugebat. Inter hæc regia oīs assistentium fletibus q̄ crudelis dissidii impleta. Tādē lachrymis finem necessiras profectionis imposuit: & mors regis & ficiſcentes filios secuta est. Dum hæc aguntur: carthaginenses cognitis quæ in sicilia agebātū: occasionem totius iſulæ occupandæ datam sibi existimantes magnis uiribus eo traiu ciunt: multasq; ciuitates subigunt. Eo tempore & Pyrrhus aduersus romanos bellum gerebat: qui imploratus a siculis in auxilium sicuti dictū ēicū syracusias uēſſer: multasq; ciuitates

subegisset rex siciliæ sicut Epipi appellabatur. Quare rerū felicitate lātāt⁹ Heleno filio Siciliæ uelut auitū (nā suscep^t9 ex filia Agathodis regis erat) Alexādro aut̄ italiæ regniū destīat. Post hāc multa secunda prælia carthaginensibus facit. Inter iecto deinde tempore legati ab Italicis sociis uenere nunciātes romanis resisti non posse: deditōnemq; futuram: nisi subueniat. Anxius tam ambiguo pericolo: incertusq; qd ageret: uel quibus primū subueniret: in utrūq; pronus cōsultabat. Quippe istantib; hinc Carthaginēsibus inde Romanis periculōsum videbatur exercitum in Italia nō traiicere: pīculo sius a Sicilia deducere: ne aut illi non lata ope: aut ii deserti amitterentur. In hoc æstu pīculoq; tutissimus portus consiliorum uisus est: omnibus uiribus decernere in Sicilia: & profligatis Carthaginēsibus uictorem exercitum transponere in Italiam. Itaq; conserto prælio cum superior fuisset: quoniam tamen a Sicilia abiret: & p uicto fugere uisus est: ac pperea socii ab eo defecerunt: & imperium Siciliæ tam cito amisit: q facile quæsierat. Sed nec in Italia meliore felicitate ulius in Epirū reuertitur. Admirabilis utriusq; rei casus in exemplum fuit. Nam sicut ante secunda fortuna rebus supra uota fluentibus Italiae Siciliæq; iperū & tot de romanis uictorias attraxerat: ita nunc aduersa uelut in ostētationem fragilitatis humanae destruēs q cumulauerat Siciliæ ruinæ naufragiū maris & foedam aduersus Romanos pugnam turpēq; ab Italia discessū adiecit. Post pfectōnem a Sicilia Pyrrhi magistratus Hiero creature: cui⁹ tāta moderatio fuit: ut cōsētiēt oīum ciuitatū fauore dux aduersus Carthaginēs primū: mox rex creatur. Hui⁹ futuræ maiestatis ipsa infantilis educatio q̄si pīnūcia fuit. Quippe genit⁹ erat patre Hierodoto nobili viro: cui ius origo a Gelo āiquo Siciliæ tyrāno manabat: sed maternū illi gen⁹ sordidū atq; admodū pudibudū fuit. Nā ex ācilla nat⁹ ac pperea a patre uelut de honestamētū generis expōtus fuerat. Sed paruulū & humanæ opis īdīgentē apes cōgesto circa iacentem melle multis diebus aluere. Ob quam rem responso aruspicum admonitus patet: qui regnum in fanti portendi canebant; paruulum recōlegit: oīq; studio ad

cūpleres deos largiri hominib; opositere. Statū igitur dei phos itet uertit pīdā religiōis aurum offensæ deo: q̄ imōta liū pīferēs: quos nullis opibus egereunt q̄ eas largiri hoib; soleāt: affirmabat. Templū autem Apollinis delphis positū est in monte parnaso in rupe undiq; ipendente: ibi ciuitatē frequentia hominū facit. Qui ad affirmationem maiestatis undiq; concurrentes in eo saxo confedere. Atq; ita templum ciuitatemq; non muri sed pīcipitia: nec manu facta sed naturalia pīfīdia defēdunt. prorsus ut īcertum sit utrū munimentam loci: an maiestas dei plus hic admirationis habeat: media faxi rupe in formā theatri recessit. Quā ob rem & hominū clamor & si qñ accidit tubaq; son⁹ q̄ sonantib; & resonatib; iter se rupibus & multiplex audiri apliorq; q̄ editur: resonare solet. Quæ res maiore maiestatis terrorē ignaris rei admirationē stupētibus plerūq; affert. In hoc rupis anfractu media ferme montis altitudine planicies exīguae est. atq; in ea profundum teræ foramen: quod in oracula patet. Ex quo frigidus spiritus in quodam uelut uento in sublime expulsus mentes uatum in uæcordiā uertitū implatasq; deo responsa consūlentibus coegit. Multa igitur ibi & opulenta regum populorumq; uisuntur munera: quæq; magnificētia sui reddentium uota gratam uoluntatem & deorū responsa manifestant. Igitur Brēnus cum in conspectu haberet tēplū diu deliberauit: an cōfestim rem aggredēretur: an uero fessis uia militibus noctis spatium ad resūmendas uires daret. Eurydan⁹ & Thessalonus duces q̄ se ad pīde societatē iūxerāt: amputari moras iubent: dum iparati hostes & recens aduēt⁹ sui terrori esset. Interiecta nocte & animos hostibus forsitan & auxilia accessura: & uias quæ tunc pateant obstructum iri. Sed gallog⁹ uulgus ex longa iōpia ubi primū uino cāterisq; cōmeatibus referta rura inuenitū minus abundantia q̄ uictoria lātū p̄ agros se sparserat: desertiq; signis ad occupanda oīa p uictorib; uagabūtur: quæ res dilationē delphis dedit. Prima nanc; opinione aduent⁹ gallog⁹ prohibiti agrestes a græcis oraculis ferūtur messes uinaq; uillis efferre: cui⁹ rei salutē pīceptum non prius intellectum est: q̄ uini cæ

terarūq; copiag; abundātia uellut mōra gallis abiecta auxilia
finitimog; conueniere. Prius itaq; urbēm suam Delphi aucti
uirib; sociog; pmuniueretq; galli uino uelut prædæ icubātes
ad signa reuocarētur. Habebat Brennus lecta ex omni exerci
tu peditum. lxv. milia delphog; sociorūq; non nisi quattuor
milia militum erant: quoq; contemptu Brennus ad acuēdos
suog; animos prædæ ubertatem omnibus ostendebat: sta
tuasq; cum quadrigis: quarum ingens copia pcul uisebatur:
solido auro fusas esse. Plusq; i pondere q; i specie in se habere
prædæ affirmabat. Hac assueuatione icitati galli simul & he
sterno mero saucii sine respectu piculog; in bellum rubeant.
Contra delphi plus in deo q; i uiribus spē ponentes cum cō
temptu hostium resistebāt: scandētesq; gallos e sūmo móti
uertice partim axis partim armis obruebant. In hoc partiū
certamine repente uniuersog; temploq; antistites simul & ipi
uates sparsis crinibus cū insignibus atq; ifulis pauidi uæcor
de sue i primā pugnātium aciem pcurrūt: aduenisse deū cla
mantieūq; se uidisse desilientē in téplum p culminis apta fa
stigia. Dū oēs opem dei suppliciter iplorant: iuuenem supra
hūanū modū i signis pulchritudis comitesq; ei duas armatas
Xg;ies ex ppinquis duab; Dianæ Mieruæq; x dib; occurris
se: nec oculis tantū hæc se pspexisse: sed audisse etiā stridorē
arcus ac strepitū armog;. Prōinde ne cūctarētur diis atēsigna
iis hostē cädere: & uictoriæ deorū socios se adiūgere sūmis
obsecrationibus monebant: quibus uocibus i censi omnes cer
ratim in prælium profiliunt. Præsentiam dei & ipsi statū sen
sere. Nam & terremotu portio montis abrupta gallorū stra
uit exercitum: & cōfertissimi cunei nō sine uulneribus hosti
um dissipati ruebant. Insecuta deide tempestas est: quæ grā
dine & fulgore saucios & uulneribus absump̄it. Dux ipse
Brennus cum dolorem uulnerum ferre non posset: pugione
uitam finiuit. Alter ex ducibus punitis belli auctoribus cum
decem milibus saucioq; citato agmine a græcia excedit. Sed
nec fortuna fugientibus commodior fuit. Siquidem pauidis
nulla sub testis acta nox: nullus sine labore & periculo dies:
affidui imbræ & gelu nix concreta & famæ & lassitudo: &

super hæc maximum per uigiliæ malū miseras ifeliciis belli
reliquias obterrebant. Gentes quoq; nationesq; p. quas iter
hæbebant gaudentes uelut prædam uagos fugientes se ctabā
tur. Quo pacto euenit ut nemo ex tanto exercituq; paulo an
te fiducia uium etiā deos contēnebant uelut ad memoriam
tantæ cladi superesset.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXV.

I Nter duos reges Antigonum & Antiochum
statuta pace: cum in macedoniam Antigonus re
uerteretur: nouus eidem repente hostis exortus
ē. Quippe galli qui a Brenno duce cum i græciā
proficiscerētur: ad terminos getis tuēdos relieti fuerat: tine soli
desides uiderentur: peditum. xy. milia: equitum tria milia ar
mauerant: fugatisq; getaq; tribalog; copiis macedoniaz ī mi
nētes legatos ad regē miserūt: q pacē ei uænalē offerrēt: simul
& regis castra specularētur: quos Antigon; p regali mūifice
tia igēti appūratu epulag; ad cœnā iuitauit. Sed galli appos
tū grāde auri argētiq; pōdus admirātes: atq; prædæ ubertate
sollicitati i festiores q ueneratireuertūt. qb; & elephātes ad
terrorē uelut iuisitatas barbaris formas rex ostēdi iusserat: na
ues onustas copiis demōstrari: ignar; q qbus ostētatōe uiriū
metū se iūicere existimabat: eorum aīos ut ad opimā prædam
sollicitabat. Itaq; legati ad suos reuersi: oīa ī mai; extollētes
opes pariter & negligentiam regis ostendunt: referta auro &
argento castra esse: & neq; uallo fossae munita: & quasi satis
munimēti ī diuitiis haberēt: itaq; eos oīa officia militaria īter
misisse. prorsus quasi ferri auxilio nō idigerēt: quoniā abun
darēt auro. Hac relatione auidæ gentis animi satis ad prædā
icitabātur. Accedebat tū exēplū Belgii: q nō magno āte tēpo
re macedonū exercitū cū rege trucidauerat. Itaq; cōfetiēribus
oīb; nocte castra regis aggrediūt: q pſetiētes tātā tēpestatē
signū pridie dederāt: ut oīb; reb; ablatis ī pxiam siluā taciti
se occultarēt. Necq; aliter seruata castra: q deserta sūt: siqdē gal
li ubi oīa uacātia nec sine defēsorib; modo: ueg; ēt sine custo

dibus uidetū fugā hostium sed dolū arbitrātes diū ītrare
poītas timuerunt. Ad postremum ītegris & īactis munimē
tis scrutantes poti9 q̄ diripientes castra occupauerunt. Tunc
ablatis q̄ iuenerant ad littus cōuentuntur. Ibi dū naues īcauti
us diripiūt a remigib⁹ & ab exercit⁹ parte quæ eo dī cōiugi
b⁹ & liberis cōfugerat: nihil tale metuētes trucidantur: tātaq̄
cædes gallorum fuit: ut Antigono pacem hui⁹ uictoriae op̄i
nio nō a gallis tātum uer⁹ etiam a finitimo⁹ feritate p̄aestite
rit: q̄q̄ gallog⁹ ea tēpestate tātē felicitatis uētus fuit: ut asiam
omnēm uelut examine aliquo, ip̄lerent. Deniq̄ neq̄ reges
orientis sine mercenario gallog⁹ exercitu illa bella gesserint:
neq̄ pulsi regno ad alios q̄ ad gallos confugerint. Tātus ter
ror gallici nominis siue armog⁹ in uicta felicitas erat: ut aliter
neq̄ maiestatem suam tutā: neq̄ amissam recuperare se posse
siue gallica uirtute arbitrarentur. Itaq̄ ī auxilium a Bithynie
rege uocati: regnum cum eo parta uictoria diuiserunt: eamq̄
regionem gallogræciā cognominauerunt. Dum hæc ī alia
geruntur: interim in sicilia Pyrrhus a p̄enis nauali p̄ailio
uictus ab Antigono macedoniæ rege supplemetum mulitum
p̄ legatos peti: denunciās ni mittat redire se ī regnū: nesse
habere: incrementa rerum quæ de romanis uoluerit de ipso
quæsitus. Quod ubi negatum legati retulerūt: dissimula
tis causis repentinam singit: p̄fectionē. Socios iterim parare
bellum iubet: & arcis tarentinæ custodiā Heleno filio & aīco
Miloni tradit. Reuersus in Epirum statim fines macedoniæ
iuādit: cui Antigonus cum exercitu occurrit: uictusq̄ p̄lio in
fugā uertitur. Atq̄ ita Pyrrhus macedoniā in deditiōnē acce
pit: & ueluti dāna amissæ siciliæ Italiamq̄ acq̄sito macedoniæ
regno pensasset: relictum Tarenti filium: & amicum accersit.
Antigonius autem cum paucis equitibus fugæ comitibus re
pente forunæ ornamentiis destitutus: amissi regni speculatu
rus: euentus thessalonicanam se recepit: ut inde cum conducta
gallog⁹ mercenaria māu bellū repararet. Rursus a Ptolemæo
Pyrrhi filio funditus uictus: cū septem comitibus fīgiēs nō
recupandi regni spe: sed salutis latebras ac fugæ solitudines
captat. Igitur Pyrrhus in tanto fastigio regni collocatus: iam

neceo ad quōd uotis p̄ueniendū fuerat cōtentus græcia
Aliq̄ regna meditatur. neq̄ illi maior ex impio q̄ ex bello
uoluptas erat: nec quisq̄ Pyrrhum q̄ tulisset impecū: sūstī
nere ualuit. sed ut ad deuincēda regna iuictus habebatur: ita
deuictis acquisitisq̄ celeriter carebat. tanto melius studebat
acquirere ipia q̄ retiere. Itaq̄ cū copias Cheirones⁹ transpo
suisset: legationibus Atheniēs⁹ & achiuo⁹ messeniorumq̄
excipitur. Sed & græcia oīs admirationem nōis eius simul &
rerum aduersus romanos p̄enōs⁹ gestas attoniti aduentū
eius spectabāt. Primum illi bellum aduersus spartanos fuit:
ubi maiore mulier⁹ q̄ uiro⁹ uirtute excipitur. Tūc Ptolemæū
filium & exercitus patrem robustissimā misit: quippe oppu
gnanti urbem ad tutelam patriæ tanta multitudo fœmīnū
concurrit: ut non fortius uictus q̄ uerēcūdus recederet. Porro
Ptolemæū filium eius adeo strenu⁹ & manu⁹ fortē fuisse
tradunt: & urbem Corcyram cum sexagesimo ceperit: idem
p̄ailio nauali triremem ex scapha cū septio iſiluerit: captāq̄
tenuerit. In op̄ugnatione quoq̄ spartanorum usq̄ ī media
urbē cum equo procurerit: ibi q̄ concursu multitudinis in
terfectus sit: cuius corpus ut relatum patri est dixisse Pyrrhū
ferunt: aliquanto tardius eum q̄ timuerit ipse uel temeritas
eius meruerit occisum esse. Repulsus a spartanis Pyrrhus ar
gos peti: ibi dum Antigonum in urbe clausum expugnare
conatur inter confertissimos violentissime dimicans saxo de
muris iactato occiditur: caput ei⁹ Antigono reseretur: q̄ uicto
ria mitius usus filium eius Heleum cū epirotis sibi deditū
in regnum dimisit: eiq̄ insepti patris ossa in patriam refe
renda tradidit. Satis constans inter omnes auctores fama ē:
nullum nec eius nec supioris ætatis regem cōparādū Pyrrho
fuisse: raroq̄ inter reges tantum: uerum etiam inter illustres
uiros aut uitæ sanctioris: aut iustitiae pbatoris uisum fuisse.
Scientiam certe rei militaris in illo uiro tantā fuisse: ut cum
Lysimacho Demetrio Antigono tātis regibus bella gesserit:
iuict⁹ sēp extiterit. Illyriog⁹ quoq̄ siculog⁹ romanorū & Car
thaginēs⁹ bellis nunq̄ inferior: plerūq; etiam uictor exte
rit: qui patriam certe suā angustam ignobilēq̄ fama rerum

gestarū & claritate nōis sui totō orbe illustrēm reddiderit.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XXVI.

POST Mortem Pyrhi non in macedonia tam
tum uerum etiam in asia græciq; magni bello
rum motus fiere. Nam & Peloponensi perpro
prodictionem Antigono sunt traditi: & uariāte
hominum partim dolore parti gaudio: prout singulæ ciuitā
tes aut auxilium de Pyrro sperauerant: aut metus sustinue
rant: ita aut cum Aotigono societatem iungebant: aut mutu
is inter se odiis in bellum ruerant. Inter hunc turbatarum
prouinciarum motū Epirorum quoq; urbs ab Aristotimo
princepe per tyrannidem occupatur: a quo cum multi ex pri
moribus occisi: plures in exilium acti essent: etolis per lega
tos postulantibus ut coniuges liberosq; exulū redderet: prio
negauit: postea quasi pœniteret proficiscendi ad suos omni
bus matronis potestatem dedit: diemq; perfectionis statuit.
Illæ quasi in perpetuum cum uiris exulaturæ pretiosissima
quaç; auferentes: cum ad portam quasi uno agmine profe
cturæ conuenissent omnibus rebus expoliatae i carcere reclu
duntur: occisis prius in gremiis matrum paruulis liberis uir
ginibusq; ad stuprum direptis. Hāc tam sœuam dominatio
nem stupentibus omnibus princeps eorū Helematus senex
& liberis orbus: ut qui nec ætatis nec pignorum respectum
timeret: conuocatos domi fidissimos amicorum in vindictā
patriæ hortatur cunctantibus priuato periculo publicū fini
re: & deliberandi spatiū postulantibus accersitis seruis ill
bet obserari fores: tyrannoq; nunciari mitteret: qui coniura
tos apud se comprehendenter obiectans singulis se quia libe
randæ patriæ auctor esse nō possit desertæ ultorem futuq;
Tunc illi ancipiti periculo circunuenti honestiorem uitā eli
gentes coniurant in tyranni necem: ita Aristotimus qui
eo postea quā tyrannidem occupauerat: mense opprimitur.
Interea Antigonus cum multiplici bello & Ptolemæi regis
& spartanorum premeretur notusq; illi hostis gallo græciæ

diu fatigat. Vbi ad portam uentū est: occupari: atcem: iubet: uer
pueros interfici. Qui cū ad matrē cōfugissent: ī gremio eius tur
iter ipā oscula trucidantur. Proclamante Arsinoe quod tātū spi
nefas aut nubēdo aut post nuptias contraxisset: p filiis se sape
pcessoribus obtulit. Frequēter corpore suo puerorū corpora
amplexata ptexit: uulneraq; excipere: q; liberis itendebantur:
uoluit. Ad postremū spoliata etiā funerib; filiorū scissa ueste
& crinibus sparsis cū duobus seruulis ex urbe ptracta: samo
thraciā in exiliū abiit eo miseror: q; mori cū filiis ei nō licu
it. Sed nec Ptolemæo multa scelera fuerūt. Quippe diis im
mortalibus tot piuria & tā cruēta parricidia uideatibus: bre
ui post a gallis spoliatus regno captusq; uitā ferro: ut merue
rat: amisit. namq; galli abundāti multitudine cū eos nō capent
teat: q; quaē genuerant: trecenta milia hominum ad sedes no
uas quærendas uelut peregrinatum miserūnt. Ex iis portio
in italia consedi: quæ & urbem romam captam incendit: &
pōrtio illyricos sinus ducib; auib; (nam augurādi studio
galli præter cæteros callen) per strages barbarorum penetra
uit: & in pannonia consedit: gens alpera: audax: bellicosa: q;
primi post Herculē cui ea res uirtutis admirationē & imor
talitatis fidē dedit: alpiū iuicta iuga & frigore itactabilia lo
ca trāscedit. Ibi domitis pānōiis p multos annos cū finitīs ua
ria bella gesserūt. Hortāte deinde successu diuisis agminibus
alii græciā: alii macedoniā oīa ferro psternentes petiuere: tan
tusq; terror galici noīs erat: ut etiā reges nō laceſſiti ultro pa
ce īgēti pecūia mercarētur. sol rex macedōiæ Ptolemæo adue
tū galloq; itrepidus audiuit: iisq; cū paucis & icōpositis q; si
bella nō difficiliq; scelera pataretur parricidiog; furiis agi
tatus occurrit: dardanoq; quoq; legationē uigīti milia arma
torū i auxilium offerētē spreuit: addita īsuper cōtumelia actū
de macedonia dicens: si cum totum oriētem soli domuerit:
nunc in vindictā finium dardanis egeant. milites se habere
filios eorum: qui sub Alexādro rege stipēdia toto orbe terra
rum uīctores fecerint. quæ ubi Dardano regi nunciata sunt:
inlytum illud macedōiæ regnū breui imaturi iuuenis teme
ritate casurū dixit. Igitur Galli duce Belgio ad tētandos ma

cedonū animos legatos ad Ptolemæū mittūt: offerētes pacē
si emere uelit. Sed Ptolemæ⁹ iter suos belli metu pacē Gal
los petere gloriat⁹ ē:neç minus ferociter se legatis q̄ iter ami
cos iactauit. Aliter se pacē datug negando nisi p̄cipes suos
obsides dederint: & arma tradiderint. nō enim h̄dem se nisi
inermib⁹ habituz. Renunciata legatione risere galli ūdiq̄
acclamātes breui tensuz sibi an illi cōsulētes pacē obtulerit.
Interiechis diebus pliū cōseritur. Victi macedones cädūt.
Ptolemæus multis uulneribus saucius capit⁹ caput eius am
putatur: & lancea fixum tota acie ad terrorem hostium circū
fertur. Paucos ex macedonib⁹ fuga seruauit: cāteri aut capti:
aut occisi. Hæc cum nuuciata per omnem macedoniā effēt:
port⁹ urbium clauduntur: luctu omnia replentur: nunc or
bitatem amissorum filioz dolebant: nūc excidia urbiū metu
ebant: nūc Alexātri Philippiq; regū suoq; noia sicuti numia
in auxilium uocabant. sub illis se non solum tutos: ueḡ etiā
uictores orbis terrarum extitisse. Ut tueretur patriam suam:
quam gloria rerum gestaz cālo proximam reddidissent: ut
op̄e afflīctis ferrent: quos turor & temeritas Ptolemæi regis
perdiderat: orabāt. Despantib⁹ oib⁹ nō uotis agēdū Sosthe
nes unus de Macedonū p̄cipib⁹ rat⁹ contracta iuuētute &
gallos exultātes uictoria cōpescuit: & macedōiā ab hostili d
populatiōe dēfēdit: ob quæ uirtutis beneficia multis nobili
bus regnū macedōiæ affectatib⁹ ignobilis ip̄e p̄pōit⁹: & cū
rex ab exercitu appellat⁹ eēti⁹ nō ī regis sed ī ducis nomen
iurare milites coegit. Interea Bren⁹: quo duce portio galioz ī
graciā se effuderat: audita uictoria suoq; Belgio duce mace
dones uicerat: idignat⁹ p̄ta uictoria tā opimā pdā & orientis
spoliis onustā tā facile relictā eē: ip̄e adūatis. Cl. milib⁹ pedi
tū &. xv. milibus equitū in macedoniā irrūpit. Cū agros uil
laſq; popularēt⁹: occurrit ei cum instructo exercitu macedo
nū Sosthenes: sed pauci a pluribus: trepidi a ualētibus facile
uincuntur. Itaq; cum uicti se macedones ītra muros urbium
condidissent: uictor Brēnus nemine phibēte totius macedo
niæ agros deprædat⁹. Inde quasi spolia sorderētianimū ad
deoz immortalium tānpla conuertit: scurriliter iocatus: lo

exercitus affluxisset in speciem castrorū pafua manu aduer
sus cāteros relicta aduersus gallos totis viribus pficiscitur.
Quibus cognitis galli cum & ip̄i se prælio pararent ī auspi
cia pugnæ hostias cādunt: quarum extis cum magna cādes
interitusq; omnium p̄diceretur: non in timorem sed in fu
rōrem uersi: sperantelq; deorum minas expiari cāde suorum
posse coniuges & liberos suos trucidāt: auspicia belli a parri
cidio incipientes. Tanta rabies feros animos inuaserat ut nō
parcerent ætati: cui etiam hostes pepercissent bellumq; inter
ne ciūum & natalitum cum liberis liberorumq; matribus
gererent: pro quibus bella suscipi solent. Ita quasi scelere. ui
tam uictoriamq; redemissent: sicut erant cruenti ex recenti
suorum cāde in prælium non meliore euentu q̄ omne p̄fi
ciscuntur. Si quidem pugnant̄. prius parricidiorum furiaz
q̄ hostes circunuenire: obseruantibusq; ante oculos manibus
interemprorum omnes occisione cāsi. Tanta strages fuit: ut
dii pariter cum hominib⁹ consensisse in excidiū parricida
rum uiderentur. Post huius pugnæ euentum Ptolemæus &
spartani uictorem hostium exercitum declinantes in tutio
ra se recipiunt. Antigonus quoq; ubi eorum discessū uidet:
recēti adhuc ex priori uictoria militum ardore bellum Athē
niensibus infert: in quo cum occupatus esset: interim Alexā
der rex epiri ulcisci mortem patris Pyrrhi cupiens fines ma
cedoniæ depopulatur: aduersus quem cum reuersus a grā
cia Antigonus esset: transitione militum destitutus regnum
macedoniæ cum exercitu amittit. Huius filius Demetrius
puer admodum absente patre reparato exercitu non solum
amissam macedoniā recipit: uerum etiam Epiri regno Ale
xandrum spoliat: tanta uel mobilitas militum: uel fortunaz
uarietas erat: ut uicissim reges nūc exules nūc reges uide
rentur. Igitur Alexander cum exul ad arcadas configisset: nō
minore Epipotarum desyderio q̄ sociorum auxilio in regnū
restituitur. Per idem tempus rex cyrenarum Agas decedit:
qui ante infirmitatem Beronicen unicam filiam ad finiēda
cum Ptolemæo fratre certamina filio eius desponderat. Sed
post mortem Antigoni regis mater virginis Arsinoe ut iuita

se contractum matrimonium solueret: misit: qui ad nuptias virginis regnumq; cyrenatum Demetrium fratre regis. Antigoni a macedonia accercenti: qui & ipse ex filia Ptolemæi procreatus erat. Sed nec Demetrius moram fecit. Itaq; cum secundâ ueto celeriter cyrenas aduolasset: fiducia pulchri tuđinis: q; nimis placere socrui cœperat: statim a principio su perbus regiae familiæ militibusq; impotens erat: studium q; placendi a uirgine in matrē cōtulerat: quæ res spectata p̄rio uirgini deinde popularibus militibusq; inuisa fuit. Itaq; uer sis omnium animis in Ptolemæi filium insidiae Demetrio comparantur: qui cum in lectum socrus concessisset: percus sores immittuntur. Sed Arsinoe audita uoce filiæ ad fores stantis & præcipientis: ut matri parcerent: adulterū paulisper corpore suo protexit. Quo interfecto Beronice & stuprum matris salua pietate ulta est: & in matrimonio sortiendo iudicium patris secuta.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XXVII.

MORTVO Syriæ rege Antiocho cum in locum eius filius Seleucus successisset: hortante matre Laodice: quæ inhibete debuerat: auspicia regni a parricidio cœpit. Quippe Beronicae nouer cam suam sororem Ptolemæi regis ægypti cum paruulo fratre ex ea suscepto interficit: quo facinore perpetrato & infamia maculam subiit: & Ptolemæi bello se implicuit. Porro Beronice cum ad se interficiendam missos didicisset: paternæ daterne se clausit. Vbi cum ob sideri eam cum paruulo filio nunciatum ciuitatibus aspæ esset: recordatione paternæ maiorumq; dignitatis eius & casum tam indignæ: fortunæ miserantes auxilia ei omnes misere. frater quoq; Pto lemæus periculo sororis excitus relicto regno cum omnibus uiribus aduolat. Sed Beronice ante aduentum auxiliorum cum ui expugnari non posset: dolo circumuenta trucidatur.

Indigna res omnibus uisa. Itaq; cum uniuersæ ciuitates: quæ defecerant in gentem classem comparassent: repente exemplo crudelitatis exterritæ simul & in ultionem eius: quam defensuri erant: Ptolemæo se tradunt: qui nisi in ægyptum domestica seditione reuocatus esset: totum regnum Seleuci occupasset. Tantum uel illi odium parricidiale scelus: uel huic fauorem indigne interemptæ mois sororis attulerat. Post discessum Ptolemæi Seleucus cum aduersus ciuitates: quæ defecerant in gentem classem comparassent: repente: ueluti diis ipsis parricidium vindicantibus orta tempestate classem naufragio amittit: nec quicq; illi ex tanto apparatu præter nudum corpus & spiritum & paucos naufragii comites re siduos fortuna fecit. Misera quidem res: sed optanda. Seleuco fuit siquidem ciuitates: quæ odio eius ad Ptolemæum transierant: uelut diis arbitris satisfactum sibi esset: repentina animorum mutatione in naufragii misericordiam ueræ imperio se eius restituunt. Lætus igitur malis suis & damnis ditor redditus uelut par uiribus bellum Ptolemæo insert: Sed quasi ad ludibrium tantum fortunæ natus esset: nec propter aliud opes regni recepisset: q; ut amitteret uictus: prælio non multo q; post naufragium comitior trepidus in Antiochiam confudit. Inde ad Antiochum fratrem litteras fecit: quibus auxilium eius implorat: oblata ei asia inter fines tauri montis in premium latæ opis. Antiochus autem cum esset annos. xiii, natus supra ætatem regni: auditus occasio nem non tam pio animo q; offerebatur arripuit. Sed latronis more totum fratri eripere cupiens puer sceleratam uirilem q; sumit audaciam: Vnde hierax est cognominatus: quia non hominis sed accipitris ritu in alienis eripiendis uitam sectaretur. Interea Ptolemæus cum audisset regem Antiochum in auxilium Seleuco uenirene cum duobus uno tempore dimicaret: in annos. x: cum Seleuco pacem facit: sed pax ab hoste data interpellatur a fratre: qui conducto gallorum mercenario exercitu pro auxilio belli pro fratre hostem se imploratus exhibuit. In eo prælio uirtute gallorum uictor quidem Antiochus fuit: sed galli arbitrantes Seleucum in

prelio cecidisse in ipsum Antiochum arma uertunt: liberius depopulaturi aliam si omnem stirpem regiam extinxissent. Quod ubi sentit Antiochus uelut a prædonibus auro se re demis: societatemq; cum mercenariis suis iungit. Interea rex Bithyniæ Eumenes sparsis consumptisque fratribus bello intelunæ discordiæ quasi uagantem asiac possessionem in uasius uictorem Antiochum gallosq; aggreditur: nec difficile fauicis adhuc ex superiori congreßione integer ipse uitibus iuperat ea manq; tempestate omnia bella in exitum asiac gerebantur: uti quisq; fortior fuisse siam uelut prædā occupabat. Seleucus & Antiochus fratres bellum propter Asiam gerebant. Ptolemæus rex ægypti sub specie iorioræ ultiōnis asiac inhibabat. Hinc Bithynius Eumenes: inde galli humilior: semper mercenarii manus Asiam depopulabantur. Cum interea nemo defensor asiac inter tot prædones inueniebatur: uicto Antiocho cum Eumenes maiorem partem asiac occupassent: ne tunc quidem fratres perdit premio: propter quod bellum gerebant: concordare potuerūt. Sed omnis 10 ex externo hoste in mutuum exitium bellum reparant. In eo Antiochus denuo uictus multorum dierum fuga fatigatus tandem a sacerdoti suum Artamenem regem cappadociæ prouehitur: a quo cum primum benigne suscep̄tus esset in teriectis diebus cognito q; si indiae pararentur: salutem fugia quæsiuit. Igitur cum profugo nulq; locus tutus esset: ad Ptolemæum hostem cuius fidem: tutiorem q; fratri existimabat: decurrat: memor uel quæ facturus fratri esset: uel quæ meruisse a fratre. Sed Ptolemæus non tam amicus ei deditus q; hostis factus seruari eum arctissima custodia iubet. Hinc quoq; Antiochus opera cuiusdam meretricis adiutus: quam familiarius agnouerat: deceptis custodibus labitur: fugiensq; a latronibus interficitur. Seleucus quoq; iisdem ferme diebus amissio regno equo præcipitatus finitur. sic fratres quasi & germanis casibus exules ambo post regna scelerum tuorum poenas luerunt.

Lympas Pyrrhi epitoræ regis filia amissio marito eodemq; germano fratre Alexandro cum tutellam filiorum ex eo susceptorum Pyrrhi & Ptolemæi regniq; administrationem ipsa recē pissetiab ætolis partem acharnianæ: quam in portionem belli pater pupillorum acceperat: eripere uolentiibus ad regem macedoniæ Demetrium decurrat: eiq; habenti uxorem Antiochi regis syriæ sororem filiam suam Phytiam in matrimonium tradidit ut auxilium quod misericordia non poterati ure cognitionis obtineret. Fuit igitur nuptiæ: quibus & noui matrimonii gratia acquiritur: & ueteris offensa contrahitur. Nam prior uxor uelut matrimonio pulsa sponte sua ad fratrem Antiochum discedit: eumq; in matrī bellum impellit. Acharnanes quoq; diffisi epirotis aduersus ætolos auxilium romanorum implorantes obtinuerūt a Romano senatu: ut legati mitterentur: qui denunciant ætolis præsidia ab urbibus acharnianæ deducerent: patrarenturq; esse liberos: qui soli quondam aduersus Troianos autores originis suæ auxilia græcis non miserunt. Sed ætolis legationem romanorum superbe adiuerunt: pœnos illos & gallos: a quibus tot bellis uexati toriens occilione sint cæsi exprobrantes: dicentesq; prius illis portas aduersus Cartaginenses aperiendas: quas clauserit metus punici bellii: q; in græciam arma transferenda. Meminisse deinde iubent: quibus minentur aduersus gallos urbem suam eos tueri nō potuisse: captamq; non ferro defendisse sed auro redemisse. Quam gentem se aliquanto maiori manu græciam ingressam non solum externis viribus sed ne domesticis quidem tectis adiutos uniuersam delesse: sedemq; sepulchris eorum præbuisse. quam illi viribus imperioq; suo præposuerant: contra italiam trepidis ex recenti urbis suæ incendio Romanis uniuersam ferme a gallis occupatam. Prins igitur illos gallos Italia pellendos q; minentur ætolis: priusq; sua defendenda: q; aliena defendi appetenda. Quos autem homines Romanos esse nempe pastores: qui latrocinio iustis dominis ademptum solum teneant: qui uxoris cum propter originis

de honestamenta nec inuenirent: ut publica rapuerint: qui deniq; urbem suam parricidio condiderint: murorumq; fundamenta fraterno sanguine asperserint. Aetolos autem principes græciae semper fuisse: & sicut dignitate ita & virtute ceteris prestitisse solos. Deniq; esse qui macedonas imperio terrarum florentes semper contemplerint: qui Phlippum regem non timuerint: qui Aalexandri magni post perdas in doloq; deuictos cum omnes nomine eius horrerent: edicta spreuerint. Monere igitur se romanos contenti sint fortuna præstite nec prouocent arma: quibus & gallos: cæsos & macedonas contemptos uideant. Sic dimissa legatione Romanorū ne fortius locuti q; fecisse uiderentur: fines Epiri regni Acharniæ depopulantur. Iam Olympias filii regna tradiderat: & in locum Pyrrhi fratri defuncti Ptolemæus successerat: qui cum hostibus instructo exercitu obuius processisset: in tumultate corieptus in itinere decedit. Olympias quoq; non magno post tempore gemino funerū uulnere afficta ægrū spiritum trahens non diu filiis superuixit. Cum ex gente regia sola Nereis uirgo cum Laudomia sorore supererent: Ne reis nubis Geloni siciliæ regis filio: Laudomia autem cum in aram dianæ consugisset: concursu populi iterficitur: quod facinus dii immortales assidue cladibus gentis & prope in teritu totius populi uindicauerunt. Nam iterelitatem famæq; passi: & intestina discordia uexati: externis ad postremum bellis pene consumpti sunt. Miloq; Laudomia percussor in tuorem uersus nunc ferro nunc saxo in summa dentibus lacratis uiscerib⁹. xii. die itererit. lis i Epiro gestis interī i macedonia Demetrius rex relicto filio Philippo puulo: ad modū decedit. Cui Antigon⁹ tutor dat⁹ accepta i matrimoniu⁹ matre pupilli regē le cōstituere laborat. Interiecto deinde tēpo re cu seditione minaci macedonū clausus i regia teneretur: i publicū sine satellitib⁹ pcedit: piectocq; i uulgs diadematæ ac purpura dare hæc eos alteri iubet: qui aut ipate illis sciāt: aut cui parere ipi tciāt. Se adhuc iuidiosum illud regnū nō uoluptatibus sed laborib⁹ ac piculis sētire cōmemorat. deinde beneticia sua: ut defectionē sociorum uindicauerit: ut darda

nos thessalosq; exultat̄ morte Demetrii regis cōpēsauerit ut deniq; dignitatem macedonum nō solum defederit: uex etiam auxeris Quoru si illo pœnitentia deponere imperiū & reddere illis in unus suum: q; regē querant: cui imperiū. cum populus pudore motus recipit eū regnum iuberet: tam diu recusauit: donec seditiōis auctores suppicio traderetur. Post haec bellū spartanis interfici soli Philippi Alexandriq; bellis & i pérīum macedonum & oībus metuēda arma cōtēpserūt. Inter duas nobilissimas gentes bellum lūmis utriq; uitibus fuit. Cū hi p ueterē macedonū gloria illi non solū p illibata libertate: sed etiam p salute certarent: uicti lacedæmonii: nō ipsi tantum sed etiam coniuges liberiq; magno aio fortunā tulere. Nemo quippe in acie taluti pepercit: nulla amissum cōiugē fleuit. Filioq; mortem senes laudabant: patribus i acie cæsis filiæ gratulabātur. Suam uicem oēs dolebant: q; nō ipi p patriæ libertate decidissent. Parentes oēs domibus saucios excipiēban: tuulneratos curabant: lapsos reficiebant. Inter haec nullus i urbe strepitus nulla trepidatio magis oēs publicā q; priuatā fortunā lugebant. Inter haec Deomenes rex post multas hostiū cædes toto corde suo pariter & hostiū crōre madens supuenit: ingressusq; urbem nō humi consedit: non cibum aut potum poposcit: non deniq; armorum onus de posuit: sed acclivis parieti cum quattuor milia sola ex pugna superfuisset: hortatur ut se ad meliora reipublicæ tempora reseruant: itamen cum coniuge & liberis ægyptū ad Ptolemæum proficisciatur: a quo honorifice suscepit diu & i summa dignitate regis uixit. Postremo post Ptolemæi mortem a filio eius cum omni familia interficitur. Antigon⁹ autem cæsis occisione spartanis fortunam tantæ urbis miserratus a direptione milites prohibuit: ueniāq; his q; supfuerat dedit. Præfatus bellum se cum Cleomene nō cū spartanis habuisse: cuius fuga oīs ira eius finita sit: nec minori sibi gloriæ fore si ab eo seruata lacedæmonia: quo solo capta sit: pdetur. Parcere igitur se solo urbis ac tectis: quoniā hoīes: q; bus parceret: non superfuissent. Nec multo post ipse decedit: regnumq; Philippo annos. xiii. nato tradidit.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXVIII.

ISDEM Ferme temporibus prope universi orbis imperia noua regum successione mutata sunt. Nam in macedonia Philippus mortuo Antigono tute eodem utricon. xiii. anno regnum suscepit: & in asia intersecto Seleuco i pubes adhuc rex Antiochus constitutus est. Cappadociae regnum quoq; Hariarathi puer admodum pater ipse tradiderat: &gyptu patre ac matre intersectis occupauerat Ptolemaeus: cui ex facinoris criminis cognomento Philopater ex contrario fuit. Sed spartani i locu Cleomenis sufficerunt Lycurgum. Et ne q; temporibus matatio decesset apud carthaginem aetate adhuc imatura dux. Annibal constituitur: nō pueria seniori sed odio romanorum quo ibum cū a pueritia iciebant. Fatalē nō tā romanis q; ipi africæ malū. his regib; pueris licet nulli senioris aetatis rectores erāt tamē i suos quibusq; maiorum uestigiis tētis magna idoles virtutis emicuit. Solus Ptolemæus scelus sicut i occupando regno ita & segnis i administrando fuit. Philippum dardai categoriq; finitimi populi: quibus uelut imortale odiū cū Macedonu regibus erat contemptu aetatis assidue lacesebant. contra ille sumotis hostibus nō contentus sua defendisse: etiā aetolis bellum iserte gestiebat: quæ agitantē illum. Demetrius rex illyriog; nup'a Paulo romano consule uictus supplicibus p̄cibus aggreditur: iniuriam romanorum querens: qui nō contēti Italæ terminis imperium spe improba totius orbis amplexi bellum cum omnib; regibus ferant. Sic illos Siciliæ sic Sardiniae hispaniæq; sic deinde totius africæ impium affectates bellum cū pœnisi & Annibale suscepisse. Sibi quoq; nō alia ob causam q; Italæ finitimi videbatur bellum illatum: q; si nefas esset aliquē regē iuxta imperii eorū terminos esse: sed & ipi cauendum esse exemplum cuiq; quanto p̄pri nobilisq; sit regnum: tanto sit romanos aciores hostes habiturus. Super hoc cedere se illi regno: quod romani occupauerit: p̄fitetur gratius habiturus si in possessione imperii sui socium potius q; hostē uideret. Huiuscemodi oratione i pulit Philippus: ut omis-

sis aetolis bellum Romanis inferret: minus negotii existimātem: q; iam uictos eos ab Annibale apud Transimenū lacū audierat. Itaq; ne multis bellis eodem tempore grauaretur pacem cū aetolis fecit: non quasi alio bellum translaturus: sed ut Græcia quieti consulturus: quam nunq; i maiori periculo fuisse affirmabat. Siquidem consurgentibus ab occidente nouis pœnorum & romanorum imperiis: quib; una hæc a græcia & asia sit morādum inter se bello discrimē imperii faciunt. ceterum statim uictoribus transitū in orientē fore. Videre se itaq; ait consurgentē in italia nubem illā trucis & cruenti belli uidere tonantem ac fulminatē ab occasu pcellā: quam i quascūq; terraz ptes uictoriae tēpestas detulerit: magno cruoris imbre oīa fœdaturam. Frequenter Græciā igētes motus passam nūc Persaq; nūc Gallorū nūc Macedonū bellis sed oīa illa ludum fuisse existimaturos: si ea q; nūc i italia cōcurrat: manus extra terram illam se effuderit. Cernere se q; cruenta & sanguinaria inter se bella utriq; populi & uiribus copiæ & ducum artibus geratiquæ rabies solo finiri partis alteri iterū sine ruina finitimiog; nō possit. Feros igitur aios uictoq; minus qdē Macedoniæ q; Græcia timēdos: q; remotor & i vindictā sui robustior sit. Scire tamē se eos: q; tatis uiribus cōcurrat: nō cōtētos hoc sine uictoriae fore: metuēdūq; sibi quoq; certamē eorūq; supiores extiterūt. Hoc p̄textu finito cū aetolis bello nihil aliud q; pœnorū romanorūq; bella re spiciēs singulorū uires p̄p̄debat. Sed nec Romani: qb; pœni & Annibal i cœruicib; erāt: soluti metu Macedonico uidebātur. nā terrebant eos & uerū macedonū Ætus & deuicti orientis gloria: & Philippus studio Alexandri æmulationis ic̄esus: quē prōptū ad bella īdustriūq; cognouerūt. Igitur Philippus cū iterato prælio uictos a pœnisi romāos didicisset: aperte hostē se his professus naues: quib; in Italiam exercitum traiiceret: fabricare coepit. Legatum deinde ad Annibale iūgēdæ sociatis gratia cum epistolis mittit: qui comprehendens & ad senatū perductus incolmis dimissus est. Nō in honorem regis sed ne dubius adhuc indubitatus hostis redderetur. Postea uero cū romanis nūciatū esset i Italiam Philippū copias traiectu-

nū:Leuiniū prætorem cū iſtructis nauibus ad prohibendum
trāſitū mittit:q; cum i græciā uenisset:pmiſſis multis ipulit
ætolos bellū aduersus Philippū ſuſcipere.Philippus quoq;
ætolos i romanōꝝ bella ſollicitat.Interea & Dardai Macedo-
niæ fines uastare coepérunt adductis.xx.milibꝝ captiuogꝝ Phi-
lippū a romano bello ad tuēdū regnū reuocauerūt.Dū hæc
agūtur:Leuinius prætor inita cū Athalo rege ſocietate Græ-
ciā populatur:qbus cladibus pculfæ ciuitates auxiliū petētes
Philippū legationibus fatigat:necnō & illyriogꝝ reges lateri
eius hæretes affiduis p̄cibus pmiffa exigebat.Suꝝ hæc uāſta-
ti macedones ultionē flagitabant:qbus tot tātisq; obſeffus re-
bus:cui rei primo occurreret ambigebat omnibus tamē pro-
pediē auxilia ſe miſſuꝝ pollicetur:nō quia facere poſſet:quæ
pmiſtebat:ſed ut ſpe ipletos i ſocietatis iure retineret.Prima
tamē illi expeditio aduersus Dardanos fuit:qui abſetiā eius
aucupātes maiore belli mole macedoniæ iminebāt.Cum Ro-
manis quoq; pacē facit cōtentus interim bellū Macedonicū
diſtuliffe:Philopœmeni a cheogꝝ duci quē romanos ſociorū
animos ſollicitare didicerat:isidias prætēdit:qbus ille cogni-
tis uitatiſq; diſcedere ab eo Achæos auſtoritate ſua coegit.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XXX.

Hilippo in macedonia magnis rebus intento
Ptolemæi in ægypto diuersi mores erant: Nam
regno parricidio obtentro:& ad necem utriusq;
parentis cæde etiam fratriſ adiuncta ueluti re-
bus feliciter geſtis luxuriæ ſeſe tradiderat:regiſq; mores oīſ
ſecuta regio erat.Itaq; nō amici tātum pfectiq;:uegꝝ etiam oīſ
exercitus depositis militiæ ſtudiis ocio ac desidia corrupti
marcebāt:qbus rebus cognitis Antiochus rex Syriæ ueteri in-
ter ſe regnoꝝ odio ſtimulante repéntino bello multas urbes
ei⁹ oppreſſit:ipſaꝝ ægyptū aggreditur:trepidat igitur Ptole-
mæus & p legatiōes quoſq; vires paretirogat morari Antio-
chū:magnō deinde i græciā exercitu cōducto ſecūdū plium

ficit:ſpoliasſetq; regnō Antiochū:ſi fortunā virtute iuuifſet
cōtētis recu patione urbiū:q; amiferat:facta q; pace avide ma-
teria q; getis arri puit:reuolutuſq; in luxuriam occifa Eurydice
uxore eadēq; ſorore ſua Agathocleæ meretricis illecebris capi-
tur:atq; ita omni magnitudiē nois ac maiestatis oblitus no-
ctes i ſtupris dies i cōuiuiis cōſumit.Addūtur iſtrumenta lu-
xuriæ týmpani & tripudia:nec iā ſpectatur rex:ſed magiſter
neqt;æ neruogꝝ oblectamēta modulatur.Hæc priō labētis re-
giæ tacita peſtis & occulta mala fuere.Deide cōſcēte licētia iā
nec pariētibꝝ regiæ domi cōtieri meretricis audacia pōt:quā
pteruiorē ſociata cū Agathocle fratre abitioſæ pulchritudis
ſcōrto quotidiana regiſ ſtupra faciebat. Accedebat & mater
Euāthe quæ gemiē ſobolis illecebris deuictū regem tenebat.
Itaq; nō cōtētæ rege iā ēt regnū poſſidēt:ā i publico uifūtū:
iā ſalutatū: iā cōitātū:Agathocles regiſ lateri iūct; ciuitatē
regebat tribunat⁹ pfecturas & ducat⁹ mulieres ordīabāt:nec
q; i regno ſuo minus q; ipē rex poterat.Cū iteri relicto qui
quenii ex Eurydice ſorore filio mōritur:ſed mors eius dū pe-
cuniā regiā mulieres rapiūt:& ipiū inita cū p̄ditifſlimis ſocie-
tate occupare conātūt:diu occultata futire tamē cognita cō-
cursu multitudiñ Agathocles occidit: & mulieres i ultionē
Eurydices patibulis ſuffigūtūt.Morte regiſ ſupplicio mere-
tricū uelut expiata regni iſfamia legatos Alexādrini ad Ro-
manos milerūt orāt: ſiut tutelā pupilli ſuſciperet: tuerētūq;
regnū ægypti:quod iā Philippum & Antiochū facta inter ſe
pactionē diuififſe dicebat.Grata legatio romanis fuit cauſā
belli q;retibus aduersus Philippum q; isidias eis tēporibus
pūnici belli fuerat.huc accedebatq; pœnis & Annibale ſup-
ato nullius magis arma metuebant:reputantibus quantum
motum Pyrrhus parua manu Macedonum i italia feciſſet:
quātaſq; res macedones i oriente geſiſſent.Mittitur igitur
legati:q; Antiocho & Philippo ut a regno ægypti abstineat:
nuncient.Mittitur & M.Lepidus i ægyptum qui tutorio no-
mine regnū pupilli adminiſtret.Dum hæc agūtur:iteri lega-
ti Atali regiſ pgami & Rhodiogꝝ iurias Philippi regiſ que-
rentes Romam uenerunt:quæ res omniem coſtationem Ma-

cedonici belli senatui exemit. Statim prætestu feredi auxilii sociis bellum aduersus Philippum decernitur: legionesq; cū consule i macedoniam mittuntur. Nec multo post tempore tota Graecia fiducia Romanorum aduersus Philippum spe pristinæ libertatis erepta bellum ei itulit. Atq; ita cum rex uidebat urge retur: pacem petere copellitur. Deinde cū expositæ conditiones pacis a Romanis essent repete sua & Atalus & Rhodii & Achæi & ætoli cœpere: contra Philippus adduci se posse: ut romanis pareat: concedebat. Ceterum idignum esse Græcos a Philippo & Alexandro maioribus suis uictos & sub iugum Macedonici ipsi subactos uelut uictores leges pacis sibi dicere q; prius sit ratio seruitutis redēda: q; libertas uedicāda. Ad poltemū tamē eo potētē iduciæ duog; mēnsū fūt datae: ut pax quæ i Macedoniā nō cōueniebat: a senatu peteretur. Eodē anno iter insulas Theramenē & Therasia medio utriusq; ripæ & maris spatio terræ motu fuit: quo cū admiratōe nauigatiū repete ex pñdo cū calidis aq; iuila emersit. In Asia Nō eodē die motu terræ Rhodū multisq; alias ciuitates graui ruinage labi cōcussit: quædā solidas obforbuit. Quo prodigio territis oībus uates cœcinere oriens romanorum ipius uetus Græcorum ac Macedonū uoratus. Interim a senatu repudiata pacem Philippus i societate belli Nabin tyrannum sollicitat. Atq; ita cū in acie exercitū istructis etiuero hostib; pduxisset: hortari suos cœpit. Referendo plas bactrosq; Indosq; & omnē asiam orientis fine a Macedonib; pdomitātatoq; forti; hoc bellū q; illa sustinendū: quāto sit libertas ipso carior. Sed & flaminus romanorum consul relatione rerū recētissime gestarū suos stimulabat i pliū ostendēdo hinc Carthaginē cū sicilia: inde italiā & hispaniā Romana x̄tute pdomitas: nec Annibalē Alexandro qdē magno postponendū quo Italia pulso africam ipam tertiarū partē mudi supauerit. Sed nec Macedonias ueteri fama sed plētibus uirib; existimādos: q; nō cū Alexandro magno: quē iuictum audiuerant: nec cū exercitu ei: q; totum orientem deuicerat: bellum gerant: sed cum Philippo puero imaturæ ætatis: qui regni terminos aduersus finitimos ægre defendat. Et cum iis Macedonibus: q; nō ita ut præde pridē

Dardanis fuerūt: illōs maiorū decora: romāos se suorū militū cōmemorare. Nō enī alio exercitu Annibalem & p̄enos & totū ferme occidēte: sed iis ipsis. quos i acie habebat militibus subactos. His adhortationib; utrinq; cōcitati milites p̄lio cōcurrunt: alteri oriētis alteri occidentis i p̄orio gloriātes: ferētes q; i bellū alii maiorū suorū antiquā & obloletā gloriā: alii uiuentē recētib; exp̄mētis x̄tutis florē. Sed Macedonas rōana fortuna uicit. Fract; iraq; bello Philipp; pace à flaminio cōsuile petita nomē qdē regiū retinuit: sed oībus Thraciæ urbib; uelut regni mēbris extra termos atiquæ possētis a missis solā macedoniā retinuit: offeli tamē æcoli: q; nō ex arbitrio eoīz macedoni quoq; adēpta regi & data sibi i p̄miū belli es: legatos ad Antiochū mittūt: qui eū adulatiōe magnitudinis i romana bella spe societatis uniuersæ Græciæ ipelleret.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXXI.

M. ORTVO Ptolemæo Philopatré rege ægypti contemptaq; paruuli filii eius ætate: qui i ipem etiam regni relictus præda domesticis erat: Antiochus res Syriae occupare ægyptum statuit. Itaq; phœnicem cæterasq; Syriae quidem sed iuris ægypti ciuitates cum inuasisset: legatos ad eum senatus mittit: qui denunciarent ei abstinere a regno pupilli postremis patris precibus fidei suæ tradiri: quibus spretis intericto tempo re alia legatio superuenit: quæ omilla pupilli persona ciuitates iure belli factas populi romani in integrum restitui iubebat. Abnuenti bellum denunciatur: quod ille facile suscepturn infeliciter gessit. Eodem tempore & Nabis tyrann; multas græciæ ciuitates occupauerat. Igitur senatus ne eodem tempore duplici bello romane uires detinerentur: scripsit Flaminio: si ei uideatur: sicuti Macedoniam a Philippo ita græciā a Nabide liberaret. Ob quā causam ipium ei progettum est. Terrible quippe Antiochi bellū Annibalis nomē faciebat: quē æmuli ei occultis mādatis cū Antiocho iniisse societatem apud romanos crīnabātur: negātes eū æ quo animō sub legi

būs uiuere assuetū impio & imoderata licentia militare: sēp̄q;
cedio quietis urbanæ nouas belli caulas circunspicere. quæ
& si fālia nūciata fuissent apud timentes tamen p̄ ueris habe-
bātur. Deniq; senatus metu percussus ad speculandos actus
Annibalē legatū i africam Seruiliū mittit; eiq; tacitis mā-
datis p̄cepit: ut si posset eum p̄ æmulos eius interficeret
metuq; iuisi noīs tandem populum romanū liberaret. Sed res
Annibalem non diu latuit uīz ad p̄spiciēda cāuēdaq; p̄icula
peritū: nec min⁹ i secūdis aduersa q̄ i aduersis secūda cogitā-
tē. Igitur cū tota die i oculis p̄cipūm legatiq; romani i foro
Carthaginensiū obseruat⁹ i supremū fuisse: appropīquante
uesp̄ equū cōscendit: & rus urbanū quod p̄pe littus maris
hēbat ignariſ seruis iussisq; ad portā diuertētem opperiri co-
tendit. hēbat ibi naues cū remigibus occulto ſinu littoris ab
ſcōditas: erat etiā grādis pecunia i eo agro p̄parata: ut cum
res exegisset nec facult̄: s fugā nec iopiam moraretur. Lecta
igitur seruoꝝ iuuētute: quoꝝ copiā italicoꝝ captiuoꝝ nume-
rus augebat: nauē cōscendit: curlūq; ad Antiochum dirigit:
poſtera autē die ciuitas p̄cipem ſuū ac tum temporis cōule
in foro expectabat: quē ut p̄fectum nūciatum eſt: non aliter
q̄ si urbs capta eſſet: oēs trepidaueret: exitiosamq; ſibi fugam
ei⁹ ominati ſūt. Legatus uero romanus quaſi bellū iā illatū
italiæ ab Annibale eſſet: tacitus Romam reuertitur: trepidūq;
nūciū refert. Interī flamin⁹ i græcia iūcta cū q̄busdā ciuitati-
bus ſocietate Nabidē tyrānū duob⁹ cōtinuis pliis ſubegit: &
grauiſter fractū uelut exanguē i regno reliq;: ſed libertate græ-
ciæ reſtituta reductis ab urbibus p̄ſidiis cū Romanus ex-
ercitus i Italia reportatus eſſet uelut uacua rursus poſſeſſi-
one ſollicitatus multas ciuitates repente no bello iuafitiq; bus
rebus exterriti Ach̄xi: ne uicinum malum etiā ad ſe ſerpet;
bellum aduersus Nabidem decernunt: ducemq; p̄tatem
ſuū Philopomenē iſignis iduſtriæ uīz conſtituit: cuius ſeo
belio tanta Xitus eniuit: ut opinione omniū compararetur
Flaminio Romano ip̄etatori. Eodem tempore Annibal cum
ad Antiochum pueniſſet: uelut deoꝝ munus excipitur: tan-
tuſq; eius aduētu ardor aīs regis accessit: ut non tam de bello

q̄ de premiis uictoriae cogitaret: ſed Annibal cui nota rōana
virtus erat: negabat opprimi romanos niſi i Italia poſſe. Ad
hoc ſibi cētum naues & decem milia peditum & milie eḡtes
poſcebat. Promittēs hac māu nō min⁹ bellū q̄ gesserit Italiæ
reſtauratuꝝ: & in aſiā regi ſedenti aut uictoriā de Romanis:
aut æquaſ p̄cīs conditiones relaturum. Quippe & hispanis
bello flagrantibus ducem tantum deeffe: & Italia notiore
ſibi nuinc q̄ pridem fuiffe: ſed nec Carthaginem quieturam
ſociamq; ei ſe ſine mora p̄abituram: cum regi consilia placu-
iſſent: mittitur Carthaginem unus ex comitibus Annibalē: q̄
in bellum cupidos hortetur. Annibaleꝝ cum copiis afflu-
tuꝝ nūciet: nihil dicat partibus niſi animos Carthaginēſiū
deeffe: Afiam & uires belli & ſumptum p̄abituram. Hæc
cum relata carthaginensibus eſſent: nuncius ipſe ab inimicis
Annibalē comprehenditur. & perductus in ſenatum: cum
interrogaretur: ad quem miſſus eſſet: ipūco ingenio repon-
dit ſe ad uniuersū ſenatū miſſū. Nec enī hoc op⁹ ſingulor⁹:
ſed uniuersoꝝ eſſe: dū multis diebus deliberat an eū Romā
ad purgādam publicā cōſcētiā mittat: tacit⁹ cōſcenſa naue
ad Annibalem reuertitur. quo cognito Carthaginēſes statim
romā legatū deferūt. Romāi quoꝝ ad Antiochū legatos m̄-
ſere: qui ſub ſpē legationis & regis appetitū ſpecularentur
& Annibale aut Romanis mitigarent: aut affiduo colloquio
ſuſpectum iuſlūq; regi facerent. Itaq; legati cum ephesi cōue-
niſſerat: ad Antiochū mandata ei ſenatus tradūt. Dū reſponsū
expēctat oībus dieb⁹ affidui cū Annibale fuerunt: dicentes
timide eum a patria recessisse: cum pacem romani non tam
cum republica q̄ cum eo factā ſūma fide custodiāt: nec bella
eum Romanor⁹ magis odio q̄ patriæ amore geſiſſe: cui ab
optimo quoꝝ etiā ſpiritus ipſe debeat. Has enī publ:cas
inter populos hō priuatas inter duces bellādi cauſas eſſe. idē
reſ gestas eius laudare: quoꝝ ſermōe lāetus ſaepi⁹ cupidiusq;
cum legatis colloquitur. Ignarus quid p̄ familiaritate rōana
odium ſibi apud regem crearet. Quippe Antiochus tam affi-
duo colloquio recōciliatam cum romanis gratiam exiſſimās
nihil ad eum ſicut ſolebat referre: expertemq; totius consilii

& ueluti hostem prōditoremq; suum odiſſe cœpit: quæ res
tātum apparatum belli cessāte īperatōria artē corruptit. Sena-
tus mandata fuerant ut cōtentus terminis aſiæ eſſet: nec iſpis
ingrediendi aſiā necessitatem imponeret quibus spretis nō
acciendū bellum statuisse sed inferendum dicitur: cum fre-
quenter de bello consiliū habuiffet remoto Annibale: tandem
eū uocari iuſſisse: nō ut ex ſentētia eius aliqd ageret: ſed ne p
oīa eū ſpreuiſſe uideretur: oībusq; progatis poſtremū itero
gaffe: quo ille aīaduerso itelligere ſe pteſſus ē: nō q; a egeat cō
ſilio ſed ad ſupplēdū numer⁹ ſētētiaq; ſe uocatū: tamē & odio
Romanog; & amore regis: apud quē ſolū tutū ſibi exiliū re-
lixtum ſit: ſe uīā gerēdi belli ediftiſſur. Veniā dēide libera-
tis deprecatus ē: nihil ſe aut cōſilio graut cœptoz; pſentū pro-
bare ait: nec ſedē belli græciā ſibi placere cum italia uberior
materia ſit. Quippe Romanos uīci nō niſi armis ſuis poſſe:
Nec italia m aliter q; italicis uitribus ſubigi. Siqdem diuersū
cateris mortalibus eſſe illud & belli genus & hominū aliis
bellis plurimū momenti habere priorem aliquā cepiſſe occa-
ſionē loci tēporisq; agros rapuiſſe: urbes aliquas expugnaffe:
cum romano ſeu occupaueris prior aliqua ratiōe ſeu uiceris
t̄im etiā cū uicto & iacente luſtantū eft. Q uāobrē ſiqs eōs
ī italia laſſat ſuis eōs opib⁹ ſuis uitribus ſuis armis poſſe uī
cere: ſicut ipſe fecerit: ſin uero q; illis italia uelut fōte cefſerit
uitiū pindē falli ac ſiquis amnes nō ab iſpīs fōtiū priordiis
deriuare: ſed concretis iam aquaz; molibus auertere uel exic-
care uelit. Hoc & ſecreto ſe censuifſe: utroq; miſteriū cōſiliī
ſui obtuliffe. & nūc p̄aſtentibus amici ideo repetiſſe: ut ſci-
rent oēs rationē cum romanis gerēdi belli: eosq; foris iuictos
domi fragiles eſſe. Pri⁹ nāq; eos urbe q; īperio: p̄us italia q; p
uīciis exui poſſe. Q uippe & a gallis captos & a ſe p̄pe dele-
tos eſſe: neq; ſe unq; uitū priuq; terris eoz cefſerit. Reuerso
Carthaginem ſtātim cum loco fortunā belli mutatā. Huic ſe
tentia obrectatores amici regis erant nō utilitatē rei cogitā-
tes ſed uerētes: ne p̄bato cōſilio eius p̄imum apud regē locū
gratiæ occuparet. At Antiocho nō tā cōſiliū q; auctor displi-
cebat: ne gloria uictoria A nibilis nō ſua eēt. Omnia igitur

uaniis aſſentationū adulatiōibus corrūpebātur: nihil cōſilio
uel ratiōe agebarūt. Rex ipē q; hyemē ī luxuriā lapsus nouis
quottidie nuptiis deditus erat. Contra Attilius romanus: cō
ſul: q; ad hoc bellū miſſus erat: copias arma cæteraq; bello ne
cæſaria ſūma industria parabat: ciuitates ſocias confirmabat
dubias illiciebat: nec alius exitus belli q; apparatus utriuſq;
partis fuit. Itaq; prima bellī coſtgregatione cum cedentes ſuos
rex cerneret: non laborantibus auxilium tulit: ſed fugiētibus
ſe ducem p̄aebuit: caſtraq; ditia uictoribus reliquit. Deinde
cum in Asiam p̄aeda romanis occupatis fugiendo perueniſ
ſet: p̄cenitēre neglecti cōſiliī cœpit: reuocatoq; in amiciciam
Annibale oīa ex ſententia eius agere uelle dicit. Interi nūcia
tur ei Līvium Neneuim romanum ducem cum octoginta
rostratis nauibus in bellū nūiale a ſenatu miſſū aduetare:
quæ res illi reſtituēdæ fortunæ ſpē dedit. Itaq; priuſq; ſociæ
ciuitates ad hostes deficeret: decernere nauali p̄aello ſtatuit:
ſperans cladem ī græcia acceptā noua poſſe uictoria aboleri.
Annibali igitur tradita claſſe pliū cōmittitur: ſed nec aſiā mi-
lites Romanis: neq; nauies eoz pares rostratis nauibus fuere:
mīor tamē clades ducis ſollertia fuit. Romā nōdū opio uicto-
riæ uenerati: & idcirco ī cōſilibus creādis ſuſpēſa ciuitas erat.
Sed aduersus Annibalē ducē q; melior q; africani frater ctea-
retur: cum uicerē p̄enos opus Scipionum ſit. Creatur igitur
consul Lucius Scipio: etiā datur legatus frater Africanus: ut
intelligeret Antiochus nō maiorem fiduciā ſe ī Annibale
uicto q; romanos ī uictore Scipione habere. Traiſientibus ī
Asiam Scipionibus exercitum iam utrobicq; p̄fligatū bellū
nunciatum ē: uictumq; Antiochū terrestri Annibalē nauali
bello ſuenerunt. Prīo igitur aduētu eoz legatos pacē petētes
ad eos Antiochus mittit: peculiare donū Africano ferentes
iſpius filium: quem rex paruo manigio traſcien tem ceperat.
Sed Africanus priuata beneficia a rebus publicis ſegregata
dixit: aliaq; eſſe patris officia: alia patriæ iura. quæ nō liberis
tantū uęz etiam uitæ iſpi p̄aepōnatūr. Proinde gratū ſe mu-
nus accipe: priuatōq; ipēdīo munificetiæ regis reſponsurum:
quod ad bellū pacemq; p̄teat: nihil neq; gratiæ dari: neq;

de iure patriæ decidi posse respondit. Nam neq; de redimen-
do filio unq; tractavit: nec senatum de eo agere pmisit sed ut
dignum maiestate eius erat: armis se receptus. filiū dixerat.
Polt hæc leges pacis dicuntur: ut Asia Romanis cederet: cōte-
tus Syriae regno esset: in aës universas captiuos & trāslugas
traderet: sumptuq; oēm belli Romanis restitueret: qz cum
nūciata Antiocho essent nōdū ita uictum se esse respōdit: ut
spoliari se iegno pateretur: belliq; ea irritamenta nō pacis blā
dimēta esse. Igitur dū ab utroq; bellum pararetur: & ingressi
Asia romani Ilion uenissent mutua gratulatio: iliensiū ac ro-
manoꝝ fuit. Iliensiū Aeneā cæterοlq; duces a se profectos:
Romanis se ab his pcreatōs referētibus: tantaq; lātitia oīum
fuit: quāta esse post lōgum tēpus iter parētes & liberos solet.
Ieuabat Ilienes nepotes suos occidente & Africa domita &
aliam ut autum regnū uendicare optabilem Troiā ruinā fu-
isse dicentes: ut tam feliciter renasceretur. Contra Romanos
auitos lates & icunabula maiorū templaq; ac deoꝝ simulacra
iexplebile desyderiū uidendi tenebat. Profectis ab Ilio Roma-
nis Eumenes rex cum auxiliis romanis occurrit: nec multo
post prælium & cū Antiocho cōmissum: cū in dexteriore cor-
nu pulsa legio romana maiore dedecote q; piculo ad castra
fugeret. M. æmylius tribunus triginta milia ad tutelā castro-
rum relictis armare se militus suos & extra wallum progredi
iubet: strictisq; gladiis fugiētib; minari morituros dicēs nisi
in prælium reuertantur: infestioraç; sua q; hostiū castra iuētu-
ros. Attonita tanto piculo legio cōitantibus cōmilitonibus q;
fugere eos phibuerantī prælium reuertitur: magnaç; cæde
edita initium uictoriae fuit. Cæsa hostium. l. milia capta. xi.
milia. Antiocho pacem petenti nihil ad supiores conditiōes
additum: Africano pdicante neq; romanos si uicātur animis
minui: neq; si uincant secundis rebus in sole cerea captas ciui-
tates inter socios diuisere: munieris romani aptiorem Asiam
q; possessioles uoluntarias iudicantes. Quippe uictoriae glo-
riā Romā nomini uēdicādā: opū luxuriā sociis relinquēdā.

IVSTINI HISTORICI LIBER XXXII.

Etoli Qui Antiochū in bella romana ipulerant
uicto eodē soli aduersus romāos & uirib; ipares
& oī auxilio destituti remāserāt: nec multo post
uicti libertatem: quam illibatam aduersus do-
minationem Atheniensium & spartanorum inter tot grā-
cie ciuitates soli retinuerant: amiserunt. Q; uix conditio tanto
illis amarior quanto senior fuit reputantibus tempora illa.
quibus tantis Persarum opibus domesticis uiribus restite-
rant: quibus gallog: violentiam Asiæ Italieq; terribile Del-
phico bello fregerant: quæ sola gloria recordatio maius
desyderiū libertatis augebat. Dum hæc agūtū medio tēpore
inter Messenios & Achæos de p̄cipatu p̄rīo cōtentio: mox
bellum ortum est. ī eo nobilis Achæoꝝ Philopomenes ipē
rator capitū: nō qa pugnādo uitæ p̄ceret. sed dū suos ī plū
reuoati: trāslitu fosse equo p̄cipitatus a multitudine hostiū
oppresus est. Quē iacentē Messenii seu metu virtutis uel ue-
recundia dignitatis iterficerē ausi nō fuerūt. Itaq; uelut ī illo
omne bellū cōfecisset: captiū p̄ uniuersam ciuitatē ī modū
triumphi circūduxerunt: effuso obuiā populo ac si suus non
hostium imperator aduētaret: nec uictorem Achæi audius ui-
dissent: q; uictum hostē uiderunt. Igitur eūdem in theatrum
duci iuferunt: ut oēs contuerētur: quem potuisse capi icredi-
bile singulis uidebatur. Deinde ī carcerē deducto uerecūdia
magnitudinis eius uenenum ei dederunt: quod ille lat⁹: ac
si uicisset accepit: quæsito prius ān Ligorias p̄fector⁹ Achæo-
rum: quem secundum a se esse scientia rei militaris sciebat:
incolumis effugisset. Quem ut accepit euasisse: non ī rotum
dicens consultum male Achæis expirauit. nec multo post re-
parato bello Messenii uicūtū: p̄œnasq; iterfecti Philopome-
nis pepēderunt. Interea ī Syria rex Antiochus cum grati tri-
buto pacis a Romanis premeretur: & uictus oneratusq; esset
seu iopia pecuniæ compulsius seu auaritia sollicitat⁹ qa spa-
bat se sub specie tributariæ necessitatis excusatiū facrilegia
cōmissurū adhibito exercitu nocte tēplum Dodonæi Iouis
aggrexit. qua re prodiit concursu incolarum cum omni
militia interficitur. Romæ cum multe grācie ciuitates qstū

de iuriis Philippi regis Macedonum uenissent: & disceptatio in senatu inter Demetrium Philippi filium: quem pater ad satisfaciendum lenatui miserari: & legatos civitatum efficeretur ba querelarum consulus adolescens repente obticuit. Tunc senatus uerecundia eius motus: quia priuatum etiam antea cum obles romae efficerarus omnibus fuerat: causam illi donauit: atque ita modestia sua Demetrius ueniam patri non iure defensionis: sed patrocinio pudoris obtinuit: quod ipsis decreto senatus significatu est: ut appareret non tam absolutum regem quod donatum filio patre: quae res Demetrio non gratia legationis sed odiu obtrectationis comparauit. Nam apud fratrem Perseum amulatio illi iuidia contraxit: & apud patrem nota absolutionis cum offesa fuit: idignante Philippo plus mometi apud senatum personam filii quam auctoritate patris ac dignitate regiae maiestatis habuisse: Igitur Perseus prospexit patris aegritudine quotidie absente Demetriu apud eum criminari: & primo iuisum: post etiam suspectum reddere: nunc amicici Romanorum: nunc protectione ei patris obiectare. Ad postrem iuidias sibi ab eo paratas configit: ad cuius rei probationem imittit: iudices: testes subornat: & taciturnus: quod obiicit: admittit: quibus rebus patre compulso ad partidum funestam oem regiam facit. Occiso Demetrio sublatoque amulo non negligenter tam Perseus in patrem ueret etiam & contumacior erat: nec heredem regni: sed regem se gerebat. His rebus offensus Philippus ipsatiem in dies mortem Demetri dolebat: tunc & iuidis se circuuerunt suspicari: testes iudicesque torquere. Atque ita cognita fraude non minus scelere Persei quam inoxia Demetri morte cruciabantur: pegissetque ultionem: nisi praeuentus esset. Nam breui post tempore morbo ex aegritudine contracto decessit: relicto magno bellii apparatu aduersus romanos: quo postea Perseus usus est. Nam & gallos Scordiscos ad bellum societatem popularat: fecissetque romanis graue bellum: nisi decessisset. Namque galli bello aduersi Delphos ifeliciter gesto in quo maiorem uim numinis quam hostium senierat amissio Breno duce pars in asi pars in Thraciam extores fugerat. Inde per eadem uestigia quibus uenerant antiqua patria repetiuere. Ex his pars quaedam in confluente Danubii & fabii cōsedit: cordiscosque se appellari uoluit. Tetragoni autem cum

in antiqua patria tolosa uenisset: comprehēsi: pestifera lue esset: non prius sanitatem recuperare quam aruspicum respōsis moniti aurum argenteumque bello sacrilegiisque quae sitū in Tolosense lacū mergeret. Quod omne magno post tempore Cepio romanus cōsul abstulit. fuere auri pōdo centū decē milia: argenti pōdo quinques decies cētum milia. Quod sacrilegiū caula excidiū Cepioni exercituīque eius postea fuit. Romanos quoque Cymbrici belli tumultus uelut ultior sacrae pecuniae insecurus est: ex gente Tetragoni non mediocris populus prædæ dulcedie illyricū repetiuit: poliatisque Istris in panonia cōsedit. Istriisque gentē fama est originē a colchis ducere missis ab Aceta rege ad argonautas raptoreisque filiae psequendos: quod ut a pōto ita uerū. Istrum alueo Sabii fluminis penitus inueni uestigia argonautaque sequentes naues suas humeris per iuga motū usque ad littus Adriatici maris trastulerūt: cognitoque argonau te iudee per longitudinem nautis priores fecerūt: quos ut auctos colchi non reperiūt siue metu regis siue tandem longae nauigationis iuxta aglegiā cōsedere. Istriisque ex uocabulo amnis: quo a mari concesserāt appellationem. Daci quoque soboles getaque sunt: que cum Olore rege aduersus Bastarnas mala pugnassent: ob ultionem segniciæ captuti somnum capita loco pedū ponere iussu regis cogebantur: ministeriaque uxoriisque ipsius ante fieri solebant facere. neque hinc ante mutata sunt: quod ignominia bello acceptā uirtute delerent. Igitur Perseus cum imperio Philippi patris successisset: oēs has gētes aduersus Romanos in societatem bellum sollicitabat. Interim inter Prusiam regem: ad quē Annibal post pacem Antiocho a Romanis datam per fugerat: & Eumenē bellum ortum est: quod Prusias Annibalis fiducia rupto sedere prior intulit. Namque Annibal cum ab Antiocho romani inter ceteras conditiones pacis deditiōniē eius depositerent: admonitus a rege in fugam uersus creatam desertur: ubi cum diu quietam uitam egisset: iuidiosque se propter nimias opes uideret: amphoras plūbo repletas in templo Diana quā fortunae suae præsidia depositas: atque ita nihil de illo sollicita ciuitate: quoniam uelut pignus opes eius tenebant: ad Prusiam contendit auro suo in statuis: quas secum.

portabat infuso: ne cōspecte ōpes uitæ suæ noceret. Deinde cum Prusias terrestri bello ab Eumene uictus esset: pliūmq; i mare trāstulisset: Annibal nouo cōmento auctor uictoria fuit. Nā omne serpētinū genus i sīctiles lagēas coniici iussit: mediocq; plio i naues hostiū mittit. Id primū pōticis ridiculū uisū sīctilibus dīmicare: q; ferro nequeant. Sed ubi serpētibus repleri naues cōpere anticipit pīculo circūuēti: hosti uictoria cōfliere: quæ ubi rōmæ nūciata sunt missi a senatu sūt legati: q; utrūq; regem in pacē cogeret: Annibaleq; depositeret. Sed Annibal re cognita sumpto uenatio legationē morte pūeit. Insignis hic ānus triū toto orbe maxiorū ipatog; fuit mortibus Annibal: Philopomēis: & Scipiōi africani. Ex qbus constat ānibale nēc cū italia cum Romano tonatē ipio cōtremuit: Nec cum reuersus Carthaginē summum iperū tenuit: aut cubantē cenasse: aut plus sextario uini idulsisse: pudiciciamq; eum tāram iter tot captiuas habuisse: ut in Africa natū quis negaret. Moderationis certe eius fuit: ut cum diuersarū gētiū exercitus texerit: neq; insidiis suog; militū sit petit⁹ unq; neq; fraude pditus: cum utrūq; hostes sāpe tentassent.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XXXIII.

m INORE. Quidem regz mōtu rōmani Macedonicum q; punicum bellum gesserunt: sed tanto clarius quanto nobilitate Macedones pōnos antecesserunt. Nam cum gloria orientis domiti & auxiliis omnium regum iuuabantur. Itaq; romani & legiones plures numero conscriperut: & auxilia a Masinissa rege numidarum cāterisq; sociis omnibus acciuerunt. Et Eu meni regi Bithyniæ denūciatū: ut bellū sūmis uirib⁹ iuuaret. Perseo prāter Macedonicū exercitū iuictæ optionis decēnii belli sumpt⁹ a patre patus i thesauris & i horreis erat: qbus rebus iſflatus & fortunæ paternæ ueterē Alexandri gloriā cōsiderare oblitus suos iubebat. Prima congressio equitū fuit: q; uictor Perseus suspensam omnium expectationē i fauorem sui traxit: misit tamen legatos ad cōsulem: qui pacē peterent:

quam patri suo Romani etiā uicto dedissent: impensa belli lege uīcti suscepturus. Sed consul Sulpius non minus graves q; uicto leges dixit. Dum hāc aguntur: metu tam periculoso belli romani æmylium Paulum cōsulem creatieiq; extra ordinem Macedonicum bellum decernunt: qui cum ad exercitū uenisset: nō magnam moram pugna fecit. Pridie q; cōsideretur bellū luna nocte defecit: triste id ostentū Perseo omnibus prāsagientibus: finemq; Macedonici regni portendi uaticinantibus. In ea pugna. M. Cato Catonis oratoris filius dū inter cōfertissimos hostes insigniter dīmicit: equo delapsus pedestre prāliū aggreditur. Nam cadentē manipulus hostium cum horrido clamore uelut iacentē obtruncatus circumsteterat. At ille citius corpore collecto magnas strages edidit: cum ad unum opprimendum undecunq; hostes conuolarent: dum porcerum quedā petit: gladius ei e manu elapsus i medium cohortem hostium decidit: ad quem recuperādum umbone se p̄tegens i p̄ectante utroq; exercitu iter mucrones se hostium immersit: recollectoq; gladio multis uiuueribus exceptis ad socios cū clamore omniū reuertitur. huius audaciam cāteri imitati uictoram pepere. Perseus rex fuga cum decem milibus talentum samothraciām defertur: quem Cneus Octavius a persequendum missus a consule cum duobus filiis Alexandro & Philippo cepit: captumq; ad cōsulem duxit. Macedonia a Garano: qui primus in eo regnauit usq; ad Perseum triginta reges habuit. Quorū sub regno fuit quidem annis nō ingentis & uiginti tribus: sed rerū nō nisi centum nonagita duobus annis potita. Ita cū i ditionē Romanorum cessisset magistratibus per singulas ciuitates constitutis libera facta est: legesq; quibus adhuc utitur: a Paulo accepit: Aetolorum uniuersarum urbium senatus cū coniugibus & liberis: qui dubia fide fuerant romam missus: ibiq; ne in patria aliquid nouare diu detentus: ægreq; per multos annos legationibus ciuitatum senatu fatigato in partiam quisq; suam remissus est.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XXXIII.

POENIS. Ac Macedonibus subactis atq[ue] solorūq[ue]
uirib[us] p[ri]ncipū captiuitate debilitatis soli adhuc
ex grācia uniuersa Achæi nimis potentes tunc
temporis Romanis uidebātur. non p[er]pter singu
larum ciuitatū nimias opes; sed p[er]sp[ec]tive cōspirationē uniuersarū.
Nāq[ue] Achæi licet p[er]ciuitates uelut p[er]mēbra diuisi sīnt: unū
tamē corpus & unū ipiū habet. singularūq[ue] urbiū pericula
mutuis uiribus p[ro]pullat. Quæretib[us] igitur romanis cās belli
tēpestiui fortuna querelas Spartanorū obtulit: quorū agros
achæi p[er]pter mutuū odiū populabātur. Sptanis a senatu res
p[ro]solum elegatos se ad i[st]ispiciendas res sociorū & ad i[st]iuriā dēmē
dam i[st]i grāciā m[is]sures; sed legatis occulta mādata data sūt:
ut corpus Achæorū dissoluerent: singularūq[ue] urbes p[er]priū iuris
facerent: quo faciliū ad obsecra cogerentur: & si quæ urbes cō
tumaces essent: frigerētur. Igitur legati omniū ciuitatum p[ri]c
cipibus Corinthū euocatis decretū senatū recitātūq[ue] cōsilii
habeāt: aperiūt: expedire oībus dicunt. ut singulæ ciuitates
leges iuas & iura sua habebant. Quod ubi omnibus innotuit:
uelut in furorem uersi: uniuersum pegrinū populu[m] trucidāt:
legatos quoq[ue] iplos romancorū uiolassent: nisi audito tu
multi trepidi fugissent. H[oc] ubi romæ nonciata sunt: statim
senatus Mumio consuli bellum Achaicum decernunt: qui
exemplu[m] exercitu deportato & omnibus strenue prouisis pu
gnandi copiam hostibus fecit. sed achæi uelut nihil negocii
romano bello suscepissent. Ita apud eos neglecta oīa & solu
ta fuere. Itaq[ue] p[re]dam non p[re]lium cogitantes: & uehicula
ad spolia hostiū reportanda duxerunt: & coniuges liberosq[ue]
suos ad spectanda certamina i[st]i montibus posuerūt. Sed p[ro]lio
commisso ante oculos suorū cāsi: lugubre his spectaculum
sui & grauem luctus memoriam reliquerūt. Cōiuges quoq[ue]
& liberi eorum de spectatoribus captiui facti p[re]da hostiū
fuere. Vrbs ipsa corinthus diruitur: populus oīs sub corona
uenditur: ut hoc exemplo ceteris ciuitatibus metus nouarū
terum imponeretur. Dum h[oc] aguntur: rex Syriæ Antio
chus Ptolemaeo maiori sororis eius filio regi ægypti bellum
infert: segni admodum & quotidiana luxuria ita marcido: ut

non solum regiæ maiestatis officia intermitteret: uetus etiā
sensu hominis nimia sagina careret. Pulsus igitur regno ad
fratrem minorem Ptolemaeum Alexandriam confugit: par
ticipatoq[ue] cum eo regno romanum legatos ad senatum mittit.
auxiliū petunt: fidem societatis implorant: mouere senatum
preces fratrum. Mittitur igitur legatos. P. Popilius ad Antio
chum: qui abstinere eum ægypto aut si iam incessisset: exce
dere iuberet. Cum in ægypto eum inuenisset: osculumq[ue] ei
rex obtulisset. (Nam coluerat inter ceteros. P. Popilium: An
tiochus cūm romæ obles esset) Tunc Popilius facessere in
terim priuatam amiciciam iubet: cum mandata patrie inter
cedant: prolatōq[ue] senatus decreto & tradito cum concordari re
gem uideret: consultationeniq[ue] ad amicos referre. Ibi Popili
us uirga quam in manu gerebat ample circulo inclusum.
ut amicos caperet consulere iubet: nec prius inde exire q[uod] res
ponsum senatui daret: aut pacem aut bellum cum Românis
habitetur. Adeoq[ue] h[oc] asperitas animum regis fregit: ut p[er]
nitrum se senatui respondeat. Reuersus i[st]i regnū Antioch[us] de
redit: relicto p[ro]culo admodū filio: cui cū tutores dati a popu
lo esset: patru[us] ei[us] Demet. i[st]i obles romæ erat: cognita mor
te Antiochi fratris senatū adiūt: oblidēq[ue] se uiuo fratre uenisset:
quō mortuo cuius obles sit se ignorare. Dimitti igitur se ad
regnū p[er]tēdū æquū esse: q[uod] sicuti iure gētiū maiori fratri ces
serit: ita nūc sibi q[uod] pupillū xitate atcedat: deberi: cū se nō di
mitti a iaduertet: a senatu tacito iudicio tuti[us] apud pupillū
q[uod] apud eū regnū futu[us] arbitratē specie uenādi ab urbe p[ro]fe
ctus: hostis tacit[us]: cū luge comitib[us] nauē cōscedit. Delat[us] i[st]i Sy
riā secūdo fauore omniū excipitur regnūq[ue] ei occiso pupillo
a tutorib[us] traditur. Eodē tēpore ferme Prusias rex bithyniæ
consilium cepit interficiendi Nicomedis filii: dum cōsulem
studet minoribus filiis: quos ex nouerca eius suscepserat: &
romæ habebat. Sed res adolescēti ab his: q[uod] facin[us] suscepserat
p[ro]ditur: hortatici sunt: ut crudelitate patris puocat[us] occupet
i[st]idias: & in auctore retorqueat scelus: nec difficilis p[ro]uasio
fuit. Igitur cum accitus i[st]i patris regnum uenisset: statim rex
appellarunt: Prusias regno spoliatus a filio priuatq[ue] redditur:

etiam a seruis desertum in latebris ageret: non minori
scelere q̄ filiū occidi iusserat a filio interficitur.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XXXV.

d Emetrius occupato Syriae regno nouitatis suae
ociu p̄iculorum ratus apliare fines regni statuit:
etiam opes augere finitimorum bellis. Itaq̄ Ari-
rathi regi Cappadociae ppter fastiditas sororis
nuptias infestus fratre eius. Holoferne p̄ iuriā regno pulsū
supplicē recepit: Datūq; sibi honestū belli titulū gratulatus
eū restituere i regnum statuit. Sed Holofernes ingrato aio
inita cū Antiochēibus pactiōe offensis tunc a Demetrio pel-
lerē ipsū regno a quo restituebatur; cōsilium accepit. Quo co-
gnito Demetrius qdē uitæ eius ne Ariarathes metu fraterni
belli liberaretur: pepcit. Ipsū autem cōprehēsū uicti seleuciæ
castediri iubet. Nec Antiochēses iudicio territi a defectione
desisterūt. Itaq̄ adiuuantibus & Ptolemaeo rege ægypti: & A-
thalo rege Asie & Ariarathe rege Cappadociae bello a Deme-
trio lacesitis subornat Prempalū quendā soitis extreniæ iu-
uenem: q̄ Syriae uelut paternum regnum, armis repeteret: &
ne qd̄ cōtumeliaz deelle: nomen ei Alexandri indicitur: geni-
tusq; ab Antiocho rege dicitur. Tātū odium Demetrii apud
omnes eratiut æmulo eius nō uires regiæ tantum: uexæ etiam
generis nobilitas cōfusa omnium tribueretur. Igitur Alexan-
der admirabili uarietate rex pristinaz scribiū oblitus toti⁹ fer-
me oriētis uiribus succinctus bellū Demetrio iferti: uictūq; ui-
ta piter ac regno spoliat: quāq; Demetrio nec anim⁹ i ppul-
sando bello defuit. Nā & p̄io p̄ælio hostē fugauit: & regib⁹
bellū restituētibus multa milia cecidit i acie. Ad postremū
tamē iuicto aio iter cōfertissios hostes fortissime dimicans
cecidit. Initio belli Demetrius duos filios apud hospitē suū
Gnidium cū magno auri p̄odere demandauerat: ut & a belli
piculis eximeretur: & si ita fors tulisset uultioni paternæ serua-
rentur. Ex his maior Demetrius annos pubertatis egressus
audita Alexandri luxuria: quem n̄ sperate opes & alienæ feli-

citatis ornamenta uelut cōptiū iter scōtoz greges desidē i
regia fenebant auxiliantibus Cretēibus secuz ac nihil hosti-
le metuētē aggreditur. Antiochenes quoq; veterem patris
offensam nouis meritis correcturi se ei tradunt: sed & milites
paterni fauore iuenis accensi prioris sacramenti religionem
noui regis supbiae p̄ferentes signa ad Demetriū trāsserunt:
atq; ita Alexandei nō minori ipetu fortunæ desertus q̄ elat⁹
primo p̄ælio uictus iterficitur: deditq; poenas & Demetrio:
quem occiderat: & Antiocho cuius mēitus originē feuerat.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XXXVI.

Ecuperato paternō regno Demetrius & ipē terū
successu corruptus uitæ adolescentiaz i segnitie
labitur: tantumq; cōtemptum apud oēs inertiaz
quātū odiū ex supbia pater habuerat: contraxit.
Itaq̄ cum ab iperio eius passim ciuitates deficerent: ad abolē
dam segnitiaz maculam bellum parthis i ferre statuit: cui⁹ ad
uentū nō iuici orientis populi uidere: & ppter Arsacidæ regis
Parthoz crudelitatē: & q̄ ueteri macedonū ipio noui populi
assueti supbia idigne ferebant. Itaq̄ cū & persaq; & Elimæoꝝ
Bactrianozq; auxiliis iuaretur: multis pliis Parthos fudit.
Ad postremū tamē pacis simulatione decept⁹ capitū: tradu-
ctusq; per ora ciuitū populis q̄ descierat: i ludibriū fauoris
ostēditur. Missus deinde i hyrcaniam benigne & iuxta cultū
pristinæ fortunæ habetur. Dū h̄c agūtur: interim in Syria
Triso q; se tutorē Antiocho Demetrii priuigni substitui a po-
pulo laborauerat: occiso pupillo regnū Syriae inuadit. Quo
diu potitus tandem exolescēte fauore tecētis iperii ab Antio-
cho puero admodū Demetrii fratre q̄ i asia educabatur: bello
uincitur. rursusq; regnū Syriae ad sobolē Demetrii reuertitur.
Igitur Antiochus memor q; etiā pater ppter superbiā iuisus
& frater ppter signitie contemptus fuisset: ne in eadem uitia
cideret: accepta i matrimonium Cleopatra uxore fratriis ciui-
tates: quæ initio fraterni iperii defecerant: summa idustria p-
sequtit: domitasq; rursus regni terminis adiecit. Iud. eos quoq;

q̄ i macedonico īperio sub Demetrio patre armis se ī libertate uēdicauerat: subigit. Quodq; vires tantæ fuere: ut post hunc nullū Macedonū regē tulerint: id omēsticisq; īpiis usi syriam magnis bellis īfestauerint. Fuit nāq; iudæis origo damascena quæ syriæ nobilissima ciuitas est: & a syriis regib; genus ex regina. Semyramide fuit: nōmen urbi a Damasco regē īdicum: in cuius honore syrii sepulchrū Ariathis uxoris eius p̄ templo coluere: deamq; exinde sanctissimæ religiōis habet. Post Damascum Habraham Moses Israhel reges fuere. Sed Israhelem felix decem filioꝝ prouentus maioribus suis clariorem fecit. Itaq; populum in decem regna diuisū filiis: tradiuit: oēs q; ex noīe iudæi: q; post diuisionē decesserat. Iudæos appellauit: coliq; eius memoriam ab oībus iussit. Eius portio oīb; acceſſerat: minimusq; īter fratres ætate Ioseph fuit: cui⁹ excellens īgeniū ueriti fratres clam īceptū pegrinis mercatoribus tiendiderunt. A qbus deportatus ī ægyptū cū magicas ibi artes sollerti ingenio p̄cepisset: breui ipli regi p̄carus fuit. Nam & pdigioꝝ sagacissimus erat: & somniōrum primus ī telligentiā condidit: nihilq; diuini: iuris humani: eiū cognitū uidebatur. Adeo ut etiam sterilitatē agrorum ante multos annos p̄uidetur: p̄iūſſetq; omnis ægyptus fame nisi monitus eius rex edicto seruari per multos annos fruges iussisset. Tātaq; experimenta eius fuerunt: ut nō ab hoīe sed a deo respōfa dari uidetur. Filius eius moses fuit: quē etiā p̄ter paternæ scientiæ hæreditatem formæ pulchritudo cōmendabat. Sed cū scabiem ægyptii & pruriginem paterentur: responso moniti eū cum ægris: ne pestis ad plures serpet: terminis ægypti pellit. Dux igitur exulū fact⁹ sacra ægyptioꝝ furto abstulit: quæ repetentes armis ægyptii domū redire tēpestatisbus compulsi sūt. Itaq; Moses damascena patria atīqua rēpetita mōte syna um occupat: in quo septem dieꝝ ieunio p̄ desertā arabiæ cū populo suo fatigat⁹: cū rādē uenisset septimū dieꝝ more gentis sabbatū appallatum in omne æuū ieunio sacrauit. Quoniā ille dies famē illis errorēq; finierat. Et quoniā metu contagionis pulsos se ab ægypto meminerat ne eadē causa iūisi apud incolas forent: cauerunt: ne cum pegrinis cōmūi-

carent: quod ex causa factum p̄aulatī ī disciplinā religionē p̄cōuertit. Post Mosem etiam eius filius Aruas sacerdos sacris ægyptiis mox rex creatur. Sēperq; exīde hic mos apud iudæos fuit: ut eosdem & reges & sacerdotes haberet: quorum iuris religione permixta incredibile quantum coaluere op̄genti. ex uectigalibus oportalsami creuere: quod in his tantū regionib; gignitur. ēst nāq; uallis quæ continuis mōtibus uelut muro quodam cuncta ad instar castrog; clauditur: pauci loci ducēta milia iugera noīe hiericōdicitur: ī ea ualle silua ē. & ubertate & amoenitate iſignis. Siquidem palmeto & oportalamo dīlīguntur: & arbores oportalsami formā simile pycnis arborebus habētiñi & sunt humiles magis: & in uiuearum more excolūtur. Hæc certo tempore āni ballatum sudant: sed non minor loci eius opacitatis q; ubertatis adimitatio ē. Quippe cum toto orbe regionis eius ardētissim⁹ sol sit: ibi tepida aeris naturalis quādā ac perpetua opacitas īest. In ea regione latus lacus est. q; ppter magnitudinē & aquæ imobilitatem mortuū mare dicitur. Nā neq; uentis mouetur resistētē turbinibus bitumine: quo aqua oīis stagnatur: Neq; navigationis patiens est: quoniā oīa uita carētia ī profundū mergitur: nec materiam ullam iustinet: nisi quæ a lumine illuſtratur. Primus Xerxes rex plaq; Iudæos domuit. Postea cum ipsis plis in ditionem Alexandri magni uenere: diuq; ī potestate macedonici īperiū ficeret. A Demetrio cū desciūi sentiamicicia romanog; petita primi omniū ex orientib; libertatē receperūt: facile tūc Romanis de alieno largiētib;. Per eadem tēpora: qbus ī Syria regni mutatio īter nouos reges alternabatur: ī Asia rex Athalus florentissim⁹ & ab Eumene patruo acceptū regnū cedib; amicoꝝ & cognatoꝝ suppliciis foedabat: nūc matrem anū: nūc Byronicē sponsam maleficiis eog; necatas confingens. Post hanc scelestam: uolētiꝝ rabie īquallidā ueste sumit: barbā capillūq; ī modū reog; sumittit. nō in publicum pdire: nō populo se ostenderet: nō domi lati ora cōiuia īire: aut aliquod signū sanī hoīs habere: pr̄sus ut p̄nas pēdere manib; īterfectog; uideretur. Omissa deinde regni administrationē hortos fodiebat: gramina semībat: &

noxia inoxis pmiscebatur:eaq; oia ueneti succo infecta uelut pe
culiare munus amicis mittebat.ab hoc studio & rariæ artis fa
bricæ se tradidit & terisq; fingendis & ære fundendo pcedē
doq; oblectatur.matri deinde sepulchrū facere iituit:cui op
itetus morbū ex solis ardore contraxit:& septiā die deceffit.
huius testamēto hæres populus romanus tūc iituitur.Sed
erat ex Eumene Aristonicus nō iusto matrimonio sed ex pel
lice Ephesia Citharistæ cuiusdam filia genitus:q post mortē
Athalī uelut paternū regnum iuasit asia.Cū multa secunda
prælia aduersus ciuitates quæ metu romanorū se tradere ei
nolebāt fecisset:iustusq; rex iā uideretur:Asia Licinio Crasso
consulī decemvirūq; intentior Athalicæ prædæ q; bello cum
extremo anni tempore inordinata acie prælium conseruisset:
uictus poenas i consultæ auariciæ sanguine dedit.In huius lo
cū missus Perpenna consul prima congregione Aristonicū
supatum in potestatem suam rededit:athalicasq; gazas hære
ditarias populi romani nauibus i positas Romā deportauit.
Quod ægre ferens successor eius Marcus Aquilius consul
ad eripiendum Aristonicum Perpennæ ueluti sui potius tri
umphī munus esse deberet:festinata uelocitate cōtendit.Sed
contentionem cōsulū mors Perpennæ direxit:Sic Asia facta
romanog; cū opibus suis uitia quoq; Romanū transmisit.

IVSTINI HISTORICI LIBER:XXXVII.

APTQ Aristonico massilienses p Phocensibus
conditoribus suis:quosq; urbem senat⁹ & omne
nomen:quod & tūc & àte Antiochi bello i festa
contra populū romanum arma tulerant: deleri
iusterat:legatos romā misere dep̄cates:ueniamq; iis a senatu
obtinuere.Post hæc regib⁹:q aduersus Aristonicum auxilia
tulerat:prenaia p soluta Mithridati pótico:Syria minor:filius
Ariarathis regis cappadociæ q eodē bello ceciderat lycaonia
& cicilia datæ:fideliorq; populus roman⁹ i socii filios q; ma
ter i libros fuit.Qui ppe huic p uolo auctum regnū:inde uita
ad ep̄ta.Nāq; Laodice ex numero sex filiorū:quos uirilis sex⁹

ex Ariarathē regē suscepit timēs ne diutina regni admini
stratione adultis qbusdā potiretur:qncq; parricidiali ueneno
necauit:unū paruulū sceleri matris cognator⁹ custodia enpu
itq; post necē Laodices (nā ppter crudelitatem eā populus ex
tixerat) lonus regno potitus est.Mithridates quoq; repētina
morte iterceptus filium q & ipse Mithridates dict⁹ ē reliqui
cui⁹ ea postea magnitudo fuit ut nō sui tantum tēporis ue
etiā superioris ætatis oēs reges maiestate supauerit:bellaq; cum
romani p.xlii.ānos uaria uictoria gesserit.Cum cum summi
ipatores Sylla Lucullus cæteriq; i summa Cneus Pompeius
ita uicerunt ut maior clariorq; resurgeret i staurando prælio:
dānisq; suis terribilior redderetur.Deniq; ad postremum nō
ui hostili uictus:sed uoluntaria morte in autō regno senex
hærede filio deceffit:huius futurā magnitudinē etiā cælestia
ostenta prædixerant.Nam & quo genitus ē anno & eo quod
regnare primū cœpit:stella cometes p utruncq; tempus leptu
aginta diebus ita luxit:ut cælum omne cōflagate uideretur.
Nam & magnitudine sui quartā partem cæli occupauerat:&
fulgore sui lonis nitorem uicerat:& cū oriretur:occumberetq;
quattuor spatiū horas cōsumebat.Puer tutosq; i sidias pas
lus ē:q; eum fero equo i positum egare iaculariq; cogebant:q;
conatus cum eos fetellissent supra ætate regente equum Mi
thridate ueneno eum appetiuere.Q uod metuens antidota
sæpi⁹ bibit:& ita se aduersus i sidias exquisitorib⁹ remediis sta
gnauit:ut ne uolēs qdē senex ueneno mori potuerit.Timēs
deide ne inimici quod ueneno nō potuerat:ferro pagerent:
uenādi studiū finxit:quod ppter quartuor ānos neq; urbis
neq; ruris tecto usus est:sed per silvas uagatus est:& diuersis
motu regionibus p noctabat:ignaris oībus quib⁹ esset locis:
assuetus teras cursu aut fugere aut perseq: cū qbusdā etiam
uiribus congregi:qbus rebus & insidias uitauit:& corpus ad
oēm xutis patientiā durauit.Ad regni deide administratio
nē cū accessisset:statim nō de regendo sed de augendo regno
cogitauit.Itaq; Scythes iuictos àtea q Sopyriona Alexandri
magni ducē cū trigita milibus armator⁹ deleuerant:q; Cyrū
plaq; regem cū ducentis milibus armator⁹ trucidauerat:qui

Philippū macedonū regem fugauerat: i genitū felicitate pērdo
muit. Auct⁹ igitur viribus pontū quoq; ac deinceps Cappado-
ciam occupauit. cū de asia tractatareticū qbusdā amicis tacit⁹
a regno pfectus nemine scīte guagatus ē: omniūq; urbium
situs ac regiones cognouit. Inde Bithyniā transcedit: & quasi
iā dominus Asie opportūa qq; uictoriae sua metus ē. Post
hāc i regnum cum iā piisse crederetur: reuersus est: inuenito
puulo filio quē per absentia eius Laodice soror uxoriq; enixa
fueratis: iter gratulationē post lōgā pegrinationē aduentus
sui & filii geniti ueneno p̄ciditat⁹ est. Sigdē Laodice soror cū
piisse eū crederet: i cōcubitus amicorū pfecta quasi admissum
tacitus maiore scelere tegere possēt: uenenu adueniēt pauit.
Quod cū exācilla Mithridates cognouisset: facinus i aucto-
res uideauit. Hyeme deinde iminētē nō i cōuiuio sed i cāpo:
nō i uacationib; sed i exercitatiōibus: nec iter sodales sed i
ter æquales aut equo aut cursu aut viribus cōtēdebat. Exerci-
tū quoq; suū ad patrē laboris patientiā quottidiana exercita-
tiōe durabat: ita inuictus ipse inexpugnabilē exercitū
tecerat. Initia deinde cum Nicomedē societate Paflagoniam
iuadit: uictāq; cū socio diuiditiquā cū teneri a regib; senatu
nūciatū eset: legatcs ad utrūq; misitq; gētē restitui i pristinū
statū iuberēt. Mithridates cū sē parem iā magnitudini romā
noq; crederet: superbo respōso hāreditariū patri suo regnum
obuenisse respōdit: mirariq; se quæ ei cōtrouersia relata non
fuerit: sibi referant. Nec territus minis Galatiam quoque
occupat. Nicomedes quoniā se tueri iure non poterat: iusto
regi redditus respondit. Atq; ita filiū suum mutato nomine
Philomenē Paflagonū regū nōiē appellat. & q̄si stirpi regiæ
reddidisset: regnum falso nomine tenet. Sic ludibrio habiti
legati romam reuertuntur.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXXVIII.

m. Mithridates Parricida nece uxoris auspicatus sorō
ris alterius Laodices filios cuius virum Ariara-
them regem cappadociæ per Gordium insidiis.

occiderat: tollēdōs statuit: nihil actū morte patris existimāst:
si adolescētes paternum regnum: cuius ille cupiditate flagra-
bat occupasset. Igitur dū i his occupatiōibus uersatur: iterim
Nicomedes rex Bithyniæ uacuā morte regis cappadociā iua-
dit. Quod cū nūciatū Mithridati fuisset: p simulationē pie-
tatis auxilia sorori ad pellēdū cappadocia Nicomedē mittit.
Sed iā Laodice p pactionē se Nicomedi i matrimonii tradi-
derat. Quod ægre ferens Mithridates p̄sidia Nicomedis cap-
padiocia expellit: regnūq; sororis filio restituit. Egregiū p̄sus
factum nisi subsecuta fraus eset. Sigdem interiectis diebus
simulat se Gordiū: quo ministro ulus i Ariarathē iterficiēdo
fuerat: restituere i patriā uelle: sperās si obsisteret adolescens:
causas belli futuras: aut si p̄mitteret p eūdem filiū tolli posse
p quē interficerat patrē. Quod ubi Ariarathes iunior moliri
cognouit: idigne ferēs iterectorē patris p auūculum potissim
ab exilio reuocati: gētē exercitū cōtrahit. Ligatur cū i aciē edu-
xisset Mithridates peditū octogīta milia egyptum decē milia
currū falcatos. d.c. nec Ariarathi auxiliātibus finitimi regi
bus m̄iores copiæ essent: certum bellī timens cōsilia ad insi-
diaſ transfert. sollicitatoq; iuuene ad colloquum cum ferrum
occultatum inter fasces gereret. Scriptorū ab Ariarathē re-
gio more missō curiosius unum uētrem p̄trectāti, ait: caueret
ne aliud talum iueniret: q; quæreret: ita rīlu p̄trectis insi-
diis euocatum ab amicis uelut in secretum sermonē spectāte
utroq; exercitu interficit: regnum cappadociæ octo ānorū
filio ipso Ariarathis noie additoq; ei rectore Gordio tra-
dit. Sed Cappadoces crudelitate ac libidine p̄fatorū uexati a
Mithridate deficiūt: fratreq; regis & ipsum Ariarathē nomie
ab Asia ubi educabatur: reuocanticum quo Mithridates p̄
lūm renouat: uictumq; cappadociæ regno expellit. Nec mul-
to post exægritudine adolescens collecta infirmitate decedit.
Post huius mortem Nicomedes timens: Mithridates ac-
cessionē cappadociæ etiam bithyniam finitimam inuaderet:
subornat puerum eximiā pulchritudinis q̄si Ariarathes tres
non duos filios genuisset: quia senatu romano paternum ré-
gnūm peteret. Vxorem quoq; Laodicen romam mittit ad te-

stimoniū triū ex Ariarathē suscep̄tōrum filiorūm quōd
ubi Mithridates cognouit & ipse pāri impudentia Gordiū
romam mittit: qui senatui assereret puerum cui cappadociæ
regnum tradiderat ex eo Ariarathe genitum: qui bello aristō
nico auxilia Romanis ferens cecidisset: sed senatus studia re
gum intelligens aliena regna falsis nominib⁹ dare noluit:
& Mithridati cappadociam & Nicomedi ad solatium eius
Paflagoniam ademit. ac ne contumelia regum foret adem
ptum illis: quod aliis daretur: uterq; populus libertati dona
tus est. Sed cappadoces munus libertatis abnūentes negant
uinere gentem sine tege posse. Atq; ita rex illis a senatu Ario
barzanes cōstituitur. Erat eo tēpore Tigranes rex armeniæ
obles a partib⁹ ante non multū tēpus datus: nec olim ab iis
dem ī regnū parernū remissus. Hūc Mithridates ad societatē
Romani belli quod oī meditabatur: pellicere cupiebat. Ni
hil igitur de offēsa romanorū sentiēt per Gordium īpellit:
ut Ariobarzani segni admodū bellū iserat: & neq; dolus sub
esse uideretur: siliā suā Cleopatrā ei ī matrimoniu tradidit.
Prīo ergo aduētu Tigranis Ariobarzanes sublatis reb⁹ suis
Romā cōtendit. Atq; ita p̄ Tigranē rursus cappadocia iuris
esse Mithridatis cōpit. Eodē tēpore mortuo Nicomedē etiā
fili⁹ ei⁹ & ip̄e Nicomedes regno a Mithridate pellitur: q̄ cū
supplex Romā uenisset: decernitur ī senatu: ut uterq; ī regnū
suū restituatur: ī quod tamē missi Aglius Malius & Malthi
n⁹ legati. His cognitis Mithridates societatē cū Tigrane bel
lū aduersus Romanos gesturus iūgit: pāctiq; iter se sūtut ur
bes agricq; Mithridati: homies ḥo & q̄cunq; auferre possent:
Tigrani cederent. Post hāc Mithridates intelligens quantū
bellū suscitaret: legatos ad Cymbros alias ad Gallogrecos:
& Sarmatas: Bastamasq; auxiliū petitū mittit. Nā oēs has gē
tes cū romanū meditaretur bellū uariis beneficioz mūerib⁹
iā: āte illexerat. A scythia quoq; exercitū uenire iubet: oēm q;
orientē aduersus Romanos armat. Nō igitur magno labore
Aquilium & Malthinum asiano exercitu iſtructos uicitq; b⁹
simul cū Nicomedē pulsis īgenti fauore: ciuitatū excipitur:
multum ibi auri argentiq; studio ueterum regum magnūq;

belli apparatum inuenit quibus iſtructus debita ciuitatibus
publica & priuata remittit: & uacationem quinquennio con
cedit. Tunc ad concionem milites uocat: eosq; uariis exhortationib⁹ ad Romana bella siue asiana incitat. Quam orationem dignum duxi eius exemplum breuitati huius operis
inſerere: quam obliquam Pompeius Trogus exposuit: quo
niam in Liuio & Silustio reprehendit: quod conciones dire
ptas pro sua oratione operi suo inserendo historiæ modū ex
cesserint. Optandum sibi fuisse aut ut de eo liceret consulete
bellum ne sit cū Romanis an pax habēda: quin uero sit: resi
stēdū ī pugnātibus: nec eos quidē dubitare qui spe uictoriæ
careāt. Quippe aduersus latrōes si nequeāt p salutē: p ultiōe
tamē sua oēs ferrum strigere. Cæterūq; nō id agitur: liceat
q̄elcere: nō tātum aio hostiliter sed etiā p̄lio cogressis cōſule
re: q̄ ratione ac spe cōcepta bella sustineātisse tamē sibi uicto
riæ fiduciā: si sit illis animus. Romāoq; uici posse cognitum
nō sibi magis q̄ ipsis militib⁹ & ī bythinia Agliū: & Mal
thinyum ī cappadocia fuderit. ac si qđē aliena magis exēpla
q̄ suā expimenta moueāt: audire se a Pyrrho rege epiri non
āplius q̄ quiq; milibus macedonū iſtructo fusos tribus pliis
Romanos. Audire Annibalem sedecim annos Italiz uictore
īmoratum: & qn ipsam caperet urbē: nō Romanorū illi uires
obſtitisse: sed domesticæ æmulatiōis atq; īuidiæ studiū. Audi
re populos transalpinæ galliæ italiæ īgessos maxis eā pluri
milq; urbibus poslidere: & lati⁹ aliquāto solū finiū q̄ ī asiā:
quæ dicatur ī bellis eosdē gallos occupasse: nec uictā solū di
ci Romā a gallis sed etiā captā: ita ut unū illis mōris tātum
cacumē reliqueretur: nec bello hostē sed p̄cio remotū. Gallo
rū autē nomen: quod semp Romanos terruit: in p̄te uirium
suāq; ipse habeat. Nā hos q̄ Asiā īcolunt: gallos ab illis: qui
Italiā occupauerāt: sedibus tātū distare: originē qđē ac x̄tu
tē genusq; pugnæ: idē haberet: tātoq; his sagaciora esse: īgenia
q̄ illis quāto lōgori ac diffīciliōri spatio p̄ illyricū thraciāq;
p̄dierūt pene operiosius trāfisit illogz finib⁹ q̄ ubi cōſedere
possessis. Iam ipsam italiā audire se nunquam ut Roma
condita sit satis illi pacatam sed affidue per omnes annos p

libertate alios contra quosdam etiam pro iure imperii bellis
continuis perseuerisse: quod a multis ciuitatibus Italæ. dele
tos romanorum exercitus ferri a quibusdam novo contume
lia: more sub iugum missos. ac ne ueteribus immoremur exē
plis; hoc ipso tempore uniuersam italiam bello marsico con
surrexisse non iam libertatem sed consortium imperii cui
tatisq; poscetem: Nec gratiæ uicino italæ bello q; domesticis
principi tactiōibus urbe premi multoq; piculosius accessisse
italico ciuile bellū: simul & a germania cymbros imēsam illā
ferorum atq; imitium populoz more pcellæ iundasse Italiam
quoz rāetiū singula bella sustinere Romani possētiuniuersis
tumē obruātur: ut ne uacaturos quidē bello suo putent. Utē
dum igitur occasiōe & rapiēda icremēta uirū: ne si illis occu
patis queritumox aduerius uacuos & qetos maius negotiū
habeat. Non enim qritur an capienda sint armas: sed utrū sua
poti⁹ occasione an illoz nā bellū equidē iā tunc secū ab illis
geri cœptū: cum sibi pupillo maiore Phrygiā ademerit: quā
patri suo pmiū dati aduersum Aristonicū auxilii cōcesserāt:
gentēq; quā & pauo suo Mithridati seleucus Callimachus
i dote dedisset. Quid cum Paphlagonia se dededere iusserūt:
nō altez illudigenus belli suisse: quæ non ui non armis: sed
adoptionē testamēti & regū domesticoz iteritu hæreditaria
patri suo obuenisset: cum iter hanc decretoz amaritudinem
parēdo nō tamen eos mitigarēt: quin acerbius se i dies gerāt
non obtinuisse: quod enim a se nō præbitum illis obsequiū
nō phrygiā Paphlagōiāq; dimissas: nō cappadocia filiū edu
ctū quā iure gētiū uictor occupauerat. Raptā tamē sibi ēē ui
ctoria ei⁹ ab illis quoz nihil ē nisi bello q̄situ. nō regē hithy
niae Crestōi quē lenat⁹ arma decreuerat: a se i gratiā illoz oc
culū: tamē nihilomin⁹ i putari sibi: siq; Gordi⁹ aut Tigranes
ficiat: libertatē etiā i cōtumeliam sui. a senatu ultro delata cappa
dociæ q; reliqs gētiib⁹ abstulerūt: deinde populo Cappadocū p
libertate oblata Gordiū regē orātē iō tāq; amic⁹ su⁹ eēt nō ob
tinuisse Nicomedē præcepto illoz bellū sibi itolisse: q; iultus
ierit Mithridates: ab ipsi⁹ uētū obuiā: & nunc ea secū bellādi
causam illis fore: q; nō impū se Nicomedā lacerandū Salta

tricis filio præbuerit. Qui ppe nō delicta regū illos sed. uires
ac maiestatem insequuntur in se uno sed in aliis quoq; oib⁹
hac semp̄ arte grassatos: sic & aium suum Pharnacē p cogniti
onū arbitria succidaneum regi Petgamenō Eumeni datum:
sic rursus Eumenem: cuius classibus primum in Asia fuere
trāsuecti: cuius exercitu magis q; suo & magnum Antiochū
& gallos i Asia & mox i macedonia regē Persē domuerant:
& ipsū p hoste habitum: eiq; iterdictū Italia: & quod cū ipo
deforme sibi putauerant: cum filio eius Aristonico bellum
gessisse. nullius apud eos maiora q; Massinissæ regis Numi
dax haberi merita. Hinc i putari uictū Annibalem: hic captū
Syphacē: hinc Carthaginem deletā: hinc iter duos illos afri
canos tertium seruato rem urbis referri: tamen cum huius ne
pote bellum modo in africa gestum adeo i expiabile ut ne ui
ctum quidem memorie patris donarent: quin carcere ac triū
phi spectaculū expiretur. Hanc illos omnibus regibus regē
odiōz dixisse: scilicet q; i p̄ tales reges habuerint: quoq; etiā
noībus erubescant: aut paltoris aboriginum aut aruspices fa
binorum: aut exyles corinthiōz: aut leuatos uernasq; Thusco
rū: aut & quod honoratissimum nomen fuit iter hoc supbos:
atq; ut ipsi⁹ ferunt conditores suos lupæ uberibus alitos: sic
omnem illū populum lupoz animos habete i explebiles san
guinis atq; imperii diuinitarūq; audios ac ieunios. Se aut̄ seu
nobilitate illis cōparetur: clariorem illa collauie cōuenaz̄ eēt
q; paternos maiores suos a Cyro Darioq; cōditoribus persici
regni maternos a magno Alexādro ac Nicanore Seleuco cō
ditorib⁹ ipii Mācedōci referat. seu populis eosq; cōferat suos:
eaz̄ se gētiū esse: quæ non modo romano ipio sint pares: sed
macedonico quoq; obstiterint. Nullam subiectarū sibi gētiū
exptam pegrina imperia: nullis unq; nisi domesticis regibus
paruisse: Cappadociā uelit an Paphlagoniā recēdere: rursus
pōtū an bithyniā: itēq; Armeniā maiore minorēq; q; gētiū
nullā necq; Alexāder ille q; totā pacauit asiā: nec q; successo
rum eius: aut posterorum attigisset. Scythiam duos unquam
ante se reges non picare: sed tantum intrare ausos. Dariū
& Philippum: ægre idē fugā sibi exp̄disse: unde ip̄e magnā
m. 3

partem aduersus romanios viriū habet; multoq; se timidiq;
ac diffidētius bella pontica ingressū; cū ipē rūdis ac tyro eēt
Scythiæ p̄ter arma & tuteq; animi: locoq; quoq; solitudinib⁹
uel frigoribus instructe:p quæ denūciaretur ingens militiæ
labor ac pīculū: iter quas difficultates ne spes qđē premii fo-
ret ex doite uago:nec tantū pecunia sed etiam sedis inopiae:
nūc se diuersam belli cōditionē īgredi.Nam nec cālo Asia
esse tēpantius aliud:nec solo fertilius:nec urbiū multitudine
amicenius:magnāq; temporis p̄tem non ut militiam sed ut
festum diē acturos,bello dubiū facili magis an uberi si mō:
aut p̄ximas regni attalici opes:aut ueteres lydiæ ioniaq; au-
dierit:quas nō expugnatū: eāt sed posseſsum:tantūq; auida
Asia ut etiam uocibus uocet: adeo illis odium romanorū īcūf
sit rapacitas p̄cōlūlūm:exactio publicanorū:calūniæ litium.
Sequantur ſe modo fortiter & colligāt:qd ſe duce poſſit effi-
cere tātus exercitus:quē fine cuiusq; militū auxilio ſua & uni-
us opera uiderint Cappadociā cālo rege cepiſſe:q; ſolus mor-
talium pōtum oēm tcythiāq; pacauit:quā nemo ante tranſi-
re tuto atq; adire potuerit.Nāq; iuſtitiæ atq; liberalitatis ſuæ
ne ipsos milites qui experiantur teſtes effugere & illa iudi-
cia habere q; ſolus regum omnium nō paterna ſolum uerū
etiā extēna regna h̄ereditatibus ppter munificentiam acq;
ſita poſſideat colchos:Paphlagoniā:Bophorū.Sic excitatis
militibus poſt annos.xxiii. ſumpti regni in romana bella de-
ſcendit.Arc; in ægypto mortuo rege Ptolemæo ei g. Cyrenis
regnabat Ptolemæo:per legatos regnum & uxor Cleopatra
regina ſoror ipius defertur.Lætus igitur hoc ſolo Ptolemæo:
q; fine certamine fraternum regnum recepiſſet:q; ſubornari
& a matre Cleopatra & fauore principum fratriſ filiū cogno-
uerati:cāterum infeſtus omnibus ſtatim ubi Alexandriam in-
gressus eſt:fautores pueri trucidāri iuſſit. ipsum quoq; die
nuptiarum:quibus matrem eius in matrimonium recipie-
bat:inter apparatus epularum & ſolemnia religionum in co-
plexu matris interficit:atq; ita torum ſororis cāde filii ei⁹ cru-
entis aſcedit.Post quod nō mitior i populares:q; eū i regnū
uocauerant ſuit.Si quidē peregrinis militibus licentia cādis-

dati:omīa ſanguine quottidiæ manabant:ipſamq; ſororem
filia eius uirgine per uim ſtuprata & in matrimoniu adſcrita
repudiata:q; rebus territ⁹ populus i diuera labitur:patriāq;
metu mortis exul relinquit.Solus igitur i tāta urbe cum ſuis
relictus Ptolemæus:cū regē ſe nō hominū ſed uacuag; adiū
uideret:edicto pegrinos ſollicitat,q;bus cōfluētibus obuius le-
gatis romanorū Scipioni africanō & Spurio Mūmio:& L.
Metello:q; ad iſpicienda ſocioꝝ regna ueniebanti:pedicit:ſed
q; cruentus ciuib; oībus tam ridiculus Romanis fuit.Erat
enim & uultu deformis & ſtatura breuis & ſagia uentris nō
homini ſed belluæ ſimilis:quā fœditatem nimia ſubtilitas
& plucida ueltis angebat,pruſus q;ſi aſtu iſpiciēda præberen-
tur:q; omni ſtudio occultāda pudibūdo uitio erāt.Post diſceſ
ſum deīde legatoꝝ:quoꝝ africanus dū aſpicit urbem ſpecta-
culo Alexādrinis fuit:Ptolemæus iā etiā populo pegrino ſui
ſus cū filio:quē ex ſorore uſcepat:& cū uxore matris pellice
metu iſidiāq; tacit⁹ i exiliū p̄ficiſcitur:cōtractoq; mercenario
exercitu bellū ſorori pāriter ac patriæ infert . Accerſitū maxi-
mum deīde a cyrenis filiū ne eū Alexādrinis cōtra ſe regem
crearēt:interficit.Tunc populus ſtatuas & i magies eius detra-
hit.Qucd factū ſtudio ſororis existimās:filiū quē ex ſua ſu-
ſcepat:iterficit:corpusq; i mēbra diuīſū & in cista i poſita ma-
tri die natali eius i ter ephulas afferri cura:Quæ res nō reginæ
tantum uerum etiā uniuersæ ciuitati acerba & luctuosa fuīt:
tantumq; mērōrem festiuſſimo conuiuio intulit:ut regia
omnis repento luctu incēderetur:Verſo igitur ſtudio pri-
cipum ab ephulis in exequias mēbra lacerata populo oſtēdūt:
& qđ ſperare de rege ſuo debeant:filiī cāde demōſtrāt . Fini-
to luctu orbitatis Cleopatra cū urgeri ſe fraterno bello uide-
ret:auxilium a Demetrio petit Syriæ rege per legatos eius:
cuius ipſi uarii & memorables caſus fuere:nāq; Demetrius:
ut ſupra dictum eſt: cum bellum parthiſ intuliſſet:& multis
congregationibus uictor fuſſet:repente circumuentus iſidiis
amitto exercitu capitur.Cui Arsacides parthorū rex magnō
& regio aīo miſſo i bithynia non cultū tantū regnū p̄ſtitit:
ſed & filiā in matrimonium dedit.Regnūq; Cyriæ: quod p

absentiam eius Tryphō occupauerat: restitutum promittit. Post huius mortem desperato reditu non ferens captiuitatem Demetrius priuatam & si opulentam uitam p̄texus tacitus in regnum fugam meditatur. hortator illi ac comes Calimāder amicus erat qui post captiuitatem eius a Syria per Arabiæ deserta ducibus pecuia cōparatis parthico habitu babyloniam peruenierat. Sed fugientem Phrahates qui Arsacidæ successe rati equitum celeritate p̄ compendiosos tramites occupatum retrahit. Ut est deductus ad regem Calimandrum quidem non tatum uenia uerum etiam premium fidei datum: Demetriū autem & grauiter castigatum ad coniugem in Hyrcaniam remitti: & arctioribus custodibus obseruari iubet. Intericto deinde tempore cum fidem illi etiam suscepit liberi faceret: eodem amico comite repetita fuga est sed pari infelicitate p̄ pe fines regni sui reprehenditur: ac denuo p̄ductus ad regem ut inuisus a conspectu summouetur. Tunc quoq; uxori & liberis donatus in hyrcaniam penalem sibi ciuitatem donata remittitur: talisq; aureis ad exprobrationē puerilis leuitatis donatur. sed hanc tam Parthorum mitem in Demetrium clæ mentiam non misericordia gentis nec respectu cognatōis faciebat: sed q; syriæ regnum affectabant: usuri Demetrio aduersus Antiochum fratrem: p̄tout res uel tempus uel fortuna belli exegisset. His auditis Antiochus occupandum bellum ratus exercitum: quem multis finitimiōg; bellis indurauerat: aduersus Parthos ducit sed luxuriæ non minor apparatus q; militiæ fuit. Quippe. viii. milia armatog; secuta sunt trecēta milia lixarum: ex quibus coquog; pistog; scænicoruq; maior numerus fuit: argenti certe auricq; tantum: ut etiā gregari milites caligas auro fingerent: pculcarēntq; materiam: cuius a more populi ferro dimicant: culinarum quoq; argentea instrumenta fuere prorsus: quasi ad epulas non ad bella p̄gerent. Adueniēti Antiocho multi orientales reges occurserunt tradētes se regnaq; sua cum execratione supbiæ p̄thice: nec mora con gressioni fuit. Antiochus tribus præliis uictor babyloniam cū occupasset: magnus haberit cœpit. Itaq; oībus ad eum deficiētibus populis nihil parthis relictū præter patios fines fuit.

Tūc Phrahates Demetriū in Syriam ad occupadū regnū cū parthico praesidio mittit ut eo pacto Antiochus ad sua tuēda a p̄thia revocaretur. Inter quoniā uirib; nō peterat isidiis Antiochum ubiq; tentabat: ppter multitudinē hominū oēm exercitū suū Antiochus p̄ ciuitates in hyberna diuiserat: quæ res exitii caula fuit. Nā cū grauari se copiag; p̄bitiōe & iuriis militum ciuitates uideret: ad parthos deficiūt: & die statuta oēs apud se diuīsum exercitū p̄ isidiās nē inuicē ferre auxilia possent: aggrediuntur. quæ cum nunciata Antiocho essent auxilium p̄xīs latus cum ea manu quæ secum hyemabat p̄reditur. In itinere obuium regē parthog; habuit aduersus quē fortis q; exercitus eius dimicauit. Ad postremū tamē cū uirtute hostes uinceret: metu suorum desertus occiditur. cui Phrahates exegas regio more fecit: filiamq; Demetrii quam secū Antiochus aduxerat captus amore virginis uxorem duxit. Pœnitere deinde dimilli Demetrii cōpit: ad quē retrahē dum cum turmas eq̄tum festinanter misisset: Demetriū hoc ipsum metuentem iam in regno missi inuenerunt: frustraq; oīa conati ad regem suum reuersi sunt.

IVSTINI HISTORICI LIBER. XXXVIII.

a. Antiocho in parthia cū exercitu deleto frater eius Demetrius obsidiōe p̄thog; liberatus ac restitut⁹ in regnū: cū oīs Syria in luctu ppter amissum exercitum esset quasi parthica ipius ac fratrib; bellat quibus alter captus alter occisus erat: p̄spere gessisset: ita ægypto bellum inferre statuit regnum ægypti Cleopatra socru prætiū auxiliū aduersus fratrem suū pollicēte. Sed dū aliena affectat: ut assolet fieri p̄pria p̄ defectionem Syriæ amisit. Si quidem Antiochēles primi duce Triphone execratis supbiā regis: q; cōuersatiōe p̄thice crudelitatis intolerabilis facta erat: mox Apamēii cæteraq; ciuitates exēplū secutæ p̄ absentiam regis a Demetrio defecere. Ptolemæus Ḫo rex ægypti bello ab eodē petit⁹ cū coguisset Cleopatrā sororē suā opib; ægypti naūib; us ip̄positis ad filiā & Demetriū genę in Syriā p̄tu

gisse: imitit iuuenem quēdam egyptiū Protarchi negotiatoris filiū: q̄ regnum syriæ armis peteret. Et cōposita fabula q̄ si padoptionē Antiochi regis recept⁹ i familiā regiā esset: nec syrus quēlibet regē aspnātib⁹ ne Demetrii pateretur supbiam: nōmē iuueni Alexander i ponitur auxiliaq; ab ægyptiōgētiā mittūtur. Interea corpus Antiochi iterfecti a rege parthorū i loculo argēteo in sepulturā i Syriā remissum peruenit: quod cū ingēti studio ciuitatū & regis Alexātri ad firmandā fabula fidem excipitur: quæ res illi magnū fauore populariū cōciliauit: oīb⁹ nō factas i eo sed ueras lachrymas existimātib⁹. Demetrius aut̄ uictus ab Alexandro cū undiq; circūstātibus malis p̄meretur: ad postremū etiā ab uxore filiisq; deseritur. delictus igitur cū paucis seruulis cū Tyrū religionē tēpli se Refensurus petisset: nauī egrediens p̄fēcti iussu iterficitur. Alter ex filiis Seleucus quoniā sine matris auctoritate diadema sumplisset: ab eadem iterficitur. Alter ex filiis cui ppter nasi magnitudinē cognomē grypho fuit: rex a matre hactenus cōstituitur: ut nomē regis penes filiū: uis autē oīs impii penes matrem esset. Sed Alexander occupato syriæ regno tu mens ex successu rerum spernere iam etiā ipsū Ptolemæum: a quo fuerat in regno ornatus: superba insolētia, cōpit. Itaq; Ptolemæus reconciliata sororis gratia destruere Alexandri regnum: quod odio Demetrii uiribus suis acq̄sierat: summis operibus i stituit. Mittit ergo i graciā Grypho auxilia & filiā Gryphinā Grypho nupturā: ut populos i auxilium nepotis societate tantū belli: ueḡ etiā affinitate sua sollicitaret: nec res frustra fuit. Nā cū oēs Gryphum i structū ægyptiis uirib⁹ uiderent: paulatim ab Alexandro deficere cōpere. Fit deinde inter eos p̄elium: quo uictus Alexander Antiochiā profugit. Ibi iops pecuniae cū stipēdia militibus deessentiā tēplo Ioue solidū ex auto uictoriæ signū tolli iubet: facetis iocis sacrilegiū circūscribens. Nam uictoriā cōmodaram sibi a Ioue eē dicebat. Interiectis deinde diebus cū ipsius Iouis aureū simū lacrum infiniti ponderis tacite euelli iussisset: deprehensusq; i sacrilegio cōcursu multitūdīs i fugā esset uersus: magna vi tempestatis oppressus ac desertus a suis: a latōibus capitū:

productusq; ad Gryphū interficitur. Gryphus porro recuperato patro regno externisq; periculis liberatus i sidiis matris appetitur: quæ cum cupiditatē dominatōis p̄dito marito Deme trīo & altero filio iterfecto hui⁹ quoq; uictoria īferiorē dignitatē suā factā doleret ueniēti ab exercitatione ueneni poculum obtulit. Sed Gryphus p̄dictis āte iam insidiis ueluti pietate cum matre certare: bibere ipsā iubet: abnuenti instat. Postremum p̄lato indice eā arguit: solā defensionē sceleris sup̄esse affirmās si bibat: quod filio obtulit. Sic uicta regina scelere i se uerso ueneno: quod alii parauerat extiguitur. Parta igitur regni securitate Gryphus octo ānis q̄etē & ip̄e habuit: & regno suo p̄stit. Natus deīde illi est æmulus. regni frater: ipi⁹ cyricen⁹ eadē matre genit⁹: sed ex Antiocho patruo suscep̄tus: quē cum ueneno tollere uoluisset: ut maturius cū eodem armis de regno cōtenderet: excitauit. Inter has regni syriæ patricidiales discordias moritur rex ægypti Ptolemæus regnō ægypti uxori & alteri filio: quē illa legisset relicto uide licet quasi getior ægypti status q̄ syriæ regnū esset: cū mater alteto ex filiis electo alterq; hostē esset habitura. Igitur cū p̄ni or i minorē filiū esset: a populo cōpellitur maiorē eligere: cui prius q̄ regnū daret: uxorē ademit: cōpulsūq; repudiare carissimā sibi sororē Cleopatrā minorē sororē Selauē ducere iubet: nō materno iter filias iudicio cū alteri maritum erip̄ta alteri daret. Cleopatra ḥo nōtā a uiro repudiati: q̄ a matre diuotio uiri dimissa Cyriceno i syria nubit: eiq; ne nudū nomen uxorū afferret: exercitū Cypri sollicitatū uelut dotalē ad matritū deducit. Par igitur uirib⁹ iā factus Cyricenus p̄elium cōmittit: ac uictus i fugā cōuertitur: Antiochiāq; uenit. Tunc Antiochiā Gryphus in qua erat Cyriceni uxor Cleopatra oblidere cōpit: qua capta Gryphina uxor Gryphi nihil attingus q̄ sororem. Cleopatram requiri iussit: nō ut captiuæ op̄e ferret: sed ne effugere captiuitatis mala posset: quæ suæ æmulatione in hoc potissimum regnum īuaserit: hostiq; sororis nubendo: hostē se eius efficerit: tum peregrinos exercitus in certamina fratrum adductos: cum repudiati a fratre cōtra matris uoluntatem extra ægyptum nuptam accusat. contra

Gryphus orare ne tam fœdum facin⁹ facere cogatur a nullo
unq; maior⁹ suog; iter tot domestica bella tot extrema post
victoriā i fœmines ſævitū quas ſexus ipſe & pīculis bellō
rum & ſæuitiæ victor⁹ eximat. in hac uero præter cōmune
bellantium nefas accedere necessitudinē ſanguinis. Quippe
ipſius quæ tam cruentē ſæuiat ſororem equidem germanā
eſſe ſuam uero confobrinam: liberorum deinde cōmuniū
materteram. His tot neceſſitatibus ſanguinis adiicit ſupstitio
nem templi: quo abdita p̄fugentitanc⁹ religiosi⁹ colēdos
deos libi quo magis his propitiis ac fauentibus uicifetum
neq; occifa illa ſe uirtum quicquā Cyriceno dempturū: nec
ſeruaturum reddita. Sed quāto Gryphus abnuit tāto ſoror
muliebri p̄tinacia accēditur rata nō misericordiæ hæc uerba
ſed amoris eſſe. Itaq; uocatis ipſa militibus mittitq; ſororem
confoderentq; ut i templum i trauerūt cum euellere eam nō
poſſent: manus amplexates deæ ſimulacrum p̄ciderunt.
Tunc Cleopatra execratione parricidaq; mūdata uiolatis nu
minibus i ultionē ſui decidit. Nec multo poſt repetita p̄lili
congregatione uictor Cyricenus uxorem Grishi Gryphinā
quaſ paulo ante ſororem interfecera: capi: eiusq; ſupplicio
uxoris manibus parentauit. At in ægypto Cleopatra cum
graueretur ſocio regni filio Ptolemæo populum i eū incitat:
abductaq; ei Seleuce uxore eo indignius: qđ ex Seleuce iam
duos filios habebat exulare cogit: Accersito minori filio Ale
xandro & rege i locum fratriſ cōſtituto: iec filium regno ex
pulisse conterta bello cypri exulantē pſequitur. Vnde pulſo
iterficit ducē exercitus iui:q; uiuū eum e manibus emiuſſet:
qq; Ptolemæus uerecundia materni belli non uiribus mīor
ab iſula recessiſſet. Igitur Alexander territus hac matris cru
delitate: & ipſe eam reliquit periculoso regno ſecuram: ac tu
tam uitam anteponens. Cleopatra uero timens ne maior fi
lius Ptolemæus ab Cyriceno ad recuperandum ægyptum
auxiliis iuuaretur: ingentia Grypho auxilia & Seleucē ux
oram rupturam hosti prioris mariti mittit: Alexandrumq;
filium per legatos in regnum reuocati: cui cū occultis iſidiis
exitū machinaretur occupata ab eodem iterficitur: ſpiritūq;

nō fatō ſed parricidio dedit. digna p̄fus hac mortis iſamias
quæ etiam matrem toro expulit: & duas filias uidas alterno
fratrum matrimonio fecit: & filio alteri i exilium acto bellū
iſtūlūlalteri erepto regno exitum per iſidiā machiata eſt.
Sed nec Alexandro cædes tam nefanda iugula fuit. Nā ubi
primum cōptum eſt per ſcelus filii matrem iſtefectam: con
curſu populi in exilium agitur. Reuocatoq; Ptolemæo in re
gnū redditur: qui neq; cum matre bellum gerere uoluſſet:
nec a fratre atmis repeteſ: quod prior poſſe diſſet. Dum haec
aguntur: frater eius ex pellice ſuceptus: cui pater Cyrenatum
regnū teſtamento reliquerat hærede populo romano iſti
tuto decessit. Iam enim fortuna romana porrigeſe ad oriē
talia regna nō cōtentā italīæ terminis cōperat. Itaq; & ea ps
lybie prouincia facta eſt. poſtea creta ciliciaq; piratico bello
pdomitæ i formam prouinciae redigūtur. Quo pact⁹ & Syriæ
& ægypti regna uicinitate romana arctata: i cīremēta de finiti
mis bellis querere ſolebat: adēpto uacandi arbitrio uites ſu
as in perniciē ſuā conuerterunt: adeo ut affiduis p̄xliis con
ſumpti in cōtemptum finitimoq; uenerint: p̄adæq; arabum
gēti imbelli antea fuerint: quorū rex Herotimus fiducia
ſexcentorum quos filiorum ex pellicibus ſucepterat diuſis
exercitibus nunc ægyptum: nunc Syriā iſfestabat: magnūq;
nomen arabum uiribus finitimoq; exiugibus fecerat.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XL.

m VTVIS. Fratrum odiis: & mōx filiōq; iñimici
ciis parentum ſuccedētibus: cū inexpiabili bello
& reges & regnum syriæ consumptum eſſet: ad
externa populus auxilia cōcurrunt: pegrinoſq; ſibi
reges circūſpicere cōpet. Itaq; cum pars Mithridatē ponticū:
pars Ptolemæum ab ægypto arceſſendum cenceret: occurre
retq; & Mithridates i plicit⁹ bello Romano eſſet: Ptolemæus
quoq; gestis syriæ ſu p̄fuiſſet: oēs in Tigranē regem armeniæ
cōſenſerūt: iſtructum præter domesticas uires parthica ſo
ciate & Mithridatis affinitate. Igitur accit⁹ i regnū syriæ p
n

.xviii annos transgllissimo regno potitus est neque bello aliis
lascere nec lacessitus inferre alii bellum necesse habuit. Sed
sicut ab hostibz tuta syria fuit ita terramotu vastata est: quo
c lxx hominū milia & multæ urbes perierunt. Quod pdignū
mutationē regz portendere aruspices respōderūt. Igitur Tigrāe
a Lucullo uicto rex syriæ Antiochus Cyricenī fili⁹ ab eodē
Lucullo appellatur. Sed qđ Lucullus dederat postea ademit
Pōpe⁹:q poscēti regnū respōdit ne uolenti qđ syriæ nedū
recusanti datuz se regēt. xviii. annos qbus Tigranes syriā te
nuit: i angulo ciliæ latuerit. Victo autē eodē Tigrane a Ro
manis alieni operis premia postulet. Igitur ut habēti regnū
nō ademerit ita quo cesserit Tigrani nō datuz: qđ tueri ne
sciat: ne rursus syriam iudæorum & arabum latrociniis infe
stam reddat. Atq; ita syriam in p̄uinciæ formā redigit. paula
tq; orientis romanorū discordia cōsanguineoz regū factus ē.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XII.

P Arthi penes quos uelut diuisione orbis cū Rō
manis facta nūc oriētis īpium est: scythaꝝ exules
fuerūt. Hoc etiā ipsoꝝ uocabulo manifestatur.
Nā scythico sermone p̄thi exules dicūtur. Hi &
assyriog & medoꝝ tēporibz iter oriētales populos obscurissi
mi fuerē. Postea quoq; cum impium oriētis a medis ad p̄fas
translatū est: ueluti uulgas sine noīe p̄da uictoz suere. Postre
mo macedōibz triūphato oriēte seruerūt: ut cui⁹ mix⁹ uidea
tūnā tātā eos felicit. itē p̄ X̄tūtē p̄uectos: ut īpent gētibz sub
q̄tū īp̄o ueluti seruile uulgas suere. A rōmanis quoq; trinis
bellis p̄ maxīos duces florētissimis tēporibus lacessiti soli ex
oibus gētibz nō solū pares: uerū etiā uictores suere. q̄q plus
gloriæ sit iter assyria & medica p̄sicaꝝ memorata oī regna &
opulētissimū illud mille urbiū bactrianū īp̄iū emergere potu
isse: q̄ lōgiꝝ bella uicisse. Præterea cū graui⁹ scythis & uiciāli
b⁹ bellis assidue uexati uariisq; p̄iculog certamib⁹ urgerētū
hi domesticis seditōib⁹ scythia pulsi solitudines iter hyrcaniā
& dacas: & areos: & spartanos: & magianos furtim occupauē

re sines. Deinde itercedētibus p̄to finitimiis: postea etiā phibē
tibus ī tantū ptulere: ut nō imēsa tantū iā ac p̄funda cāpogr
ueꝝ etiā prærupta colliū mōtiūq; ardua occupauerit. Ex quo
fit: ut partizæ plætaꝝ finiū aut æstus aut frigoris magnitu
do possideat: quippe cum montes nix & campos æstus infe
stet. Administratio gentis post defectionem Macedōici im
periū sub regibus fuit. Proximus maiestati regum populorū
ordo est: ex hoc duces in bello: ex hoc rectores in pace haben
tur. Sermo inter scythicum medium medius & utriusq; mix
tus: uestis olim sui moris: posteaquam accessere opes ut me
dis: perlucida ac fluida: armorum patrius ac scythius mos.
Exercitum non ut aliæ gentes liberorum sed maiorem partē
seruorum habent. Quorum uulgs nulli manumittendi po
testate permisar: ac per hoc omnibus seruis nascentibus in di
es crecit. hos pari cura ac liberos suos habēt: & equitare & sa
gittare magna industria docent. Locupletissimus ut q̄s q; est:
ita plures in bello equites regi suo præbet. Deniq; Antonio
bellū partis inferenti cū L. milia eq̄tū occurreret soli. dccc.
liberi fuere. Cōminus in acie præliari nesciunt: obſessasq; ex
pugnare urbes. pugnat aut p̄currētibus eq̄s aut terga dātib⁹.
Sepe etiam fugam simulant ut ictuiores aduersus uulnera
insequētes habeant. signū his ī prælio nō tuba sed tympano
datur: nec pugnare diu possunt. Cæterum intolerandi foret
si quātus his impetus etiuis tanta & p̄seuerantia esset. Plæ
rūq; ī ipso ardore certaminis prælia deserunt: ac paulo post
pugnam ex fuga repetunt. & cum maxime uicisse te putes:
tunc tibi discrimen subeūdum sit. Munimentum ip̄is eq̄s q;
loricæ plumatæ sunt: quæ utrūq; toto corpore tegunt. Auri
argentiq; nullus nisi in armis usus. Vxores dulcedine uariæ
libidinis singuli plures habēt: nec ulla delicta adulteriis gra
uius uideat. Quā ob re sceminiis nō cōuiua tātū zelo uiro
rū: ueꝝ etiā conspectum īterdicunt. Carne nō nisi uenati⁹
quaesita uescitur. Equis omni tempore uestantur: illis bella:
illis cōuiua: illis publica ac priuata officia obeunt. sup illos
ire: consistere: mercari: colloqui: hoc deniq; discrimen. iter se
uos liberosq; esse: q; serui pedibus liberi non nisi eq̄s īcedūt.

Sepultura uulgo aut avium aut catū laniatus est. Nuda de
mū ossa terra obruitur. In superstitionibus ad curam deorū
principia oībus ueneratio est. Ingenia gēti tumida; seditiosa;
fraudulenta; p̄cacia; q̄ppe uiolentiā uiris mansuetudinē mu
lieribus assignant. Semper aut in extēniōs aut ī domesticos
motus inquieti; natura taciti; ad faciendum q̄ ad dicendum
prōptiores. Proinde secūda aduersaq̄ silētio tegūt. Pr̄cipib⁹
metu nō pudore parēt. ī libidinē p̄iecti; in cibum parcifides
dicitis; p̄missisq; nulla; nisi q̄tenus expedit. Post mortē Alexā
dri magni cū iter successores eius oriētis regna diuidērētur;
nullo macedonū dignāte p̄thoz ī piū Stageori externo socio
traditur. H̄i postea seductis macedōibus ī bellū ciuile cū cæ
teris supioris asi;c populis Euēnē secuti sūtiquō uicto ad An
tigonū trāsiere. Post h̄ec a Nicāore Seleuco ac mox ab antio
cho & successorib⁹ eius possessoria cuius p̄ne p̄ote Seleuco pri
mum defecere. Pr̄io punico bello Lucio Māilio P̄ilone; Attri
lio Regulo cōsulibus huius defectiōis ī punitatē illis duorū
fratrū regū Seleuci & Antiochi discordia dedit; q̄ dum sibi ī
uicē eripere regnū uolūt; p̄sequi defectores omiserūt. Eodem
tempore etiā Theodotus mille urbiū Bactrianoz p̄fectus defe
cit; regēq; se appellari iussit; quod exēplū secuti totius oriētis
populi a macedōib⁹ defecere. Erat eo tempore Arsaces uir sicut
īcert; origīs; ita X̄tutis expr̄e. Hic solitus latrociniis & rapto
uiuere accepta opinione Seleucū a gallis ī asia uictū solutus
regis metu cū p̄donum manu parthos īgressus p̄fectum eosz
Mandragorā oppresit; sublatoq; eo imperium gentis iuasit.
Nō magno deide post tempore Hyrcanoz quoq; regnū occu
pauitiatq; ita dua; ciuitatum imperio pr̄editus grandem ex
ercitum parat metu Seleuci & Theodoti Bactrianorū regis.
Sed cito morte Thodoti metu liberatur; cū filio eius & ipso
Theodoto fēdus ac pacem fecit. nec multo post cū Seleuco
rege ad defectores persequendos ueniente congreſsus uictor
fuit; quem diem p̄thi exinde solēnem uelut initiū libertatis
obseruant. Reuocato deinde Seleuco nouis motibus ī Asiā
dato laxamento regnum p̄thicū formatimilitē legit; castella
munit; ciuitates firmat; uibē quoq; nomine claram in mōte

thaborenō condit; ciuius loci ea conditio ē ut neq; manitus
qcq; esse; neq; amoenius possit. Ita enim & pr̄eruptis rupibus
undiq; cingit; ut tutela loci nullis defensoribus egeat; & soli
circūiacentis tanta ubertas est; ut p̄p̄ris opibus expleatur. iā
fontium ac siluarum ea copia est; ut aquarum abundātia
irrigetur; & uenationum uoluptatibus exornetur. sic Arsac
es quēsito simul constitutoq; regno non minus memora
bilis partib⁹ q̄ perficis Cyrus; macedonibus Alexander; Ro
manis Romulus matura senectute decedit; cuius memoriae
hunc honorem parthi tribuerunt; ut omnes exinde reges su
os Arsacis nomine nuncupēt. Huius filius & successor regni
Arsaces & ip̄e noīe aduers⁹ Antiochū Seleuci filiū. C. milib⁹
peditū & xx. milibus eq̄tū īstructus mīta X̄tute pugnauit; ad
postremū ī societate ei⁹ assūptus ē. Terti⁹ p̄this rex Pāpaciū
fuit; sed & ip̄se Arsaces dictus. nam sicut supra dictum est oēs
reges suos hoc nomine sicuti romani C̄esares Augustosq;
cognominauerūt. His actis ī regno. xii. annis decessit relictis
duobus filiis Mithridate & Pharnace; quoz major Pharna
ces mōrē gētis h̄eres regni mardos ualidā gentem do
muit; nec multo post decessit; multis filiis relictis; q̄bus p̄r̄
teritis fratri p̄tissimum Mithridati īsignis X̄tutis uito reli
quit ī piū; plus regio q̄ patrio debere se domini rat⁹ potiusq;
patriæ q̄ liberis consulendum. Eodem setme tempore sicut
in partib⁹ Mithridates ita ī Bactris Eucratides magni uterq;
uiri regna inēunt. Sed parthoz fortuna felicior ad summū
hoc duce imperii fastigium eos parduxit. Bactriani autem p
uaria bella iactari nō regnū tātū; ueretiā libertatē amiserūt.
Siqdem sogdianoz & Drāganitanorū īdōq; bellis fatiga
ti ad postremū ab inuālidiorib⁹ partib⁹ uelut exāgues opp̄
si sūt. Multa tamē Eucratides bella magna X̄tute geslit; q̄bus
attrit⁹ cū obsidionē Demetrii regis īdōq; pateretur cū. ccc. mi
litib⁹. ix. milia hostiū assiduis eruptiōibus uicit. Quīto itaq;
mēle liberat⁹ īdiā ī potestatē redigit. Vnde cū se recipet a fi
lio; quē sociū regni fecerat; itēterficitur; q̄ nō dissimula
to pr̄cidio uelut hostē nō patrē iterfecisset; & p̄ sāguine eius
currū egit; & corp⁹ abiici ī sepultū iussit. Dū h̄ec ap̄d bactros

gerūtūrūtērū iter pthōs & medos bellū ōritur;cū uariū utrius
q̄ populi cāus fuisse ad postremū uictoria penes pthos fuit.
his uiribus auctus Mithridates mediae Bachasū i regno ppo
nītūpe i byrcanīa plicisicitur.Vnde reuersus bellū cū Elime
oḡ rege gessit quo uicto hāc quoq̄ gētē regno adieciūperi
umq; parthoḡ a mōte caucaso multis populis i ditionē reda
et s usq; ad flumē Euphratē ptilit. Atq; ita aduersa ualitudi
ne arreptus nō mīor Arsace pauo gloria senectute decessit.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XLII.

P Ost̄ necē Mithridatis pthōrum regis Phrahates
filius eius rex constituitur; qui cum inferre bel
lum in ultionem tentati ab Antiocho pthili re
gni syriæ statuisset scytharum motibus ad sua
defēdēda reuocatur.Nāq; scythæ in auxiliū pthoḡ aduersus
Antiochum syriæ regē mercede sollicitati cū cōfecto iā bello
supueissēt; i calūnia tardius lati auxiliī mercede fraudarētus
dolentes tātum eis itineris frustra mēsum:cum uel stipēdiū
p uexatione uel alium hostē dari sibi poscerēt supbo respōso
offensi fines Parthosz uastare cōperūt.Igitur Phrahates cum
aduersus scythas pliciceretur ad tutelā regni reliqt Hymegz
quēdam pueritæ libi flore coñciliatiūq; tyrānica crudelitate
oblitus & uitæ pteritæ & uicarii officii Babylonios multasq;
alias ciuitates iportune uexauit.Ipse autē Phrahates exercitu
græcoḡ quē bello Antiochi captū crudeliter supbeq; tracta
uerat; i bellū secum ducit: imemor p̄fus:q; hostiles eoz aīos
nec captiuitas minuerat:& i sup iluriaḡ idignitas exacerbae
rat.Istaq; cū īclinata parthoḡ aciē uidissēt:arma ad hostes trā
stulerūt:& diu cupitā captiuitatis ultionē exercitus parthici
& ipsius Phrahatis regis crūeta cāde executi sūt.In huī locū
Artabanus patruus eius rex substituitur:scytha autē contēti
uictoria depopulata pthia i patriam reuertūtur.Sed Artaba
nus bello colchatariis illato i brachio uulnerat⁹ statī decedit.
Huic mithridates fili⁹ succedit cui res gestæ magnū cognō
men dedere.Qui p̄e claritatē parentū æmulatione X̄tutis ac

census animi māgnitudis supreditur.Multa igitur bella cū
finitimis magna uirtute gessit:multosq; populos parthico re
gno addidit.Sed & cum scythis prospere aliquotēs dīmica
uit:ultorq; iniuriæ parentum fuit:ad postremū Artoadisti ar
meniorum regi bellum intulit.Sed quoniam ad armeniam
trāsitus facimus:origo eius paulo altius repetenda est.Necq;
enim silentio præteriri tantum regnum fas est:icum fines ei⁹
post parthiam omnium regnorū magnitudinem superēt.
Siquidem armenia a cappadocia usq; undecies cētēna milia
ad mare caspium patet: sed in latitudine milia passuum sep
tingenta porrigitur.Condita est autem ab Armenio Iasonis
Thessali comite: quem cum perdere ppter insignem pericu
losāq; regno suo X̄tutem Pelias rex cuperet: denūcita militia
i colchos eum abire iuber: pellēq; arietis memorabilē gētibus
reportare:esperās iterum uiri aut ex periculo tā longā nauī
gatiōis: aut ex bello tam p̄fundae barbariae.Igitur Iason di
uulgata opinione tam gloriōsæ expeditōis cum ad eū certati
principes iuuentutis totius ferme orbis cōcurrerēt: exercitum
fortissimoq; uirōfū:q; argonautæ cognominati sunt: cōpauit:
quē cū magnis rebus gestis in columem reduxisset: rursus a
Pelias filiis thessalia pulsus magna ui cū ingēti multitudinē
qū ad famam uirtutis eius ex omnibus gentibus quotidie
confluebat comite Medea uxore: quā repudiatā miseratiōe
exilii rursus recepar: & Medo priuigno ab ægæo rege athe
niensium genito colchos repetiuit: socerūq; etiā regno pulsū
restituit.Magna deinde bella cū finitimis gessit: captasq;
ciuitates p̄tim regnō socii ad abolendā supioris militiæ īuriā:
qua filiā ei⁹ Medeā abduxerat: & filium ægei ægialum īter
fecerat: adiūxit: p̄tim populis: quos secum adduxerat: assigna
uit.Primus humatioḡ post Herculem & Liberum: qui reges
orientis fuisse traduntur: eam cæli plagam domuisse dicitur:
populis q̄busdā phrygium & Aſistratum aurigas Castoris &
Pollucis duces assingauit: cū albanis fœdus p̄cussit: qui Hex
culam ex Italia ab Albano mōte cū Geryone exticto armēta
eius per itāliam duceret: securi dicuntur: quiq; memores ita
licæ originis exercitum.Cn. Pompeii bello Mithridatico
n iiii

fratres salutauere. Itaq; Iasoni totus ferme ories ut conditori
diuinos honores templaque constituit: quae Parmenion dux
Alexandri magni post multos annos dirui iussit: ne cuiusq;
nomē in oriente uenerabilius q; Alexandri esset. Post morte
Iasonis Medus æmulus Xtitus eius in honorē matris mediā
urbem condidit: regnumq; & nomine suorum medorum co
stituit: ubi cuius maiestate orientis postea imperium fuit. Al
banis uicinæ amazones sunt: quarum reginam Thalestrem
concubitum Alexandri petisse multi auctores pdidere. Arme
nius quoq; & ipse Theſtalus unus de numero ducū Iasonis
recollecta multitudine: q; amissio Iasone rege passi uagabatur.
Armenia cōdidit: cui mōtibus tigris fluuius modicis p̄
incrementis nascitur. Interiecto deinde aliquanto spacio sub
terras mergitur: atq; ita post. xxv. milia passuum grande iam
flumen i. regione Sopone emergit: ac sic paludes Euphra
tis recipitur. Igitur Mithridates rex parthog; post bellum ar
menie ppter crudelitatē a senatu parthico bello pellitur. Fra
ter eius Horodes cum regno uacans occupasset Babyloniam;
quo Mithridates cōfugerat: diu obſedit: & fame coactos i de
ditionē oppidanos cōpellit. Mithridates autē fiducia cogni
tionis ultro: se i potestate Horodis tradit. Sed Horodes plus
hostem q; fratrem cogitans i cōspectu suo trucidari eū iussit:
& post hæc bella cū romanis gessit: Crassumq; imperatorem
cū filio & omni exercitu Romano deleuit. Huius filius Paco
rus missus ad persequendas Romani belli reliquias magnis
rebus in syria gestis i pthiam patri suscep̄tus reuocatur: quo
ablente exercitus pthog; relictus i syria a Cassio q; store Crassi
cū oībus ducibus trucidatur. His itaq; gestis nō magno post
tempore romanis īter Cæsarem Pōpeiūq; ciuile bellū oritur:
i quo parthi Pōpeianag; ptiū fuere. & ppter amiciciā cum
Pompeio bello Mithridatico iūcta & ppter Crassi necēciū
filiū i ptribus Cæsarī esse audierant: quem ultorem patris ui
ctore Cæsare futuq; nō dubitabat. Itaq; uictis p̄tib; pōpeiāis
& Cassio & Bruto auxilia aduersus Augustum & Antonium
misere. Et post belli finē rursum Pacoro duce cum Labieno
inita societate syriā & asiā uastauere. Caſraq; Ventidii: qui

post Cassiū absente Pacoro exercitū pthicum fuderat magna
mole aggrediūtur. sed ille simulato timore diu se cōtinuit: &
iſultare pthos aliquātisp; passus ē. Ad postremum i ſecuros
lætosq; partē legionū emiliū quag; ipetu fuli parthi i diuersa
abiere. Pacorus cū fugientes suos abduxisse lecum legiones
Romanas putaret: caltra Ventidii ueluti fine defenoribus
aggreditur. Tūc Ventidius reliq; pte legio nū emissa uniuersā
parthorū manū cū rege ipo Pacoro interfecit: nec ullo bello
pthi unq; maius uulnus acceperūt. Hæc cū nūciata i parthia
effent Horodes pater Pacoriq; paulo ante uastatam syriam
occupatam Asiam a pthis audierat: uictorēq; Pacorū Roma
noꝝ gloriabatur: repete filii morte & exercitū clade audita ex
dolore ad furorē Xtitur. Multis diebus nō alioꝝ quenq; : nō
cibū sumere: nō uocem mittere: ita ut mutus factū uideretur.
Post multos deinde dies ubi dolor uocē laxauerat nihil aliud
q; Pacorū uocabat. Pacorū illi uideri: Pacorū audiri uidebatur:
cū illo loq; cum illo cōſistere: īterdum quasi amissum flebili
ter dolebat. Post longū deinde luctū alia ſollicitudo miserađū
ſenē inuadit: quem ex numero. xxx. filiorū in locum Pacoro
regem cōſtituat. Multæ pellices: ex q; bus generata tāta iuuen
tus erat: p suis quoq; quæq; ſollicitæ animū ſenis obſidebat.
Sed factum parthiæ fecit: q; iam quasi ſolene est. reges parr
cidas haberii: ut ſcelerat. iſtissimus omniū & ipſe Phrahates noīe
ſtitueretur. Itaq; statim quasi nolle mori: patrē interfecit: fra
tres quoq;. xxx. trucidati: sed nec i filiis ceſſat parricidia. Nam
cum infertos ſibi optimates propter affidua ſcelera uideret:
ne effeti: qui nominari rex posſet: ad uitium filium interfici iu
bet. Huic Antonius propter auxilium: aduersus ſe & Cæſa
rem latum bellum cum ſedecim ualidissimis legiōib; itulit:
ſed grauiter multis p̄tliū uexatus pthi refugit. q; uictoria
iſolentior Phrahates redditus cum multa crudeliter: cōſu
leret: i exiliū a populo ſuo pellitur. Itaq; cum magno tempo
re finitimas ciuitates & ad postremū Scythias p̄cibus fatigat
ſet: Scythag; maximo auxilio i regnum restituitur. Hoc abſte
regē pthi Tyridatē quēdam cōſtituerat: q; audito Scytharum
aduentu magna amicorū manu ad Cæſarē hispāia bellū tūc

tēporis gerētē p̄fugitiōb̄sidem Cæſati minimū filiū Phraha-
tis ferēt: quē negligētī custoditū rapuerat. Quo cognito Phra-
hates legatos statī ad Cæſarē mittit seruū suū Tyridatē & fili-
um remitti sibi postulat. Cæſar & legatōe Phrahatis audita: &
Tyridatis postulatis cognitis (Nam & ipse restituī i regnū
desyderabat iuris Romanorū futuram Parthiam affirmans si
eius regnum muneris eoz fuisse.) neq; Tyridatē dediturū se
Parthis dixit: neq; aduersus parchos Tyridati auxilia daturū:
ne tamen a Cæſare nihil per omnia obtētū uideretur: & Phra-
hati filium sine pretio remisit. Tyridati quoad manere apud
Romanos uellet opulentū sumptū præberi iussit. Post hæc
finito hispano bello: cum in syriam ad componēdum oriētis
statum puenisset metum. Phrahatis iniūxitine bellū Parthie
uellet iferte. Itaq; tota pthia captiuī ex cassiano siue Antonii
exercitu recollecti signaq; cū his militaria Augusto remissa.
Sed & filii nepotesq; Phrahatis obſides Augusto dati: plusq;
Cæſar magnitudine noīs sui fecitq; armis alitis impērator fa-
cere potuifset.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XLIII.

P Arthīcis orientalib; ac totius p̄tropemōdum
orbis rebus expeditis ad initia romanæ urbis
Trogus uelut post longā pegrinationem domū
revertitur: ingrati ciuis officium existimās si cum
omniū gentium res gestas lustrauerit: de sola tantū patria ta-
ceat. Breuiter igitur initia romani imperii p̄stringi: ut nec mo-
dum p̄positi operis excedat: nēc utiq; originem urbis: quæ ē
caput totiō orbis lilitiō p̄termittat. Italiae cultores primi abo-
rigines fuerēt: quoq; rex Saturnus tātē iustitiae fuisse dicitur:
ut neq; seruierit sub illo quisq; neq; q̄c priuatæ rei habuerit:
sed oīa cōmunia & idiuīsa oīb; fuerit: ueluti unū cūctis patri-
moniū effet. Ob cuiō exēpli memoriā cautū ē: ut saturnalibus
ex quato omniū iure passi i cōuiuiis serui cū domis recubāt.
Itaq; italia regis noīe saturnia appellata ē: & mōs quē ihita-
bat Saturnus: quo nunc ueluti a Ioue pulso sedib; suis Sa-

turnō capitolii ē. Post hūnc tertio locō regnasse Faunūm fe-
rūtis sub quo Euāder ab Arcadiæ urbe pallateo i Italia cū me-
diocri turba popularium ueniticii Faunus & agros & mōte:
quē ille postea palatinum appellauit: benigne assignauit. In
huius radicibus tēplū Lyceo: quē græci Pana. romani Lupcū
appellāt: cōstituit. ipsū dei simulacrum nudum. capria pelle
amictum est: quo habitu nūc Romæ lupcalibus decurritur.
Faū fuit uxor noīe Fatua: quæ assidue diuino spiritu īpleta
uelut per furorem futura p̄monebat: unde adhuc q; īspirati
solent: fatuari dicūt. ex filia Faū & Hercule q; eodē tēpore
exticto Geryone armenra uictoriæ premia p Italia ducebant
stupro cōceptus Latinus p̄creatur quo tenētē regnū. Aeneas
ab Illo Troia a græcis expugnata i Italia uenit: statimq; p̄lio
exceptus cū in aciem exercitum eduxisset: & ad colloqii uoca-
tus tātam admirationem sub latino p̄xbuit: ut i societate re-
gni recipetur: & Lauinia in matrimonium data ei gener ascī
sceretur. Post hæc cōmune utriusq; bellū aduersus Turnū ru-
tiloq; regē p̄p fraudatas Lauiniaz nuptias fuit: in quo & Tur-
nus & Latinus iterierūt. Igitur cū aeneas iure uictoriæ utroq;
populo potiretur: urbē ex noīe uxoris Lauiniaz cōdidit: Bellū
deinde aduersus Mezentium regem ethruscoq; gessitū quo
cum ip̄e occidisset locum eius Ascanius filius successit: qui
Lauinio relicto longam albam condidit: quæ trecētis annis ca-
put regni fuit. Post multos deīde urbis huius reges ad postre-
mū Numitor & Amuli regno p̄toti sūt. Sed Amulius cū i
ætatem potiore Numitorē oppressisset: filiā eius Rheā i ppe-
tuā uirginitatē ne q̄s uidex regni sexus virilis ex genere Nu-
mitoris oriretur: demersit: addita iuriæ specie honoris: ut nō
dānata sed sacerdos electa uideretur. Igitur clausa i luco Mar-
tis sacro duos pueros īcertū stupro an ex Marte cōceptos eni-
xa: ē: quo cognito Amuli multiplicato metu p euētu duosq;
pueros exponi iubet: & puellā uiculis onerat: ex quorū iuriā
decessit. Sed fortūa origini Romā: p̄spiciēs pueros lupæ ale-
dos obtulit: q̄ amissis catulis distēta ubera exinanire cupiens
nutricē se iſatibus p̄buit: cū ſepiō ad parvulos ueluti ad catu-
los reuertet: iūtē Faustulus pastor aīaduertit: subtractosq;

ferae iter greges p̄cōḡ agresti uita nutritiū mārtiōs p̄ueris
fuisse siue q̄ i luce Martis enixi sūt siue q̄ a lupa: quæ i tute
la Martis ē nutriti ueluti manifestis argumentis creditū est.
Nomina pueris: alteri Remo: alteri Romulo fuere: adultis in
ter pastores de x̄tute quotidiana certamina & uires & pni
citatem auxere: Igitur cum latrones a rapina pecoꝝ iduſtriz
frequēter q̄ ſūmouerent: Remus ab iſdē latrōibus captus: &
ueluti ipſe eſſet: quod i aliis phibebat: regi offertur: criminī
datur: quaſi greges Nōitoris infestare ſolitus eſſet. Tunc a re
ge in ultionem Numitori traditur. Sed Numitor adoleſcen
tia iuuenis p̄motus & i ſuſpicionem expositi nepotis addu
ctus: cum eū nunc liniamentoz filiæ ſimilitudo: nūc ætas ex
poſitionis tēporibus congruens anxiū teneret: repēte Faufu
lus cū Romulo ſupuenit: a quo origine cognita pueroḡ facta
conſpiratione & adoleſcentes i ultionē maternæ necis & Nu
mitor in uideſtā capti regni armātur. Occiſo Amulio regnū
Numitori reſtituitur: & ibi urbs romana ab adoleſcentibus cō
ditur. Tunc & ſenatus centum cenioꝝ: q̄ patres dicti ſunt: cō
ſtituitur tunc & uicinis cōnubia paſtoꝝ dēdignātibus x̄ḡies
ſabiniæ rapiuntur: ſinitimisq; populiſi armis ſubiectis primū
Italiæ mox orbis imperium quæſitū. Per ea adhuc tempora
regeſ hastas p̄ diademate habebant: quas græci ſceptrā dixe
re. Nam & ab origine rerū p̄ diis imortalibus ueteres hastas
colueret: ob cuius religiōis memoriā adhuc deoꝝ ſimulacris
hastæ addūtur. tēporib⁹ Tarqñii regis ex Asia Phocenſium
iuuēt⁹ oſtio tyberis iuecta amiciā cū Romanis iunxit. inde
i ultic⁹ galliæ ſinus nauib⁹ pfecta Maſſiliā ier ligures & fe
ras ḡetes galloſu ſcindidit: magnasq; rēs ſiue dum armis ſe ad
uerſus gallicam feritatē tuentur: ſiue dū ultrō laceſlūt: a qbus
ſuerāt ante laceſſiti: gesserūt. Nāq; Phocēſes ex ignauitate ac
macie terræ coacti ſtuđiosius mare q̄ terras exercuerūt: pifcan
do mercādo plerunq; etiā latrocinio maris q̄ dillis tēporib⁹
gloria habebatur: uitā tolerabāt. Itaq; i ultimā oceanī orā pce
dere auſi i ſignū gallicū eſtio Rhodani amnis deuenere: cui⁹
loci amēitatem capti reuersi domū referētes: quæ uiderāt: plures
ſollicitauere: duces classi Furi⁹ & Peranus fuere. Itaq; ad regē

Segoregiōꝝ ſenatu nōmine in cuius finibus urbem cōdere
geſtiebant: amiciā petentes conueniunt. Forte eo die rex
occupatus i apparatu nuptiag; Gyptis filiæ erat: quam more
gentis electo iter epulas genero nuptum tradere illi parabat.
Itaq; cum ad nuptias iuitati oēs pceſſiſſent: rogātū & græci
hospites ad cōgiuim. Introducta deinde uirgo cū iuberetur
a patre aquā porrigere ei: quē uirḡ eligeret: tūc omiſſis oībus
ad græcos conuerſa aquā Perāo porrigitq; factus ex hospite
gener locum condendæ urbis a ſocero accepit. Cōdita igitur
Maſſilia eſt ppe oſtia rhodani amnis i remoto ſinu ueluti i
angulo maris. Sed ligures inceſtis urbis iuidētes græcos
affidiuis bellis fatigabāt. Qui pīcula ppulſādo i tātū eniue
rūt ut uictis hostibus i captiñis agris multas colonias conſti
tuerēt. Ab hiſ igitur galli & uſum uitæ cultioris deposita &
māſuefacti barbaria: & agroꝝ cultus & urbes māenib⁹ cinge
re didicerunt. Tunc & legibus nō a: mis uiueret: tunc & uitē
putare: tūc oliuam ſecere conſueuerūt. Adeoꝝ & magnus &
hoībus & rebus i pofit⁹ ēnitor: ut nō græcia i galliā emigraf
ſe: ſed gallea i græciā trāflata uideretur. Mortuo rege ſenano
Segoregiōꝝ: a quo locus acceptus cōdēdæ urbis fuerat: cum
regno filius eius ſucessiſſet Cōmanus affirmātē regulo quo
dā quādoꝝ maſſiliā exitio ſinitimis populis futurā opp̄mē
dāq; & i po ortu ne mox ualidior i p̄m obtueret: ſubnectit & il
lam fabulā: Canē aliquādo partu grauidam locum a pastore
p̄cario petiſſet: in quo pareti quo obtento iterato petiſſe: ut
ſibi educare i eodem loco catolos liceret: ad poſtremum adul
tis catulis ſultam domeſtico p̄ſidio p̄prietatē loci ſibi uēdi
caſſe. Non aliter Maſſiliensē ſiue i quilini uideātur: quā
doꝝ dominos regionū futuros. hiſ i clitatus rex iſidias Maſſi
lienſibus extruit. Ita ſolēni floraliorum die multos fortes ac
ſtrēnuos uiros hofpitii iure miſit in urbem: plures ſirpis latē
tes frondibusq; ſup teſtos iudiſi uelut: & ipſe cū ex
ercitu i pxis móti⁹ delitescit: ut cū nocte p̄dictis aptæ porræ
forēt: itē pefſiue ad iſidias addeſſet: urbēq; ſomno ac uino ſepul
tā armati uaderēt. Sed has iſidias mulier qdā regis cognata
i pdit: quæ adulterari cū gaeco adoleſcente ſolita i aplexu

intenit miserata formā eius iſidias apit: pīculūq; declinare iubet. Ille rem statim ad magistratus defertatq; ita patefactis iſidiis ligures cōprehēduntur; latētesq; de ſurpis pīrahūturi qbus omnibus īterfectis iſidiā regi iſidiā tēduntur. Cæſa fūt cū ipo rege hostium. vii. milia. Exinde Massilienses festis diebus portas claudere: uigilias agere: stationē i muris obſeruare: pegrinos recognoscere: curas habere: ac ueluti bellū habent: ſic urbē pacis tēporib; custodire: adeo illuc bene iſtituta nō tēpoꝝ necessitate ſed recte faciēdi cōſuetudie ſeruantur. Post hæc illis magna cū liguribus magna cū gallis fuere bella: quæ res & urbis gloriā auxiū & uirtutem gracōrum multiplicata uictoria celeb̄ē īter ſinitimos reddidit. Carthaginēſium quoq; exercitus cum bellū captis pīſcatōq; nauibus ottum eſſet: ſaſe fuderūt pacemq; uictis dederunt: cum his panis amiciciam iūxerunt: cum Romanis ppe ab iñitio cōdīte urbis ſcedus ſūma fide custodierūt: auxiliisq; i oīb; bellis induſtriae ſocios iuuērūt: quæ res illis & uiriū fiduciā auxiū & pacē ab hostib; præſtitit. Dum igitur massilia fama rerum gestarum & abundātia opum & uirium gloria uitēte floreret: repēte ſinitimi populi ad nomē Massiliēſium deleđū ueluti ad cōmune extiguēdum īcēdū cōcurrunt. Dux cōſēſu oīum Caramādus regulus eligitur: q cū magnu exercitu lectissimq; uirorum urbē hostium obſideret: p qetem ſpecie Tōruæ mulieris: quæ ſe deam dicebat ex territ; ultro pacem cū massiliēſibus fecit: petitoq; ut ītrare urbē & deos eoꝝ adorare liceret: cum ī arcem Mineruæ uenisset: cōſpecto ī portib; ſimulactro dea quā p qetem uiderat: repēte exclamat: illam eſſe: quæ ſe nocte ex terra iuſſet: illamq; recēdere ab obſidione iuſſiſſe: gratulatuſq; Massiliensibus: q aīaduerteret eos ad curā deorum immortalium pertinere torque aurea donata dea ī perpetuū amiciciam cum massiliēſibus iunxit. Parta pace & ſecuritate fundata reuerentes a delphis Massiliēſium legati: quo miſſi munera Apollini tulerāt: audiuerant urbem romanā a gallis captā iuicenſamq; quā rē nūciatā domi publico funere Massilienses pſecuti ſūtaurūq; & argētum publicū: & priuatū cōtu lerūt ad explēdū pōdus gallis: qb; redēptā pācē cognoue

rāt. Ob quod meritū & imūitas illis decreta: & lōcū ſpeſtaculoꝝ i ſenatu datus: & ſcedus æquo iure pīuſſum. In pō ſtremo libro Trogus maiores ſuos a uolſcis originē ducere: auū ſuum Trogum Pōpeum ſertorianō bello ciuitatē. Cn. Pōpeio pīpīſſa dicit: patruū mithridatico bello turmas eq̄tū ſub eodem Pōpeio duxiſſe: patrem quoq; ſub Caio Cælare militasse: epularūq; & legationū ſimul & anūli curā hūiſſe.

IVSTINI HISTORICI LIBER.XLIII.

h I SPANIA Sicuti Eutōpā terminos claudit: ita & huius operis finis futura eſt: hanc ueteres ab hyberno amne primum hyberiā: poſtea ab hispano hispaniam cognominauerunt. Hæc īter africā & galliā pōſita oceanī freto & pyrenæis mōtibus clauditur: ſicut minor utraq; terra ita utraq; fertilior. Nā neq; ut africa uiolento ſole torretur: neq; ut gallia affiduis uētis fatigatur. Sed media inter utraq; hinc temperato calore īde felicibus & tempeſtiuſ imbribus in omnia frugum genera ſocunda eſt: adeo ut non iſpīſ tantum incolis uerum etiam Italiæ ubiq; romanæ cūctarū reꝝ abūdātia ſufficiat. Hīc eī nō ſrumēti tātū copia magna ē: uexq; etiā uini mellis oleiq;. Nec ferri ſolum materia pīcipua ē: ſed & equoꝝ pñices greges. Nec ſūma tam ſum terræ laudāda bona: uerum & abſtruſoꝝ metalloꝝ feliſes diuītiz. Iā lini ſpartiq; uis īgens minii certe nulla feraci or terra. ī hac cursus animūnō torrētes rapidiq; ut noceant: ſed lenes & uineis cāpiſq; irrigui aſtuarisq; oceanī affatī pīcoſi pleriq; etiam diuītes auro quod in paludib; uehunt: uno tantum pyrenæi mōtis dorſo adhæret galliæ: reliq; partibus undiq; ī orbē mari cingitur. Forma terre ppe quadrata: niſi q; arctātib; freti littorib; ī Pyrenæū cogit. Porro pyrenæi montis ſpacium ſexcenta milia paſſuum efficit. Salubritas caeli p omnem hispaniam equalisq; aeris ſpiritus nulla paludū graui nebula iſicitur. Huc accedunt & marinæ auræ ūdiq; aduersus affidui flatuſ: qbus omnem pñiciam penetratib; euētilato terreftri ſpiritū pīcipua omnib; ſanitas redditur:

Corpora hominum ad inediā laboremq; hani ad mortē pati. dura omnibus & stricta p̄sumōia: bellum q̄ oīū malū. si extraneus deest: domi hostem querunt. s̄æpe tormentis p̄ silentio reḡ creditarū i mortui: adeo illis fortior taciturnitas cura q̄ uitæ celebratur eadē etiā bello punico serui illius patientia: q̄ ultro dominū iter tormenta risu exultauit serena q̄ lātitia crudelitatem torquentiū uicit. Velocitas ḡeti p̄nixi inquietus animus plurimis militares equi: & arma sanguine ipsoz cariora. Nullus nisi festis diēbus epulaz apparatus: aq̄ calida lauari post secundum bellum punicum a romanis dicere. In tāta saculogz serie nullus illis dux magnus præter Viriatū fuit: q̄ annos decē romanos uaria uictoria fatigauit: adeo feris p̄priora q̄ hominibus īgenia sūt: quē ipsū nō iudicio populi electum: led ut cauēdi sc̄ientē declinādorūq; piculorum peritū secuti sunt. Cuius ea uirtus continentiaq; fuit: ut cū cōfulares exercitus frequēter uiceritatis reb⁹ ḡeltis nō armog; nō uestis cultum: nō deniq; uictū mutauerit: sed i eo habitu quo primū bellare cœpit: pleuerauerit: ut quis gregarius miles ipo ipatore etiā opulētior uideretur. In luxitāis iuxta fluuiū tagū equas uēto cōcipere multi auctores pdiderūt quæ fabulæ ex eq̄z fccūditate & gregū multiudine nate sūt: q̄ tāti ī gallitia ac lusitania tā pñices uisunturiut nō īmerito ipso uento concepti uideātur. Gallici autem græcā sibi originem asserunt: Siquidē post finem troiani belli Teucrū morte Aiakis frattris inuisum patri Telamonii cum nō recipetur: in regnum Cypriū concessisse: atq; ibi urbem noīe antiquæ patriæ Salaminā cōdidisse. Inde accepta opinione paternæ mortis patriā repetisse. Sed cū ab Eurice Aiakis filio accessu phiberetur: hispaniæ littoribus appulsum loca: ubi nunc est Carthago noua occupasse: inde gallitiam transisse: positisq; sedibus genti nomen dedisse. Gallitiæ autem portio Amphi loci dicuntur. Regio cum æris & plumbi uberrima: tum minio q̄ etiam uicinō flumini nomen dedit. auro quoq; ditissima adeo ut etiam aratro frequenter glebas aureas excidat. In huius gentis finibus sacer mōs est: quem ferro uiolari nefas habet. Sed si quando fulgure terra proscissa est: quæ in

his locis assidua res est: detectum aurum. velut dei munus colligere permittitur. s̄c mine res domesticas agrorumque culturas administranti ipsi armis & rapinis seruiunt: p̄tci pua his quidem ferri materia: sed aqua ipso ferro uiolentior. Quippe temperamento eius ferrum acri redditur: nec ullū apud eos telum probatur: quod nō aut Bibili fluuiō aut chalybe tingatur. Vnde etiam chalybes fluuii huius finitimi appellati: ferroq; cæteris p̄stare dicuntur. Saltus uero tarcesiorum: in quibus Titanas bellum aduersus deos gessisse proditur: incoluere curetes: quorum rex uetusissimus Gargoris mellis colligendi usum primus inuenit. Huic cum ex filia stupro nepos puenisset: pudore flagitiū uariis generibus extigi paruulū uoluit: sed p̄ oēs casus fortuna qdā seruatus: ad postremū ad regnū tot piculōrum miseratione peruenit. Primū omnium cum eū exponi iussisset: & post dies ad corpus expositi requirendū millesset: uetus est uario ferog; lacte nutritus. Deinde relatū domū trāmite angusto: p̄ quē amenta cōmeare consueuerat: piici iubet crudelis pr̄sus: qui procūlari nepotē: q̄ simplici morte iterfici maluit. Ibi quoq; cū iuilotus esset nec alimētis egeret: canibus p̄mo ieunis & multoz diez abstinentia cruciatis: mōx etiā suibus obiici iubet. Itaq; cū nō solū nō noceret: uēz etiā quarundā uberibus akeretur: ad ultimū in oceanū abiici iussit. Tū plane māifesto quodā nūmine iter furētes æst̄ ac reciprocātes ūdas uelut nauē nō sicut uheretur: leni salo i littore expōitū: nec multo p̄ cerua affuit: q̄ ubera p̄uulo offerret. Inde deniq; cōuersatōe nutricis eximia puero pñcitas fuit: interq; ceruog; greges diu montes saltus quæ haud īferior uelocitate peragrauit. Ad postremū laqueo captus regi datus dono est. Tūc & liniamētōz simili tudinē & notis corporis: quæ iniustæ p̄uulo fuerant: nepos agnitus. Admiratione deinde tot casuum periculorūq; ab eodē successor regni destinatur. Nomē illi ipositu Habidis: q̄ ut regnū accepitātæ magnitudinis fuit: ut nō frustra deoꝝ maiestate piculis recept⁹ uideretur. Quippe barbag; populū legib⁹ iūxit: & boues p̄io aratti domari: frumentaç; sulco serere douit: & ex agresti cibo melioribus uesci odio eorum: quæ ipse

passus fuerat: hoies coegerit. Huius casus fabulosi uideretur nisi
 & Romanorum conditores lupa nutriti: & Cyrus rex Persarum
 cane alit: pderetur. Ab hoc & ministeria seruilia populo iter
 dicta: & plebs i septe urbes diuisa. Mortuo Abide regnum per
 multa saecula a successoribus ei retentum est. In alia pte hispanie
 & quae ex ipsis constat: regnum penes Geryonem fuit. In hac
 pabuli tata laetitia est: ut nisi abstinentia interpellata sagia fuerint:
 pecora rupatur. Inde denique Armata Geryonis: quae illis tem
 poribus solae opes habebatur: tam famae fuere: ut Hercule ex
 asia praedem magnitudine illexerit. Porro Geryonem ipsum non tri
 plicis naturae ut fabulis pditur: fuisse feruntur tres fratres tam
 e cōcordiae extitisse: ut uno anno regi uideretur: nec bellum
 Herculi sua spate itulisse: sed cum armenta sua rapi uidissent:
 amissa bello repetisse: post regna deinde hispaniae primi Car
 thaginienses imperium puicæ occupauerunt. Nam cum Gaditani a tyro
 unde & Carthaginensis origo est: sacra Herculis p getem iussi
 i Hispaniam transstulissent: turbesque ibi condidissent: uidentibus
 incrementis nouæ urbis finitimis hispaniae populis ac ppteræa
 Gaditanos bello lacescentibus auxilium consanguineis Car
 thaginienses miserunt: Ibi felici expeditioe & Gaditanos ab
 iniuria vindicauerunt: & maiorem partem prouinciarum imperio
 suo adiecerunt. Postea quoque hortantibus primæ expeditiois
 auspiciis Hamilchare ipatore cum magna manu ad occupadam
 puicæ miseruntque magnis rebus gestis dum fortunam consultius se
 qtur: si idias deductus occiditur. In huius loci gener ipsius
 Hasdrubal mittitur: & ipse a seruo hispani cuiusdam ulciscen
 tis domini iustitia nec iterfectus est. Maior utroque Annibal ipa
 tor Hamilcharis filius succedit. Siqde res gestas utriusque sup
 gressus uuiuersa hispaniam domuit. Inde Romanis illato bello
 Italia per annos sedecim uariis cladibus fatigauit. Cum iterata
 Romani missis i hispaniam Scipioibus prior pœnos puicæ ex
 pulerunt. Postea cum ipsis hispanis grauia bella gesserunt: nec pri
 us pdomitæ puicæ iugum hispaniae accipe potuerunt: q Cæ
 sar Augustus pdomito orbe uictoria ad eos arma transstulit:
 populūque barbarorum ac sequelegibus ad cultiorē uitæ usum tradu
 ctū i formā prouinciae rededit. FINIS

Iustini opere finis cum magna diligentia. Impressum per
 Philippum condam petri in uenetiis ducante Johanne mo
 zenico incito duce. M.ccc.lxxviii. die xii decembris.

Régitrum
A Prima uacat
Iustini
de dit
tis filium
uua effeminate
B est enim
fuere
rilem
demoniorum
C policitur
Atenas
mülieres
communis
D deinde
apud
mitteret
E esse
maternarum
tam parua
cedit
F pulatu
huius
gium Alexander
malus
G mitto
suorum
illustri
Adunatis
H modo
Tunc a
patris
dionisius
I excidit
populi
ampliandi
spem
Iz exercitus
Indigna
olympias
nos
L uariis
a etoli
in antiqua
quam
m occiderat
belli
tricis
N non fato
re fines
thaborteno
census
post Cassium

Este fósil es de Cervus Falancrea residiendo en el estudio de Calatrava.

Cervus Falancrea
fratri facit salutem

A(may)

Jenodmo filie A(may) magaz
domino mar in n(ost)ro d(o)ce(n)tro

1711m.
A quares confon
noti cereere deus p(a)

magaz magaz magaz magaz magaz

Jenodmo filie mo se
senad mossen domingo martinez

Senad

I - 43

ALEXANDER DE HALES

Summa universae theologiae. Pars III.
Venetiis.- Johannes de Colonia et Johanes.
nes.- 1475.

369 fol.- Fol.

Gw. 870

R. 21495

I - 44

LUDOVICUS BOLOGNINUS

Syllogianthon, seu collectio florum in
Decretum. Bononiae.- Ugo Rugerius.- 10
enero 1486

152 hoj.- Fol.

Lo. g6t.- 2 tam.- 2 col.

Gw. 4637 Hain, 3439

R. 21559

I - 45

JUSTINO, Marco Juniano

Epitome historiarum Trogii Pompeio.
Venetiis.- Philippus Petri.- 12 diciembre
1479

103 fol.- Fol.

Lo. rom.- 36 lin.

Hain, 9651

R. 21574